

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

❁ తాతా మనవల బెక్కల్లు శాసనాలు
❁ 'రైతుబిడ్డ'కు 80 ఏళ్ళు

❁ సంగీత సాహిత్య సమలంకృతుడు డా.సినారె
❁ తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి కవితా సప్తాహం

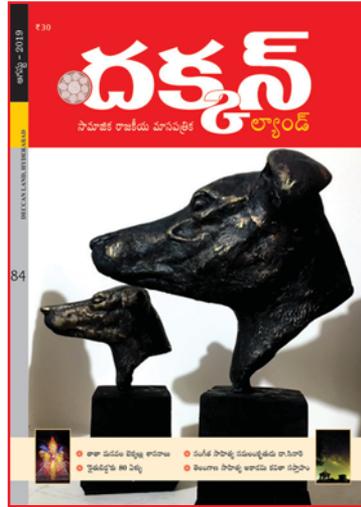

Artist:
G. Y. GIRI

ల్యాండ్స్కేప్ స్వేషలిస్తే ఆర్దిస్టుగా గుర్తింపు పొందిన జి.వై.గిరి ఎన్నో వైవిధ్యమైన చిత్రాలకు ప్రాణం పోశారు. శిల్పకారుడు. ఫ్రెంట్ మేకర్, డ్రాయింగ్ టీచర్ ఇలా ఎంతో వైవిధ్యతను చాటుకున్నారు. ప్రకృతి అందాలను తన కుంచె నుంచి అద్భుతంగా ఆవిష్కరించే నైజం ఆయన సాంఘం. పరిసరాలను వాటిర్ కలర్స్ లో ఒదిగిపోయేలా గిరి కుంచె తపస్సుండంటే అతిశయోక్తి కాదు. కంచు విగ్రహాల తయారీలో విశేష అనుభవం సంపాదించుకున్న ఆయనకు కళాత్మకమైన బొమ్మలను గీయడమంటే వెన్నతోపెట్టిన విద్య. రెలాంటి లాంటి అంతర్జాతీయ చిత్రకారులను ఆదర్శంగా తీసుకొని, సీజన్ లాంటి చిత్రకారులను మదిలో నింపుకొని చిత్రకళా ప్రపంచంపై చెరగని ముద్రవేశారు.

సంపూర్ణ శిల్పకారుడు జి.వై.గిరి

సంపూర్ణ బిత్తకారుడుగా ఎదగడమే కాదు, శిల్పకారుడుగా కూడా ఎదగడం జి.వై.గిరి సృజనాత్మకతను తెలియజేస్తుంది. ఎంతో మంది బిత్తకారులు ల్యాండ్ సీప్స్ లు వేసినా, వాటర్ కలర్స్ ఉపయోగించినా ఏ బిత్తకారుడికీ దక్కని గౌరవం గిరికి దక్కింది. ఆయన కుంచె ఒలికించిన మోయలు వేటికవే ప్రత్యేకమైనవి. గిరి రూపొందించిన పలు కంచు విగ్రహాలు జంట నగరాల్లో దర్శనమిస్తాయి. ఫల్వీచర్, కార్నెంటర్ పని విధానాన్ని గమనించి కార్నింగ్ వైపుణ్యంతో ఉడ్ కార్నింగ్ లో అద్భుతాలు సృష్టించారు. దేశవ్యాప్తంగా ఆర్ట్ క్యాంపులను నిర్వహించడమే కాదు, పలు ప్రభుత్వాలకు శిల్పకారుడుగా కూడా పనిచేశారు. ఇంటర్నేషనల్ పెంగ్వాన్ పబ్లిషింగ్ హౌస్ నుంచి రైజింగ్ పర్సనాలిటీస్ ఆఫ్ ఇండియా అవార్డుతోపాటు పలు జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవార్డులను సొంతం చేసుకున్నారు.

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
 Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

సాహితీ వ్యవసాయకారుడు కర్నాడ్

బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి, జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత గిరిష్ కర్నాడ్. వర్తమాన భారతీయ సాహిత్య కళా రంగంలో విభిన్న సృజనకారుడు, జీవితమంతా నాటకరంగానికి అంకితం చేసి ఎక్కువలసిన శిఖరాలన్నీ అధిరోహించిన గొప్ప కళాకారుడు. కన్నడ సాహితీ, సాంస్కృతిక, కళారంగాలలో తనదైన ముద్ర వేసిన గొప్ప కళాకారుడు. గిరిష్ థియేటర్ ప్రేమికుడు. కళాత్మక, వ్యాపార సినిమాల్లో నటించిన తాను నటనను సీరియస్ గా తీసుకోవడం ఆయన వ్యక్తిత్వాన్ని చాటుతుంది. కవితా రచనలతో తన సాహితీ వ్యవసాయం ప్రారంభించిన కర్నాడ్ ఎన్నడూ వెనక్కి తిరిగి చూసుకోలేదు. ఎన్నో గొప్ప సినిమాల్లో నటించిన ఆయనకు జాతీయస్థాయి అవార్డులు, మరెన్నో రాష్ట్రస్థాయి అవార్డులు వరించాయి. కర్నాడ్ జీవితం గురించి, ఆయన ప్రతిభ గురించి రమేష్ బాబు రాసిన ఆర్టికల్ ఎంతో ఆకట్టుకుంది.

- సుందర్ గౌడ్, విశాఖపట్నం

తెలుగు వైతాళికుడు దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు

పద పదాన భావసౌందర్యాన్ని నింపుకొని పద్యమై దద్దరిల్లిన పాట.. భాస్వాముల దౌర్జన్యాలను ఎదిరించిన పాట.. భాషా పాండిత్యాలను కలబోసుకున్న ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం పాట.. ఇవన్నీ కలగలిసిన గొప్ప యోధుడే దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు. ఆ చల్లని సముద్రగర్భం దాచిన బడబానలవెంతో.. ఆ నల్లని అకాశంలో కానరాని భాస్కరులెందరో.. అనే పాట తెలుగు ప్రపంచాన్నే ఉర్రూతలూగించింది. నాటికి నేటికీ, ఎప్పటికీ సజీవమైన ఇంత గొప్ప పాట దాశరథి కలం నుండి జాలువారింది. సినిమా పాటలు తగ్గిపోవడం, ఇల్లు గడవడమే కష్టమైన తరుణంలో సీఎంగా ఉన్న జలగం వెంకటరావు 1977లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆస్థానకవిగా దాశరథిని నియమించడం గర్వంగా భావించాలి.

- కవిత, వరంగల్

నిస్వార్థపరులు కూరెళ్ళ విరలాచార్య

పెద్దలు ఆచార్య కూరెళ్ళ విరలాచార్య 80 ఏళ్ళు పైబడిన పయోపుద్దులు. ఈ రోజుల్లో ఎవరిమీదనో ఆధారపడుడో, ఆరోగ్యం సహకరించకనో ఉండడం చూస్తుంటాము. కానీ ఆచార్య విరలాచార్యగారు ఎందరికో మార్గదర్శి. ఎవరి మెప్పుకోసమో, గొప్ప కోసమో కాక తన స్వంత ఊరైన వెల్లంకిలో తన గృహాన్ని గ్రంథాలయంగా రూపొందించటం, 35 బీరువాల్లో పుస్తకాలు సేకరించిపెట్టటం ఒక సంస్థ చేయాల్సిన పనిని ఒక్కరే చేయటం మామూలు విషయం కాదు. రవీంద్రభారతిలో ఈ మధ్య ఆయనకు చేసిన సన్మానం చంద్రునికో నూలుపోగు. నిస్వార్థపరులు, నిరంతర కార్యశీలయైన కూరెళ్ళ వారి గురించి తెలుగు ప్రజలకు తెలియజేసిన దక్కన్ ల్యాండ్ కు ధన్యవాదాలు.

-డా॥ ఆర్. కమల,

(విశ్రాంత) రీడర్, హైదరాబాద్ తెలుగు శాఖ

త్వరలో మీ ముందుకు 'బాలచెలిమి'

చిల్డ్రెన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో మణికోండ వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్న 'బాల చెలిమి' పిల్లల మాన పత్రికను రంగులతో 48 పేజీలతో సెప్టెంబర్ మాసం నుండి అందచేస్తామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. బాలలలో సృజనాత్మకతను పెంచి విజ్ఞాన, వినోదాలను అందించాలన్న లక్ష్యంతో ముందుకు సాగే 'బాల చెలిమి'ని త్వరలో మీ ముందుకు తెచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాం. చిల్డ్రెన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రతి నెలా రెండవ శనివారం నిర్వహిస్తున్న 'బాలచెలిమి-ముచ్చటల్లో' ప్రసిద్ధ రచయితలు, మేధావులు, ఆర్టిస్టులు, ఫోటోగ్రాఫర్లు, పబ్లిషర్స్, ప్రింటర్స్ పాల్గొని తమ సూచనలు, సలహాలు అందిస్తున్నారు. బాల రచయితల నుండి బాలల కథలు, గేయాలు, కవితలు, స్కెచ్లు, వ్యాసాలు, పొడుపుకథలు, సామెతలు, జాతీయాలు బాలచెలిమిలో ప్రచురణ కోసం ఆహ్వానిస్తున్నాం. బాలచెలిమిని www.balachelimi.com వెబ్సైట్లో కూడా చూడవచ్చు.

-చిల్డ్రెన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

ఆన్లైన్ ద్వారా దక్కన్ ల్యాండ్ చందా చెల్లింపు

దక్కన్ ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు

Name : DECCAN LAND,
Kotak Account No: 7111218829
Bank: KOTAK MAHINDRA BANK
IFSC Code: KKBK0007463
Branch Code : 007463

మీ రచనలు మాకు పంపవలసిన చిరునామా:
ఎడిటర్, "బాలచెలిమి", చంద్రం, 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం: 12,
హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ.
Mobile: 9030626288
E-Mail: desk.chelimi@gmail.com
Website: www.balachelimi.com

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 7 సంచిక: 12 పేజీలు: 68

ఆగస్టు - 2019

సంపాదకులు
మణికోండ వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

జాగ్షి విలి

స్టేషన్ కరస్పాండెంట్

కె. ప్రభాకర్

8106721111

సర్క్యులేషన్

హెచ్. మోహన్లాల

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సీరజ

9030626288

ఫాటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవర్ పేజీ ముఖచిత్రం

జి.వై.గిరి

చిత్రాలు

కూరెళ్ల శ్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజమాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

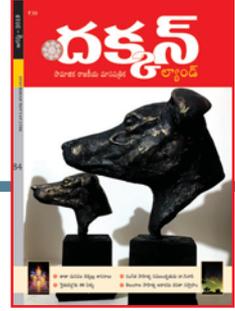
E-mail: desk.deccan@gmail.com

website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సాహిత్యం విభాగంలో
సలహాలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎస్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజిల్లో...

ఒగ్గు కథక చక్రవర్తి మిద్దె రాములు ..... ప్రా. ననుమాన స్వామి 6

కేంద్ర బడ్జెట్ (ఎడిటోరియల్) ..... ఎం. వేదకుమార్ 7

భారతీయ వైతాళకుడు జ్యోతిరావు పూలే ..... సంగీతేట్టి శ్రీనివాస్ 9

వోట్లు మహిళలు - సీట్లు మొగోల్లయి ..... జాపాక సుభద్ర 10

నన్నీసాక్షి నడయాడిన నేల 'గోషామహల్' ..... పరవస్తు లోకేశ్వర్ 11

దేవదాసి వ్యవస్థ - చారిత్రక నేపథ్యం ..... డా. వకుళాభరణం లలిత 13

చంద్రయాన్-2 ..... పుట్టా పెద్దపిలువేసు 17

తాతా మనవల బెక్కల్లు శాసనాలు ..... శ్రీరామోజు హరగోపాల్ 21

జానపద కథాగేయాల్లో తెలంగాణ చరిత్ర ..... డా॥ రావి ప్రేమలత 23

పాపన్న చరిత్రను కాపాడినవి జానపద ప్రజా కళలే! ..... అంబాల నారాయణగౌడ్ 26

మన ప్రాచీన రాజధాని ఇంద్రపాలనగరం ..... ద్యావనపల్లి నత్సనారాయణ 27

కార్పొరేట్ అడ్వర్టైజింగ్ కు చిరునామా కొర్రెముల జనార్ధన్ ..... దక్కన్ న్యూస్ 29

సంగీత సాహిత్య సమలంకృతుడు డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి ..... అంబటి వేకువ 31

ల్యాండ్ స్కేప్ చిత్రకారుడు జి.వై.గిరి ..... రామకృష్ణ కాంపాటి 39

పథేర్ పాంచాలి వెండి తెరపై సజీవ జీవన దృశ్య కావ్యం ..... హెచ్. రమేష్ బాబు 41

మహాకవుల జ్ఞాపకార్ధం తెలంగాణ కవితా సప్తాహం ..... సోమశిల తిరుపాల్ 44

'రైతుబడ్డ'కు 80 ఏళ్లు ..... హెచ్.రమేష్ బాబు 47

కవ్వ స్తంభం కథలు ..... శ్రీ రమణ 49

డా. జైకిషన్ కు కీ.శే.డా. దారం నాగభూషణం పురస్కారం ..... దక్కన్ న్యూస్ 51

సాహిత్యమే బాలలకు బంగారు భవిష్యత్ ..... సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ 51

'తల్లీ.. నిన్నుదలంచి' ..... డా. పి. భాస్కరయోగి 53

గోస (కథ) ..... భూతం ముత్యాలు 55

నిజ జీవిత ఇతివృత్తమే 'మల్లేశం' సినిమా ..... దక్కన్ న్యూస్ 59

అస్థిత్యవాద ప్రకటన - 'వర్ణక' లేఖా సాహిత్యం ..... పరవస్తు వివ్యక్తేన 63

బి.ఎస్.రాములుగారికి జన్మదిన శుభాకాంక్షలు ..... కట్టా ప్రభాకర్ 65

పుస్తకాలు ..... దక్కన్ న్యూస్ 66

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చపుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను ప్రజాస్వామిక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపక్ష రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, సమస్యలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

ఒగ్గు కథక చక్రవర్తి మిద్దె రాములు

ఒగ్గు కథ సాంప్రదాయకమైన యాదవ కుల సంస్కృతిని తెలిపే ఒక కళారూపం. హిందూ దేవతలైన రేణుక ఎల్లమ్మ, మల్లమ్మ, బీరన్నల పురాగాథలను కీర్తించడానికి రూపొందిన కళారూపంగా దీన్ని పేర్కొనాలి. యాదవులైన కుర్మల సామాజిక సమూహం తమ కుల మూల పురుషుని వీరగాథలను ఆలపించేందుకు ఏర్పర్చుకొన్న అపురూప కళారూపం ఈ ఒగ్గు. నాట్యం, నాటకం, సంగీత గానాల సమ్మిశ్రితమైన ఒక కళగా దీన్ని చెప్పుకోవాలి. తెలంగాణ జానపద కళకు పూర్వ వైభవానికి పట్టుకొమ్మలాంటిది ఈ ఒగ్గు కథే. జానపద కళల్లో ఒగ్గు కథను మించిన కళారూపం మరొకటుండదని చెప్పే అతిశయోక్తి కాదేమో.

సంప్రదాయం ప్రకారంగా కుర్మల గురువులైన ఒగ్గు కళాకారులు ఈ ఒగ్గు కథాగానం చేయడం సామాన్యంగా కనిపిస్తోంది. ఆ సామాజిక వర్గానికి చెందిన ఒక కళాకారుడు, ఒగ్గు దీక్ష ఎరుగని గౌడ కులస్తుడు ఒక గొప్ప కళారూపాన్ని నేర్చుకొని, దానికి ప్రపంచ ఖ్యాతిని తెచ్చిపెట్టాడు. అహర్నిశలు ఆ కళామతల్లి సేవలో జీవితాన్ని పరిచి ఆ కథకు విశేష ప్రాచుర్యాన్ని కల్పించాడు. ఆయనెవరోగాడు ఆయనే ఒగ్గు విద్దె నేర్పిన మిద్దె రాములు. నిరక్షరాస్యుడైన ఆయన మౌఖికంగా ఒగ్గు కథను అభ్యసించి యాదవుల చేతనేగాదు, కళాభిమానుల చేత ప్రశంసలు పొందాడు. తన ప్రజ్ఞా పాటవాలతో ఎందరో ఒగ్గు కళాకారులను ప్రభావితం చేశాడు. అందుకే ఒగ్గు కథంటే మిద్దె రాములు. మిద్దె రాములు అంటే ఒగ్గు కళారూపమన్నంత నుడి ఏర్పడింది. ఒగ్గు కథా పితామహుడు వల్లమ్ పెద్ద వీరయ్య. ఆ కథకు జవజీవాలు కలిగించింది ఆయన కొడుకు సత్తయ్య. ఆ కళారూపాన్ని విశ్వవ్యాప్తం చేసింది చుక్క సత్తయ్య. నిజంగా పండిత పామరులను పరవశింపజేసి అంతర్జాతీయంగా గుర్తింపు తెచ్చినవారు మాత్రం మిద్దె రాములు. ఒగ్గు కథాగానంలో సానికీబాలప్ప, టైరిమల్లోకం, అవుల ముత్యాల, ఎర్ర మల్లెమ్మ, శ్రీశైలం రాంబాబు, నాగేష్, సిద్ధప్ప, పళ్ళం వీరేశం, మహేష్, క్రీష్ణయ్యాదవ్ లాంటివారు ఒగ్గు కథకు విశేష స్థానం కల్పించడానికి కృషి చేస్తున్నారు.

మిద్దె రాములు ఎవరో...

నాటకం, నృత్యగాన సంగీత సమ్మిశ్రితమైన ఒగ్గు కథా గానాన్ని ఆకాశమంతెత్తు నిలబెట్టినవాడు, ఒగ్గు కథాగానం ద్వారా తెలంగాణ జానపద కళకు పేరు తెచ్చినవాడు, ఒగ్గు కథకు ఒడుపు నేర్పినవాడు, ఎల్లయ్య కొడుకు ఈ మిద్దె రాములు కరీంనగర్ జిల్లా వేములవాడ మండలం, హనుమాజీపేట గ్రామంలో 1941లో జన్మించారు. పేదరికంవల్ల ఆయన చదువుకోలేకపోయాడు. కథ విన్నా, పాట విన్నా వెంటనే చెప్పే తెలివితేటలు ఆయనకున్నాయి. మౌఖికంగానే ధారణ

చేయగల ఏక సంధాగ్రాహి, చిన్నప్పటి నుండి ఒగ్గు కథ మీద పెంచుకున్న అభిమానంతో ఒగ్గు వాళ్ళు చెప్పే ఎల్లమ్మ కథ, మల్లమ్మ కథలు తరచూ వినేవాడు. ఆ కళను అభ్యసించాలనే తాపత్రయంతో ఒగ్గు కథకుల చుట్టూ తిరిగేవాడు. ఎందు తుమ్మకాయలు గుదికుచ్చుకొని గజ్జెల్లా కాళ్ళకు కట్టుకుని ఒగ్గు నాట్యం ఆడేవాడు. అసంఖ్యాకమైన కథలు మౌఖికంగా నేర్చుకొని, జానపద రాగాలను ఔపోసన పట్టేవాడు. జన్మతః వచ్చిన శృతి జ్ఞాపకం ఆయనకు వరమైంది. లయాత్మకంగా అడుగులు వేయడం అబ్బింది. అసామాన్యమైన ప్రతిభ ఆయనకు ఉంది. వుట్టింది గౌడ కులంలోనైనా నేర్చుకున్నది యాదవ ఒగ్గు కథ. భాషంతా తెలంగాణ యాసే. తన కథా గానపటిమతో పురాణ పాత్రలను ప్రేక్షకుల ముందు నిలిపేవాడు. పద గుంఫన శైలిలో పురాణ గాథలను రక్తికట్టించే వాడు. ఆయన హావ భావ విన్యాసాలతో ఒగ్గు కళకు జీవం ఉట్టిపడేది. ప్రాచీన సంప్రదాయానికి చెందిన ఒగ్గు కథాగానానికి పూర్వ వైభవం తెచ్చిపెట్టాడు.

జాతీయ అంతర్జాతీయ గుర్తింపు:

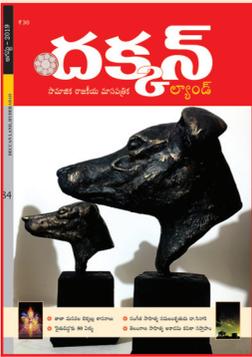
తెలంగాణ జానపద కళారూపానికి జాతీయ అంతర్జాతీయ గుర్తింపు తెచ్చింది మిద్దె రాములే. వీరాభిమానంతో ఒగ్గు కథా గానాన్ని నేర్చుకొని దానికి ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రసిద్ధిని కలిగించింది ఆయనే. ఒకసారి కరీంనగర్ సర్కస్ గ్రౌండ్ లో కాంగ్రెస్ జాతీయ మహాసభ జరుగుతున్నప్పుడు మిద్దె రాములు ఒగ్గు కథాగానం ఏర్పాటు చేశారట. ఆనాడు దేశ ప్రధాని ఇందిరాగాంధీ రావడం ఆలస్యం కావడంతో ప్రేక్షకులకు వినోదం కల్పించడానికి రాత్రంతా మిద్దె రాములు ఒగ్గు కథాగానం వినిపించి సమయం తెలియకుండా చేశాడట. దానితో ఆయన జాతీయంగా జానపద కళాకారుడిగా గుర్తింపు పొందారు. అలాగే దేశం నలుమూలలా ఒగ్గుకథ ప్రదర్శనలిచ్చి పరభాషీయుల చేత మన్ననలు పొందారు.

మారిషస్ ప్రభుత్వం మూడవ మారిషస్ తెలుగు మహాసభలు జరిపింది. దానికి ప్రత్యేక జానపద కళాకారుడిగా మిద్దె రాములుకు ఆహ్వానం అందింది. అప్పుడు తమ ఒగ్గుకథ కళాకారుల బృందంతో రాములు మారిషస్ చేరుకొన్నారు. మారిషస్ దేశ ప్రధాని జగన్నాథ్, గవర్నర్ రంగస్వామి ముందు రాములు ఒగ్గుకథా గాన ప్రదర్శన ఏర్పాటు చేశారు. కథా ప్రారంభంలోనే రాములు తన పదగుంపన శైలిలో వారిని మైమరపింపజేశారు. ఒగ్గులో ప్రత్యేక శైలి ఎల్లమ్మ బోసం నృత్యమే. బోసం ఎత్తేప్పుడు వేప మండలు పట్టుకుని, కాళ్ళకు గజ్జెలు కట్టుకొని ప్రత్యేకమైన శైలిలో నాట్యం చేయడంలో రాములు

(మిగతా 8వ పేజీలో)

జాతీయ ఉపాధి హామీ పథకాన్ని వ్యవసాయానికి అనుసంధానం చేయాలన్న రాష్ట్ర ప్రభుత్వ డిమాండ్‌ను విస్తరించిన కేంద్ర బడ్జెట్

2019-20 కేంద్ర బడ్జెట్‌లో తెలంగాణ రాష్ట్రానికి ఊరట కలగలేదు. ఎంతగానో ఆశించిన వేతన జీవులకు బడ్జెట్ తీవ్ర నైరాశ్యాన్ని కలిగించింది. పెట్రోల్, డీజిల్‌లపై వడ్డన మూలంగా సామాన్యులకు భారం తప్పలేదు. కాశేశ్వరం ప్రాజెక్టుకు జాతీయ హోదా ఇచ్చి నిధులు విడుదల చేస్తే ఎంతో గర్వంగా ఉండేది. కానీ ఆ ప్రస్తావనే లేకుండా పోయింది. రైల్వే లైన్లు, రోడ్లకు నిధులివ్వాలని తెలంగాణ ప్రభుత్వం అభ్యర్థించినా స్పందనలేదు. ఈ బడ్జెట్‌లో ముఖ్యంగా పసుపు బోర్డు ఊసెత్తలేదు. జాతీయ ఉపాధి హామీ పథకాన్ని వ్యవసాయానికి అనుసంధానం చేయాలనే దీర్ఘకాలిక డిమాండ్‌పై కేంద్రం స్పందించలేదు. బయ్యారం ఉక్కు ప్రస్తావన లేకపోవడం, విద్యా సంస్థలకు నిధులు కేటాయించక పోవడం, కొత్తగా ఏర్పాటు చేసే పరిశ్రమలకు వడ్డీ రాయితీలు ఇవ్వకపోవడం ఆందోళన కలిగించే పరిణామాలు. హార్టీకల్చరల్ యూనివర్సిటీ ప్రస్తావన లేదు. ఐఐఐఐ హైదరాబాద్‌కు రూ.80 కోట్లు, ఏపీ, తెలంగాణ గిరిజన విశ్వవిద్యాలయంకు రూ.80 కోట్లు, సాలార్‌జంగ్ మ్యూజియం అభివృద్ధికి రూ.27 కోట్లు, ఔటర్ రింగ్‌రోడ్లకు రూ.120 కోట్లు, అటామిక్ మినరల్స్ డైరెక్టరేట్ ఫర్ ఎక్స్‌ప్లోరేషన్ అండ్ రీసర్చ్ హైదరాబాద్‌కు రూ.313 కోట్లు మొదలైన వాటికి కొంతమొత్తంలో కేటాయింపులు చేసి ఇచ్చాం అనిపించుకుంది.

రమ్మమైన ప్రకృతికి, అపురూపమైన జంతుజాలానికి నెలవు నల్లమల అడవులు. చరిత్రకు సాక్ష్యంగా నిలిచిన ఈ ప్రాంతం చెంచులు, కోయలు, గోండులు, కొండరెడ్లు, నాయక్‌పోడ్ తదితర ఆదివాసీ తెగలకు ఆవాసప్రాంతాలుగా ఉన్నాయి. ఇప్పుడు వాటి ఉనికి ప్రశ్నార్థకంగా మారే పరిస్థితులు కనిపిస్తున్నాయి. ముఖ్యంగా ఉమ్మడి మహబూబ్‌నగర్ జిల్లా, నల్లగొండ జిల్లాల్లో విస్తరించిన ఈ దేశంలోనే రెండో పెద్దదైన పులుల అభయారణ్యం అమ్రాబాద్ టైగర్ రిజర్వ్ ఫారెస్టుల అస్థిత్వానికి పెద్ద దెబ్బ తగిలే ప్రమాదం ఉంది. పెద్దపులులు, ఎలుగుబంటులు, వైల్డ్ క్యాట్స్, అడవి కుక్కలు, అడవి పందులు, కృష్ణ జింకలు, మచ్చల దుప్పిలు, తోడేళ్లు ఇలా అనేక రకాల జంతువులను ఈ అడవి అక్కణ్ చేర్చుకుంటుంది. అమ్రాబాద్ పులుల సంరక్షణ కేంద్రం పులులకు ఎంతో అనువైన ప్రాంతం. ఈ ఒక్క ప్రాంతంలోనే సుమారు 13కుపైగా పులులు నివసిస్తున్నట్లు సమాచారం.

తెలుగు రాష్ట్రాల్లో పచ్చదనానికి నిలయమైన అడవులు మాయమవుతున్నాయి. కృష్ణా, గోదావరి నదుల గుండా సరిహద్దు రాష్ట్రాలకు స్మగ్లింగ్ యధేచ్ఛగా కొనసాగుతోంది. ఈ పదేళ్లలోనే 20 శాతం అడవులు క్షీణించాయి. దట్టమైన అడవులకు నిలయమైన ఉమ్మడి ఆదిలాబాద్ జిల్లాల్లో ఒకప్పుడు 4.15 లక్షల హెక్టార్ల విస్తీర్ణంలో అటవీ ప్రాంతం ఉండగా, ప్రస్తుతం 1.83 లక్షల హెక్టార్లకే పరిమితమైంది. అటవీ విస్తీర్ణం అధికంగా ఉన్న ఆసిఫాబాద్, ఆదిలాబాద్, నిర్మల్, మంచిర్యాల, భూపాలపల్లి, ములుగు, మహబూబాబాద్, కొత్తగూడెం, ఖమ్మం జిల్లాల్లో తీవ్ర నష్టం జరుగుతోంది. నాగర్ కర్నూల్ జిల్లాల్లో సుమారు 2.75 లక్షల హెక్టార్లలో నల్లమల అడవులు విస్తరించి ఉన్నాయి. ఇక్కడి టేకు, జిత్తరేగి, నారవేప చెట్లను యధేచ్ఛగా నరికేస్తున్నారు. ముంబై, చెన్నై ప్రాంతాలకు చెందిన స్మగ్లర్లచే ఇక్కడి కలప స్మగ్లింగ్‌కు గురవుతోంది. అటవీ, పోలీసు అధికారులు సంయుక్తంగా దాడులు చేస్తున్నా పరిస్థితిలో మార్పు రావడంలేదు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం హరితహారం పేరుతో కోట్ల మొక్కలు నాటుతుంది. కానీ అడవుల రక్షణకు కూడా పటిష్టమైన చర్యలు తీసుకొన్నప్పుడే హరిత తెలంగాణ సాకార దిశగా పయనిస్తాం.

వెదకుమార్.యం.
(మణికొండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

(6వ పేజీ తరువాయి)

దిట్ట. నెత్తిమీద బోనం ఎత్తుకొని నేలమీద పాము మెలికల్లా తిరగడమే కాదు, నేలమీద పడవేసిన పైనలను నోటితో పట్టుకుంటుంటే చూసిన దేశ ప్రధాని, గవర్నరు తన్మయత్వం పొందారట. మారిషస్ తెలుగు ప్రేక్షకులంతా కన్నులార్పకుండా చూశారట. ఆ తర్వాత అప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ పథకాలను ఒగ్గు కళా ప్రదర్శన ద్వారా ప్రచారం చేసి మన్ననలను పొందాడు. అప్పటి రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి నారా చంద్ర బాబు ముందు ఒగ్గు కథను ప్రదర్శించి ఆయన తెలంగాణా ఒగ్గును కీర్తించేటట్టుగా చేశారు. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డ తర్వాత తొలి తెలంగాణ సాంస్కృతిక సంబరాల్లో ఒగ్గు కథకు పట్టం కట్టి ప్రారంభ కళా ప్రదర్శనగా జరిపారు. అప్పుడు ముఖ్యమంత్రి కల్యకుంట్ల చంద్రశేఖరరావు ఒగ్గు కథాగానం మీది గౌరవంతో హైదరాబాద్ మాదా పూర్లోని తెలంగాణ సాంస్కృతిక సారథి భవనానికి మిద్దె రాములు పేరు పెట్టారు. దానితో ఒగ్గు కథకుడు మిద్దె రాములు పేరు స్థిరస్థాయిగా నిలిచి పోయింది.

ఆ విధంగా దేశప్రధాని ఇందిరాగాంధీ ప్రశంసలు, మారిషస్ దేశ ప్రధాని జగన్నాథ్, గవర్నర్ రంగస్వామి గార్ల ప్రశంసలు అందుకొన్న గొప్ప ఒగ్గు కథ కళాకారుడు మిద్దె రాములు. ఆయన ఒగ్గు కళకు చేసిన కృషికి రాజీవ్ గాంధీ పురస్కారం, రాష్ట్ర ప్రతిభా పురస్కారం, హంస పురస్కారాల్లాంటి జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవార్డులు, రివార్డులు ఎన్నో ఆయన అందుకొన్నాడు.

పదగుంపనం, కథాగానం, నాట్య విన్యాసం:

ప్రేక్షకులని కన్నులార్పకుండా చేయాలన్నా చెవులు రిక్కించి వినేటట్టు చేయాలన్నా, పదగుంపనం శైలిలో వచనాన్ని చెప్పడం మిద్దె రాములుకు బాగా తెలుసు. ఒగ్గుకథా గాన ప్రారంభంలో తెలంగాణ యాసలో పదం మీద పదం కలిపి చెప్పడంలో నోరు తిరిగినవాడు మిద్దె రాములు. లయాత్మకంగా వచనం సాగడం చూసి ప్రేక్షకులు నోరెళ్ళబెడతారు. ఆ ప్రారంభమెట్లు ఉంటుందో వినండి.

వచనం

హరి హరయ రఘునందనా!
 హరిహర బ్రహ్మాండామా!
 హరిలోక సంచారమా!
 మద్దారి మారిండ్లు!
 మారేడుగడ్డ, మర్మమృతల్లి!
 బుద్ధి చెప్పిన దానా బూరాంచారి!
 విద్య చెప్పినవాడు వీరాదామల్లు!
 చదువు చెప్పిన వాడా!
 సంద మహాంకాళీ!
 అన్ని విద్దెలు చెప్పి ఆట నేర్చినవాడా! హరి హరియ హా....'

దరువు: అది దేవి దండాలే భూదేవి దండాలే
 లోక జంకారా నీకైనా దండాలే
 రామ రామా రామ రామా!
 ఆలకించి బోవరయ్యా...!
చల్లీ దరువు
 'బంగారి ఒద్దాయం గుప్పాడీ బొమ్మల్లా
 కుంకుమ బెట్టాడా కురులు దిద్దాడా
 ఎంచక్కా గవ్వాలు ఎడమకాలు కట్టేనా
 పగడాల గజ్జెలు కుడి కాలు కట్టేనా
 అబ్బే మల్లె పువ్వులో నిత్యా మల్లె పువ్వులో'
 ఈవిధంగా కథాగానం ఆశువుగా సాగిపోతుంటుంది. మౌఖిక సంప్రదాయ సంగీత, రాగాల్లో అద్భుతంగా ఒగ్గు కథాగానం చేయడం మిద్దె రాములుకే సాధ్యం. ఈ కథాగానం మంజరి ద్వీపంలో సాగిపోతున్నట్టుగా ఉంటుంది. పదాడం బరాల కోసం తప్ప అర్ధపుష్టి కోసం నిర్మితమైనవిగాదు.

ఎల్లమ్మ బోనం

పురాణగాథల కథాగానాల్లో శక్తి దేవత ఆరాధనలు ఎంతో ప్రాధాన్యాన్ని సంతరించు కొంటున్నాయి. ఒగ్గు కథలాంటి కథాగానాల్లో ప్రదర్శించే ఎల్లమ్మ బోనానికి తెలంగాణలో తరగని ఆదరణ కనిపిస్తోంది. రేణుక ఎల్లమ్మలాంటి శక్తి దేవతలకు ప్రతీకగా భండారి (పసుపు)ని ఉపయోగించడం కనిపిస్తోంది. 'కొమురెల్లి మల్లన్నతోడ బుట్టింది ఎల్లమ్మ' అని కురుమ జాతి వారు ప్రగాఢంగా విశ్వసిస్తారు. పసుపుల బుట్టింది కాబట్టి ఒగ్గులు మోహానికేగాదు, దేహమంతా పసుపుని పూసు కొంటారు. మల్లన్న పట్నాల్లో రతి రాసేప్పుడు పసుపును విరివిగా వాడడం కూడా కనిపిస్తోంది.

ఆరుగురు కళాకారులు ప్రదర్శించే ఎల్లమ్మ ఒగ్గుకథలో రాములు బోనం నెత్తిన ఎత్తుకొని నాట్యం చేస్తుంటే ఎవరైనా కన్నులు మరల్చుకుండా ఉత్కంఠతో తిలకించవలసిందే. రవ్వలహారం మెడలో ధరించి, నెత్తిన బోనం ఎత్తుకొని, చేతుల్లో వేపమండలు పట్టుకొని, కాళ్ళకు గజ్జెలు కట్టుకొని దప్పులు, డోళ్ళు మోగుతుంటే, సఫీరా ధ్వనిస్తుంటే బోనం కిందపడకుండా చిందులు వేస్తూ గానం చేసేవాడు. చిందులు వేయడం ఆపి నెమ్మదిగా నేలమీద కూర్చొని, కుడిప్రక్కకు ఎడమప్రక్కకు వొరుక్కుంటూ కాళ్ళు చేతులు లేపి ఆహా అనిపించేవాడు. ఇక నేల మీద దొర్లుతూ పాము మెలికల్లా తిరుగుతూ కూడా నెత్తిన బోనం కింద పడకుండా నేల మీద పడేసిన పైనలు నోటితో పట్టుకొంటే ప్రేక్షకులు తన్మయత్వంలో మునిగిపోయేవారు. జానపద కళాబ్రహ్మ, ఒగ్గు కథక చక్రవర్తి బిరుదాంకితుడైన మిద్దె రాములు 2010 నవంబర్ 11 నాడు కన్నుమూశారు.

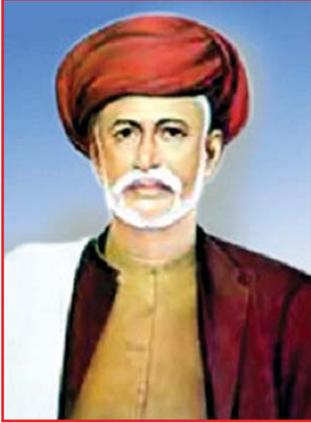
-ప్రొ. ననుమాన స్వామి, m : 9848545949

(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ, తెలంగాణ తేజోమూర్తులు పుస్తకం నుంచి)

భారతీయ వైతాళికుడు జ్యోతిరావు పూలే

1990లో బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ శతజయంతి జరిగింది. ఈ శతజయంతి సందర్భంగా తెలుగునాట ఊరూరా ఆయన విగ్రహాలు స్థాపించడమనేది చైతన్యానికి గుర్తుగా మారింది. నిజానికి 1985లో కారంచేడు ఘటనే తెలుగునాట దళితులను ఎక్కువగా ఉద్యమ స్ఫూర్తితో నడిపించింది. ఈ స్ఫూర్తితోనే తర్వాతి కాలంలో హైదరాబాద్‌లో బొజ్జా తారకం గారు మిగతా మిత్రులతో కలిసి 1989లో 'సలుపు' పత్రికను దళిత, హక్కుల సోయితో నడిపించారు. దాదాపు అదే కాలంలో 'ఏకలవ్య', 'మహాబోధి', 'ఎదురీత' తదితర పత్రికలు కూడా బహుజనోద్యమం బలోపేతం కావడంలో తమవంతు పాత్రను పోషించాయి. ఈ శతజయంతి స్ఫూర్తి దళితులను చదువు వైపు నడిపించింది. ఈ స్ఫూర్తికి కొనసాగింపుగా 'చదువు, సమీకరించు, పోరాడు' అనే అంబేద్కర్ నినాదాన్ని ముందుకు తీసుకెళ్ళేందుకు ఆయన రచనలు సమగ్రంగా తెలుగులోకి తీసుకురావాలని కొంతమంది దళిత చైతన్యశీలురు ఆలోచించారు. వీరి ఆలోచనలు ఆచరణలోకి తీసుకురావడంలో బొజ్జా తారకం, కాకి మాధవరావు, జస్టిస్ పున్నయ్య తదితరులు కీలకంగా పనిచేశారు. ఈ మేరకు అంబేద్కర్ సమగ్ర రచనలను తెలుగులోకి తీసుకు వచ్చేందుకు కేంద్ర సామాజిక సంక్షేమ శాఖ సహకారంతో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం నోడల్ ఎజెన్సీగా పనిచేస్తూ ఇప్పటివరకు మొత్తం 16 సంపుటల్లో అంబేద్కర్ రచనలు వెలువడ్డాయి. ఇంకొక్క సంపుటి వెలువడినట్లయితే మొత్తం రచనలు తెలుగులోకి వచ్చినట్లయితది.

నిజానికి పూలే ఆలోచనాధారను మరింతగా బలోపేతం చేసింది అంబేద్కర్. బుద్ధుడు, కబీరు, జ్యోతిబాపూలే ముగ్గురు తన గురువులని అంబేద్కర్ చెప్పుకుండు. అంతేకాదు తాను రాసిన కుల నిర్మూలన పుస్తకాన్ని పూలేకు అంకితమిచ్చాడు. అలాగే పూలే జీవిత చరిత్రను రాయాలని కూడా అంబేద్కర్ భావించాడు. అయితే ఆయన ఆరోగ్యం క్షీణించడంతో ఆ పని చేయలేక పోయాడు. అంబేద్కర్ కోరిక మేరకు ధనంజయకీర్ ఆ జీవితచరిత్రను సాధికారికంగా రాసిండు. నిజానికి పూలే చనిపోవడానికి యేడాది ముందు అంబేద్కర్ జన్మించిండు. కానీ అంబేద్కర్ తండ్రి రాంజీపై పూలే ప్రభావం ప్రబలంగా ఉండింది. రాంజీ స్వయంగా పూలే నడిపిన ఎన్నో ఉద్యమాల్లో ప్రత్యక్షంగా పాల్గొన్నాడు. పూలే బోధనల స్ఫూర్తితోనే విద్యపై మక్కువ ఏర్పడింది. అందుకే అంబేద్కర్‌ని పాఠశాలలో చేర్పించిండు.

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం తరపున తెలుగులోకి తర్జుమా అయిన అంబేద్కర్ రచనలు విద్యావంతులైన దళితులు తమ సమాజంలో

చైతన్యం తీసుకు రావడానికి కరదీపికలుగా పనిచేసినాయంటే అది అతిశయోక్తి కాదు. యే యే సందర్భంలో అంబేద్కర్ ఎలాంటి వైఖరి అవలంబించాడో తెలుసుకోవడానికి ఈ సంపుటాలు దారి దీపాలుగా పనికొస్తున్నాయి. అయితే అంబేద్కర్ తన గురువుగా ప్రకటించుకున్న జ్యోతిరావు పూలే రచనలు ఇప్పటికీ తెలుగు వారికి సమగ్రంగా అందుబాటులో లేవు.

ప్రధానంగా 1991లో పూలే శతవర్షంతి నాటి నుంచి ఆయన రచనలు, బోధనల గురించి దేశమంతటా చర్చలు జరుగుతున్నాయి. వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో ఆయన రచనలు, జీవితంపై పరిశోధనలు జరిగినాయి. గెయిల్ ఆంవెత్, రోజూలిండ్, ధనంజయకీర్, జి.డి.దేశ్‌పాండే, బ్రిజ్ రంజన్ తదితరులు ఆయన రచనలు, జీవితంపై విలువైన సమాచారాన్ని పోగుజేసిండు. పుస్తకాలుగా వెలువరించారు. ఇదే కాలంలో ఇండియాలో పర్యటించిన దక్షిణాఫ్రికా అధ్యక్షుడు నెల్సన్ మండేలా గౌరవార్థం 'పూలే సమగ్ర రచనలు' అంగ్ల కాపీలను ఆయనకు అందజేయాలని నిర్ణయించారు. ఆ మేరకు ఇంగ్లీషులోకి ఆయన రచనలన్నీ అనువాద మయ్యాయి. ఇందులో 'గులాంగిరి', 'సేద్యకారుడి చర్చాకోల', 'తృతీయ రత్న' ఇంకా కొన్ని రచనలు తెలుగులోకి కూడా తర్జుమా అయ్యాయి. అయితే అంబేద్కర్ రచనల మాదిరిగా 'పూలే సమగ్ర రచనలు' ఇప్పటి వరకు తెలుగులో సంపుటాలుగా వెలువడలేదు.

ఇప్పటికే తెలంగాణ ప్రభుత్వం జ్యోతిరావు పూలే జయంతిని అధికారికంగా నిర్వహిస్తున్నందున ఆయన రచనలు కూడా తెలుగులోకి తీసుకొచ్చినట్లయితే ఆయన స్ఫూర్తిని తెలుగు ప్రజల్లో నింపడానికి ఉపయోగపడుతుంది. తెలంగాణ ప్రభుత్వంలో ఉన్నతస్థాయిలో ఉన్న వ్యక్తుల దృష్టికి ఈ విషయాన్ని తీసుకెళ్ళినప్పటికీ ఫలితం శూన్యం.

తెలుగు యూనివర్సిటీ అంబేద్కర్ రచనలన్నింటినీ అచ్చు వేసింది, అలాగే తెలుగు అకాడెమి కూడా ఎంపిక చేసిన అంబేద్కర్ రచనలను మూడు సంపుటాలుగా వెలువరించింది. అయితే ఇప్పటి వరకు పూలే రచనలు సమగ్రంగా తెలుగులో వెలువడలేదు. ఇప్పటికే ఆంగ్లంలో, మరాఠీలో, హిందీలో వెలువడ్డ రచనలను తెలుగులోకి తేవాల్సిన అవసరమున్నది. ఈ విషయంలో బహుజనులే కాదు పూలేపై అభిమానమున్న ప్రతి ఒక్కరూ తమకు తోచిన రీతిలో ప్రభుత్వంపై వత్తిడి తీసుకురావాల్సిన సందర్భమిది.

-సంగిశెట్టిశ్రీనివాస్,
m:98492 20321
e: sangishettysrinivas@gmail.com

వోట్లు మహిళలకు-సీట్లు మొగ్గలకు-యింకెంతకాలం?

అగ్రకుల పేదలకు 10% రిజర్వేషన్ల మీద ఎలాంటి చర్చ లేకున్నా, ఎటువంటి నివేదికలేకున్నా, ఏ డేటా లేకున్నా అగమేగాల మీద రెండంటే రెండు రోజుల్లోనే రాజ్యాంగ సవరణ (124) తో పాటు బిల్లు కూడా పాసయింది ఉభయ సభల్లో. యిది చూసినంత మనసంత కలికలి అయింది. యిది ఎలెక్షన్ స్టంట్, ఎన్నికల స్టంట్, అగ్రకులాల వోట్ల కోసం యీ బిల్లు అని అంటున్నారు. అగ్రకుల జనాభా 15% అంటున్నారు. వారిలో పేదలు 5% లోపే ఉన్నారనుకుందాము. యింత తక్కువ జనాభా వోట్ల పట్ల యింత అనుకూలత వున్నప్పుడు, వారి వోట్లు కావాలనుకున్నప్పుడు జనాభాలో 50% వున్న మహిళల వోట్ల బ్యాంకు పట్ల భయంగానీ, వారి వోట్లు భద్రపరుచుకునే చర్యలు పాలకులకు ఎందుకు లేకుండా పోయింది?

దాదాపు 25 సం॥లుగా మహిళా బిల్లు కోల్పో స్టోరేజీలో వుంచారు. ఎప్పుడో 1996లో ప్రవేశపెట్టిన మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లును మెజారిటీ లేదనీ, దాదాపు పాతికేండ్లవుతున్నా ఏ రాజకీయ పార్టీకీ చిత్తశుద్ధి లేకుండా పక్కన పెట్టారు.

పార్లమెంటులో పూర్తి మెజారిటీ వున్నా... చట్టం కాని ఒకే ఒక బిల్లు భారత పార్లమెంటు చరిత్రలో, భారత ప్రజాస్వామ్య చరిత్రలో మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లు ఏకాభిప్రాయం లేదని పక్కన పెట్టిన కారణం నిజం కాదు. రాజ్యాంగం ప్రకారం గానీ, పార్లమెంట్ నియమాల ప్రకారంగానీ ఒక చట్టం చేయడానికి జాతీయ రాజకీయ ఏకాభిప్రాయం అక్కర్లేదంటున్నాయి. అట్లాంటప్పుడు మహిళా బిల్లెందుకు రావడంలేదు? ఆధిపత్య కుల పార్టీలైన బీజేపీ, కాంగ్రెస్, టిడిపి, వామపక్ష పార్టీలన్నీ మహిళా బిల్లును కోటాల్లేకుండా తేవాలనేది. జనాభా దామాషా ప్రకారంగా తెస్తే అణగారిన మహిళలకు రాజకీయాధికారం చేకూరుతుండడం సహించలేకనే బిల్లును కోల్డ్ స్టోరేజీలో వుంచారు.

భారత పార్లమెంటు చరిత్రలో ఏకాభిప్రాయం లేని అనేక వివాదాస్పద ప్రజా వ్యతిరేక బిల్లులు పార్లమెంటు ద్వారా ఆమోదం పొందినప్పుడు మహిళా బిల్లుకే ఏంటి అడ్డం? యిక్కడ కులమే అడ్డము. ఆధిపత్య కుల మగ, ఆడవాళ్లు అణగారిన మహిళలు చట్టసభల్లో అధికారం చేయడం, రాజకీయం చేయడం సహించలేని కుల జాడ్యం వల్ల బిల్లులోని కోటాను వ్యతిరేకిస్తూ అతీగతీ లేకుండా చేస్తున్నాయి.

అగ్రకుల పేదల విషయంలో ఏమి చర్చలు, ఏమి డిమాండ్లు లేకున్నా పాలక పార్టీ అగమేగాల మీద బిల్లు, చట్టం తెచ్చింది. మరి అదే చిత్తశుద్ధి మహిళా బిల్లు పట్ల ఎందుకు లేకుండాపోయింది? సగం జనాభా వున్న మహిళల వోట్లు వద్దా! మహిళలు కూడా మహిళా బిల్లు కోటాగా వచ్చేవరకు వోటేయము అని ప్రకటించితేగానీ.... మహిళా బిల్లుకు చలనం రాదు. మహిళలకు చట్టసభల్లో రిజర్వేషన్స్ కల్పించడం అనేది రాజ్యాంగ విరుద్ధం కాదు. రాజ్యాంగ మౌళిక

స్వభావాన్ని తూట్లు పొడిచే అగ్రవర్ణ పేదలకు 10% రిజర్వేషన్ కన్నా మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లు అడ్డగోలుది కాదు, న్యాయమైంది. మహిళా రిజర్వేషన్స్ బిల్లు ద్వారా జెండర్ ప్రజాస్వామ్యాల్ని, జెండర్ సమానత్వాల్ని రూపొందించే అవకాశాలేర్పడ్డాయి సమాజంలో. కానీ సమాజామోదం లేని, రాజ్యాంగ విరుద్ధమైన ఓబీసీ బిల్లును కూడా తీసుకొచ్చిన సంకల్పము, పట్టుదల మహిళా బిల్లు పట్ల లేకపోవడం మహిళల అసహాయతే అని చెప్పాలి. యింకోటి ఆధిపత్య కుల సంఘాల , వామపక్ష ఉద్యమ సంఘాల మహిళలకూడా కోటాలో కోటా అనేది వారి ఆధిపత్యాలకూడా అడ్డని భావించడము కూడా!

50% ఓటు బ్యాంకు పట్ల మగ కులాధిపత్యాలకున్న నిర్లక్ష్యము, లెక్కలేనితనము వల్లనే మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లు రావడంలేదు. జనాభా దామాషా ప్రకారం మహిళా బిల్లు వస్తే ఆధిపత్య కుల మగ ఆడవాళ్ళకు కిరీటాలు కిందబడ్డాయనే భయంతో కూడా బిల్లు రావడం లేదు.

మహిళలంటే... మనుషులనీ, వాళ్ళు జనాభాలో సగభాగంగా వున్నారనీ, ప్రజాస్వామిక హక్కులన్నీ వాళ్లకూడా చెందుతాయనీ, ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంఘిక వనరులు మహిళలకూడా సగభాగమని రాజ్యాంగం చెప్తున్నాకూడా ఆధిపత్య కుల మగస్వామ్యాల ప్రభుత్వాలకు నెత్తికెక్కడి. కానీ మరుగుదొడ్లు నిర్మించినం, బహిరంగ మల విసర్జన నిర్మాళించినమని యిదే మహిళా సాధికారత, యిదే

మహిళా గౌరవాలని డప్పు కొట్టుకుంటున్నాయి. మరుగుదొడ్లు అందరి మహిళలకు రాలేదనేది ఒకటైతే, మహిళా సాధికారత మరుగు దొడ్లవల్ల రాదు, రాజకీయ అధికార చైతన్యం వల్లనే వస్తుంది. మహిళా గౌరవాల్ని, మహిళా సాధికారతల్ని పెంచాలంటే...ముందు మహిళా రిజర్వేషన్స్ తీసుకరాండి.

ప్రజామోదం లేని, సమాజామోదం లేని, రాజ్యాంగ విరుద్ధమైన, మహిళా ప్రస్థావన లేని బిల్లు 'అగ్రకుల పేదల రిజర్వేషన్ బిల్లు అగ్రకులాల కోసం వారి ఓటు బ్యాంకు కోసం చకాచకా తీసుకొచ్చింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం కేవలం 15% వున్న అగ్రకులాలకు. మరి 50% (7% అగ్రకులాలూ 47% అణగారిన కులాలూ) మహిళల వోట్లు అవసరం లేదా! వోట్లు మహిళలవి, సీట్లు మగవాలియా! అగ్రకుల మహిళా సంగాలు, ఫెమినిస్టు సంగాలు 'మీటూ, శబరిమలై ప్రవేశం, 'వన్ బిలియన్ రైజింగ్ 19' కంటే మహిళా బిల్లు కోటాగా వస్తేనే వోట్లెస్తాం లేకుంటే వేయమనే మహిళా ఉద్యమం దేశవ్యాప్తంగా వస్తేనే జెండర్ సమానత్వాల దశ దిశ సాగుతుంది.

- జూపాక సుభద్ర,

m : 9441091305

e : joopakasubadra@gmail.com

గోషామహల్ బారాదరి

నన్నీ సాంఘ్లీ నడయాడిన నేల 'గోషామహల్'

ఉదాస్ హోతో మేరీ హసీ మాంగ్ లేనా
కోయీ గమ్ హోతో మేరీ ఖుషీ మాంగ్ లేనా
తుమ్ జియో సో సాల్

ఏక్ దిన్ కమ్ హోతో మేరీ జిందగీ మాంగ్ లేనా
విషాదంగా ఉంటే నా చిర్నవున్సు అడిగి తీసుకో
బాధగా ఉంటే నా ఆనందాన్ని అడిగి తీసుకో
నువ్వు వంద వసంతాలు జీవించాలి

ఒక దినం తక్కువైనా నా జీవితాన్ని అడిగి తీసుకో

సరిగ్గా ఇట్లాగే జరిగింది. తన ప్రియుడు నిండా నూరేళ్లు జీవించాలని ఆ అమాయకపు బాలిక తన పండంటి జీవితాన్ని బలి ఇచ్చిన విషాద గాధనే “గోషామహల్”. ఖుతుబ్ షాహీ నవాబుల కాలంలో ఇది స్త్రీల అంతఃపురం. ఇది బేగంబజార్ పక్కన నేటికీ ఆ బాలిక బలిదానానికి మూగసాక్షిగా నిలబడే ఉంది. హైద్రాబాద్ నగరంలో ప్రతి కట్టడం, ప్రతి నిర్మాణం వెనుకా ప్రేమ పురాణం ఉన్నట్లే ఈ గోషామహల్ వెనుక కూడా ఒక విషాద ప్రేమ గాధ ఉంది.

సుల్తాన్ మహమ్మద్ ఖులి పరిపాలనా కాలంలో తీవ్రమైన కరువు సంభవించింది. దాని పేరు డొక్కల కరువు. తిండి దొరకక అలమటించే ప్రజలు ఎవరైనా అన్నం తిన్నారన్న అనుమానం రాగానే వారి కడుపులను కత్తుతో చీల్చి అందులో కనబడిన అన్నాన్ని మళ్లీ తినేవారు. ఆ దారుణ దృశ్యాలను చూసిన ముసలివారు దానిని డొక్కల కరువు అని పిలిచేవారు. ఆ కరువు కాలంలో పేద ప్రజలు తమ ఆడపిల్లలను ధనికులకు అమ్మేవారు.

ఆ గడ్డు దినాలలో ఒకరోజు కులీకుతుబ్ షా నవాబు గారి అమ్మగారు అనగా రాజమాత రాజవీధిలో వెళ్లుతుంటే అమ్మకానికి నిలబెట్టిన ఒక పదేళ్ల అమాయక బాలిక కనిపించింది. తగిన ధర

చెల్లించి తన అంతఃపురానికి, గోషామహల్ కు తెచ్చుకుంది. శ్యామవర్ణం కలిగిన ఆ బాలికను “నన్నీ సాంఘ్లీ” (చామనచ్చాయ కల్గిన చిన్నది) అని పిలవసాగింది.

రాజమాత పెంపకంలో ఆ లేత మొగ్గ వికసించిన పుష్పంలా, పురివిప్పిన నెమలిలా దినదిన ప్రవర్ధమానమై తోటి పనికత్తెలకు, చెలికత్తెలకు కంటిలోని నలుసులా, కడుపులోని నొప్పిలా ఈర్ష్యా అసూయలకు గురైంది. తామంతా ఉన్నత కుటుంబాల నుండి వచ్చామని ఆ బజారుబిడ్డపై ద్వేషం పెంచుకోసాగారు. తగిన సమయంకోసం కాచుకుని ఉన్నారు.

అంతఃపుర స్త్రీలు వారి చెలికత్తెలు, పనివాళ్లు అందరు ప్రతి సాయంత్రం ఆ మహల్ లో ఉన్న ఈత కొలనులో జలకాలాడేవారు. వారందరి మధ్య “నన్నీ సాంఘ్లీ” జలకన్యలా మెరిసిపోయేది.

కాబోయే యువరాజు ఒకరోజు రాజమాత సందర్శనార్థం వచ్చి, ఊరుపేరు తెలియని ఆ జలకన్యను చూసి మనసు పారేసుకున్నాడు. ఇక ఆపై ప్రతిరోజు సాధారణ సైనికుడిలా మారువేషం ధరించి కొలను పక్కపొదలలో దాక్కుని నీలిరంగు నీళ్లలో ఈదులాడే ఆ మెరుపుతీగను తనివితీరా చూసేవాడు. ఆ రహస్యం ఎవరికీ తెలియదు.

అసూయకు గురైన తోటి పనికత్తెలు ఈతకొలనులో రాజమాత లేని సందర్భం చూసుకుని నన్నీ సాంఘ్లీ కాళ్లు చేతులు తాడుతో కట్టేసి కొలనులోకి విసిరేసి పీడవిరగడైయ్యిందన్న ఆనందంతో అంతఃపురంలోకి వెళ్లిపోయారు.

ఆ పదహారేళ్ల “పోడిషి” తలముసకలుగా నీళ్లలో మునుగుతూ, తేలుతూ ఉంటే ప్రమాదాన్ని పసిగట్టిన యువరాజు పొదలోనుండి ఇవతలికి వచ్చి నీళ్లలోకి దూకి ఆమె కట్టు విప్పి రక్షించి ఒడ్డుకు చేర్చాడు. ప్రథమ వీక్షణమే చూపులు కలిసిన శుభవేళగా మారేసరికి

తళుకులీనే తడి ఒంటిపై ఆ సొగసుగాడు తన పెదాలతో చెదరని సంతకాలు చేశాడు. తానొక సాధారణ సైనికుడినని అబద్ధం చెప్పి మరునాడు రాత్రి ఆ పొదరిల్లు దగ్గర మళ్లీ కలుసుకునే వాదా (వాగ్దానం) తీసుకుని మాయమైనాడు ఆ “జాదూగర్”.

ప్రతిరాత్రి ఆకాశం పందిరి కింద తళుకుబెతుకు తారల సాక్షిగా వాళ్లు కలుసుకునేవాళ్లు. తోడునీడగా బ్రతికే కాపురం కోసం కలలు కంటున్నప్పుడు ఒకరోజు ఆమెకు అతను రాజ్యానికే యువరాజు అన్న సత్యం తెలిసి భయపడిపోయింది. రాజ్యానికి రాణి అయ్యే అర్హత, స్థాయి తనకు లేదని తనను మరిచిపోమ్మని ప్రియుడిని వేడుకుంది. తానొక అనాధనని తెలియజేసింది.

“రమ్మంటే నేను రానా రాజ్యాలు వదిలి రానా” అని ఆ ప్రియుడు రాజ్యం కంటే రమణియే తనకు ముఖ్యం అని సమాధానం చెప్పాడు. తోటలోని పిల్లను కోటలో రాణిగా చేస్తానని వాగ్దానం చేశాడు. ఆమె ఎంత నచ్చ చెప్పినా అతను మాట వినక వచ్చే శుక్రవారం నవాబుగారి జన్మదిన సందర్భంగా నగరం అంతా వేడుకలలో మునిగి తేలుతుందని, కాపలాభటుల నిఘా అంతగా ఉండదని ఇద్దరం కల్పి పొరుగు రాజ్యమైన బీజాపూర్ కు పారిపోయి అక్కడ “నిఖా” చేసుకుందామని ఆమెకు నచ్చచెప్పి గోల్కొండ కోటకు వెళ్లిపోయాడు.

పవిత్ర దినం శుక్రవారం రానే వచ్చింది. నగరం అంతా పండుగ వాతావరణంతో కోలాహలంగా ఉంది. యువరాజు శ్వేతాశ్యాన్ని అధిరోహించి ఆ అంతపురం - గోషామహల్ ప్రాంగణంలోకి ప్రవేశించాడు. ప్రియురాలి కోసం నిరీక్షిస్తూ ఆ మహల్ పైభాగం వైపు చూశాడు.

అక్కడ కిటికీలో పెళ్లి కూతురు వేషంలో ప్రియురాలు కనిపించింది. యువరాజు మనసు ఆనందంతో అర్ణవమయ్యింది. క్రిందికి రమ్మని సైగ చేసాడు. ఆమె కిటికీలో నుంచుని తలవంచి కుడిచేయి పైకి క్రిందికి ఊపుతూ మూడుసార్లు సలాంలు చేసింది. ఆదుర్దాగా ఉన్న ఆ ప్రియుడు ఆలస్యం భరించలేక త్వరగా క్రిందికి రమ్మని చేయి ఊపబోయాడు. అంతే ఆ పదహారేళ్ల మెరుపుతీగ పై

నుండి క్రిందికి దభాలున దూకేసింది. రాజ్యానికి కాబోయే రాజుకోసం ఆమె రక్త తర్పణం గావించి తన ప్రాణాలతో ప్రియుడికి పాదాభిషేకం చేసింది.

కిటికీలో దొరికిన ఉత్తరాన్ని పరిచారికలు యువరాజుకు అందించారు. “ఒక అనాధను పట్టమహిషిని చేస్తే నవాబుకు కళంకం వస్తుందని, సింహాసనానికి మచ్చ వస్తుందని తన ప్రియుడు బద్నాంకు గురై నవ్వులపాలు కారాదనే తను ప్రాణాలను ఫణంగా పెద్దన్నానని ఆ ఉత్తరంలోని సారాంశం.

ఆ పూబోడి తన ప్రియుడికి సమర్పించిన “అశ్రీ సలాం” ఈ క్రింది కవితా చరణాలకు ప్రతిరూపమేమో!

“ఉగ్తా హువా కిరణ్ రోష్నీదే ఆప్ కో కిల్లే పూల్ కుష్టు దే ఆప్ కో హమ్ తో ఖుచ్ న దే సక్తే లేకిన్ దేనే వాలా సబ్ కుచ్ దే ఆప్ కో” “ఉదయించే కిరణం మీకు వెలుగు నిచ్చుగాక

విచ్చుకునే పుష్పం మీకు పరిమళాన్ని పంచుగాక నేనైతే మీకు ఏమీ ఇవ్వలేనుగాని ఇచ్చేవాడు మాత్రం మీకు అన్నీ

ఇచ్చుగాక”.

రాజులు పోయారు. రోజులు మారాయి. ఆ ఈత కొలను కాలవాహిని అలల తాకిడికి కొట్టుకపోయి కనుమరుగై ఒక పెద్ద మైదానంగా అవతరించింది. దానిని ఇప్పుడు గోషామహల్ పోలీస్ పరేడ్ గ్రౌండ్ అంటున్నారు. 1948 సెప్టెంబర్ లో హైద్రాబాద్ పై పోలీస్ యాక్షన్ జరిగినపుడు యూనియన్ సైన్యాలు ఇక్కడే విశ్రాంతి తీసుకున్నాయి. అందులోనే ఒక మూలన పోలీస్ క్వార్టర్లు కూడా ఉన్నాయి. ఆ గోషామహల్ భవనం మాత్రం కాలం చెక్కిలి మీద ఘనీభవించిన కన్నీటి బొట్టులా అలాగే నిలబడి ఉంది.

“సన్నీ సాంబ్లీ” నడయాడిన నేల అది.

-చరవస్తు లోకేశ్వర్,
m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

పాఠకులు, రచయితలకు శుభవార్త దక్కన్ ల్యాండ్ కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, వర్ణమాన రచయితలు, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని

సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం. రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా : “చంద్రం” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana. సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288 E-mail: desk.deccan@gmail.com website: www.deccanland.com - ఎడిటర్

దేవదాసి వ్యవస్థ - చారిత్రక నేపథ్యం

భారతదేశ (చరిత్రలో) సింధూ నాగరికత కాలం నుంచి 'సగ్గు కబంధ' అనే స్త్రీరూప ప్రతిమ బయల్పడింది. దీనికి నిదర్శనం ఆనాటి సమాజంలో మాతృస్వామ్యం అమలులో ఉండేదన్న విషయం విశదమౌతుంది. ఆనాటి నుండి ఈనాటి వరకు అనేక రూపాల్లో మాతృదేవతారాధన అమల్లోకి వచ్చిందన్న విషయం స్పష్టమే. మొట్టమొదట జాతులు ఏర్పడక కాలంలో మాతృదేవతారాధన అమల్లో ఉండటం వల్ల నేపాల్లో ఉన్న పశుపతిని మినహాయిస్తే ఇతర ఏ దేవుని రూపం మనకు కన్పించడంలేదు. రాను రాను ఆనగా మాతృస్వామ్యం నుంచి పితృస్వామ్యానికి చేరే దశలో మాతృస్వామ్య దేవతలకు కూడా రెండవ స్థానం ఏర్పడింది. అంటే ఆనాటి నుంచి బ్రహ్మ, విష్ణు మహేశ్వరులు ప్రాధాన్యం పొందటం వల్ల మాతృదేవతలు రెండవ స్థానానికి నెట్టివేయబడ్డాయి. దీని మూలంగా పురుషదేవతలకు భార్యలుగానో, సేవికలుగానో, తమపాత్రలను నిర్వహించాల్సి వచ్చింది.

మాతృదేవతారాధన సింధూనాగరికత నుంచి ఈనాటి వరకు నిర్విరామంగానే కొనసాగుతోంది. దీనికితోడు క్రీస్తుపూర్వం 200 మొదలుకొని క్రీ.శ. 200 లోపులో అమరావతీ స్థాపన నిర్మితమైంది. అక్కడ లభించిన రాతి పలక మీద 'నాగబు' అనే మాట కనపడింది. ఈ 'నాగబు' అనేమాటే నాగదేవతకు ముఖ్యమని, అదే తర్వాత కాలంలో ఎల్లమూ దేవతకు మారుగా రెండు నాగ సర్పాల కలయికను వాడటం జరిగింది. దీన్ని బట్టి నాగవంశం ఉండేదని ఆంధ్రదేశానికి వీరితో సంబంధం ఉండేదన్న విషయం తేటతెల్లమౌతుంది. అంటే నాగదేవత మాతృదేవతలు ప్రారంభం నుంచి అమల్లోకి వచ్చింది. ఒక్క భారతదేశంలోనే కాక ప్రపంచమంతటా ఆదిమ దేవతలందరూ మాతృకలే. అట్లే శాతవాహనుల కాలంలో ధూళికట్ట దగ్గర లభించిన "అంకధాత్రి" ఒక చేతిని పైకెత్తి రెండో చేత్తో పళ్ల గుత్తిని పట్టుకొన్న మాతృక దొరికింది. ఒక చిలుక ఈ తల్లి ఎడమ చన్నును గ్రోలడానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్లు కనబడుతుంది. అంటే మాతృస్థలాలు మాతృత్వ నిలయాలు. బిడ్డలకు ఆకలి పోగొట్టే ఆహార పోషకాలు. శాతవాహనుల అమ్మవారి బొమ్మల్లో 'కుమారి' అనే దేవత ప్రముఖమైందిగా కనిపిస్తుంది. ఈమెకు గుడులు కూడా ఉండేవి. ఆంధ్రులు మాతృస్వామ్య వ్యవస్థ నుంచి వచ్చిన వారు కనకనే తమ పేర్లలో తల్లిపేరును చెప్పుకొనేవారు. బౌద్ధమతానురక్తులైన స్త్రీలెందరో మనకు చరిత్రలో కనిపిస్తున్నారు. ఇక్ష్వాకులు కానీ, శాతవాహనులుకానీ ప్రప్రథమంగా మాతృదేవతను ఆరాధిస్తూనే కాలక్రమేణ రాజ్యవిస్తరణ కోసం, యుద్ధాలు చేయడానికి అవసరమైన మగదేవతను కొలవడం ప్రారంభించారు. పల్లవుల కాలం నుంచి శైవమత ప్రాబల్యం అధికమైంది. జైన బౌద్ధమతాలు కూడా క్రీ.పూ. 6, 7

శతాబ్దాల్లో భారతదేశంలో అమల్లో ఉన్నాయి. ఈ మతాల్లో శాక్తం ప్రవేశించి భోగలాలన కూడా చోటు చేసుకుంది. దానికి పర్యవసానంగా ఇంకొకమతం కావాల్సి వచ్చింది. జైన, బౌద్ధమతాల్లో కూడా కొంతమంది వేశ్య స్త్రీలకు ఆ ఆరామాల్లో చోటు కల్పించడం జరిగింది. ఈ మతాల్లో కూడా సామ్రాజ్యాధిపతుల ప్రాపు ఎక్కువైంది. ఒక వైపు ఇవి ఉంటూనే శైవ, వైష్ణవ మతాల ప్రాధాన్యం హెచ్చించింది. గుంటుపల్లిలోని గుహాలయాల్లో సుజ్ఞాననాథుడనే జైన ఆచార్యుడు ఉండేవాడట. ఈ విధంగా మతాలు ఒక దాని తర్వాత ఇంకొకటి ప్రాధాన్యానికి రావడం ముఖ్యంగా జైనమతంలో శ్వేతాంబరుల్లాగే స్త్రీలకు కూడా మోక్షం లభిస్తుందని చెప్పడం జరిగింది. ఈ కాలంలోనే తంత్ర విద్య కూడా ప్రవేశించడం జరిగింది. జైన విగ్రహాలకు వేరే పేర్లు పెట్టి తెలుగువారు పూజించారు. ఉదాహరణకు దానవులపాడులోని పార్వనాథ విగ్రహానికి

ఎల్లయ్య అనే పేరుపెట్టి సంతానం కోసం పూజిస్తున్నారు. అక్కడ పూజించేది జైనులు మాత్రమేకాదు, హిందువులు కూడా. ఒక వంక శైవులు, మరో వంక వైష్ణవులు, వైదిక మతాభిమానులు జైన మతంపై విరుచుకు పడ్డంతో రాసురాసు హైందవ మతమే ప్రాచుర్యంలోనికి వచ్చింది.

ఈ విధంగా చూచినప్పుడు 7వ శతాబ్దికల్లా చాళుక్యులు పరిపాలనకు వచ్చారు. వారికాలంలోనే "చెల్లవ్వ" అనే దేవదాసి ఉండేదన్న విషయం తేటతెల్లమౌతుంది. ఆ చెల్లవ్వ చాళుక్యభౌముని ఆస్థానంలో సమస్త గంధర్వ విహ్యాన్ను భూమిని, 50 పుట్లు పండే స్థలాన్ని, నివేశనా స్థలాన్ని ఇచ్చారట. చెల్లవ్వ కాలం నుండే దేవదాసీ విధానం ప్రారంభమైందని చెప్పవచ్చు. అంటే గుప్త యుగం నుండే దేవాలయాలను ప్రారంభించినా, ఆ తర్వాతనే దేవదాసీ విధానం అమల్లోకి వచ్చింది.

ఈ పద్ధతి రాసురాసు మార్పుచెందడాన్ని మనం గమనించవచ్చు. "మేన్ హాట్" అనే మానవ శాస్త్రవేత్త మత సంబంధమైన వ్యభిచారం మానవుని పునరుత్పత్తి శక్తికి సంబంధించదని, సఫలతను పెంచడానికి ఇది ఉపకరిస్తుందని పేర్కొన్నాడు.

జె.సి. ఫ్రేజర్ 1907 తన "ఎడినిల్ ఆలీస్, ఓసరీస్ అనే గ్రంథాల్లో మాతృదేవతలను గురించి వివరిస్తూ ఆమె ప్రకృతిలోని పునరుత్పత్తి శక్తికి మూలకారణం అని పేర్కొన్నాడు.

వెస్టన్ మార్క్ మాత్రం మతం పేరుతో అవినీతికి సంబంధించిన చర్య అని పేర్కొన్నాడు. లిడియన్ లో కాని, బాబిలోనియాలోగాని వివాహానికి ముందు ఒక కొత్త వ్యక్తితో లైంగిక సంబంధం ఏర్పరచుకొంటేనే గాని ఆ స్త్రీలు వివాహానికి అర్హతను పొందేవారు కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు దేవాలయానికి వెళ్ళి ఏళ్ళ పర్యంతం వారిని సంభోగించడానికి రాసపుడు అవమానపడి తమ బ్రతుకు వ్యర్థమని

భావించేవారు కూడా. అయితే, వివాహానంతరం మాత్రం ఏ పరపురుషునితో సంబంధం ఉండరాదని ఆ దేశాల్లో నియమం ఉండేది. దీన్నే మత సంబంధమైన వ్యభిచారమని పేర్కొనవచ్చు. దీనికి కారణాలు, ఏమంటే..

1. పురుషుడైన దేవునికి కూడా సామాన్య మానవుని వలె ఉంపుడు కత్తెలుండాలి.
2. సాఫల్య దేవతకు పునరుత్పత్తిలో సహకరించడానికి అవకాశం ఉండాలి.
3. దేవాభ్యున్నతికి స్త్రీల వ్యక్తిగతమైన, విలువైన శీలాన్ని సమర్పించడం అనేదాన్ని 1724లో తెలియచేశాడు.

ఈవిధంగా సమాజంలోని పురుషులకు ఏవిధంగా ఉంపుడు గత్తెలుండాలి అదేవిధంగా పురుషదేవతకు కూడా ఉంపుడుగత్తె ఉండటం సహజం.

ఈ విధంగా స్త్రీని మతంపేరుతో దేవునికి అర్పణ చేయడమనేది ఎంతోకాలంగా సాగుతున్న విషయం. 14, 15 శతాబ్దాల్లో దేవదాసీ విధానం ముమ్మరంగా కొనసాగింది. ఒక్కొక్క దేవాలయానికి వందలకొద్దీ దేవదాసీలు దేవునికి పరిచర్యలు చేసేవారు. ఒకసారి దేవునికి అర్పణ చేసిన తర్వాత ఆ స్త్రీ వివాహం చేసుకోరాదు. దేవునితో వివాహం జరిగింది కనుక ఆమె ఎప్పటికీ నిత్య సుమంగళి అవుతుంది. దేవునికి దాసీ అయిన ఆమె జీవితంలో అత్యంత విలువైన శీలాన్ని ఆయనకు అర్పించడం జరుగుతుంది. దేవాలయంలోని ధర్మకర్తలు ఆమెను ఒక మంచి శీలం కలిగిన బ్రాహ్మణునితో లైంగిక సంబంధం పెట్టుకోవచ్చని నిర్దేశిస్తారు. దాని ప్రకారం ఆమెకు సంతానం ఏర్పడుతుంది. ఆ బ్రాహ్మణునితో సంభోగించినపుడు కూడా ఆమె దేవునితో సంభోగించినట్లుగానే భావిస్తుంది. ఈ విధంగా ఉన్నత వర్గాలకు సంబంధించిన దేవాలయాల్లో పని చేసే దేవదాసీలు తమ జీవితాన్ని దేవునికే అర్పించేవారు. ఆయన కోసం సంగీతం, నృత్యం చేసేవారు. ఆ రంగ రంగ వైభోగంలో దేవదాసీలు ఎంతో భక్తి తత్పరతతో దేవుణ్ణి కొలిచేవారు. సమాజంలో ఆ స్త్రీలకు ఎంతో గౌరవం ఉండేది. నిత్య సుమంగళి కావున ఆమె వివాహాల్లో ప్రముఖమైన పాత్ర వహించేది. ఆ విధంగా గౌరవస్థానాన్ని పొందుతూ ఉన్న దేవదాసీ, రాసురాసు దేవునితో సమానమైన రాజుతో సంబంధం ఏర్పరుచుకోవడానికి అవకాశం ఏర్పడింది. 'స విష్ణుః పృథ్విపతి' అంటే విష్ణువు కాలేని వాడు రాజుకాజాలడు. ఎప్పుడైతే మన వర్ణాశ్రమ ధర్మాల మూలంగా ఏ వర్ణంలోనూ చేరక అంటరానివారిగా పేరుపొందిన మాల, మాదిగలు దేవాలయాల్లో ప్రవేశం లేక గ్రామ పొలిమేరలకు వెలుపల ఉండేవారు. వారు తమ దేవతలను కొలుచుకొనే వారు. వారి దేవతలు మాతృస్వామ్య వ్యవస్థలోని స్త్రీ దేవతలే. ఏ విధంగా దేవదాసీలు నిత్య సుమంగళి పేరుతో దేవునికి అర్పణమయ్యారో తమ కులాల్లోని స్త్రీలను కూడ తమ కులాల్లోని దేవతలకు అర్పణచేయడం అలవాటైంది. వారు కూడా తమ దేవతలైన పోలేరమ్మ, అంకమ్మ, మైసమ్మ, మాతమ్మ, ఎల్లమ్మ

మొదలైన 7 మంది దేవతల్లో ఏ ఒక్క దేవతకో అర్పణమయ్యేవారు. దేవదాసీలు కాలానుగుణంగా ఏ విధంగా రాజులకు వారి పరివారాలకు లైంగిక సంతృప్తిని చేకూర్చేవారో ఈ కింది కులాల్లో కూడా స్త్రీలను దేవతలకు అర్పించడం సఫలతకు దోహదం చేయడం అతిథులకు లైంగిక సంతృప్తిని చేకూర్చడం మొదలైనవి చేసేవారు. దేవదాసీలు పురోహితులకు లొంగుబాటులో ఉండి పూజాకార్యక్రమాల్లో ఏ విధంగా పాల్గొనేవారో ఈ స్త్రీలు కూడా పూజా కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనేవారు.

ఎల్లమ్మ, మైసమ్మ, పోలేరమ్మ, పెద్దమ్మ మొదలైన దేవతలు, జాగ్రత్త దేవతలు. ఈ దేవతల్లో రెండు రకాలుండేవారు. ఒక దేవత మంచి దేవత అమెకు పూజా కార్యక్రమాలతో ఎంతో సంతృప్తిని చేకూర్చవచ్చు. కొంతమంది దేవతలను సంతృప్తి పరచడం అంత తేలికకాదు. వారిని సంతృప్తి పరచాలంటే జాతరలను చేయాలి. జంతు బలులను ఇవ్వాలి లేక స్త్రీలను, పిల్లలను ఆ దేవతకు సమర్పణ చేయాలి. ఆ దేవతకు కోపం వస్తే ఆ గ్రామాన్ని నాశనం చేస్తుంది. అనారోగ్యులైన బిడ్డలకు కీడుకల్గిస్తుంది. అతివృష్టి అనావృష్టి మూలంగా ఏర్పడ్డ వరదలకు క్షామాలకు ఆమె ప్రధానమైన కారణం. ఆమెను శాంతింపజేస్తే ఈ అనారోగ్యులను ఆరోగ్య వంతులుగా చేస్తుంది. బిడ్డలు లేని వారికి బిడ్డలను ప్రసాదిస్తుంది. గ్రామ సంరక్షణమంతా ఆమె సంరక్షణయే. ఈ దేవత కోపించే దేవత.

సఫలతకు స్త్రీ ముఖ్యం. భూమికి ఏ విధంగా శక్తులున్నాయో స్త్రీకి కూడా అనిర్వచనీయ శక్తులున్నాయి. భూమి పంట పండడానికి మూలకారణమైనట్లే స్త్రీ సంతానాన్ని ప్రసాదించడానికి మూలకారణం. అందుకే ప్రపంచంలో మొట్టమొదట వ్యవసాయమే అభివృద్ధి చెందింది. ఆనాటి నుండి పురుషాధిక్యత సమాజంలో ఏర్పడింది. దేవదాసీ విధానం ఉన్నత వర్గాల్లో దారుణమైన విధానమైతే అదే హైందవ సమాజం దళితుల నుండి ఏర్పడింది. ఇది ఒక దారుణమైన చట్ట విరుద్ధమైన ఆచారమే. జోగిని, మాతంగి, ఆచారాలు, ఇవి చట్ట విరుద్ధమైన ఆచారాలు. వీటికి సమానంగా మహారాష్ట్ర దేశంలో బస్వీ ఆచారంగా ఏర్పడింది.

కులాలు మానవుని జీవితాల్లో జీర్ణించుకుపోయి ప్రముఖ పాత్రను వహించడం అమానుషంగా సమాజంలో అట్టడుగు వర్గంగా పొలిమేర ప్రాంతానికి నెట్టబడ్డ అరుంధతీయుల నుంచి మాతంగి ఆచారం తలెత్తడం అత్యంత దారుణమైన విషయంగా పేర్కొనాలి. దీనికి తోడు దారిద్ర్యం, ఆకలి, అనారోగ్యం, మానవ ప్రగతికి ఆటంకాలైన అంశాలు. సమాజ చలంలో అట్టడుగున ఉంటూ తెలంగాణ ప్రాంతంలో జోగినులుగాను, రాయలసీమ ప్రాంతాల్లో బస్వీలుగాను వ్యవహారంలో ఉంటూ సాంఘిక ఆమోదంలో సాంప్రదాయ ముసుగులో వ్యభిచారంలో మగ్గుతున్న వారే ఈ స్త్రీలు. ముక్కుపచ్చలారని ముద్దులొలికే వయస్సులోనే దేవతకు అర్పితమై అవమానకరమైన రక్షణలేని జీవితాన్ని గడుపుతున్నారు. ఈ అభాగ్యులైన స్త్రీలు. దేవదాసీలకు సమాజంలో గౌరవం ఉండేది. సంగీత నాట్యాల్లో వారు ప్రవీణులు. రాజాదరణ లేదా జమీందారుల ఆదరణ వారికి ఉండేది.

పోలేరమ్మ, అంకమ్మ, ముత్యాలమ్మ, దిల్లీపాలసీ, బంగారమ్మ, మాతమ్మ, రేణుక ఈ 7గురు దేవతలు మాతృదేవతా విధానంలో అక్కాచెల్లెళ్లు. వీరి సోదరుడు పోతరాజు.

తెలుగుదేశంలో ఇతడు ఒక విచిత్రమైన వ్యక్తి. ఒక్కొక్కప్పుడు సోదరునిగాను, ఒక్కొక్కప్పుడు భర్తగాను మరికొన్నిచోట్ల బంటుగాను ఉంటాడు. తెలంగాణలో జోగినిగా మార్చే అమ్మాయికి మొదటిపట్టంలో వివాహాంతం జరిపి మంగళసూత్రం కట్టేదితడే.

ప్రపంచ చరిత్రలో ఏ దేశంలోనైనా దేవుని పేరుతో ఇటువంటి దురాచారం జరుగడమనేది హర్షించదగ్గ విషయం కాదు. ఇది హిందూ ఆచారమైనా లేక ఏ మతానికి సంబంధించిన ఆచారమైన హర్షించడానికి వీలేదు. నవమాసాలు మోసి కన్న ఆడబిడ్డను దేవుని పేరుతో ఈ దురాచారానికి బలి చేయడమనేది హాస్యాస్పదమైన విషయం. ఏ పేరుతో పిలిచినా చివరకు దేవునికి అర్పణ చేసిన తర్వాత అన్నీ సమానమైనవే. మతం పేరుతో పిన్న వయస్సులో జరుగుతున్న ఈ ఆచారాలను పోగొట్టడం విద్యావంతులైన మనందరి బాధ్యత. ఆ చిన్న వయస్సులో పాఠశాలలకు పోయి విద్యాభ్యాసం చేయాల్సిన బాలికలు దేవునితో వివాహం పేరుతో సమాజంలో అత్యంత నీచమైన పరిస్థితికి దిగజారడం సమాజ ప్రగతికి దేశ అభ్యున్నతికి గానీ దోహదం కాదు. పుట్టిన నాటి నుంచి తల్లిదండ్రులకు సేవచేస్తూ తమకంటే చిన్నబిడ్డలను మోస్తూ పొలం పనులు ఇంటి పనులు చేస్తున్న స్త్రీ పురుషుల కంటే అధికతరమైన పనులనే నిర్వహిస్తుంది. కొన్ని సమాజాల్లో ఆడపిల్లల్ని చంపడం కొన్ని సమాజాల్లో భ్రూణ హత్యకు పాల్పడటం సమాజంగా జరుగుతున్న విషయాలు. వీటికి తోడు, మతంపేరుతో అమానుషత్వానికి గురికావడ మనేది ఎవరూ కలలోకూడా కోరదగ్గ అంశం కాదు.

నిష్కాగరిష్టులైన బ్రాహ్మణులే వారికి సంగీత నాట్య సాహిత్య విద్యలను బోధించేవారు. రాజాస్థానాల్లో నాట్య ప్రదర్శనలిచ్చి ఎన్నో బహుమతులను పొందేవారు. ఆనాడు భోగం మేళం లేని వివాహం జరిగేది కాదు.

సమాజంలో దారిద్ర్యం, ఆకలి, అనారోగ్యాలతో బాధపడుతున్న అవమానకరమైన జీవితాలను గడిపే స్త్రీలకు దేవదాసీలకు పోటీ ఎక్కడ? ఇద్దరూ హిందువులే అయినా ఇద్దరూ దేవునికి లేక దేవతలకి సమర్పితమైనప్పటికీ ఇరువురి హోదాలో ఎంతో తేడా ఉంది. మనుషుల్లో జీర్ణించుకుపోయిన మూఢాచారాలే జోగినులు, బస్వీలు మాతంగులను ముద్రలకు మూలకారణం. వీళ్లల్లో అందమైన స్త్రీలు భూస్వాములకు ఉంపుడుకత్తెలుగా ఉండటం, ఆయన చేయి వదలిన వెంటనే ప్రజలందరికి సొంత ఆస్తి కావటం సమాజంలో సిగ్గుపడాల్సిన విషయం, మామూలుగానే సమాజంలో పురుషునికంటే తక్కువ హోదా, గౌరవం ఉండటం, ఆమె బిడ్డలను కనే మరయంత్రంగా పురుషుని సొంత ఆస్తిగా ఏర్పడటం జరుగుతోంది. దీనికితోడు మాల, మాదిగ కులాల్లో ఉన్న స్త్రీలు రెండు రకాల బాధలు పడుతున్నారు. స్త్రీలుగా, అంటరాని కులాల్లో ఉన్న స్త్రీలుగా జోగినులు, మాతంగులు, బస్వీలనే ముద్రలు వేసుకొని అనేక చేతులు మారుతూ నికృష్ట జీవితాన్ని గడుపుతున్నారు. మతం

పేరుతో జాతరల్లో సంబరాల్లో శవ ఊరేగింపుల్లో ఆట వస్తువుగా విలాస వస్తువుగా వీళ్లు ఉపయోగపడతున్నారు. వీరు మూఢాచారాల వలలో చిక్కి అజ్ఞానానికి, అన్యాయానికి బలైపోయిన పదతులు, సాంఘిక దురాచారాలకు సమిధలౌతున్న బాధా సర్పదష్టులు. ప్రాచీన కాలంలో ఉన్న సామూహిక వివాహానికి మాతృకలు. అప్పో సప్పో చేసి కొడుకును చదివిస్తారేతప్ప ఆడపిల్లను చదివించడమనేది చాలా తక్కువ. మన సామెతల్లో కూడా “ఆడదానిగా పుట్టడం కంటే అడవిలో మానుగా పుట్టడమే మంచిపని” గా భావించడం జరుగుతోంది. స్త్రీల హక్కులే మానవ హక్కులు అనే విషయం మరచిపోకూడదు. ఒక వైపున స్త్రీ మూర్తి, ఆరాధ్య దేవత అంటూనే మరోవైపున ఆమెను అన్ని విధాల దోపిడి చేయడమనేది మంచి విషయం కాదు. ఈ అన్యాయాన్ని పోగొట్టాలంటే ఈ అమానుషకాండల నుంచి అమ్మాయిలను కాపాడాలంటే జోగినులు, మాతంగులు, బస్వీల విధానాలకు సంస్థించివెప్పాలి. షెడ్యూల్డు కులాల్లో ఈ రకంగా ముద్రవేసి మతం పేరుతో

సాంఘిక అనుమతితో ఆచార సాంప్రదాయాలను కాపాడాలంటూ ఇటువంటి దురాచారాలకు ఆహూతి చేయటం సమాజానికే శ్రేయస్కరం కాదు. చిన్నతనంలోనే అగౌరవమైన ఈ చర్యకు ఉపక్రమించటం జాతి జీవన విధానానికి మంచిది కాదు. గ్రామవాసులైన భూస్వాములకు ఎరగా చేయడం, ఉంపుడు కత్తెలుగా మార్పడం గ్రామ వ్యభిచారిణులుగా మార్పడానికి ఈ హక్కు ఎవరిచ్చారు? 5 సంవత్సరాల నుండి 9,

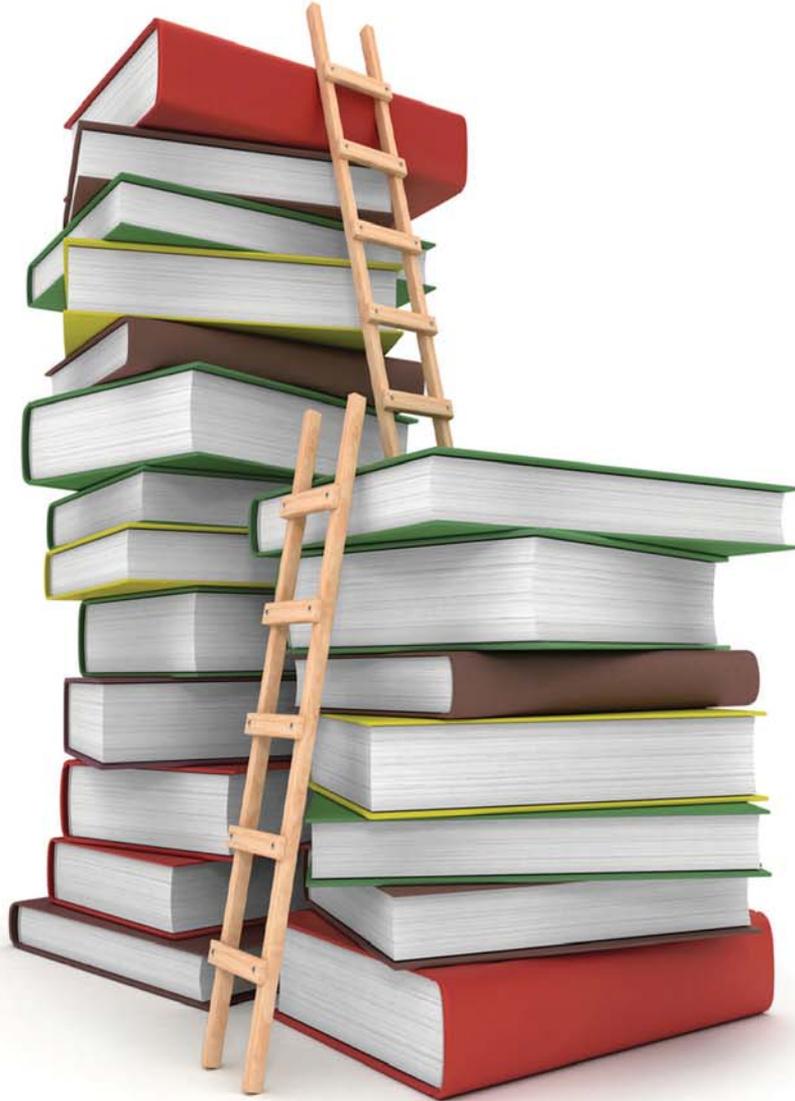
10 సంవత్సరాల లోపు ఇంతటి దురాచారంలో ఆమెను ఉపయోగించడానికి అధికారాన్ని ఏ సమాజం ఇచ్చింది? అంత చిన్న వయస్సులో వివాహమనే పేరుతో భావినసమాజానికి వ్యభిచారిణిగా తయారు చేయటం మనందరం సిగ్గుపడాల్సిన విషయం. అందరూ సమానం అంటూనే కొందరికి హక్కులన్నీ ఇచ్చి, కొందరిని నిరాదరణగా చూడటం పొరపాటు. ఈ రకంగా చేసినందువల్ల సమాజంలో వ్యభిచారుణులకు కొదవ ఉండదు. అంతేకాక వృద్ధాప్యంలో వీళ్లు తల్లితండ్రులకు రక్షణ చేకూర్చడంలో కృతకృత్యులౌతారు. ఒక్కొక్కప్పుడు తల్లిదండ్రులే అజ్ఞానంలో దారిద్ర్యంతో మగ్గిపోతూ తమకు రక్షణగా తమ బిడ్డలనే ఈ స్థితికి తేవడం ఎంత పొరపాటో గమనించాలి. అంతేకాక, ఒక వైపున అంటరానివారంటూ, ముద్రవేసి, ఇంకొకవైపున లైంగిక సంభోగానికి ఈ పిల్లలను ఉపయోగించుకోవడం ఎంత అవకాశవాదమో గుర్తించాల్సిన అవసరం ఉంది. దేవతను సంతృప్తి పరచాలనే ఉద్దేశ్యంతోనే తమకు రక్షణ కల్పించుకోవాలనే ఆకాంక్షతోనే తల్లితండ్రులు తమ బిడ్డలను ఈ హింసకు గురిచేస్తున్నారు. ఈ అమానుష ఆచారాన్ని తొలగించడంలో మనందరం కృషిచేద్దాం.

(జూలూరు గౌరీశంకర్, పెన్నా శివరామకృష్ణ సంపాదకత్వంలో వెలువడిన 'తెలంగాణ సంస్కృతి - కళలు' నుండి)

- డా. వకుళాభరణం లలిత

(రచయిత్రి రెండు సంవత్సరాల క్రితం కీర్తిశేఖలయ్యారు)

With Best Compliments from :

ABIDS : 5-9-186, Behind SBH (H.O.), Gunfoundry, Hyderabad - 1. Ph : 6646 8646, 2320 3108

AMEERPET : Lane Opp. Green Park Hotel, Hyderabad. Ph : 2340 0789

జాబిల్లి సిగలో విరిసిన భారత కీర్తిచంద్రిక...

చంద్రయాన్-2

చిన్నప్పుడు అన్నం తిననని మారాం చేస్తే, ఆకాశంలో ఉన్న చంద్రుని చూపించి చందమామరావే.... జాబిల్లిరావే అని పాట పాడుతూ... అమ్మ తినిపించిన గోరు ముద్దలు మనందరికీ గుర్తుండే ఉంటుంది. చుట్టూ చిమ్మచీకటి మధ్య చల్లటి వెన్నెలను కురిపించే చందమామను ఇష్టపడని వారుండరనడంలో ఎలాంటి అతిశయోక్తిలేదు. అందుకేనేమో చంద్రుని కథా వస్తువుగా చేసుకొని ఎంతో మంది రచయితలు ఎన్నో పాటలు, కథలు, కవితలు... సృజించారు. అంతటితో ఆగక, సుదూర వినీలాకాశంలో చందమామ ఉండడమేమిటి?

ఒకవేళ ఉన్నప్పటికీ భూమి మీద ఉన్న సమస్త జీవ కోటికి చల్లని వెన్నెల వంచడమేమిటి? చంద్రుడేమైనా భూమికి దగ్గరి స్నేహితుడా? చంద్రుని మీద కూడా భూమి మీద ఉన్న వాతావరణ పరిస్థితులే ఉంటాయా? ఉంటే మనం అక్కడ ఇళ్ళు కట్టుకొని జీవించవచ్చా? ఇలా చందమామ గురించి మానవాళి పరిపరివిధాల అన్వేషించింది. ఆ ఆలోచనల ఫలితంగానే చంద్రుని యొక్క

ఆనుపానుల్ని శోధించేందుకు శాస్త్రవేత్తలు చందమామ మీదికి ఉపగ్రహాలు పంపడం ప్రారంభమైంది. ఈ క్రమంలోనే మన దేశం కూడా గత జూలై 22న చంద్రుని ఉపరితలాన్ని సమగ్రంగా అధ్యయనం చేసేందుకు అత్యున్నత సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో ల్యూండర్, రోవర్లతో కూడిన చంద్రయాన్-2 ఉపగ్రహాన్ని, 14 కోట్ల డాలర్ల అతితక్కువ ఖర్చుతో (హాలీవుడ్ సినిమా ఎవెంజర్స్ ఎండ్ గేమ్ నిర్మాణ వ్యయం - 35.6 డాలర్ల కన్న చంద్రయాన్ 2 ఖర్చు తక్కువ) జీఎస్ఎల్వి మార్క్ 3 వాహక నౌక ద్వారా విజయవంతంగా ప్రయోగించింది. ఈ నేపథ్యంలో చంద్రయాన్-2 విశేషాలను మనమూ తెలుసుకుందామా...!

చంద్రయాన్ 2 ప్రయోగ ముఖ్య ఉద్దేశ్యం -

గతంలో అమెరికా, రష్యా లాంటి దేశాలు చందమామను లక్ష్యంగా చేసుకొని అనేక పరిశోధనలు చేపట్టాయి. ఇప్పటికి యాభై ఏళ్ళ కిందటే 1969లో అమెరికాకు చెందిన నీల్ ఆర్మస్ట్రాంగ్, ఎడ్విన్

అల్లిన్లు చంద్రునిపై కాలు మోపారు. 1969 నుండి 1972 వరకూ మొత్తం 12 మంది వ్యోమగాములు చంద్రునిపై అడుగు పెట్టారు. అక్కడి నుండి మట్టి, శిలలను భూమికి తీసుకొచ్చి పరిశోధనలు కూడా జరిపారు. అయితే వాళ్ళు చేసిన పరిశోధనలు చాలా పరిమితం. ఆయా దేశాలు చంద్రుని గురించి తెలుసుకున్న పరిజ్ఞానం కూడా అంతంత మాత్రమే. కానీ మన దేశం 2008లో చంద్రయాన్ -1 పేరుతో చంద్రుని పై నీటి జాడను గుర్తించింది. ఈ నేపథ్యంలో చంద్రుని గురించి మరింత విస్తృత అవగాహన కొరకు చేస్తున్న ప్రయత్నంలో భాగమే ప్రస్తుత చంద్రయాన్ -2 ప్రయోగం.

ప్రధానంగా రెండు లక్ష్యాలతో ఇన్రో ఈ చంద్రయాన్-2 కార్యక్రమాన్ని చేపడుతోంది. మొదటిది చంద్రుడి ఉపరితలంపై చాలా మృదువుగా దిగగలిగే (సాఫ్ట్ ల్యాండింగ్) అంశంలో మన దేశ సామర్థ్యాన్ని ప్రపంచానికి చాటి చెప్పడం, రెండవది చంద్రుడి గురించి ఇప్పటి వరకూ తెలియని నిర్దిష్ట విషయాలను తెలుసుకోవడం అనగా చంద్రుడి ఉపరితలంలో ఉండే

అనేక రకాల రసాయనిక పదార్థాలు, ఖనిజ నిక్షేపాలు (ప్రధానంగా హీలియం -3) చంద్రధూళి స్వభావం, జీవ ఉనికికి అవసరమగు హైడ్రాక్సిల్ - హైడ్రోజన్, ఆక్సిజన్ల సమ్మిళిత అణువులు, నీటి, మంచు జాడ కనుగొనడం.

ఇప్పటి వరకూ చంద్రుడి దక్షిణ ధ్రువం వద్ద ఎవరూ దిగని ప్రాంతంలో ఈ చంద్రయాన్ 2 వ్యోమనౌక దిగేలా చేయడం ఇన్రో లక్ష్యం. చంద్రునిపై భవిష్యత్లో నిర్మించబోయే మానవ నివాసాలకు గల సాధ్యసాధ్యాలను పరిశీలించడం చంద్రయాన్ 2 ప్రధాన ఉద్దేశ్యంగా చెప్పవచ్చు.

చంద్రయాన్ 1, 2 ల మధ్య తేడాలు -

ముందే చెప్పుకున్నట్లు గతంలో మన దేశం చంద్రుడి గుట్టుమట్ల చిక్కుముడి విప్పేందుకు చంద్రయాన్ 1 ఉపగ్రహాన్ని ప్రయోగించింది. గతంలో చంద్రయాన్ 1ను ప్రయోగించిన తరువాత కూడా మళ్ళీ చంద్రయాన్ 2 ప్రయోగమెందుకు అన్న చర్చనడుస్తోంది. ఈ

నేపథ్యంలో చంద్రయాన్ 1, 2ల మధ్య తేడాలను పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది. ప్రధానంగా చంద్రయాన్ 1 చంద్రుడి చుట్టూ ఓ కక్షలో తిరుగుతూ చంద్రుడికి సంబంధించిన సమాచారాన్ని సేకరించి భూమికి పంపింది. అంతే కాకుండా 25 కేజీల బరువైన “మూన్ ఇంపాక్ట్ ప్రోబ్” (ఎంఐపీ) ను చంద్రుడి మీదకు జారవిడిచింది. అది విసిరేసినట్లుగా వెళ్ళి చంద్రుడి ఉపరితలాన్ని బలంగా ఢీకొట్టింది. అది అక్కడ కొన్ని పరిశోధనలు కూడా చేసింది. ఎంఐపీ చేసిన పరిశోధన ద్వారా చంద్రుడిపై మంచు ఉందని గుర్తించడం చంద్రయాన్-1 సాధించిన సంచలన విజయంగా చెప్పుకోవచ్చు. అంతరిక్ష ప్రయోగాల దశ, దిశ మార్చిన ఆవిష్కరణగా దీనిని వర్ణించవచ్చు. చంద్రుని మీద నీరు మనం రోజువారీ చూసే నీటి (హెచ్ 2ఓ) రూపంలో కాకుండా హైడ్రాక్సైల్ (ఓహెచ్) అయాన్ల రూపంలో ఉందని ఇది గుర్తించింది. చంద్రయాన్ -1 ప్రయోగంలో అనేక దేశాలు పాలుపంచుకున్నాయి. ప్రధానంగా అమెరికా, బల్గేరియా, ఐరోపాలు తమ తమ సొంత పరిశోధల కోసం ఆరు పరికరాలను చంద్రయాన్ -1లో పంపాయి. చంద్రుని మీద నీటి ఆనవాళ్ళను అమెరికా పంపిన “మూన్ మినరాలజీ మ్యూపర్” గుర్తించింది. అందువల్లే చంద్రుని పై నీటి ఉనికిని గురించి ముందు నాసా ప్రకటించింది. ఆ తరువాత ఇస్రో కూడా దానిని నిర్ధారించింది.

అదే విధంగా భూకంపాల తరహాలోనే చంద్రకంపాలు కూడా వస్తున్నాయని, చంద్రుడి ఎగువ ఫలకాల్లో కదలికలు సంభవిస్తున్నాయని (టెక్టానిక్ యాక్టివిటీ) కూడా గుర్తించింది. చంద్రుడి లో శాశ్వతంగా చీకటిలోనే ఉండిపోయే అనేక బిలాలను తొలిసారిగా ఫోటోలు తీసి పంపింది. చంద్రుడి ఉపరితలంపై రిజల్యూషన్ మ్యాప్ ను సిద్ధం చేసింది. ఇలా చంద్రుడి గురించి ఎంతో విలువైన సమాచారాన్ని సేకరించిన చంద్రయాన్- 1 ప్రస్థానం 10 నెలలకే ముగిసింది. రెండేళ్ళు పని చేసే విధంగా రూపొందించినా దానిలో పనిచేసే కొన్ని వ్యవస్థలు విఫలం కావడం వల్ల 2009 ఆగస్టు 29 నాటికి చంద్రయాన్-1తో, ఇస్రోకు సంబంధాలు పూర్తిగా తెగిపోయాయి.

చంద్రయాన్ 2 విశిష్టతలు -

నిజానికి చంద్రయాన్ -2 మూలాలన్నీ చంద్రయాన్ -1 లోనే ఉన్నాయి. కాకపోతే దానికి చంద్రయాన్ -2 ఒక పెద్ద కొనసాగింపుగా చెప్పవచ్చు. చంద్రయాన్ -1 చంద్రుడి కక్షలోనే తిరిగితే, చంద్రయాన్ -2 చంద్రుడి కక్షలో తిరగటమే కాదు, సున్నితంగా చంద్రుడి మీద దిగుతుందని ఇస్రో శాస్త్రవేత్తలు చెబుతున్న నేపథ్యంలో చంద్రయాన్ 2 ప్రత్యేకతలు పరిశీలిస్తే -

ఢీ కొట్టడం కాకుండా, నిదానంగా దిగడం (సాఫ్ట్ ల్యాండింగ్) - చంద్రయాన్-1లోని ఎంఐపీ విసిరేసినట్లుగా చంద్రుడి ఉపరితలాన్ని ఢీ కొట్టి బద్దలైపోగా, చంద్రయాన్ - 2లోని ల్యాండర్ మాత్రం తన రాకెట్లతో వేగాన్ని నియంత్రించుకుంటూ, చాలా నిదానంగా చంద్రుడి మీద దిగుతుంది. ఇప్పటి వరకూ అమెరికా, రష్యా, చైనా మాత్రమే ఇలా సాఫ్ట్ ల్యాండింగ్ చేశాయి. చంద్రయాన్ 2 విజయవంతమైతే ఇండియా ఈ ఘనత సాధించిన 4వ దేశంగా గుర్తింపు పొందనుంది.

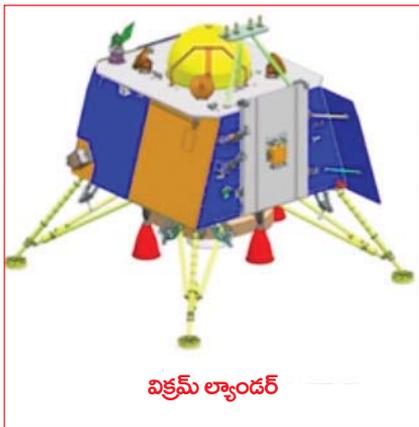
కృత్రిమ మేధ వినియోగం - చంద్రయాన్ - 2లోని ల్యాండర్ చంద్రుడి ఉపరితలాన్ని చేరుకున్న తరువాత ల్యాండర్ తెరచుకొని రోవర్ వెలుపలికి వస్తుంది. ల్యాండర్, రోవర్ చంద్రుడి ఉపరితలంపై నజావుగా తిరిగేందుకు తొలిసారిగా కృత్రిమ మేధను వినియోగిస్తున్నారు. కృత్రిమ మేధ సహాయంతో సొంతంగా ఆలోచిస్తూ... రోవర్ అనేక ఫోటోలు తీసి ఆ వివరాలు భూమికి పంపుతుంది.

విలువైన సమాచారం - చంద్రుని యొక్క విలువైన సమాచారాన్ని సేకరించేందుకు, చంద్రయాన్ 2లో ఎంతో సూక్ష్మంగా, అత్యంత సమర్థంగా పనిచేసే ఎన్నో పరికరాలున్నాయి. వీటితో ఎంతో విశిష్టమైన సమాచారం మనకు అందే అవకాశం ఉంది. చంద్రయాన్ - 1లోని మొత్తం 11 పరికరాల్లో 5 మాత్రమే మన దేశానికి చెందినవికాగా చంద్రయాన్ 2 లోని మొత్తం 14 ఉపకరణాల్లో 13 మన దేశానికి చెందినవే. కేవలం “లేజర్ రిఫ్లెక్టివ్ మీటర్ అర్రే” (ఎల్ ఆర్ఎ) అనే ఒక్క పరికరం మాత్రమే అమెరికా కు చెందినది. ఈ పరికరానికి పెద్ద ప్రాధాన్యమేమీ లేదు.

చంద్రయాన్ 1 గుర్తించిన చంద్రుడి మీద నీటి (హైడ్రాక్సైల్ అయాన్ల) తీరుతెన్నులను చంద్రయాన్ 2 మరింత లోతుగా పరిశోధిస్తుంది. ఇందు కోసం దీనిలో ఖనిజాలు, నీటి అణువులు వంటి వాటిని సవివరంగా గుర్తించే “ఇమేజింగ్ ఐ.ఐ.ఆర్ స్పెక్ట్రో మీటర్” (ఐఐఆర్ఎస్), సింథటిక్ అపెర్చర్ రాడార్ ను ఏర్పాటు చేశారు. అక్కడి ఖనిజాలను మనం తవ్వి తెచ్చుకునే వీలుండా అన్న అంశాలను పరిశోధిస్తుంది. చంద్రుడికి సంబంధించిన త్రీడిమ్యాప్ ను రూపొందించేందుకు, జాబిల్లి పుట్టుక గురించి తెలుసుకునేందుకు అవసరమైన సమాచారాన్ని కూడా సేకరిస్తుంది. చివరిగా భవిష్యత్లో మనం చంద్రుడి పై నివసించే వీలుండా అన్న ప్రశ్నకు కొంతవరకైన జవాబును అందించే ప్రయత్నం చేస్తుంది.

చంద్రయాన్ -2 లోని విడిభాగాలు -

చంద్రయాన్ 2 లో ప్రధానంగా 3 భాగాలున్నాయి - అవి 1. మనం పంపించే రాకెట్ నుండి విడివడి, చంద్రుడి వరకూ వెళ్ళి, అక్కడ కక్షలోనే తిరుగుతూ ఉండే ఆర్బిటర్ 2. ఆ ఆర్బిటర్ నుండి

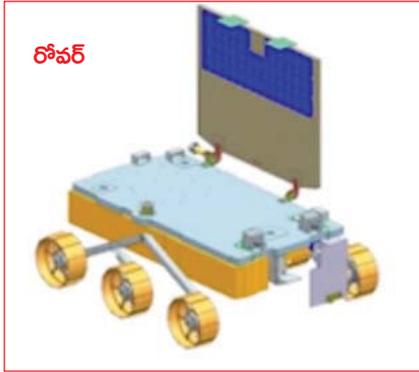

విక్రమ్ ల్యాండర్

విడిపోయి జాబిల్లి మీద మృదువుగా దిగే ల్యాండర్... విక్రమ్ 3. ఆ ల్యాండర్ నుండి నిదానంగా దొర్లుకుంటూ వెలుపలికి వచ్చి.... చిన్న చిన్న చక్రాలతో చంద్రుడి నేలపై కలియతిరిగే రోవర్... ప్రగ్యాన్ పై మూడు కలిసిన అనుసంధాన పరికరాన్ని “కాంపోజిట్ మాడ్యూల్” అంటారు. ఈ మూడు పనిచేసే విధానాన్ని పరిశీలిస్తే....

చంద్ర కక్ష్యలోకి వెళ్ళే ఆర్బిటర్ - ఆర్బిటర్ చంద్రుడి చుట్టూ కక్ష్యలోనే తిరుగుతూ అక్కడి నుండి ఫోటోలు, డేటాను సేకరించి భూమికి పంపుతుంది. చంద్రుడి ఉపరితలాన్ని స్కాన్ చేసి అనేక చిత్రాలను, మ్యాప్లను అందిస్తుంది. దీనిని గత చంద్రయాన్1లో కూడా ఉపయోగించారు. కాబట్టి దీని రూపకల్పనలో ఇస్రోకు ఇబ్బందులేవీ ఎదురుకాలేదు.

జాబిల్లి మీద దిగే ల్యాండర్ - పిరమిడ్ ఆకారంలో ఉండే ల్యాండర్ ను చంద్రుడి పై ఒక రోజు (అంటే మన భూమి పై 14 రోజులు) పని చేసేలా రూపొందించారు. ఇస్రో రూపొందించిన అత్యంత సంక్లిష్ట సాధనాల్లో ఇదొకటి. నాలుగు కాళ్ళు ఉండే ఈ యంత్రానికి చంద్రుడిపై మృదువుగా దిగే సామర్థ్యం వుంది. ల్యాండింగ్ కు సంబంధించిన “ఆల్గారిథమ్” ను భారత పరిశోధకులే రూపొందించారు. దీనిలోని విశిష్ట సెన్సర్లు, సాఫ్ట్వేర్.. దీనికి స్వీయ మేధస్సును తెచ్చిపెట్టాయి. చంద్రుడిపై సాఫీగా దిగడం కోసం ఇందులో ప్రత్యేకంగా మండే రాకెట్లను (డ్రాబిల్ వబుల్ ఇంజిన్లను) ఇస్రోనే అభివృద్ధి చేసింది. ఇవి అవసరం మేరకే మండుతూ ల్యాండర్ వేగాన్ని తగ్గిస్తూ, దాని కదలికలను నియంత్రిస్తాయి. కింద పరిస్థితులను గమనిస్తూ సాఫీగా దిగేందుకు ఇందులో ప్రత్యేకంగా సేవిగేషన్, గైడెన్స్, కంట్రోల్ (ఎనోజీసి) సెన్సర్లు ఉపకరిస్తాయి.

రోవర్

చంద్రుడి మీద దిగే రోవర్ - ల్యాండర్ నుంచి వెలుపలికి వచ్చి చంద్రుడి పై ఉపరితలంపై 1 సెకనుకు 1-2 సెంటీమీటర్ల దూరం ప్రగ్యాన్ రోవర్ ప్రయాణిస్తుంది. కొంత ఇస్రో పంపే ఆదేశాలతోనూ, కొంత సొంత మేధస్సుతోనూ ఇది పనిచేస్తుంది. ప్రగ్యాన్ రోవర్ కదిలేందుకు దీనిలో అల్యూమినియంతో చేసిన 6 ప్రత్యేక చక్రాలుంటాయి. ఏ దారిలో వెళ్ళాలో నిర్ణయించుకునేందుకు దీనిలో నావిగేషన్ కెమెరా, ఇన్వెన్టో మీటర్ ఉన్నాయి. చంద్రుడి నేలలో కూరుకుపోకుండా ఉండేందుకు దీని చక్రాలను విడి విడి మోటార్లతో రూపొందించారు. మలుపు తిరగడానికి, ప్రమాదాల నుండి తప్పించుకోవడానికి ఆవి “స్పిడ్ - స్టీరింగ్ సూత్రాన్ని” అనుసరిస్తాయి. చంద్రుడి ఉపరితలంపై ఇది 15 రకాల పరీక్షలను అక్కడిక్కడే చేస్తుంది.

నవశకానికి నాంది -

చంద్రయాన్ 2 ప్రయోగం ద్వారా భూమిపై నున్న మానవాళి శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞాన పరంగా అత్యున్నత దశలోకి

అడుగిడతారనడంలో ఎలాంటి అతిశయోక్తిలేదు. భూమికి సమీపంలో నున్న అనేక గ్రహశకలాల (ఆస్టరాయిడ్స్)లో బంగారం, వెండి, ప్లాటినం, ఇనుము, క్రోమియం, నికెల్, మెగ్నీషియం లాంటి అనేక ఖనిజాలు నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి. వీటిని పొందడానికి, భూమి పైకి రవాణా చేయడానికి చంద్రుని ఉపరితలాన్ని వేదికగా ఉపయోగించు కున్నట్లయితే అతి తక్కువ ఖర్చుతో విలువైన ఖనిజాలను భూమికి తీసుకురావచ్చు. అదే విధంగా మరి కొన్ని గ్రహశకలాలలోని నీటిని ఆక్సిజన్, హైడ్రోజన్లుగా మార్చే ప్రయోగ వేదికగా చంద్రున్ని ఉపయోగించుకోవచ్చు. చంద్రుని గురించి చేసే వివిధ అధ్యయనాలు భవిష్యత్లో అంతరిక్ష పర్యాటకానికి కేంద్ర బిందువుగా మారనున్నాయి. భూ కక్ష్యలో పరిభ్రమిస్తున్న, అంతర్జాతీయ అంతరిక్ష కేంద్రానికి వెళ్ళిరావడానికి ఎంతోమంది సంస్థలు ఉత్సాహాన్ని చూపుతున్నారు. అత్యంత ఖరీదైన ఈ ప్రయాణానికి చంద్రుని ఉపరితలాన్ని ఒక మజిలీగా ఉపయోగించుకుంటే అంతరిక్ష పర్యాటకం కొత్త పుంతలు తొక్కి అవకాశం ఉంది. స్పేస్ ఎక్స్ సంస్థ 2023 కల్లా చంద్రుడి చుట్టూ ఇద్దరు అంతరిక్ష పర్యాటకులను తిప్పి, భూమికి తీసుకురావడానికి ప్రయత్నాలు చేస్తోంది. ఈ పర్యటనకు కావలసిన సాంకేతిక సహాయం అందించడానికి, రాకెట్లు తయారు చేయడానికి ఎంతోమంది సాంకేతిక నిపుణులు, సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్ల అవసరం ఉంటుంది. ఈ విధంగా ప్రత్యక్షంగా మరియు పరోక్షంగానూ లక్షల మందికి ఉపాధిని కల్పించగలిగే అంతరిక్ష పర్యాటక రంగం ఒక జాబిల్లి పైన చేసే పరిశోధనల వల్లనే సాధ్యమౌతుంది.

రాత్రిపూట నగరాలపై కాంతిని ప్రసరింపజేసేందుకు కృత్రిమ చందమామలను ఉపయోగిస్తున్నారు. ఈ దిశగా చైనా ముందు పరుసలో ఉంది. దీని వల్ల నగరాల వీధి దీపాలకయ్యే విద్యుత్ ఖర్చును కోట్ల డాలర్లు ఆదా చేస్తున్నారు. ఇటువంటి అద్భుత టెక్నాలజీని ఒడిసిపట్టడానికి ఆయా సంస్థలు చంద్రుని పై చేసిన పరిశోధనలే కారణమని చెప్పవచ్చు. చైనా కు చెందిన “టయాన్పు న్యూ ఏరియా సైన్స్ సొసైటీ” 2020 నాటికి ఒక కృత్రిమ చంద్రున్ని, 2022 నాటికి అదనంగా 3 చందమామలను తయారు చేసే దిశగా ప్రయత్నాలు ముమ్మరం చేసింది. అందువల్ల ఇలాంటి పరిశ్రమలు మున్ముందు భూమిపై కన్నా, చంద్రునిపై పెట్టడానికి పారిశ్రామికవేత్తలు ఉత్సాహం చూపే అవకాశం ఉంది. ఈ పరిశ్రమల నిర్వహణకు ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానమైన ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్, క్లౌడ్ కంప్యూటింగ్లు ఎంతో అవసరం. కైజర్ ట్రెడ్, స్పేస్ ఐలండ్ లాంటి విదేశీ సంస్థలు ఇటువంటి అంశాలపై లోతుగా పరిశోధిస్తూ, సాధ్యాసాధ్యాలను బేరీజు వేస్తున్నాయి.

అమెరికా అంతరిక్ష సంస్థ “నాసా” అధ్యయనం ప్రకారం చంద్రునిపై ఇంధనంగా ఉపయోగపడే హీలియం 3(హెచ్ ఆ -3)

నిల్వలు 11 లక్షల టన్నుల మేర ఉన్నాయని అంచనా. ప్యూజన్ రియాక్టర్లను ఉపయోగించి, హీలియం 3 ఇంధనంగా వాడి కొన్ని లక్షల మెగావాట్ల విద్యుత్ను ఉత్పత్తి చేసే అవకాశం ఉంది. హీలియం 3 ని కొన్ని రకాల రిసీవర్ల సహాయంతో భూమిపైకి తీసుకొని వస్తే, మన విద్యుత్ అసరాలు తీరడమే కాకుండా, విద్యుత్ కేంద్రాల ద్వారా వెలువడే కాలుష్య కారకాలను గణనీయంగా తగ్గించవచ్చు. తద్వారా పారిస్ ఒప్పందం 2015 లక్ష్యాలను సులువుగా చేరుకోవచ్చు. ప్యూజన్ రియాక్టర్ల వల్ల ఎటువంటి రేడియోధార్మిక ప్రమాదాలు జరగకపోవచ్చని శాస్త్రవేత్తలు చెబుతున్నారు.

చందమామపై మానవ ఆవాసాలు నెలకొల్పినట్లయితే దానిపై గల హీలియం నిల్వలు ఉపయోగించుకోవడం ద్వారా చంద్రుని మీద నుండి అంగారక గ్రహానికి అంతరిక్ష యాత్రలు చేయవచ్చు. భూమి మీద నుండి అరుణ గ్రహానికి చేపట్టే యాత్రకన్నా, చంద్రుని మీద నుండి చేపట్టి నట్లయితే గణనీయంగా ఖర్చు తగ్గించవచ్చు. బోయింగ్, లాక్హీడ్ మార్టిన్, నాసా వంటి సంస్థలు సుమారు 40,000 కోట్ల డాలర్ల ఖర్చుతో 2030 కల్లా అంగారక గ్రహం పై మనుష్యులను దింపేందుకు ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. ఇదే సమయంలో చంద్రుని పై మానవ నివాసం సాకారమైతే అంతకన్నా తక్కువ ఖర్చుకే ఇలాంటి యాత్రలను చేపట్టవచ్చు.

చంద్రుని గురించి చేసే పరిశోధనల ద్వారా విశ్వం యొక్క ఆవిర్భావాన్ని గూర్చి క్షుణ్ణంగా తెలుసుకునే అవకాశం ఉంది. చంద్రుని యొక్క స్థానం ఆధారంగా విశ్వం పుట్టుకను తెలుసుకోవచ్చని కొంత మంది శాస్త్రవేత్తల ఆలోచన. విశ్వం యొక్క ఆవిర్భావాన్ని గూర్చి వివరించడానికి ప్రధానంగా 2 సిద్ధాంతాలు ప్రాచుర్యంలో ఉన్నాయి. వాటిలో మొదటిది బిగ్ బ్యాంగ్ థియరీ కాగా, రెండవది స్టడీ స్టేట్

థియరీ. ఒకానొకప్పుడు విశ్వంలోని పదార్థమంతా ఒకే చోట కేంద్రీకృతమై ఘనీభవించిదనీ, ఆ తరువాత ఒక భయంకర విస్ఫోటనం (బిగ్ బ్యాంగ్) ఫలితంగా ఆ పదార్థ శకలాలు విశ్వమంతా వెదజల్లబడ్డాయని “బిగ్ బ్యాంగ్ థియరీ” చెబుతోంది. ఇక స్టడీ స్టేట్ థియరీ ప్రకారం విశ్వం దాదాపు ఒకేలాగా ఉంటుందని,

ఆర్బిటర్

శూన్యంగా కనిపించే అంతరిక్షంలో పదార్థం ఏర్పడుతోందని, ఇదే నక్షత్రాల్ని పాలపుంతల్ని ఏర్పరుస్తోందని చెబుతోంది. ఈ రెండు సిద్ధాంతాలు విశ్వ ఆవిర్భావాన్ని వివరించడంలో లోపాలున్నాయని శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం. అందుకే చంద్రునిపై చంద్రయాన్ 2 ద్వారా జరిపే పరిశోధనల ద్వారా విశ్వ ఆవిర్భావం యొక్క చిక్కుముడి విప్పే విలువైన సమాచారం లభ్యమయ్యే అవకాశం ఉందని శాస్త్రవేత్తలు విశ్వసిస్తున్నారు.

చివరిగా -

అంతరిక్ష విజ్ఞానం పాశ్చాత్య దేశాల గుత్తసాత్తుగా భావించే రోజుల నుండి బుడిబుడి నడకలు వేస్తూ నేడు అగ్రరాజ్యాలనే తలదన్నే రీతిలో రోదసీ రంగంలో భారత్

యొక్క ప్రస్థానం అంతర్జాతీయ స్థాయిలో వేనోళ్ళ కీర్తించబడుతోంది. చంద్రయాన్-2 విజయం యొక్క స్ఫూర్తితో భవిష్యత్లో ఇస్రో చేపట్టనున్న చంద్రయాన్ -3, 2022లో భారతీయ వ్యోమగాములను అంతరిక్షంలోకి తీసుకెళ్ళే గగన్యాన్, సూర్యుడి కరోనా దగ్గరకు వెళ్ళే ఆదిత్య-1, 2023లో మంగళయాన్ 2, 2025లో శుక్ర గ్రహం మీదికి ప్రయోగించే “శుక్రయాన్” తదితర ప్రయోగాలన్నీ విజయవంతం కావాలని ఆశిద్దాం. అంతరిక్ష రంగంలో మన దేశ ప్రగతిపథాన్ని చూసి మనందరం గర్విద్దాం.

-పుట్టా పెద్ద ఓబిబేసు

m : 9550290047

e : obu.jmd@gmail.com

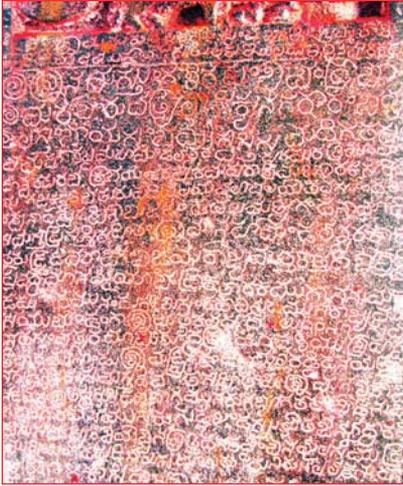

DECCAN
దక్కన్
 సామాజిక, సాంస్కృతిక ఛానల్
 CHANNEL

తాతా మనవల బెక్కల్లు శాసనాలు: చిక్కు విచారాలు

ఒకప్పుడు వరంగల్ జిల్లాలో వున్న బెక్కల్లు ప్రస్తుతం కొత్తజిల్లా సిద్దిపేటలో చేర్చబడ్డది. మా చరిత్రబృందం సభ్యులు నేను, వేముగంటి మురళీకృష్ణ బెక్కల్లును 2014 జులైలో సందర్శించాం. బెక్కల్లు గురించి రాసుకున్నాం. బెక్కల్లు శాసనాలను 3డింటిని వివరంగా చదివినపుడు కొన్ని కొత్త విశేషాలు తెలుస్తున్నాయి.

బెక్కల్లు గ్రామం కాకతీయులకు ముందునుంచి గొప్ప చారిత్రక ప్రదేశం. కళ్యాణీ చాళుక్య చక్రవర్తి త్రిభువనమల్ల విక్రమాదిత్యుని కాలంలో ప్రసిద్ధ నంగునూరి పాలకుడు రేవిరెడ్డి మిత్రుడు పున్నిరెడ్డి అని బెక్కల్లు శాసన సారాంశంలో వుంది. కాని, శాసనంలో 'నంగునూరి వల్లభుండగు రేవిరెడ్డికి విలాస రతీశుండు (అంటే స్నేహితుడా? రేవిరెడ్డికి పున్నరెడ్డి స్నేహితుడని శాసనం పరిచయంలో రాసివుంది.) పౌత్రుండైన వీతభయండు పున్నిరెడ్డి' (24 నుంచి 35 వరకు పంక్తులు) అని వుంది. అంటే నంగునూరు పాలకుడు రేవిరెడ్డి కొడుకు చండిరెడ్డి, రేవిరెడ్డి మనవడు పున్నిరెడ్డి. పున్నిరెడ్డి కొడుకు మల్లరెడ్డి.

మల్లరెడ్డి "కులతలకుండండ్లు నన్నుం గులజనులని వేడ్డుం జిట్టకుల తలకము నా వెలయంగ వ్రెక్కంటం గరంబు... ము జినాగారమెత్తె నతి ధార్మికుండై" అని శాసనం మొదటిపక్కలో ముగిసిపోతుంది. శాసనంలో ఒకచోట విష్ణుకులమని(8వ పంక్తి), మరోచోట జిట్టకులమని(45వ పంక్తి) వుంది.

ఈ పున్నిరెడ్డి(పున్నియరెడ్డి) అలేటి శాసనంలో(క్రీ.శ.1125) పేర్కొనబడ్డాడు?. పున్నిరెడ్డి కొడుకు మల్లరెడ్డి. మల్లరెడ్డి వ్రెక్కంటి (బెక్కంటి) పురవరేశ్వరుడు(శాసనం 3వ పక్కన 11-12పంక్తులు). ముత్తాత రేవిరెడ్డి నంగునూరు పాలకుడు మనవడు మల్లరెడ్డినాటికి బెక్కల్లు పాలకుడైనట్లు శాసనం వల్ల తెలుస్తున్నది.

మల్లరెడ్డిది 'అప్రమిత నిర్మల బుద్ధి, సమృద్ధి శ్రావక ప్రతయుతులై వి(శిష్టుల)గు వారల వంశము' అని శాసనంలోని 17-19పంక్తుల వల్ల విదితమౌతున్నది. అందువల్లనే జైనుడైన మల్లరెడ్డి బెక్కల్లులో జినాగారం నిలిపాడు. 24మంది తీర్థంకరులలో 21మందికి మొదట 21 చిన్న గుడులు కట్టించి, మిగిలిన ముగ్గురు తీర్థంకరులకు 3గుడులను త్రికూటాలయంగా నిర్మింపజేసాడు. ఈ విషయాలను తెలిపే బెక్కల్లు శాసనం మొదటిపక్క (First Face) 'ఓం శ్రీమతు చతుర్వింశతి మూర్తులకు' అంటూ 24 మంది జైనతీర్థంకరులకు నమస్కరించడంతో మొదలవుతున్నది. (ఈ శాసనం వరంగల్ శాసన సంపుటిలో 20వది.

పేజీ నం. 45) తాను కట్టించిన చౌవీశి ఆలయాలకు 'సముద్రం' చెరువు వెనక రెండు కార్లు పండే రెండు మర్తురుల భూమిని దేవాలయ పూజారికి, దేవభోగాదులకు గాను వ్రిత్తిగా దానం చేసినట్లు తెలుపుతున్నది శాసనం. శాసనస్తంభం మొదటివైపువున్న 48పంక్తుల శాసనభాగంలో మల్లరెడ్డి 'చతుస్సమయాలను పాటించేవాడ'ని చెబుబడలేదు.

తాను విష్ణుకులానికి చెందినవాడినని, 'సమస్త జనవ్రాతములుం జతుర్థకులులను శంకింతు రిద్ధారుణిన్' అనడంతో మల్లరెడ్డి తనది చతుర్థకులమని చెప్పుకున్నాడు. సమాజం చతుర్థకులం వారిని తక్కువ చేసి చూస్తారని ఒక సామంతపాలకుడే చెప్పడం ఆనాటి సామాజిక సంస్కృతిని తెలిపే సాక్ష్యం. 9వ శతాబ్దం చివర కొలనుపాకను మహామండలేశ్వరుడుగా పాలించిన శంకరగండరస (ఆమనగల్లు శాసనం- క్రీ.శ. 888) నామప్రశస్తిలో విద్విష్టనారాయణుడని వుంటుంది. శంకరగండరస రాష్ట్రకూట చక్రవర్తి అమోఘవర్షుని బంధువు. రాష్ట్రకూటుల ప్రధానమతం జైనం. కొలనుపాకలో జైనమందిరాలను నిర్మింపజేసినవాడు శంకరగండరసే. జైనగ్రంథాల కూడా జినదేవుని ప్రతిష్ఠించింది శంకరరాజనే చెబుతున్నాయి. శంకరరాజు శంకరగండరసనే అయివుంటాడు.

మల్లరెడ్డి, శంకరగండరసల కులం విష్ణుకులమే. బెక్కల్లు శాసనంలోని రెండవపక్క (Second Face) శాసనభాగంలో అతని పుత్రుడు కేతన అని, అతని పుత్రుడు మల్లరెడ్డి అని పేర్కొనబడ్డారు. మొదటి మల్లరెడ్డి కర్ణుడని కీర్తింపబడితే అతని మనవడు భీష్ముడని పొగడబడ్డాడు. ఈతడు 'తాం గులదీప కుండగుటం జేసి తనకులము నిరవదియొక్కోతలవారికి నిరువది యొక్కో గుండెత్తించి, త్రికూటంబునుం దక్కిన గుడ్లునుం దన కిహ, పరార్థప్రదంబులుగా నెత్తించి' శాసనం వేయించినాడని, ఈ మల్లరెడ్డి తనకులము వారి పేరుమీద 21గుడ్లను ఎత్తించి, మిగిలిన వాటిని త్రికూటంగా తనకు ఇహపరాలను ఇచ్చేవాటిగా మార్చుకున్నాడని (మత పరివర్తన) తెలుస్తున్నది. కొత్తగా మల్లికార్జున దేవాలయంగా చేసాడని, తమకు అనాదిగా వస్తున్న జిన జైనధర్మాన్ని ప్రవర్తిల్ల చేసాడని, తాను 'దైవమెల్లన్ ఏకమని' నమ్మి, జైన, బౌద్ధ, వైష్ణవ, శైవ మతాలనే చతుస్సమయాలను పాటించినాడని శాసనం వల్ల తెలుస్తున్నది.

శాసనం 4వలకల రాతి స్తంభానికి 3వైపుల చెక్కించబడింది. మొదటివైపు (48పంక్తులు) తాత మల్లరెడ్డి గురించి, రెండు, మూడు

వైపుల (37040 పంక్తులు) మనవడు మల్లరెడ్డి గురించి రాయబడిన శాసనమిది.

బెక్కంటి రెండవ శాసనం:

క్రీ.శ.1176 జనవరి 25న వేయబడిన బెక్కల్లలోని రెండవ శాసనం (వరంగల్ శాసనసంపుటి సం.38, పేజీ సం.105)లో కాకతి (మొదటి) రుద్రదేవుడు హన్మకొండను పాలిస్తున్నప్పుడు మల్లరెడ్డి బెక్కల్లలో తను ఎత్తించిన గుడులన్నింటిలో నమస్త దేవతా సహితంగా 'శ్రీమన్మల్లికార్జున దేవరను ప్రతిష్ఠ చేసి' పైలసముద్రమనే చెరువు వెనక 14 మర్దుల తరిపొలాన్ని, 40 మర్దుల రేల పొలాన్ని దానం చేసినట్లు చెప్పబడ్డది. అంతేగాక గుడిని కట్టిన గుండోజుకు 1మర్దురు తరిపొలం, 10మర్దుల వెలిపొలాన్ని దానం చేసినట్లు శాసనం వల్ల తెలుస్తున్నది. కాలాన్ని బట్టి చూసినప్పుడు రెండు శాసనాల కాలాల్లో రాజ్యాధిపతి త్రిభువనమల్ల విక్రమాదిత్యుడే. కనుక రెండు శాసనాల్లోని మల్లరెడ్డి ఒక్కడే.

ఈ శాసనంలోని విశేషం... 'స్వస్తి శ్రీమతు..... ము కూచబడి ఇది బ్రహ్మరాసి మటము స్తానావతులకు ఇవలేదు. ఇచిన వారి పా...' అనే పంక్తులు. బ్రహ్మరాశిమఠం శైవులే. ఆ మఠం స్తానావతులకు ఏమివ్వలేదు? మొదటి శాసనంలో చతుర్వింశతి తీర్థంకరుల గుడులు కట్టించిన మల్లరెడ్డి జైనమతావలంబుడు. రెండవ శాసనంలో మనవడు మల్లరెడ్డి మల్లికార్జున దేవాలయ నిర్మాత. అంటే మల్లరెడ్డి మత పరివర్తన చెందినాడా? అనే సందేహం కలుగుతుంది. అయినా చతుస్సమయాలను పాటించేవాడు.

బెక్కంటి మూడవ శాసనం:

మూడో బెక్కల్ల శాసనం రుద్రదేవుని పాలనాకాలంలో క్రీ.శ. 1195లో వేయబడింది. శాసనవిషయం ప్రకారం మాండలికుడు రంజన వంశస్తుడైన పొమ్మన కొడుకు దడ్డప కొడుకు కుల్వన కొడుకు గదాధరుడు. ఈ గదాధరుని సోదరులు గొయ్యరపుతు, బయ్యరపుతుల పేర్ల మీద గొయ్యేశ్వర, బయ్యేశ్వర, రామేశ్వర దేవుళ్ళు ప్రతిష్ఠించ బడ్డారు. ఈ గుళ్ళకు దానాలు చేయబడినట్లు తెలుస్తున్నది. గదాధరుని ఇద్దరు సోదరులు గొయ్యన, బయ్యనలిద్దరు రపుతులు అంటే అశ్వసైనికులు కావచ్చు.

బెక్కల్ల దేవాలయాల సమూహం. ప్రధాన దేవాలయం త్రికూటమే కాని, ఎన్ని సార్లు ఉద్ధరణ పేరు మీద ఎన్ని మార్పుల చేసారో గుడి దశ, దిశలు మారిపోయాయి. తొలుత 21 తీర్థంకరుల చిన్న బసదులు, త్రికూటంగా నిర్మించిన ఆలయాల్లో రుషభ, పార్వనాథ, మహావీరులను ప్రతిష్ఠించి వుంటారు. తర్వాత మత పరివర్తన కారణంగా ఆ త్రికూటమే మల్లికార్జున దేవాలయంగా మారిపోయింది. 21 జైనబసదులు చిన్న శివాలయాలుగా మర్చబడ్డాయి. ఒక బసది గుడిలో మహిషాసురమర్దని, మరొక దానిలో కేశవమూర్తి, ఇంకొక దానిలో అనంతపద్మనాభుడు, విడిగా మరికొన్ని వైష్ణవ శిల్పాలు. గుడుల వెనక విరిగిన ఉమాలింగనమూర్తి, మరికొన్ని విరిగిన శిల్పాలు, పగిలిపోయిన నంది భాగం కనిపిస్తాయి. ప్రస్తుత శివాలయంలో శాసనఫలకాలు నిలిపివున్నాయి. చాళుక్యుల శైలిలో అన్ని లింగాలు బాణలింగాలే. ఒక

కాకతీయ నంది కనిపిస్తుంది. గుడి ఆవరణలో కనిపించే ఇటుకలు చాళుక్యుల కాలాని కన్నా కూడా పాతవనిపిస్తున్నవి.

బైరాంపల్లి శాసనాలు:

మొదటి బైరాంపల్లి శాసనం:

త్రిభువనమల్ల విక్రమాదిత్య-6 పాలనాకాలంలో విక్రమశకం 32వ సం. సర్వధారిలో (క్రీ.శ.1108) భువనగిరి దండనాయకుడు, ఇద్దరు కరణాలు బెక్కల్లలోని బిట్టకులతిలక జినాలయానికి ప్రతిష్ఠాకాలంలో ఖండస్ఫుటిత జీర్ణోద్ధరణ కొరకు, బైరాంపల్లిలో బైరమరెడ్డి తాను కట్టించిన జైనబసదిలో వుండే సిరిసేన జైనగురువుకు కాళ్ళు కడిగి చేసిన దానవివరాలు బైరాంపల్లి మొదటి శాసనంలో వున్నాయి.

అంతేగాక 24గ్రామాల ప్రభువు నంగునూరు పాలకుడు రేవ నాయధేయుడు, అతని కొడుకు విట్టవంశదీపకుడు కనప్ప పండిగ, అతని కొడుకు జినశాసన దీపకుడు పున్నిగ... పేర్కొనబడ్డారు. బెక్కల్ల శాసనంలో రేవరెడ్డి కొడుకు చండీరెడ్డి అని చెప్పబడ్డది. ఈ భేదం ఎందువల్లనే తెలియదు.

బీరసిరి, కేతికబ్బె, బీరనాద,..... బీరమార్యుడు, ప్రభు పున్న, అంకకాఠం బీఠం, మత్తం బల్లమపట్ల, రేవరెడ్డి పేర్లు శాసనంలో చెప్పబడ్డాయి.

రెండవ బైరాంపల్లి శాసనంలో బెక్కల్ల పురవరాధీశ్వరుడు మల్లరెడ్డికి 'శ్రావకాభరణ, సత్యరత్నాకరం, సమ్యక్వచూడామణి, బిట్టకుల తిలకాంభోరాశి వార్ధివర్ధన చంద్రమ' వంటి బిరుదు లున్నాయి. మల్లరెడ్డి కుటుంబ సహితంగా తాను ప్రతిష్ఠ చేసిన జినదేవర పూజనిమిత్తం, జైన రుషులకు ఆహారం కొరకు, యమ, నియమ, స్వాధ్యాయ, ధ్యాన, మౌన, అనుష్ఠాన, జప, సమాధి శీల సంపన్నుడైన గుణసేన అనే జైనమునికి దానాలు చేసాడని చెప్పబడ్డది.

బైరాంపల్లి మొదటి శాసనం బెక్కల్లలోని జైన బసదికి బిట్టకులతిలక జినాలయమనే పేరున్నదని (కొలనుపాకలో అంబరకుల తిలక జినాలయం వలె), పున్నిగ వరకు రేవరెడ్డి వంశక్రమం వివరం వున్నాయి.

బైరాంపల్లి రెండవ శాసనం బెక్కల్ల పురవరాధీశ్వరుడు మల్లరెడ్డి అని, తనకున్న జైనమత బిరుదగద్యలు తెలిపింది. జైనమునులు యమ, నియమాదులను ఆచరించేవారని కూడా తెలుస్తున్నది.

బెక్కల్ల, బైరాంపల్లి శాసనాలు మల్లరెడ్డి గురించే చెబుతున్నాయి. ఈ శాసనకాలంలో రాజుల మతం మారడం వల్ల వారి సామంతులు, మాండలికులు వంటి వారు కూడా మతం మార్చుకున్న కారణంగా దేవాలయాలు పరివర్తన చెందాయని తెలుస్తున్నది. ఎక్కడో ఒకచోట మల్లరెడ్డి (మనవడు) వంటి వారు చతుస్సమయాలను పాటిస్తాననే సర్వమత సామరస్యం ప్రకటించారు. అధికార మతప్రాబల్యం ఎప్పుడైనా వుంది. ఈ సమాజం ఎన్ని రకాల మతభావాలు, తాత్వికతల దరులను తాకుతూ ప్రవహించే జీవనది కదా. చరిత్ర చెప్పే పాఠాలను మనం నేర్చుకోకపోతే చేదు అనుభవాలే ఎప్పుడైనా.

-శ్రీరామోజు హరగోపాల్, m : 9949498698
e : akshara25@gmail.com

జానపద కథాగేయాల్లో తెలంగాణ చరిత్ర

తెలంగాణలో అనంతమైన జానపద సాహిత్యముంది. ఈ సాహిత్యాన్ని సేకరించి విశ్లేషిస్తే చరిత్రకారులు చెప్పని మన గత సామాజిక, మత, రాజకీయ చరిత్ర విదితమవుతుంది. చరిత్రకారులు పండిత సాహిత్యాన్ని ఆధారం చేసుకుని శిథిలాలైన రాతిగోడలను, రాజుల వేయించిన రాతి, రాగి శాసనాలను ఆలంబనం చేసుకుని చరిత్రను లిఖించారు కానీ, సామాన్యులైన పల్లెవారి సాహిత్యాన్ని, పల్లెల్లోని గుడులు, గోపురాలు గానీ పట్టించుకోలేదు.

ప్రసిద్ధ చరిత్రకారుడు కోశాంబి జానపదాల నుండే చరిత్రను ప్రారంభించాలనీ, అప్పుడే చరిత్రకు సమగ్ర స్వరూపం వస్తుందని అన్నాడు. కోశాంబి వివరణను తెలంగాణ జానపద సాహిత్యానికి అన్వయిస్తే చరిత్రకారులు పండిత పామర సాహిత్యాలను సమదృష్టితో స్వీకరిస్తేనే చరిత్ర సమగ్ర రూపాన్ని పొందుతుందనే అంశం స్పష్టమవుతుంది.

తెలంగాణలో ప్రతి గ్రామానికి ఒక దేవత వుంటుంది. ఆ దేవత చుట్టూరా గేయకథా సాహిత్యం అల్లుకుని వుంటుంది. ఈ కథాగేయ సాహిత్యాన్ని పరిశీలిస్తే చరిత్ర చెప్పని మత సాంఘిక పరిణామాలు మనకు వ్యక్తమవుతాయి. గ్రామ దేవతల కథలను గానం చేయడమే జీవనోపాధి వృత్తిగా పెట్టుకున్న కులాలెన్నో తెలంగాణలో వున్నాయి. గ్రామాల్లో అగ్రవర్గాల వారి పౌరాణిక దేవతారాధనకూ, శ్రామికవర్గాల వారి గ్రామదేవతారాధనకూ మధ్య అంతరం ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది. గ్రామదేవతలు స్త్రీ శక్తి స్వరూపులు. పౌరాణిక దేవతలు పురుష ప్రధానులు. గ్రామ పౌరాణిక దేవతల స్వరూప స్వభావాల్లోనే ఆరాధనా విధానంలో కూడా వైరుధ్యం కనిపిస్తుంది. అంతేకాకుండా గ్రామదేవతల కథలను పరిశీలిస్తే స్త్రీ ప్రధానమైన గ్రామదేవతా రాధనకు, పురుష ప్రధానమైన పౌరాణిక దేవతారాధనకు మధ్యన ఒకప్పుడు స్పర్ధ సంభవించిందని స్పష్టమవుతుంది.

వరంగల్, నల్గొండ ప్రాంతాల్లో చెప్పేటటువంటి మాతా పురాణంలో రేణుక మాతయే హరిహర బ్రహ్మాదులకు సృష్టికర్త అనీ, ఆమె అనుగ్రహంతోనే శైవ, వైష్ణవ మతాలేర్పడ్డాయని కథనం చేయబడింది. జానపదులు కూడా మాతయే సృష్టికి మూలమని నమ్ముతారు. అంతేకాకుండా శైవ వైష్ణవ మతారాధనల కంటే గ్రామదేవతారాధనే మొదటిదని వీరి విశ్వాసం. ఈ విశ్వాసం, సామాజిక సత్యం కూడా కావచ్చు. సమాజం స్త్రీ ప్రధానంగా వున్నప్పుడు సృష్టి రహస్యం తెలియనప్పుడు స్త్రీని సృష్టి కర్తగా కథలు వివరించాయి. క్రమంగా సమాజం పురుష ప్రధానంగా మారినప్పుడు సాహిత్యంలో కూడ మార్పు వచ్చింది. త్రిమూర్తుల సృష్టి కర్తగా మాతను

అభివర్ణించిన కథాగేయాలు త్రిమూర్తుల చేత వారి భక్తుల చేత ఆమెను అబలవనీ, తొత్తువనీ, ఈసడించాయి.

తెలంగాణలో రజకుల కులదేవత ఈదెమ్మకు సంబంధించిన కథాగేయంలో యవనాశుడనే రాజు గర్భాన్ని చీల్చుకుని మాంధాత జన్మిస్తాడు. అతడు పెరిగి పెద్దైంతర్వాత పట్టాభిషేకాన్ని జరిపించు కుంటాడు. సంప్రదాయ ప్రకారంగా ఈదెమ్మను పూజించమని మంత్రి మాంధాతకు సలహానిస్తాడు. అతడు మంత్రి సలహాను కాదని, 'అనంత కాలాల నాటి అకాల విధి దేవత'ను పూజించననీ, ఆడదైవాలకు హస్తమెత్తి మొక్కననీ, ఆడదైవం తొత్తు అనీ' ఈదెమ్మ పూజలను తన రాజ్యంలో మానిపిస్తాడు. ఈదెమ్మకు కోపం వచ్చి 'కత్తి పట్టిన నీ చేతిలో కొడవలిని పట్టిస్తాను, శరణు విధి అని అనిపిస్తాను' అని ప్రతిజ్ఞ చేస్తుంది. ఒక కథలో రాజు గెలుస్తాడు. మరొక కథలో దేవత

గెలుస్తుంది. ఈదెమ్మ కథలో మాదిరిగానే ఎల్లమ్మ, పోచమ్మ కథల్లో కూడా గ్రామదేవతలకు, శివునికి ఒకప్పుడు గ్రామదేవతారాధనకు, శైవ మతారాధనకు మధ్యన వైరుధ్యం ఏర్పడిందనే అంశం స్పష్టమవుతుంది. అయినా ఈ నాటికీ పల్లెల్లో పౌరాణిక దేవతారాధన కంటే గ్రామ దేవతారాధనకే గ్రామస్తులెక్కువ ప్రాధాన్యాన్ని ఇస్తుంటారు. మతపరంగా కూడా శైవ, వైష్ణవ మతాల కంటే

గ్రామదేవతారాధనే ప్రాచీనమైందని, కథలు నిరూపిస్తాయి. ఈ అంశాన్ని దేవతల పండుగల్లోని ఆచారాలు కూడా బలపరుస్తాయి. ఈ కథల వల్ల సమాజంలోని స్త్రీ స్థానం మత పరిణామాలు మనకు స్పష్టంగా అవగతమవుతాయి.

తెలంగాణలో గ్రామదేవతల కథల తర్వాత చెప్పుకోదగ్గవి వీరకథా గేయాలు. చరిత్రలో రాజుల యుద్ధాలు వారి పరాక్రమాలు, పాలనల గురించే పేర్కొనడం జరిగింది కానీ, పేదల పీడితల సాహసాలను గురించిన వివరణ లేదు. లిఖిత చరిత్రకు విరుద్ధంగా తెలంగాణ జానపద సాహిత్యంలో సామాన్య పల్లెప్రజల పరాక్రమాలు వర్ణింపబడ్డాయి. పల్లెపదాల్లో రాణిరుద్రమదేవి చరిత్ర కనిపించదు. కానీ కోయ స్త్రీలైన సమ్మక్క సారక్కల ధైర్యసాహసాలను కథలు, కథలుగా చెప్పుకుంటారు. ఈ కథల్లో చారిత్రక సత్యంతో పాటు అద్భుత కల్పనలు కూడా వుంటాయి.

వరంగల్లుకు 110 కిలోమీటర్ల దూరంలో మేడారం వుంది. కాకతీయ రాజైన ప్రతాపరుద్రుని కాలంలో మేడారంలోని కోయరాజైన పగిడిరాజు వాసలు కురవనందు వల్ల పన్ను కట్టలేకపోతాడు. ప్రతాపరుద్రుడు కోయరాజుపైకి పెద్ద సైన్యాన్ని పంపిస్తాడు. కోయరాజు, రాజు సైన్యంతో యుద్ధం చేస్తూ వీరమరణం పొందుతాడు.

అతని భార్య సమ్మక్క, కూతురు సారలమ్మలు కూడా వీరోచితంగా యుద్ధం చేస్తారు. సారలమ్మ యుద్ధంలో చనిపోతుంది. సమ్మక్కను శత్రు సైనికుడొకడు వెనుక నుండి కత్తితో పొడుస్తాడు. ఆమె గాయాలతోనే అడవిలోకి వెళ్ళిపోతుంది. మళ్ళీ ఎవరికీ కనిపించదు. ఆ రాత్రే ప్రతాపరుద్రుని కలలో ఏకవీరాదేవి కనిపించి సమ్మక్క సారలమ్మలకు జాతర్లు జరిపించమని ఆదేశిస్తుంది. నాటి నుండి నేటి వరకు జాతర్లు జరుగుతూనే వున్నాయి. ఈ జాతర్లకు ఆంధ్ర నుండే కాకుండా మహారాష్ట్ర, మధ్యప్రదేశ్, ఒరిస్సా నుండి తెలంగాణ ప్రజలు వస్తారు. సమ్మక్క, సారలమ్మలకు మొక్కులు చెల్లించుకుంటారు.

ఆటవిక కోయతెగ స్త్రీలైన సమ్మక్క, సారలమ్మలు రాజసైన్యంతో యుద్ధం చేసి మరణించడం అపూర్వం, అసాధారణం. అందుకే వారిని దేవతలుగా భావించి ఉత్సవాలు, జాతరలు జరుపుతుంటారు. ఒక సామాన్య స్త్రీ, సామ్రాట్టు సైన్యంతో యుద్ధం చేసిన ఈ అపురూప ఇతివృత్తం లిఖిత చరిత్రలో కనిపించదు. జానపద సాహిత్యంలోనే కనిపిస్తుంది. రాణి రుద్రమకు లభించని స్నానం సమ్మక్క, సారలమ్మలకు వల్లెవదాల్లో లభించింది. ఏదేమైనా లిఖిత, మౌఖిక చరిత్రలను కలిపినప్పుడే మాన్యుల, సామాన్యుల చరిత్రను ఏకం చేసినప్పుడే చరిత్ర సమగ్రమవుతుంది.

సాహిత్యం మాదిరిగానే చరిత్ర కూడా పురుషుల చేతిలోనే రూపుదిద్దుకుంది. సాహిత్యంలో కనిపించే పురుష పక్షపాత దృష్టి చరిత్రలో కూడా కనిపిస్తుందని అనడానికి పల్నాటి యుద్ధ చరిత్రే ఒక మంచి నిదర్శనం.

చరిత్రకారుల రచనలను బట్టి బ్రహ్మవ్యాయుడు పల్నాటి కృష్ణుడని, పరశురాముని అవతారమని, కులభేదాలను నిర్మూలించేసి చాపకూడు పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టిన సంఘ సంస్కర్త అనీ, పంచమ కుల పిల్లలను తన పిల్లలుగా పెంచి పెద్ద చేసిన విశాల హృదయుడనే అభిప్రాయాలు మనకు ఏర్పడ్డాయి. అతని ప్రత్యర్థి తెలుగుదేశంలో మొట్టమొదటి మంత్రిణి అయిన నాగమ్మను చరిత్రకారులు కుతంత్రురాలిగా, స్వార్థపరురాలిగా శకుని అవతారంగా, హంతకురాలిగా వర్ణించారు. అయితే కరీంనగర్ బుడిగజంగాలు చెప్పే కథాగేయాన్ని పరిశీలిస్తే చరిత్రకారులు వాస్తవాన్ని మరుగుపరచి పురుషపక్షపాత దృష్టితో నాయకురాలు నాగమ్మ జీవితానికి కళంకాన్ని ఆపాదించారా అని అనిపిస్తుంది.

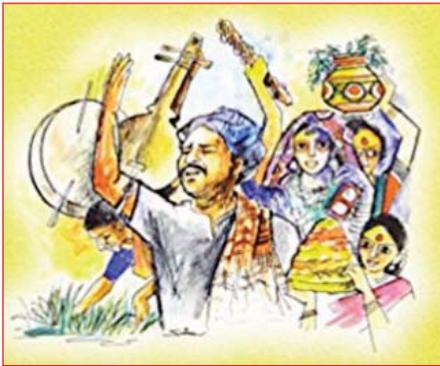
కరీంనగర్లోని బుడిగజంగాలు బల్మూరి కొండలరాయని కథను గానం చేస్తుంటారు. ఈ కథాగేయం చివర నాయకురాలి వృత్తాంతం వుంది. ఈ కథాగేయం ద్వారా నాగమ్మ తెలంగాణ ఆడపడుచు అని తెలుస్తుంది. ఈమె కరీంనగర్లోని ఆరవెల్లి గ్రామంలోని చౌదరి రామిరెడ్డి దంపతులకు పుట్టింది. అయితే ఊళ్ళో అంటువ్యాధులెక్కువ కావడంతో ఐతుకుపేది తీపి తో రామిరెడ్డి కుటుంబం జిట్టిగామాలపాడుకు వలస వెళ్ళి అక్కడే స్థిరపడింది. నాగమ్మ పెరిగి పెద్దయిన తరువాత నలగామునికి మంత్రిణియై పల్నాటి యుద్ధానికి

మూలకారణమవుతుంది. యుద్ధానంతరం తాను పుట్టిన ఆరవెల్లి పల్లెకు తిరిగివస్తుంది. అక్కడి ప్రజలను కొండరాయుడనే బందిపోటు బారి నుండి రక్షించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఊళ్ళోని మగవారికే కాకుండా ఆడవారికి కూడా బందిపోటు దొంగతో పోరాడే పద్ధతులను నేర్పిస్తుంది. కానీ చివరికి కొండలరాయునితో స్వయంగా పోరాడుతూ ప్రాణాలను కోల్పోతుంది. నాగమ్మ చేసిన మేలుకు ప్రదర్శించిన సాహసానికి గుర్తుగా కృతజ్ఞతతో గ్రామ ప్రజలు ఆమె పేరుతో గుడి కట్టించి ఆమెను దేవతగా ఆరాధిస్తూ, ఐదేళ్లకొకసారి జాతర్లను జరుపుతున్నారు. ఈ నాటికీ కరీంనగర్లోని జగిత్యాలకు దగ్గరగా వుండే కొండగట్టుకు పక్కనే ఆరవెల్లి గ్రామంలో నాగమ్మ గుడి వుంది. దానికి తూర్పున నాయకురాలి వాగు, నాయకురాలి మడుగు వున్నాయి. వీటిని నాగమ్మే ప్రజల కొరకు తవ్వించిందని చెబుతుంటారు.

ఒక సామాన్య రైతు కుటుంబంలో పుట్టి అశేషమైన ధీశక్తితో మంత్రిణియై పల్నాటి యుద్ధతంత్రానికి మూలమై, నాయకురాలు అనే సార్థకనామంతో పల్లెప్రజలను రక్షించడానికి ప్రాణాలను త్యాగం చేసిన నాగమ్మను జన్మనిచ్చిన తెలంగాణ ధన్యవైంది. చాణక్యుని వంటి రాజకీయ చతుర, మంత్రి తిమ్మరసు వంటి ధీశాలిని, రుద్రమ వంటి సాహసికురాలు, ధీరురాలైన నాగమ్మను చూసి తెలంగాణ స్త్రీలు గర్వించాలి. చరిత్రకారులు ఆమెను అల్పంగా చిత్రీకరించినందుకు సిగ్గుపడాలి.

తెలంగాణలోని మారుమూల ప్రాంతాల్లో పర్యటించి జనం చెప్పుకునే కథాగేయాలను సేకరించి గుళ్ళను పరిశీలించి పల్నాటి వీరగాథపైన పరిశోధన సల్పిన గుర్రం చెన్నారెడ్డిగారు, జానపద వీరగేయ గాథలపైన ప్రశంసనీయమైన పరిశోధన చేసిన ఆచార్య తంగిరాల సుబ్బారావుగారు, బ్రహ్మవ్యాయుని కుటీలత్వాన్ని, కుతంత్రాలను, నాగమ్మ ధీరత్వాన్ని, శ్రీరామమూర్తి, ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు కూడా నాగమ్మలోని దేశభక్తిని, రాజకీయ చతురతనే తమ నాటకాల్లో వివరించారు. వీర రచనలకు జానపద సాహిత్యం సాక్ష్యంగా నిలుస్తుంది.

చరిత్రకెక్కని తెలంగాణ వీరుడు 17వ శతాబ్దికి చెందిన సర్దారు సర్వాయిపాపడు జానపద కథాగేయాల్లో ప్రముఖస్థానాన్ని ఆక్రమించాడు. వరంగల్లు, నల్గొండ, మధ్యప్రాంతం వాడైన సర్వాయిపాపడు కులవృత్తిని కాదని తల్లిదగ్గరున్న ధనాన్ని తీసుకుని దండును సిద్ధం చేసుకొని గోల్కొండ నవాబుపైకి దండెత్తుతాడు. నవాబును ఓడించి సింహాసనమెక్కుతాడు. ఏడుగుంటలు రాజ్యం ఏలిన తరువాత నవాబు సైన్యాన్ని కూడగట్టుకుని సర్వాయిపాపడిపైకి మళ్ళీ యుద్ధానికి వస్తాడు. తుపాకులతో పాపడిని చుట్టుముడ్తాడు. శత్రువు చేతిలో చావకూడదని, పాపడు తన కత్తితో తానే పొడుచుకుని చచ్చిపోతాడు. ఈ జానపద కథాగేయంపైన మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ, ఆచార్య బిరుదురాజు రామరాజు, ఆచార్య పేర్వారం జగన్నాథం విశేషమైన పరిశోధన చేశారు. మత పక్షపాత దృష్టితో పారశీక గ్రంథాల్లో

సర్వాయిపాపడిని క్రూరునిగా, హంతకునిగా, దోపిడీదారునిగా చిత్రించడం జరిగిందని రామరాజు వివరించారు. విదేశీయులు వక్రంగా చిత్రించిన పాపన్న చరిత్రను మరింతగా శోధించి వాస్తవాలను వెలికితీయాల్సిన బాధ్యత నేటి చరిత్రకారులపై వుంది.

తెలంగాణ జానపద సాహిత్యంలో ప్రసిద్ధి పొందిన మరొక వీరుడు 'సదాశివరెడ్డి'. మెదక్ సంస్థానాధీశురాలు రాణీ శంకరమ్మ మనమడు సదాశివరెడ్డి. బ్రిటీష్వారిని, హైదరాబాద్ నవాబును గడగడ లాడించినాడు. గాంధీజీ ప్రారంభించిన స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి పూర్వమే 1900 సంవత్సర ప్రాంతంలో వరంగల్లు జిల్లా మెట్టల్లిలో పుట్టి పెరిగిన నాగిరెడ్డి తమ్ముడు. తెల్లదొరల సైన్యం తమ పొలాన్ని తొక్కుకుంటూ పోతుంటే వారిని మందలించాడు. దాంతో తెల్లదొరల సైన్యానికి కోపం వచ్చి అతన్ని బంధించారు. ఈ సంగతి తెలిసి వీరనాగిరెడ్డి వారి గుడారానికి నిప్పుపెట్టి తమ్ముణ్ణి తీసుకొస్తాడు. తెల్లదొరలు వీరనాగిరెడ్డిని, లొంగకపోతే ఊరిని నాశనం చేస్తామని బెదిరిస్తారు. తన కోసం ఊరు నాశనం కావద్దని ప్రభుత్వానికి నాగిరెడ్డి లొంగిపోతాడు. 18 సంవత్సరాలైనా నిండని నాగిరెడ్డిని తప్పుయిందని ఒప్పుకుంటే వదిలి పెడతామని కోర్టు అంటుంది. కానీ నాగిరెడ్డి స్వాభిమానంతో క్షమించమని ప్రార్థించక ఉరిశిక్షకు గురవుతాడు. ఉరిశిక్ష అమలు చేయడానికి వచ్చిన ఇంగ్లీషుదొరను గొంతుకొరికి చంపేస్తాడు. దాంతో తెల్లదొరల సైన్యం అక్కడికక్కడనే నాగిరెడ్డిని తుపాకులతో కాల్చి చంపేస్తారు. భగత్ సింగ్ లాంటి వీరనాగిరెడ్డి చరిత్ర ఈనాటి యువతరానికి తెలియకపోయినా పల్లెల్లోని కథాగాయకులు 'సాగసైన వీరనాగిరెడ్డి-నీ పేరే బంగారు కట్టి' అని తమ పదాల్లో కీర్తిస్తుంటారు.

తెల్లదొరలనే కాకుండా, రజాకార్లను ఎదిరించి వీరస్వర్ణమలంకరించిన వీరులెంతోమంది లిఖిత సాహిత్యంలో ప్రముఖ స్థానాన్ని ఆక్రమించుకోకపోయినా జానపద కథాగేయాల్లో శాశ్వత స్థానాన్ని సంపాదించుకున్నారు. రేణికుంట రామిరెడ్డి, కుర్రారం రామిరెడ్డి, మొగయ్య మొదలైన వీరులు రజాకార్లను, దేశముఖలను ఎదిరించారు. ప్రాణాలను త్యాగం చేశారు. జానపద కథాగాయకుల నోళ్ళలో గూడు కట్టుకున్నారు.

తెలంగాణ జానపద సాహిత్యంలోని వీరగాథలు తెలంగాణ రాజకీయ చరిత్రకు అద్దంపడితే, గ్రామ దేవతల కథాగేయాలు తెలంగాణలోని మత, సామాజిక పరిణామాలను ప్రతిబింబిస్తాయి. తెలంగాణలోని సామాజిక పరిణామాలను కులపురాణాల ద్వారా అర్థం చేసుకోవచ్చు. తెలంగాణలో ప్రతికులానికి ఒక పురాణం, కుల కథ వున్నాయి. ఇవి కుల పుట్టుకను వృత్తిధర్మాలను వివరిస్తాయి. కులం, వృత్తి ప్రాధాన్యాలను చెబుతాయి. కులభేదాలు ఎందుకు, ఎట్లా ఏర్పడ్డాయో కూడా కులపురాణాలను విశ్లేషిస్తే అర్థమవుతాయి.

ఈ విధంగా గ్రామదేవతల కథలను, వీరకథా గేయాలను, కుల పురాణాలను విశ్లేషిస్తే లిఖిత చరిత్ర చెప్పని తెలంగాణ మత, సామాజిక, రాజకీయ చరిత్రలు వెలుగులోకి వస్తాయి. తెలంగాణ విశిష్టత విశదమవుతుంది. చరిత్రకు సమగ్రత చేకూరుతుంది.

-డా॥ రావి ప్రేమలత
'ముల్కీ' -డిసెంబర్ 2002

హైదరాబాద్ మెట్రోను సందర్శించిన ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ బృందం

ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ బృందం ఆధ్వర్యంలో జూన్ 12న హైదరాబాద్ మెట్రోను సందర్శించారు. ఫోరం చైర్మన్ మణికోండ వేదకుమార్ ఆధ్వర్యంలో వివిధ రంగాలకు చెందిన సుమారు 30 మంది సభ్యులు మెట్రోలో ప్రయాణించారు. ఎల్ బీనగర్ నుండి అమీర్ పేట వరకు, అక్కడి నుండి హైటెక్ సిటీ వరకు తిరిగి ఖైరతాబాద్ వరకు మెట్రోలో ప్రయాణించి మెట్రో స్థితిగతులను అధ్యయనం చేశారు. మార్గం మధ్యలో ఎంజీబీఎస్ స్టేషన్ లో కొద్దిసేపు ఆగి మూసీ రివర్ చుట్టుపక్కల ఉన్న ప్రాంతాలను పరిశీలించారు. మెట్రో పనిచేసే విధానం, టెక్నాలజీ, ఒక్కో స్టేషన్ ప్రత్యేకత గురించి బృంద సభ్యులకు వేదకుమార్ విపులంగా వివరించారు. టీకెట్ మరియు పసతి విషయాలు, భవిష్యత్ ప్రాజెక్టు అయిన కారిడార్-2 నిర్మాణం పూర్తి తదితర అంశాల గురించి అధ్యయనం చేశారు. మెట్రోని ఎంఎంటీఎస్, ఆర్టీసీతో అనుసంధానం చేసుకొని పార్కింగ్ పై దృష్టిపెట్టాలని సూచించారు. వివరాలు, ఆలోచనలతో కూడిన పూర్తి నివేదికను మెట్రో ఎండ్ కి అందజేయనున్నట్లు వివరించారు. ఫోరం తరుపున గతంలో కూడా మెట్రోలో నాగీలు నుంచి మియాపూర్ వరకు ప్రయాణించి మెట్రో పనిచేస్తున్న తీరు, ప్రయాణికుల సౌకర్యాలు మొదలైన వాటిపై నివేదికను మెట్రో ఎండ్ కి అందజేసినట్లు చెప్పారు. ఉదయం 11.30 గంటల నుండి మధ్యాహ్నం 3.30 గంటల వరకు మెట్రో సందర్శన కొనసాగినట్లు బృంద సభ్యులు తెలిపారు. మెట్రోను సందర్శించిన వారిలో ఎం.హెచ్.రావు, నరహరి, జి.వేణుగోపాల్, మంజుల, సంజీవ్, అశ్వక్తోపాటు రచయితలు, కళాకారులు, సోషల్ సైంటిస్టులు, ఉమెన్ గ్రూప్స్, టీచర్లు, విద్యార్థులు ఉన్నారు.

హైదరాబాద్ కు మణిహారం మెట్రో :

భాగ్యనగరానికి హైదరాబాద్ మెట్రో మణిహారంగా వెలుగొందనుందని ఎఫ్ బి హెచ్ చైర్మన్ ఎం.వేదకుమార్ పేర్కొన్నారు. మెట్రో రైలులో ప్రయాణించిన అనంతరం ఎం.వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ మెట్రో రైలు ఉన్న ఇతర పట్టణాలకన్నా హైదరాబాద్ మెట్రోలో మధ్యాహ్నం సమయంలో కూడా రద్దీ ఎక్కువగా ఉందన్నారు. ప్రజలు కూర్చునే వెసులుబాటు లేకపోయినా నిలబడి అయినా మెట్రోలో ప్రయాణం చేయడం అభినందనీయం అన్నారు. మెట్రోరైలు వల్ల ఎలాంటి పొల్యాషన్ ఉండదని, ఇది నగరానికి ఎంతో శుభసూచకం అన్నారు. మెట్రో మూలంగా సమయం చాలా కలిసి వస్తుందని, ఇది చాలా సంతోషదాయకం అన్నారు.

- దక్కన్ న్యూస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

పాపన్న చరిత్రను సజీవంగా కాపాడినవి జానపద ప్రజా కళలే!

మూడు వందల యాభై ఏళ్ళ క్రితమే మొఘల్ పాలనకు వ్యతిరేకంగా వీరోచిత పోరాటం చేసిన సర్వాయి పాపన్న చరిత్రను పండితులు పామరులు పట్టించుకోకపోతే ప్రజా కళాకారులు ఆయన జీవిత చరిత్రకు జీవం పోసి మట్టిలో మణి మాణిక్యంను, భవిష్యత్తు తరాలకు అందించిన గొప్ప చరిత్రను పాపన్న కాలం నుండి నేటి వరకూ ఒకతరం నుండి ఇంకో తరం వరకు అందించిన చరిత్ర సాంస్కృతిక సంచార కులాల కళాకారులకు చెందుతుంది. ఆయన చరిత్రకు పట్టం కట్టింది వారే ఆ కళాకారులు అందించిన గొప్ప చరిత్ర ఇప్పటికీ దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో వినబడుతూనే ఉంటుంది.

మాది జనగామ జిల్లా. మా చిన్నతనంలో పాపన్న చరిత్రను బైండల్ కులాల వారు, గౌడజెట్టి వారు, వంశరాజులు గంగిరెద్దు వారు, ఒగ్గు కథకులు, బుర్ర కథ కళాకారులు, సంచార వృత్తి కులాల కళాకారులతో అనేక కళా ప్రదర్శనలు జరిగేవి. వాటిని అనేక సందర్భాల్లో చూసినం, విన్నం. రచ్చబండలు, కల్లు మండువల్లో, ఊరు వాడల్లో ఎల్లమ్మ పండుగ కంఠమహేశ పండుగలు గంగిరెద్దు వారు శుభ అశుభ కార్యాలలో గొప్పగా చెప్పేవారు.

పాపన్న రాజ్యాధికార కాంక్ష ఊరికి, వాడకు పరిమితమైనది కాదు. ఆయన రాజ్యాధికార కాంక్ష విఫలమైంది. ఊరు కొడితే ఏమి ఫలం, వాడ కొడితే ఏమి ఫలం. కొడితే గోల్కొండ కొట్టాలే సర్వమ్మ తల్లి నెల్లూరు కొట్టాలి. సర్వమ్మ తల్లి మైసూర్ దేశం కొట్టాలి, సర్వాయమ్మ తల్లి మీసం గిర తిప్పేను పాపడు అంటూ ఆయన విశాల రాజ్య కాంక్షను పాడేవారు.

భయంకరుడు పాపన్న ఆయన పేరు చెబితే ఊర పిచ్చుక పొలం చేరదు, పొట్టి పిచ్చుక ఊరు చేరదు. కౌబాలు కారడుతుండేను, నక్కలు నాట్యం తొక్కేను, పందికొక్కలు దొందిన నక్కేను. వాడంటే దొంతి కుండలు గంతులేస్తవి వాడంటే పసిపిల్లలు పాలు తాగరు, వాడంటే గుర్రాలు గుగ్గిళ్లు తినవు, వాడి పేరింటే గోల్కొండ బస్తీలొనుకు, వాడి పేరింటే నెల్లూరు బస్తీలొనుకు, వాడి పేరింటే బందరు బస్తీలొనుకు, వాడి పేరింటే కడప కల్లోమవును, ఆయన పేరు వింటే అతి భయంకరుడుగా జానపదులు చెబుతారు.

నేను విన్న జానపదుల సాహిత్యం ఈదులు గీస్తే, ఈడిగ వాడు కల్లు గీస్తే, గొండ్ల వాడు కత్తి పట్టితే, మేదర వాడు కుండ పట్టితే, కుమ్మరివాడు మొనగాడి చట్టం మొచ్చున సర్వమ్మ తల్లి పాలేగాడి చట్టం మొచ్చున సర్వమ్మ తల్లి ఇది పాపన్న రాజ్యాధికారం పట్ల ఆయనకు ఉన్న కోరికను తల్లితో చెబుతున్న సందర్భమును జానపద కథకులు వినిపించేవారు.

పాపన్న వీరత్వాన్ని తెలియజెప్పే ఇంకో పాట అదిగో పాపడు

వస్తాడంటే కుందేలు కాలబడేను, లేడి పిల్లలు లేవలేవు, పసిబిడ్డలు పాలు తాగరు. పులులు-సింహాలు తొక్కులాడును అంటూ ఆయన వీరత్వం తెలిసేలా పాడేవారు.

పాపన్న రాజ్యాధికార కాంక్షను చూసి తల్లి సర్వమ్మ వద్దు బిడ్డ మన కులవృత్తి చేసుకో బిడ్డ అని నచ్చచెప్పే జానపదం వినరా పాపన్న పర విద్యలెన్నియైనా కుల విద్యకు సాటిరావు. పాపన్న ఇంటి ఆవుల మేపమంటది సర్వమ్మ తల్లి, ఈత చెట్టు గీయమంటది సర్వమ్మ తల్లి, తాటి చెట్టు ఎక్కమంటది సర్వమ్మ తల్లి, ఈ విధంగా కొడుకును నచ్చచెప్పే ప్రయత్నం చేస్తుంది పాపన్న తల్లి. సర్వమ్మ గోల్కొండ కోటను ముట్టడి కోసం పాపన్న బయలుదేరిన తీరును జానపదులు వర్ణించిన తీరు ఈ విధంగా ఉన్నది. పన్నెండు వేల దండురాణువును వెంబడి తోడ్కొని గోల్కొండ యుద్ధానికే ప్రయణమైనాడు. ఈట చువ్వల బారులు ముందుగా తరలుతూ వున్నది. కత్తుల యొక్క బారు వెనుకనే తరులుతూ వున్నది. పన్నెండు కొప్పెరల ధనం గనుకనే దండుగ పంచేను, పాపన్న రెండుగా తలపాగా తొడిగే సర్వాయి పాపడు కయ్యానికైతే దూకినాడుగా దండు మీదికే దండు అమలును ప్రయణమైనాడు పాపన్న.

గోల్కొండకే వర్గి జాబులే తాను పంపినాడు.

పాపన్న పొడు పొడు పొడు పొడు మంటాడు. సర్వాయి పాపడు గిరగిర గిరగిర మంటూ పట్టాలు తిరిగినాయి, కొట్టి తేనుగా పడియున్నవి. పడిన శవాలు సరికితేను పడి ఉన్నవి శిరస్సులు, పేగులు. అప్పుడు తిన్న పప్పు అన్నమే తెప్పలు పడుతున్నది. ఎగిరే ఒక్కో శిరస్సుకు ఏడ సందు లేదు. రాలిపడే శిరస్సులకు ఏడ సందు లేదు. ఏడు ఘడియల్లో యుద్ధమాయేను గోల్కొండ మీద అంటూ జానపద సాహిత్యంలో గోల్కొండ కోట ముట్టడి గురించి చెబుతారు కళాకారులు. పాపన్నను ఉస్తాబాదులో మొఘలు శత్రుమూకలు ముట్టడించిన తరుణంలో వారి చేతిలో చావకూడదని తనకు తాను వీర మరణం పొందిన తీరును జానపద సాహిత్యంలో ఈ విధంగా ఉన్నది. ఇంకను నేనొకరి చేతిలో చావనేను బాకు పైకి నెగరవేసి తా రొమ్ము ఎదురు ఒడ్డినాడు. గరగర గరగర గరమంటూ బాకు వచ్చినాది. గుండెల్లో లోతుగా దిగబడగానే రామరామరామ అంటూ ప్రాణం విడిచాడు. వీర స్వర్గం పోయినాడురా సర్వాయి పాపడు. పాపని యొక్క వీర స్వర్గం చరిత్రను పాడిన వారికి, విన్న వారికి తొలుగును దోషంబు.

పాపన్న చరిత్ర పైన ఇంకా పరిశోధనలు జరగవలసిన అవసరం ఉంది. ఆయన జయంతి సందర్భంగా సంచార సాంస్కృతిక వృత్తి కులాల కళాకారులకు శతకోటి వందనాలు.

- అంబాల నారాయణ గౌడ్, m : 9949652024

e : ambalanarayanagoud@gmail.com

మన ప్రాచీన రాజధాని ఇంద్రపాలనగరం

1956లో మద్రాస్ నుండి విడిపోతున్నప్పుడు, 2014లో తెలంగాణ నుండి విడిపోతున్నప్పుడు ఆంధ్రులు రాజధాని నగరం కోసం కొట్లాడారు. అలాంటి రాజధానుల (చరిత్ర) కొరత తెలంగాణకు లేదు. తెలుగు చరిత్ర పుటలను తిరగవేస్తే తెలంగాణలోనే ఎక్కువ రాజధానులు కన్పిస్తాయి. అలాంటిదొకటి ఇంద్రపాలనగరం. ఇది వేయిన్నర సంవత్సరాల కిందటే కొంతకాలం యావత్ తెలంగాణకు, ఆపై నర్మదా నది వరకు గల దక్కను ప్రాంతానికి కూడా రాజధానిగా ఉండేది.

క్రీ.శ.5-6 శతాబ్దాల మధ్య తెలంగాణను పాలించిన విష్ణుకుండి రాజుల మూడు రాజధానుల్లో ఇంద్రపాలనగరం ఒకటి. మొదటి రాజధాని అమరావతి. ఇది మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలోని అమ్రాబాద్ మండల కేంద్రం. రెండవ రాజధాని హైదరాబాద్ శివారులోని కీసరగుట్ట.

నాలుగు దశాబ్దాల కింద చరిత్రకారులు కీ.శే.బి.ఎన్.శాస్త్రిగారు ఇక్కడి సమీప గ్రామంలో విష్ణుకుండి రాజుల రాగి శాసనాలను సేకరించి, వాటిలోని వివరాలను ప్రచురించి ఇంద్రపాల నగరాన్ని వెలుగులోకి తెచ్చారు. ఈ నగరం విష్ణుకుండుల తరువాత కూడా రాష్ట్రకూట రాజులు, చాళుక్య రాజులకు కూడా ఒక ప్రాంతీయ రాజధానిగా వర్ధిల్లిందనే చారిత్రక ఆధారాలు ఉన్నాయక్కడ.

నల్గొండ జిల్లాలోని తుమ్మలగూడెం, వలిగొండ గ్రామాల మధ్య పారుతున్న మూసీనది ఒడ్డును ఆనుకొని ఉన్న ఒక విశాలమైన గుట్ట మీద, దాన్ని ఆనుకొని ఉన్న పరిసరాల్లో ఆనాటి ఇంద్రపాలనగరం

ఉండేది. గుట్ట మీదనే పది పన్నెండు బురుజులతో కూడిన కోటగోడలు, శివాలయం, లక్ష్మీనరసింహాలయం, ఎల్లమ్మగుడి, వాటి పరిసరాల్లో కోనేర్లు, అత్యున్నత స్థానంలో రాజమందిరపు పునాదుల ఆనవాళ్ళు, ఏటవాలులో బౌద్ధ విహారాలు (మహాదేవి విహారం), ఆరామాలు, మరో శివాలయం, జైన మునుల శిల్పాలు, గుహాలయాలు మొదలైనవి నేటికీ దర్శనమిస్తాయి. శంకర్ అనే ఒక మాల పూజారి తనను

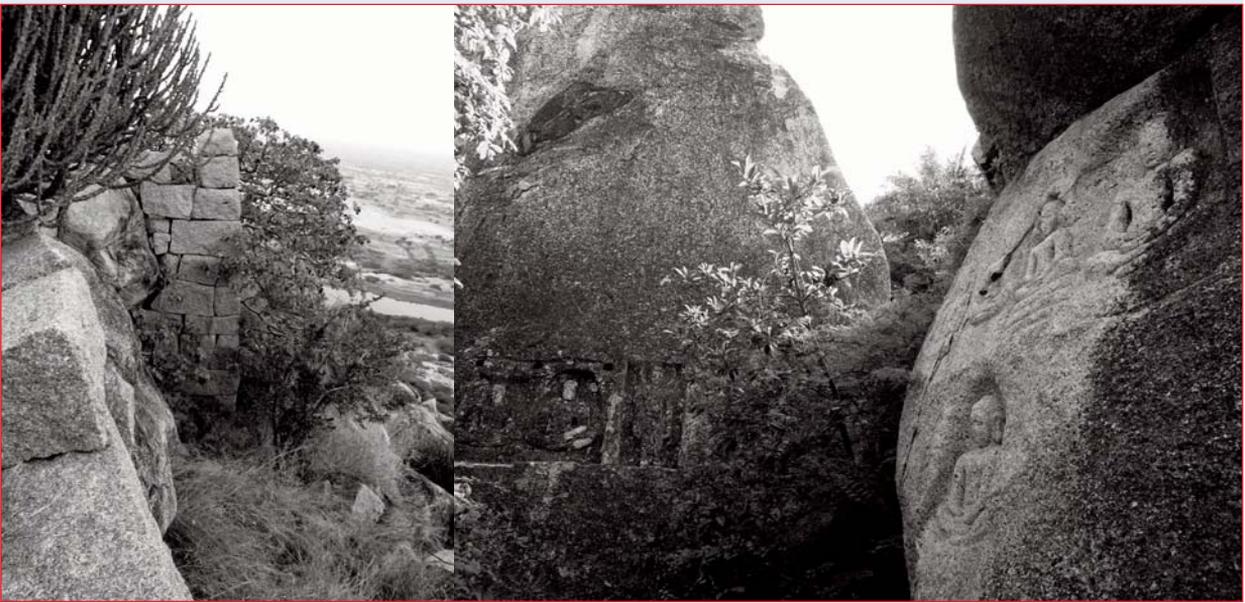
శివుడు అదేశించాడని వీటిని సంరక్షిస్తుండడం అభినందనీయమైన విషయం, మేధావులు సిగ్గుపడవలసిన విషయం.

గుట్ట నుండి మూసీనదికి శిలా సోపానాలున్నాయి. మూసీనది ఆంగ్ల అక్షరం 'ఎస్' ఆకారంలో ప్రవహిస్తూ ఏర్పరచిన ఒక ద్వీపాకారపు గుట్టబోరు మీద చిన్న చిన్న శివలింగాలు 108 చెక్కి ఉన్నాయి. మరో పక్క గంగమ్మ గుడి ఉంది. గుట్టకు మరోవైపు పారుతున్న

మహబూబ్ నగర్ కాలువ వైపు వేంచేత్వరాలయం, 40 స్తంభాల మంటపంతో కూడిన పంచ కూటాలయం, ముత్యాలమ్మవారి గుడి, కోనేర్లు, శిథిల శిల్పాలు, శాసనాలు మరెన్నో ఉన్నాయి. వీటన్నింటిని దర్శించి మన గత చరిత్రను చూసి గర్వించడమే కాకుండా ఆయా విశేషాలను శాస్త్రీయంగా డాక్యుమెంట్ చేసి వాటిని పరిరక్షించు కోవలసిన అవసరముంది.

ఇంద్రపాలనగరానికి సమీపంలో సమకాలీన చారిత్రక ఆలయాలున్న వలిగొండ, మత్స్యగిరిలను కూడా ఆసక్తిగలవారు

దర్శించవచ్చు.

ఇలా వెళ్ళాలి:

ఇంద్రపాలనగరం హైదరాబాద్ నుండి ఎనభై కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉంది. హైదరాబాద్ నుండి పోవాలనుకున్నవారు వరంగల్ రహదారిలో వచ్చే భువనగిరి నుండి కుడివైపున వచ్చే వలిగొండ మీదుగా చేరుకోవచ్చు. విజయవాడ రహదారిలో ప్రయాణించేవారు చౌటుప్పల్ నుండి ఎడమవైపున వచ్చే తుమ్మలగూడెం మీదుగా చేరుకోవచ్చు. రైలులో ప్రయాణించాలనుకొన్నా తుమ్మలగూడెంలోనే దిగాలి. సొంత వాహనాలు లేనివారు తుమ్మలగూడెం నుండి రెండు కిలోమీటర్ల దూరం ఆటోలోగాని, నడిచిగాని చేరుకోవచ్చు.

-ద్యావనపల్లి సత్యనారాయణ,

m : 9490957078

e : tribalmuseumcurator@gmail.com

(తెలంగాణ కొత్త విహార స్థలాలు'

పుస్తకం నుంచి

ప్రతులకు: తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్,

చంద్రం 490, వీధి నెం.12,

హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-29,

తెలంగాణ. వెల: రూ.100

పాఠకులకు మనవి : దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ధర పెంపు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాస పత్రిక 80 నెలలుగా క్రమం తప్పక వెలువడుతూ పాఠకాదరణ చూరగొంటున్నది. సుమారు ఆరు సంవత్సరాలుగా ఆర్థికంగా భారమే అయినప్పటికీ తెలంగాణ గొంతుకను బలంగా విన్పించాలనే సంకల్పంతో ఎంతో శ్రమకోర్చి దక్కన్ ల్యాండ్ మాస పత్రికను తీసుకువస్తున్నాం. ముద్రణ వ్యయం ఎక్కువ కావడం వలన పత్రిక ధరను ఏప్రిల్ 2019 ప్రస్తుత పత్రిక ధర రూ. 20/- నుండి విడిప్రతి రూ. 30/- పెంచడమైనది. కావున పాఠకులు సహకరించవలసినదిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాము.

చందాదారుల చందాలే పత్రికకు ఊపిరి. దక్కన్ ల్యాండ్ అభిమానులంతా తాము చందా కట్టడంతోపాటుగా నూతనంగా చందాదారులను చేర్పించాల్సిందిగా కోరుతున్నాం.

ఇప్పటివరకూ ఎంతోమంది ఈ మహత్తర కార్యక్రమానికి సహకరిస్తు వచ్చారు. వారందరికీ మా ధన్యవాదములు. 2012 నుండి చందాదారులుగా ఉన్న వారికి విన్నపం ఏమనగా మీరు

కట్టిన చందా కాల పరిమితి ముగిసినచో మీరు మీ సంవత్సర చందా రూ॥ 300/ను, రెండు సంవత్సరాలుగాను రూ॥600/-లుగా రెన్యూవల్ చేసుకోవలసినదిగా కోరుచున్నాము.

గౌరవ చందాదారులు ఎంఓ/ ఆన్లైన్/ డిడి/ చెక్/ పేటీఎం ద్వారా కానీ, వ్యక్తిగతంగాకానీ కట్టవచ్చును. మీ సహకారంతో మరింతమందిని పాఠకులుగా మరియు చందాదారులుగా చేర్చి పత్రికను ప్రోత్సహిస్తారని ఆశిస్తున్నాము. చందాపరంగా, ప్రకటన పరంగా చేయూతనిచ్చి పది కాలాలపాటు పత్రిక నిరాటంకంగా కొనసాగేందుకు మిమ్మల్ని అభ్యర్థిస్తున్నాము. మీ అందరి సహకారంతో పత్రికను ముందుకు తీసుకువెళతామని తెలియజేస్తూ, కృతజ్ఞతలతో....

వేదకుమార్.యం

ఎడిటర్, దక్కన్ ల్యాండ్ మాస పత్రిక

దక్కన్ ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరములు:

Name : DECCAN LAND
Bank : KOTAK MAHINDRA BANK
A/c No : 7111218829

IFSC Code : KKBK0007463
Branch Code : 007463

కార్పొరేట్ అడ్వర్టైజింగ్ కు చిరునామా

కొర్రెముల జనార్ధన్

● ఫోటోగ్రఫీలో విశేషంగా రాణింపు ● జాతీయ స్థాయిలో పలు అవార్డులు

కార్పొరేట్ అండ్ అడ్వర్టైజింగ్ కు కొత్త భాష్యం నేర్పిన ఫోటోగ్రాఫర్ కొర్రెముల జనార్ధన్. అతి సామాన్య మధ్యతరగతి కుటుంబంలో జన్మించిన ఆయన అంచెలంచెలుగా అత్యున్నత స్థాయికి ఎదిగారు. ఫోటోగ్రఫీ పై మక్కువ పెంచుకున్న ఆయన కృషి, పట్టుదలతో జాతీయ స్థాయిలో విశేషంగా రాణిస్తున్నారు. ఫోటోగ్రఫీ అంటే ఎంతో ఇష్టపడే జనార్ధన్ జాతీయ స్థాయిలో రాజీవ్ గాంధీ నేషనల్ ఎక్స్ లెన్స్ అవార్డు అందుకొని శెభాష్ అనిపించారు.

బాల్యం :

సెప్టెంబర్ 9న హేమలత, గుణవర్ధన్ దంపతులకు జనార్ధన్ జన్మించారు. ఆయన తల్లి హెరామ్ మేకర్ కాగా, తండ్రి బిజినెస్ చేసేవారు. ఆయన 1979లో ఆల్ సెయింట్స్ హైస్కూల్ నుండి ఉన్నత విద్య పూర్తి చేశారు. 1981లో హైదరాబాద్ లోని వివేక్ వర్షిని కాలేజీలో ఇంటర్ మీడియట్ పూర్తి చేశారు. అదే కాలేజీలో 1984లో ఇంజనీరింగ్ లో చేరి మధ్యలో ఆపేసి ప్రొఫెషనల్ ఫోటోగ్రఫీ

రంగంలోకి అడుగుపెట్టారు. అలా కొన్నేళ్లపాటు ఫోటోగ్రఫీ వృత్తిగా ఎంచుకుని అందులో నిమగ్నమయ్యారు. అలా ఆయన 1995 సంవత్సరంలో తీసుకున్న నిర్ణయం ఆయన జీవితాన్ని మలుపు తిప్పింది. అదే కార్పొరేట్ అండ్ అడ్వర్టైజింగ్ ఫోటోగ్రఫీలోకి అడుగు పెట్టడం. దీంతో ఆయన వెనక్కి తిరిగిచూసుకోవాల్సిన అవసరం లేకపోయింది. తద్వారా ఎన్నో కార్పొరేట్ కంపెనీలకు తన ఫోటోగ్రఫీ ద్వారా సేవలను అందించారు. దేశంలోని ప్రముఖ నగరాలకు వెళ్తూ అక్కడ కార్పొరేట్ అడ్వర్టైజింగ్ పై అనేక మెళకువలను అభ్యసించారు. భిన్న సంస్కృతి, సంప్రదాయాలను కలగలిపి ఫోటోలు తీయడంలో ఆరితేరిన వ్యక్తి జనార్ధన్ అంటే అతిశయోక్తి కాదు.

ఫోటోగ్రఫీ అంటే ఎంతో ప్రేమ :

ఫోటోగ్రఫీ అంటే ఎంతో ఇష్టపడే జనార్ధన్ ఫోటోగ్రఫీ రంగంలోకి అడుగుపెట్టేవారిని కూడా ఎంతో అభినందిస్తారు. ఫోటోగ్రఫీ అంటే నిరంతరం అభ్యసించే విద్య అంటారు ఆయన.

నిత్య విద్యార్థిగా ఎప్పటికప్పుడు నేర్చుకుంటే ఫోటోగ్రఫీ రంగంలో నిలబడతామని అంటుంటారు. వచ్చిన అవకాశాలను అందిపుచ్చుకోవాలంటే వాళ్లు చేసే పనిపై తపన ఉండాలంటున్నారు. నిత్యం నేర్చుకుంటూనే తనను తాను సానపెట్టుకోవాలని నూతన ఫోటోగ్రాఫర్లకు సూచిస్తున్నారు.

అవార్డులు :

జనార్ధన్ ప్రతిభకు ఎన్నో అవార్డులు వరించాయి. ఫోటోగ్రఫీలో రాజీవ్ గాంధీ నేషనల్ ఎక్స్ లెన్స్ అవార్డు, గౌరవ పురస్కార అవార్డు లభించింది. వివిధ దేశాల ఫోటోగ్రఫీ సొసైటీలు ఇచ్చే గౌరవ పురస్కారాలు లభించాయి. అంతేగాక సింగపూర్, మలేషియా, హాంకాంగ్, యూరప్, స్విట్జర్లాండ్, జర్మనీ, ఫ్రాన్స్ వంటి దేశాలలో జరిగే ఫోటోగ్రఫీ సెమినార్స్, వర్క్ షాప్ లకి హాజరయ్యారు.

అంతిమావంతోనే అత్యున్నత స్థాయికి :

నూతన టెక్నాలజీని తెలుసుకొని, నిరంతరం కష్టపడేవాళ్లే అత్యున్నత స్థాయిలో నిలుస్తారు. ఫోటోగ్రఫీలో గొప్పగా ఎదగటానికి షార్ట్ కట్స్ ఏమీ ఉండవు. ఉన్నదల్లా నిజాయితీగా, అంతిమావంతో పనిచేయడమే అంటారు. ఎప్పటికప్పుడు తప్పులను సరిదిద్దుకుంటూ ముందుకు సాగడమే విజయరహస్యం అన్నారు. “గత 35 సంవత్సరాల నుండి ఫోటోగ్రఫీలో నిరంతరం శ్రమిస్తూనే ఉన్నాను. ఏమాత్రం అలసిపోలేదు. నేను ఏరోజూ అసౌకర్యంగా లేను.. నిత్యం సంతోషంగానే ఉన్నాను” అంటున్నారు జనార్ధన్.

- అనిల్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

చందదారులుగా చేరండి!

దక్కన్ ల్యాండ్

చందదారులను చేర్చించండి!

‘ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా అరంభమైన ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక అసతీకాలంలోనే అన్ని వర్గాల ఆదరణ పొందింది. తెలంగాణ ఉద్యమకారులకు కరదీపికగా మారింది. ఈ పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందదారులుగా చేర్చించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా

DECCAN LAND
"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar
Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా : రూ. 300
2 సం॥లకు : రూ. 600

‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పేరిట ఎంఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

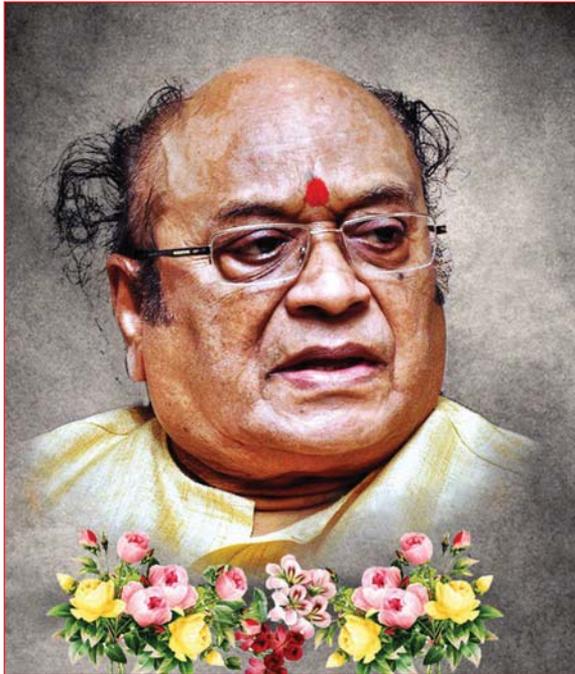
సంగీత సాహిత్య సమలంకృతుడు - పదయోగ పద్మభూషణుడు

డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి విశ్వంభరుడు

“అత్మలను పలికించేదే అసలైన భాష - ఆ విలువ కరువైపోతే అది కంఠశోష” -సినారె.

భాషకు తగ్గ భావంతో పుట్టకొద్దీ పదాలను రాశులుగా పోసిన సాహితీ సేద్యకాడు. పదేండ్ల ప్రాయంలోనే పద్యాలు, గేయాలతో అలరించిన పండిత హృదయుడు. హరికథ, జంగం కథాగేయాల నడకను పట్టుకున్న జానపద విలుకాడు. తెలుగు సాహిత్యాన్ని పరిపుష్టం చేసిన కవి పుంగవుడు. తెలుగు సినిగేయ సాహిత్యంలో శిఖరాగ్రాన్ని చేరిన జ్ఞానసంపన్నుడు. ఇట్లాంటి పదాలు ఎన్ని తూచినా సరితూగని వ్యక్తిత్వమే డా॥ సి. నారాయణరెడ్డిది. మహాకవి దాశరథిని గురించి “అతడు దాశరథి నా అగ్రజుండగు తాను - జన్మ జన్మలకతని సామిత్రినే నేను” అని ప్రకటించిండు. “మరణానికి పాలుపట్టి, జోలపాడిన మహా కవి- గాయకుడు డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి గురించి నేటి మన ‘అలుగెల్లిన పాట’లో...

కరీంనగర్ జిల్లా సిరిసిల్ల తాలూకా వేములవాడ సమీపంలో గల హనుమాజిపేట గ్రామంలో సింగిరెడ్డి మల్లారెడ్డి - బుచ్చమ్మ దంపతులది మంచి భూస్వామ్య కుటుంబం. మల్లారెడ్డి ఆ రోజుల్లోనే 6వ తరగతి వరకు చదివినప్పటికీ, తనకున్న వంద ఎకరాలను సాగు చేసుకుంటూ, వ్యవసాయమే జీవన విధానంగ బతికిండు. మల్లారెడ్డి - బుచ్చమ్మ దంపతులకు జులై 29, 1931లో జన్మించిన ఏకైక సంతానం సత్య నారాయణరెడ్డి. ఈయన లేకలేక పుట్టిన కొడుకు కావడంతో అల్లారుముద్దుగ చూసుకున్నారు. తల్లి పాటలు పాడుతుంటే ముద్దుముద్దుగ అనుకరించే కొడుకును చూసి తల్లిదండ్రులు మురిసిపోయిండు. నిజానికి సత్య నారాయణరెడ్డిని బడికి పంపడం తల్లిదండ్రులకు అస్సలు ఇష్టం ఉండేది కాదు. కాని బడిబాట నడిచిన కొడుకు కుతూహలానికి, తల్లి ప్రోద్బలం కొంత తోడుకావడంతో సత్యనారాయణరెడ్డి స్థానిక హనుమాజిపేట వీధిబడిలో 3వ తరగతి వరకు చదువుకుండు. హనుమాజిపేట ప్రస్తుతం సిరిసిల్ల జిల్లాలో ఉన్నది. సత్య

నారాయణరెడ్డిని సిరిసిల్లలోని ప్రాథమికోన్నత పాఠశాలలో చేర్పించేటప్పుడు సింగిరెడ్డి సత్యనారాయణరెడ్డికి బదులుగా పాఠశాల రిజిస్టర్లో సి. నారాయణరెడ్డి అని రాసిండు. నారాయణరెడ్డి 4 నుంచి 7వ తరగతి వరకు సిరిసిల్ల లోని ‘వస్తాన్యా’ లో చదివిండు. చిన్ననాటి నుంచి తల్లిదగ్గర నేర్చుకున్న పాటలతో పాటు, చౌటి సర్సయ్య హరికథాగానాలు నారాయణరెడ్డిని ఎంతగానో ప్రభావితం చేసినాయి. “రారా రారా రార గజానన - మారా సుందర కార గజానన” వంటి పాటలే కాకుండా జానపదాలు, జంగాల కథాగానాలు

కూడ నారాయణరెడ్డి పదేండ్ల వయసు లోనే పాటలు రాయడానికి ఎంతగానో ప్రేరణ కల్పించినాయి.

7వ తరగతిలో ఉన్నప్పుడే ధూపాటి వెంకటరమణాచార్యులు పద్యాలు పాడుతుంటే విని, ఆయన ప్రోత్సాహంతో వద్యరచనా వ్యాసంగాన్ని కొనసాగించిండు. ఊరుపక్కనే ఉన్న మూలవాగులో మిద్దెరాములుతో కలిసి జానపద పాటల్లో మునిగి తేలిండు. నారాయణరెడ్డి 9వ తరగతిలో ఉన్నప్పుడే “మారుటెన్నడో మారుటెన్నడో / విషపుగుండెలీ జగాన మారుటెన్నడో” అంటూ పదునైన కవిత రాసిండు. అప్పటికే నమాజంలో వేశ్యానుకున్న స్వార్థబుద్ధిని కడిగి పారేసిండు. నారాయణరెడ్డి 10వ తరగతిలో

ఉన్నప్పుడే స్వాతంత్రోద్యమ జ్వాల ఎగిసింది. అదే సమయంలో కరీంనగర్లో “తెలంగాణ విముక్తి ఉద్యమం” ఊపందుకుంది. ఆ సమయంలో నారాయణరెడ్డి “క్విట్ ఇండియా” నివాదాన్ని లేవదీసిండు. 1949లో హైద్రాబాద్ లోని చాదర్ ఫాట్ కాలేజీలో ఇంటర్మీడియట్ పూర్తిచేసిండు. 1952లో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి బి.ఎ పట్టా పొందిండు. ఇక్కడివరకు నారాయణరెడ్డి విద్యాభ్యాసమంతా ఉర్దూ మీడియంలోనే సాగింది.

నారాయణరెడ్డి విద్యార్థి దశలోనే ‘ప్రహ్లాదచరిత్ర, సీతాపహరణం’ వంటి పద్యనాటికలు మరియు ‘భలేశిష్యులు’ అనే సాంఘిక నాటకాన్ని రాసిండు. ‘శోభ’ పత్రిక సంపాదకుడిగా పనిచేసిండు. ఆ తర్వాత

‘స్రవంతి’ సాహిత్య మాస పత్రికకు ప్రధాన సంపాదకుడిగాను వ్యవహరించాడు. నారాయణరెడ్డి రోచిస్, సింహేంద్ర వంటి మారుపేర్లతో కూడ రచనలు చేశాడు.

నారాయణరెడ్డి “నేను పుట్టకముందే నెత్తిమీద నీలితెర - కాళ్ళకింద ధూళిపొర” అని రాసుకొని, భూమి-ఆకాశాలే కాకుండా పంచభూతాల పట్ల తనకున్న అపారమైన భక్తిని వ్యక్తం చేశాడు.

నారాయణరెడ్డి 1952లో ఎం.ఎ విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడే తల్లి చనిపోయింది. కంటికిరెప్పొలె కాపాడుకున్న కన్నతల్లి మరణంతో కన్నీటివర్షంతమయ్యింది. తల్లిపట్ల అజరామరమైన ప్రేమ కలిగిన నారాయణరెడ్డి

“అమ్మ ఒకవైపు దేవతలంత ఒకవైపు / సరితూచమంటే నేను ఒరిగేను అమ్మవైపు

చీకటికి చంద్రబింబంలా

ఆకలికి పూర్ణకుంభంలా” అంటూ అమ్మను అక్షరాలల్ల దాచు కుంటాడు. ఈ సమయంలోనే

“నవ్వని వ్యవస్వ”, “అజంతానుందరి” సంగీత, నృత్య, గేయ రూపకాలను రాసింది. నారాయణరెడ్డి ఎం.ఎలో ఉండగానే ఆకాశవాణిలో ప్రసారం అయిన ‘నవ్వనిపువ్వు’ కావ్యాన్ని తల్లికే అంకితం ఇచ్చాడు. 1954లో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి ఎం.ఎ పట్టా పొందిన నారాయణరెడ్డి, సికింద్రాబాద్ ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్స్ కాలేజ్ లో

కొంతకాలం పార్ట్ టైం లెక్చరర్ గా పనిచేసింది. ఆ తర్వాత పూర్తికాల అధ్యాపకునిగా మారింది. ఈయన “ఆధునికాంధ్ర కవిత్వం - సంప్రదాయాలు ప్రయోగాలు” అనే అంశం మీద పరిశోధన చేసి, పలువురి అధ్యాపకుల చేత ప్రామాణిక గ్రంథమని ప్రశంసలు పొందింది. 1962లో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచే డాక్టరేట్ పొందింది. డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి తన పరిశోధనా గ్రంథాన్ని తల్లిదండ్రులకు (మల్లారెడ్డి -బుచ్చమ్మ) అంకితం ఇచ్చాడు. నిజాం కళాశాలలో ఒక సంవత్సరంపాటు పనిచేసిన తర్వాత 1963లో రీడర్ గా పదోన్నతి పొందడంతో పాటు ఉస్మానియా ఆర్ట్స్ కాలేజ్ కి మారింది. 1976లో ప్రొఫెసర్ గా మరోసారి పదోన్నతి పొందిన డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి 1981 వరకు అక్కడే అవిశ్రాంతంగా పనిచేసింది.

సి. నారాయణరెడ్డి - సుశీలను వివాహం చేసుకొని నలుగురు బిడ్డలకు జన్మనిచ్చాడు. వారు వరుసగా గంగ, యమున, సరస్వతి, కృష్ణవేణి అనే అందమైన పవిత్రనదుల పేర్లు పెట్టుకొని మురిసి

పోయింది. గంగ చాలా విషయాలలో తండ్రికి అండగా నిలబడ్డది. నారాయణరెడ్డి కూడా ప్రతి విషయం గంగతో చర్చించేటోడు. కులమతాల పట్ల ఇంట్లో కూడా పూర్తి స్వేచ్ఛనిచ్చాడు. ఏనాడు ఎవరికి ఎలాంటి ఆంక్షలు విధించింది లేదు. సినారె ముగ్గురు బిడ్డలను తెలుగు మీడియంలోనే చదివించాడు. అయితే సినారె లేని సమయంలో చిన్నకూతురు కృష్ణవేణిని మాత్రం గంగ ఇంగ్లీష్ మీడియంలో జాయిన్ చేసింది. బిడ్డల ఇష్టానుసారమే అందరికీ పెండ్లిలు చేసింది. నారాయణరెడ్డి అల్లుండ్లు వరుసగా భాస్కర్ రెడ్డి, సురేందర్ రెడ్డి, సంతోష్ రెడ్డి, వెంకటేశ్వర్ రెడ్డి. సినారెకు చిన్నపిల్లలంటే అమితమైన ప్రేమ. మనవలు, మనవరాళ్ళతో ఎన్ని గంటలైనా గడిపేటోడు. మనవలు: చైతన్యదేవ్, క్రాంతికేతన్ రెడ్డి, లయ చరణ్ రెడ్డి, అన్వేషరెడ్డి, మనవరాళ్ళు: మనస్విని రెడ్డి. ఆ తర్వాత సినారె మునిమనవలు, మనవ రాళ్ళను కూడా చూసింది.

మునిమనవలు: శౌర్యధన్ రెడ్డి, క్షేత్రజ్ఞరెడ్డి. ముని మనవరాళ్ళు: వరేణ్యరెడ్డి, సమన్వయిరెడ్డి. సినారె పొద్దు మాపనకుండా పిల్లలతోని కలిసి ఆడు కునేది. అమెరికాలో ఉండే గంగ మనవరాలు, సినారెకు ముని మనవరాలైన వరేణ్యరెడ్డికి తాత లక్షణాలు వచ్చినయ్. వరేణ్య ఎనిమిది, తొమ్మిది సంవత్సరాల వయసులోనే ఇంగ్లీషులో కవిత్వం రాసింది. వరేణ్యకు తాతంటే పంచప్రాణాలు. ఆమె ఆంగ్లంలో రాసిన కవితలు ‘టెండర్స్ రేస్’ను సినారె “లేతకిరణాలు” అనే పేర తెలుగులోకి అనువదించింది. తాత మీద ప్రేమతో వరేణ్య “గ్రాండ్ పా గ్రేట్ గ్రాండ్ పా”

అంటూ రాసిన కవితలో “సెలెబ్రేటింగ్ యువర్ డికేడ్స్ గ్రాండ్ పా గ్రేట్ గ్రాండ్ పా / గ్రేట్ ఈజ్ నాట్ ఓన్లీ ద రిలేషన్ షిప్ / ఇటీజ్ ఆల్సో వాట్ యు ఆర్” అంటూ అద్భుతంగా రాసింది. ప్రస్తుతం సినారె కుటుంబ సభ్యులందరూ హైద్రాబాద్ లోనే స్థిరపడ్డారు.

అంచెలంచెలుగా ఎదుగుతూ వచ్చిన సినారె 1981-85 వరకు అధికార భాషా సంఘం అధ్యక్షులుగాను, 1985-89 వరకు డా॥ బి. ఆర్ అంబేద్కర్ విశ్వవిద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్ గాను, 1989-92 వరకు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్ గాను పనిచేసింది. 1992-96 వరకు భాషా సాంస్కృతిక వ్యవహారాల శాఖ సలహాదారునిగాను, 1997-2004 వరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర సాంస్కృతిక మండలి అధ్యక్షులుగాను పనిచేసింది. 1997 నుంచి 2003 వరకు రాజ్యసభ సభ్యులుగాను పనిచేసింది. 1993 నుంచి ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తుకు జీవితకాల అధ్యక్షులుగా కొనసాగింది.

డా॥సి. నారాయణరెడ్డి ఎన్ని పదవులు అలంకరించినప్పటికీ ఆయన ఏనాడు సాహిత్యాన్ని విస్మరించలేదు. పాటని వీడి పక్కకు

పోలేదు. కవిత్వమే స్వాసగా జీవితాంతం బతికిండు. సినారెకు కవిత్వమే కాదు నడకంటే కూడ ప్రాణమే. ప్రతిరోజు పొద్దున్నే లేచి ఎంతో దూరం నడుస్తాడు. అందుకే ఆయన “నడక నా తల్లి - పరుగు నా తండ్రి / సమత నా భాష - కవిత నా స్వాస” అంటాడు.

1953లో “నవ్వునిపువ్వు” సంగీత నృత్యనాటిక మొదలు జలపాతం, విశ్వగీతి, అజంతాసుందరి, ‘నాగార్జున సాగరం’ స్వప్నభంగం, కర్పూర వసంతరాయలు, వెన్నెలవాడ, దివ్యల మువ్వలు, విశ్వనాథ నాయకుడు, రామప్ప, సమదర్శనం, 1964లో రుతుచక్రం, అక్షరాల గవాక్షాలు, మధ్యతరగతి మందహాసం, మందార మకరందాలు, ఉదయం నా హృదయం, 1974లో మార్పు నా తీర్పు, పగలే వెన్నెల, ఇంటిపేరు చైతన్యం, మధనం, ముత్యాల కోకిల, మృత్యువు నుంచి, విశ్వం భర, మా ఊరు మాట్లాడింది, సమీక్షణం, రెక్కలు, 1983లో నడక నా తల్లి, కాలం అంచు మీద, తెలుగు గజక్లు, కవిత నా చిరునామ, ప్రపంచ వదలులు, నిరంతరం, 1993లో జాతికి ఊపిరి స్వాతంత్ర్యం, దృక్పథం, సినారె గజక్లు, కలం సాక్షిగ, భుగోళమంత మనిషిబొమ్మ, మట్టి మనిషి ఆకాశం, పాటలో ఏముంది - నా మాటలో ఏముంది, గదిలో సముద్రం, వ్యక్తిత్వం, సినారె గీతాలు, ముచ్చటగా మూడువారాలు, సప్తతి ఒక లిప్తగా, దటీజ్ వాట్ ఐ సెడ్, 2003లో రెక్కల సంతకాలు, మూవింగ్ స్పిరిట్, కొనగోటి మీద జీవితం, ఏవీ ఆ జీవనిధులు, నమూనాం వైపు, మనిషిగా ప్రవహించాలని, విశ్వం నాలో ఉన్నపుడు, నా చూపు రేపటివైపు, వాక్కుకు వయసు లేదు, 2013లో అలలెత్తే అడుగులు, 2014లో ‘నింగికెగిరిన చెట్లు’ 2015లో ‘క్షేత్రబంధం’ 2016లో ‘నా రణం పరణంపైనే’, 2017 జూలై 17లో ‘కలం అలిగింది’ ప్రచురించడం జరిగింది. సుదీర్ఘ సాహితీ ప్రస్థానం చేసిన మహాకవి సినారె కలం ఆగింది. స్వరం మూగబోయింది. ఎనభై ఏడు సంవత్సరాల సంపూర్ణ సాహితీ దురంధరుడు డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి పద్దెనిమిది ప్రక్రియల్లో ఎనభై ఏడు పుస్తకాలను వెలువరించినాడు.

నారాయణరెడ్డికి కవిత్వమంటే ప్రాణం. వారానికి తప్పకుండా రెండు, మూడు కవితలు రాస్తాడు. సినారె ప్రతి పుట్టిన రోజు నాటికి ఒక కవితా సంపుటి పుడుతది. అది గొప్పగా ఆవిష్కరించబడతది. “రామప్ప” సంగీత రూపకం అన్ని భారతీయ భాషల్లోకి

అనువాదం చేయబడింది. “కొత్తముఖం తొడుక్కో” లోని 25 కవితలు హోసముఖ తొట్టుకో” పేరున కన్నడంలోకి అనువాదం చేయబడింది. “మంటలు మానవుడు” కావ్యాన్ని “అనల్ కాట్రూ” పేరున తమిళంలోకి అనువదించడం జరిగింది. “విశ్వంభర”ను డా॥ భీంసేన్ నిర్మల్ హిందీలోకి అనువదిస్తే, డా॥ అమరేంద్ర గారు ఆంగ్లంలోకి అనువదించడం జరిగింది. ఆచార్య రవ్వ శ్రీహరి “ప్రపంచపదులు” కావ్యాన్ని “ప్రపంచపదీ” పేరుతో సంస్కృతంలోకి అనువదిస్తే, గోవిందరాజు రామకృష్ణారావు “ఎ పీస్ ఇంటూ విజ్డమ్” గా ఇంగ్లీషులోకి అనువదించడం జరిగింది. ఆచార్య ఎం. కులశేఖర్ రావు “సమూహం వైపు” కావ్యంలోని కవితలను “టువాడ్స్ మట్టిట్యూడ్” పేరుతో ఇంగ్లీషులోనికి అనువదించింది. ఇవి కాకుండా

తెలుగు సాహితీ క్షేత్రాన్ని సుసంపన్నం చేసిన తెలంగాణ బిడ్డ సినారె. గొప్ప సాహితీవేత్తగా, విశ్వ కవిగా, సినీ గేయ రచయితగా, అధ్యాపకుడిగా, రాజ్యసభ సభ్యుడిగా విశేష సేవలందించిన బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత డాక్టర్ సి. నారాయణ రెడ్డి మరణం తెలంగాణ సమాజానికి తీరని లోటు. సాహిత్య రంగంలో సినారె కృషి ఎప్పటికీ మరిచిపోలేనిది. ఆ మహాకవి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని ఆ భగవంతుడిని ప్రార్థిస్తూ ఘనంగా నివాళులు అర్పిస్తున్నాము.

సినారె రచనలు ఫ్రెంచి, ఉర్దూ భాషల్లోకి కూడ అనువాదం చేయబడినవి. ప్రధానంగ సినారె రచనలను పద్యకావ్యాలు, గేయకావ్యాలు, వచనకవిత్వం, గద్యాలు, సినీ గీతాలు, యాత్రాకథనాలు, సంగీత నృత్య రూపకాలు, ముక్తక కావ్యాలు, బుర్రకథలు, గజల్స్, విమర్శగ్రంథాలు, వ్యాసాలు, (పరిణతవాణి) సినారె వ్యాస సంపుటి) అనువాదాలుగా విభజించుకోవచ్చు. సినారె రచనల్లోకెల్ల ఏకవీర, ప్రపంచపదులు, గజల్స్ అత్యంత ప్రతిష్టాత్మకమైనవి.

“ఏకవీర”లో సినారె “కృష్ణా నీ పేరు తలచిన చాలు - మదిలో పొంగు శతకోటి యమునా తరంగాలు” అంటూ వేణువులోంచి ఉత్పన్నమయ్యే శబ్దమాధుర్యాన్ని “ఏమీ మురళి ఏమీ రవళిరా - పాట వినగా ప్రాణాలు కదలురా” అని పాటంటే వెంటపడివచ్చినట్లు “మరణమైనా మధురమురా” అంటడు.

సినారె ‘లకుమ’ నృత్య భంగిమలు తెలుసుకొని ‘కర్పూర పసంతరాయలు’ రాసిండు. దీంట్లో మతం కన్నా కూడ ప్రణయమే గొప్పదని నిరూపిస్తాడు. ఇది సినారెకు ఎంతో పేరుతెచ్చిన గ్రంథం. అద్భుతమైన సమాసాలతో కూడిన గొప్ప గేయకావ్యం. అప్పటికే పద్యకావ్యాల పరంపర కొనసాగుతుండడంతో సినారె గేయకావ్యాల వైపు మళ్లిండు. ఏది చేసినా అద్భుతం అనిపించేలా చేయడమే సినారె గొప్పతనం. ‘గజల్’ ప్రణయ ప్రధానమైనదే అయినప్పటికీ సినారె అన్ని వస్తువులను తీసుకొని అద్భుతమైన గజల్స్ రాసిండు. సినారెకు ఇష్టమైన గజల్

“జనముంటే తరగని ఉత్సాహం పుడుతుంది

ధనముంటే ఖరీదైన దాహం పుడుతుంది

నేడు ముదురుతున్న రాజనీతి రంగు పడితే

మునులకైనా పదవీ వ్యామోహం పుడుతుంది” అంటూ సామాజిక దురవస్థను గురించి రాస్తాడు. మరోక గజల్లో

“ఎటుపోతున్నది దేశం ఎన్నిసార్లు అడగాలి

అడుగడుగున అంటుకునే అడుగునెలా కడగాలి” అంటాడు.

ఇంతకుమించి అర్థవంతమైన భావాన్ని సాహిత్యంలో పొందుపరచడం ఇంకొకరికి సాధ్యమయ్యే పనికాదు. అదేవిధంగా ‘రుబాయి’లు నాలుగు పాదాలైతే సినారె వాటికి కొంచెం భిన్నంగా ఐదు పాదాలతో కూడిన ‘ప్రపంచ పదులు’ రాసి తెలుగు సాహిత్యంలోనే ఒక నూతన ఒరవడిని సృష్టించిండు.

“కాకులు పెట్టిన సభలో కోకిల ఏం పాడుతుంది కత్తులు నాటిన గుడిలో భక్తి ఎలా పుడుతుంది అంతా భద్రం అంటూ ఎంతకాలమీ సూక్తులు వంచన దూరిన ఇంట్లో మంచి ఎలా బతుకుతుంది నాగులు చేరిన నోట్లో న్యాయం ఏం పలుకుతుంది” అంటాడు.

సినారె పదాలను వేరవరో విడమరించి, విశ్లేషించి చెప్పవలసిన అవసరం లేదు. సామాన్యజనానికి సైతం అలవోకగా అర్థమయ్యే రీతిలో సరళమైన పదాలతో నిండైన భావాన్ని కలిగిస్తాడు. అంతే చృద్యంగా అక్షరాలను మలుస్తాడు. ప్రపంచ పదులలోని ఈ పంచపాదాలను

పాడుకుందాం.

“కరగనిదే కొవ్వొత్తికి కాంతి ఎలా పుడుతుంది చెక్కనిదే శిల కడుపున శిల్పమెలా పుడుతుంది ఫలితం అందేది తీవ్ర పరిణామంలోనే సుమా మరగనిదే నీరు ఎలా మబ్బు రూపు కడుతుంది నలగనిదే అడుగు ఎలా రక్తి కడుతుంది” అని సినారె వీటిని

రాయడమే కాకుండా తాను స్వయంగా గానం చేసిండు. దీంతో నారాయణరెడ్డి ప్రభ దశదిశలా వ్యాపించింది. గజల్స్, గేయాలు, నృత్యరూపకాల వంటివి ఎన్నో ప్రక్రియలు సాహితీ ప్రపంచం దృష్టిని ఆకర్షించినాయి. నారాయణరెడ్డి సినిమారంగంలోకి రాకముందే జగ్గయ్య, ఏ.ఎన్.ఆర్లతో మంచి సాహిత్య సంబంధాలు ఉండేవి. 1959లో చైన్వైలో జరిగిన కావ్యగాన గోష్టిలో ‘కర్పూరపసంతరాయలు’ గానం చేసిన నారాయణరెడ్డి ఎందరో ప్రముఖుల దృష్టిని ఆకర్షించిండు. ఇట్ల నారాయణరెడ్డి సాహిత్యం గురించి తెలుసుకున్న నటుడు ఎన్.టి.ఆర్ నారాయణరెడ్డితో ఒకరోజు ప్రేమపూర్వకంగా “కవితలు, కావ్యాలే రాస్తారా - సినిమా పాటలు కూడ రాస్తారా” అని నవ్వుతూ అడిగిన ప్రశ్నకు “తగిన పద్ధతిలో అవకాశం కల్పిస్తే తప్పకుండా రాస్తాను” అని చెప్పడం, ఆ వెంటనే ఎన్.టి.ఆర్. మద్రాసుకు రమ్మని కోరడం, తానే స్వయంగా రైల్వే స్టేషన్ కు వెళ్ళి, నారాయణరెడ్డిని తన అతిథి గృహానికి తీసుకు రావడం వెంటవెంటనే జరిగిపోయింది. ‘గులేబకావళికథ’ సినిమాద్వారా డా॥ సి. నారాయణరెడ్డికి అవకాశం కల్పించిండు. నిజాం కళాశాలలో అధ్యాపకుడిగా పనిచేస్తూనే వేసవి సెలవులు, ఇతరత్రా సెలవులలో మాత్రమే సినిమా పాటలకు సమయాన్ని కేటాయించేలా సమయాన్ని సర్దుబాటు చేసుకుండు.

ఎన్.టి.ఆర్. ప్రోద్బలంతో 1962లో సినిమారంగంలోకి అడుగుపెట్టిన డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి మొదట పాట “కలల అలలపై తేలేను మనసు మల్లెపూ / ఎగిసిపోదునో చెలియా నీవే ఇక నేనై” కాని రికార్డు అయిన మొదటి పాట, అందులో సినారెకు అత్యంత ఇష్టమైన పాట

“నన్ను దోచుకుండువటే వన్నెల దొరసాని కన్నులలో దాచుకుండు నిన్నే నా స్వామీ తరియింతును నీ చల్లని చరణమ్ముల నీడలోన పూలదండవోలె కర్పూర కళికవోలె ఎంతటి నెరజాణవో నా అంతరంగమండు నీవు

కలకాలం వీడని సంకెలలు వేసినావు” అంటూ తెలుగు ప్రేక్షకుల మనసును దోచుకుండు. సాగసైన పదాలతో గిలిగింతలు పెట్టిండు. నటుడిగా తనకంటూ ఒక బలమైన ముద్ర కలిగిన ఎన్.టి.ఆర్ తో సినీరంగ ప్రవేశం జరగడం సినారెకు కలిసొచ్చింది. సంగీతంలో కనీస ప్రవేశం లేని నారాయణరెడ్డి తనకు గల సహజ పాండిత్యంతో అనతికాలంలోనే తెలుగు సినీప్రపంచాన్ని ఒక్క కుదుపు కుదిపిండు. సినీ దర్శక నిర్మాతలకు ‘సినారె’ పదం తారక మంత్రమైంది.

‘అత్యబంధువు’ సినీమాలో “అనగనగా ఒక రాజు అనగనగా ఒక రాణి - రాజు గుణము మిన్న రాణిమనసు వెన్న” అంటూ ఆ రాజుకు గల ఏడుగురు కొడుకుల గుణగణాలను గురించి వివరిస్తూనే, తల్లిదండ్రుల పట్ల కొడుకుల ప్రవర్తనను గురించి హెచ్చరిస్తూడు. ‘కులగోత్రాలు’ సినీమా కోసం “చెలికాడు నిన్నే రమ్మని పిలువ చేర రావేలా” అంటూ పిలుస్తూడు. హెూయ లొలికే పదాలతో మంత్రముగ్గుల్ని చేస్తూడు. మనసును ఉయ్యాలలూపు తడు. ‘బందిపోటు’ సినీమా కోసం “ఊహలు గుసగుసలాడే నా హృదయం ఊగినలాడే” అంటూ విరహవేదనను అక్షరీకరిస్తూడు. అద్భుతమైన కవిత్వ ధారని కురిపిస్తూడు. ఇదే సినీమాలోని మరో పాట “పగల రాణివి నీవే సాగసుకాడను నేనే” అంటూ ఈడు జోడు కుదిరినంక ఇంక ఆలస్య మెందుకు, మేడ దిగి రమ్మని కోరుతడు. ప్రేమికుల ప్రపంచాన్ని తలపిస్తూడు. ‘కర్ణ’ సినీమాలో “గాలికి కులమేది - నేలకు కులమేది” అంటూ సందర్భోచితంగా రాసినప్పటికీ గొప్ప మానవీయ కోణాన్ని ఆవిష్కరిస్తూడు. కులమతాలకు అతీతంక మనుషులు జీవించాలని ఆకాంక్షిస్తూడు. ‘అమరశిల్పి

జక్కన్న’ సినీమా కోసం “ఈ నల్లని రాళ్ళలో ఏ కన్నులు దాగెనో / ఈ బండల మాటున ఏ గుండెలు మోగెనో / పైన కఠినమనిపించును లోన వెన్న కనిపించును / ప్రాణమున్న మనిషికన్న శిలలే నయమనిపించును / ఉలి అలికిడి విన్నంతనే గలగలమని ప్రవహించును” అంటూ అతి తేలికైన పదాలతో బండబారిన మనిషి హృదయాన్ని అందంగా చెక్కతడు. ‘గుడిగంటలు’ సినీమా కోసం “నీలికన్నుల నీడలలోన” అంటూ అందాన్ని మరింత అందంక అక్షరీకరిస్తూడు. ‘పూజాఫలం’ సినీమా కోసం “పగలే వెన్నెల జగమే ఊయల - కదలే ఊహలకే కన్నులుంటే / నింగిలోన చందమామ తొంగిచూచె - నీటిలోన కలువభామ పొంగిపూచే” అంటూ గొప్ప

భావుకతను వ్యక్తం చేస్తూడు. ఊహజగత్తులో విహారింపజేస్తూడు. సినారె ‘తల్లా-పెళ్ళామా’ సినీమా కోసం రాసిన “తెలుగుజాతి మనది నిండుగ వెలుగుజాతి మనది” అనే పాట కేవలం ఆ సినీమాలోని సన్నివేశానికి అనుగుణంగా రాసింది మాత్రమే అయినప్పటికీ చాలామంది సినారెని చాల ఆశ్రుతగా, ఆదుర్దాగా ఈ విషయమై ప్రశ్నించినపుడు ఆంధ్ర, తెలంగాణ రాష్ట్రాలు రెండైన తెలుగు జాతి ఒక్కటేననే సందేశం ఇస్తూడు. ఆ తర్వాత కాలంలో సినారె తెలంగాణ పట్ల అభిమానంతో, ఆత్మగౌరవ నినాదం వైపుకు మొగ్గిండు. “తెలుగుజాతి మనది రెండుగ వెలుగుజాతి మనది” అని విడిపోయి కలిసుందామని సూత్రీకరిస్తూడు.

తల్లి గొప్పతనం మీద వచ్చినంత సాహిత్యం తండ్రిమీద రాలే, దీన్ని ఆనాడే గుర్తించిన దర్శకుడు ‘ధర్మదాత’ సినీమా లో “ఓ నాన్న నీ మనసే వెన్న” అనే పాట సినారె చేత హృద్యంగా రాయుస్తూడు. మనసును కరిగిస్తూడు.

1972లో వచ్చిన ‘బాలమిత్రుల కథ’ సినీమా కోసం “గున్నమామిడి కొమ్మమీద గూళ్ళు రెండున్నాయి” అనే పాటలో సినారె రెండు వైరుధ్యమైన పక్షులు చిలకా, కోయిలను ప్రతీకలుగా తీసుకొని, భారత సమాజంలోని హెచ్చు తగ్గులను గురించి అవగాహన కల్పిస్తూడు. అందరు సమిష్టిగా ఎద గాలని ఆకాంక్షిస్తూడు. మనుషుల మధ్య ప్రేమానురాగాలు ఉంటే జీవితాలు ఇంత నరక కూపంగా ఎందు కుంటాయనే భావనను కలిగిస్తూడు. ఎందరికో కనువిప్పును కలిగిస్తూడు. ‘అందాల రాముడు’ సినీమా కోసం “మముఠ్రోవామని చెప్పవే సీతమ్మ తల్లీ” అంటూ అన్నమయ్యను తలపిస్తూడు. ‘అల్లూరి సీతారామరాజు’ సినీమా

కోసం “పస్తాడు నా రాజు ఈ రోజు” అంటూ స్త్రీత్వాన్ని పులుము కుంటుడు. స్త్రీల మనోభావాన్ని అక్షరీకరించి అందరి మన్ననలు అందుకుంటుడు. ‘కృష్ణవేణి’ సినీమా కోసం “కృష్ణవేణి తెలుగింటి విరిబోణి-కృష్ణవేణి మా ఇంటి అలివేణి” అంటూ ప్రేమతో ఆరాధిస్తూడు. సినారె దేశంలో ప్రసిద్ధిచెందిన పవిత్ర నదుల పేర్లను తన బిడ్డలకు పెట్టుకొని నీటిపట్ల, నీతిపట్ల తనకున్న అభిమానాన్ని చాటుకుంటుడు. జీవితమంత స్వచ్ఛమైన నదిలా ప్రవహిస్తూడు.

‘నిర్దోషి’ సినీమా కోసం “మల్లియాలారా మాలికలారా మౌనముగానే ఉన్నారా - మా కథయే విన్నారా” అన్న పాట సినారెకు అత్యంత ఇష్టమైన పాటల్లో ఇది ఒకటి. ‘మంచిమిత్రులు’ సినీమా

కోసం “ఎన్నాళ్ళో వేచిన ఉదయం ఈనాడే ఎదురవుతుంటే” అనే పాటలో స్నేహ మాధుర్యాన్ని చూపిస్తాడు. సినారె ‘భలేతమ్ముడు’ ‘ఆరాధన’ సినిమాలలో రఫీతో కలిసి పనిచేసింది. “నా మది నిన్ను పిలిచింది గానమై వేణు గానమై నా ప్రాణమై” అన్న పాట తెలుగు సినీ పాటల చరిత్రలో చెరగని ముద్ర వేసుకుంది.

కవికి లింగబేధం లేదని, వాక్కుకు వయసు లేదని అంటాడు. తల్లిగా, చెల్లిగా, భార్యగా అన్ని పాత్రల్లోను అలవోకగా వొదిగిపోవడమే అసలైన కవి లక్షణమని అంటాడు. సినిమాలలో పాత్రోచితమైన పాటలు రాసినప్పుడు మాత్రమే ఆ రచయితకు విలువ పెరుగుతుందని అంటాడు.

‘నిప్పులాంటి మనిషి’ సినిమా కోసం “స్నేహమే నా జీవితం స్నేహమేరా శాశ్వతం / స్నేహమే నాకున్నది స్నేహమేరా పెన్నిధి” అంటూ రాసిన ఈ పాట ఈ నాటికి స్నేహబంధంలోని గాఢతను,

గొప్పతనాన్ని సజీవంగా ఉంచుతుందనడం అతిశయోక్తి కాదు. ‘ముత్యాలముగ్గు’ సినిమా కోసం “గోగులు పూచే గోగులు కాచే ఓ లచ్చా గుమ్మాడి” అంటూ నిండైన జానపద సొగసుతో పదాలల్లుతాడు. ‘తూర్పు-పడమర’ సినిమా కోసం “శివరంజనీ నవరాగినీ” అంటూ సంగీత-సాహిత్యాలను కలబోస్తాడు. ‘స్వాతిముత్యం’ సినిమా కోసం “లాలీ లాలీ లాలీ లాలీ పటపత్ర శాయికి వరహాల

లాలీ” అంటూ మాతృ మూర్తిగా మారిపోతాడు. ఇదే సినిమాలో “సువ్వీ సువ్వీ సువ్వాలమ్మా సీతాలమ్మా / గువ్వా మువ్వా సవ్వాడల్లే నవ్వాలమ్మా / గుండే లేని మనిషల్లే నిను కొండాకోసల కొదిలేశాదా” అంటూ గుండెల్ని పిండేస్తాడు. “సూత్రధారులు” సినిమా కోసం “జోలాజోలమ్మ జోలా.. జేజేలాజోలా” అంటూ మరోజోలపాటను రాస్తాడు.

డా॥ శ్రీ నారాయణరెడ్డి తెలుగు సాహిత్యంలో చేస్తున్న సేవకుగాను 1973లో తాను రాసిన “మంటలు -మానవుడు” గ్రంథానికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. 1976లో మీరట్ విశ్వవిద్యాలయం గౌరవ డాక్టరేట్ తో పాటు నాగార్జున, కాకతీయ, అంబేద్కర్ విశ్వవిద్యాలయాలు కూడ సినారెకు గౌరవ డాక్టరేట్లను ప్రధానం చేసినయి. “దివ్వెల మువ్వలు” సంకలనానికి గాను నవ్వసాహితీ పురస్కారం, “రుతుచక్రం” సంకలనానికి గాను ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు, 1977లో ప్రతిష్టాత్మక ‘పద్మశ్రీ’ అవార్డు దక్కింది.

1978లో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం “కళాప్రపూర్ణ” బిరుదును ప్రసాదించింది. 1980లో కలకత్తా వారి భిల్వార భారతీయ భాషా

పరిషత్తు పురస్కారం, 1982లో కేరళలో కుమారన్ ఆసన్ అవార్డు, 1988లో సోవియట్ ల్యాండ్ నెహ్రూ అవార్డు, శ్రీ రాజ్యలక్ష్మీ ఫౌండేషన్ అవార్డు వంటివి ఎన్నో తన సొంతం చేసుకున్నాడు.

పాటలు, పద్యాలు, గేయాలు, సాహితీ కార్యక్రమాలతో దేదీప్యమానంగా వెలుగొందుతున్న తరుణంలో భార్య సుశీల మరణం నారాయణరెడ్డిని కుంగదీసింది. ఆయనను తీవ్ర మనోవేదనకు గురిచేసింది. సినారె కట్టుకున్న అందమైన పొదరిల్లు సుశీల మరణంతో ఒక్కసారిగా చీకటి కమ్మింది. “మబ్బులో ఏముంది నా మనసులో ఏముంది” అన్నంత తేలికగా నది అలలమీద తేలియాడే సినారె సంసార నావ తలకిందులైంది. 1982లో చనిపోయిన తన భార్య సుశీల సంస్మరణార్థం సినారె ప్రతి సంవత్సరం కొందరు మహిళా సాహితీమూర్తులకు అవార్డులు ప్రధానం చేస్తున్నారు. సినారె తల్లిదండ్రులతో పాటు, తన భార్యను కూడ పదాలలోనే

పొదుపుకున్నాడు. ఇదే సమయంలో ఉమ్మడి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రిగా ఎన్.టి.ఆర్ రావడంతో ప్రభుత్వంలో సినారె పాత్ర పెరిగింది. ఎన్నో పదవులు తనను వరించినయ్యే. ముఖ్యంగా హైద్రాబాద్ ట్యూంకుబండ్ మీద పెట్టిన ఆంధ్రుల విగ్రహాల కింద, వారి జీవితం ప్రతిబింబించేలా రెండు పంక్తులను రాయమని ఎన్.టి.ఆర్.

నారాయణ రెడ్డిని ఆదేశించడం, ఆయన ఆ పనిని పూర్తి చేయడం జరిగింది. మరోపక్క ఊపిరి మెసలకుండా సినీగీత రచన కొనసాగుతూనే ఉన్నది.

1990లో వచ్చిన ‘20వ శతాబ్దం’ సినిమా కోసం “అమ్మను మించి దైవమున్నదా-ఆత్మను మించి అర్థమున్నదా” అంటూ అమ్మను మించి మరేమి లేదనే సత్యాన్ని అక్షరీకరిస్తాడు. ‘ఓసేయ్ రాములమ్మ’ సినిమా కోసం “ఓ..ఓ.. ఓసేయ్ రాములమ్మ” అనే టైటిల్ సాంగ్ తో ప్రేక్షకులను రంజింపజేస్తాడు. ఒక చోట “జింకపిల్ల పాదాలకే జంకు పుట్టేనమ్మా” అంటూ రాములమ్మ పాత్రలోని జెన్నత్యాన్ని అవగాహన కలిగిస్తాడు. చైతన్యాన్ని రగిలిస్తాడు. 2001లో అంటే దాదాపు నలభై సంవత్సరాల తన సినీ ప్రస్థానంలో ‘ప్రేమించు’ సినిమా కోసం “కంటేనే అమ్మ అని అంటే ఎలా కడుపుతీసి లేని అమ్మ బొమ్మకదా రాతి బొమ్మ కదా” అని కూడ ప్రేక్షకులను మెప్పించిన ఘనుడు సినారె. ఈ సినిమాకు నంది అవార్డు రావడంతో పాటు ఇది సినారెకు చాలా ఇష్టమైన పాట కూడ.

‘స్వాతికిరణం’ సినిమా కోసం “సంగీత సాహిత్య సమలంకృతే

- స్వరరాగ పదయోగ సమభూషితే” అంటూ అద్భుతమైన సంగీతసాధన గల పాట రాసి, సప్తస్వరాలలోని శబ్దవిన్యాసాన్ని వీనులవిందుగా అందిస్తాడు. సినారె సినీరంగంలోకి ప్రవేశించిన తొలినాళ్ళలోనే పాటల్లో అనేక ప్రయోగాలు చేసింది. ప్రబంధ పాండిత్యం గల సినారె కొన్నిసార్లు “చరణ కింకరులు ఘల్లుఘల్లుమన” అంటూ అత్యంత క్లిష్టమైన సమాసాలను సైతం జొప్పిస్తాడు. పాట ఎత్తుకోవడం నుంచి ముక్తాయింపు వరకు సాహితీ సమరాంగణనాన్ని తలపిస్తాడు.

2003లో ‘సీతయ్య’ సినిమా కోసం “ఇదిగో రాయలసీమ గడ్డ” అన్న పాటకు ఉద్యమపాటల రచయితగా రాష్ట్రప్రభుత్వ నంది అవార్డు రావడం జరిగింది. సినారె ఆర్. నారాయణమూర్తి “స్వతంత్రభారతం” సినిమా కోసం “ఏమని పొగడాలి నా భూమితల్లి భారతినీ” అని రాసింది. అదేవిధంగా మరోసినిమా “లాల్ సలాం” లో “ఎవడురా వాగింది కమ్మనిజం సచ్చిందని” ధిక్కరిస్తూ ఎప్పటికైనా విప్లవం అజేయమనే సందేశంతో పాటలు రాసి ఎర్రజెండాకు ఊపిరాదిన ఉద్యమ సూరీడు సినారె.

1962లో “గులేబకావలి కథ”తో మొదలైన సినారె సినీ ప్రస్థానం 2009లో “మేట్లీ” సినిమా వరకు దగ్గరదగ్గర మూడువేల ఐదొందల పాటలు దాటినాయి. 2017లో ‘మనసైనోడు’ సినిమా కోసం “జయజయహే భరతావని పావని సద్గుణ గణ సంవేద” అంటూ రాసిన పాటలో “భిన్నభిన్న ప్రాంతాలున్న అభిన్న హృదయం మనదని, ఎన్నో భాషలు పలుకుతున్న ఏకాత్మ మనదని” చాటిస్తాడు.

అంతేకాదు ‘శిరసు వంచని మడమ తిప్పని భారతీయులం మనమేనని’ భారతజాతీయశక్తిని ప్రపంచానికి చాటిస్తాడు. సినారె చివరి రోజులలో రాసిన ఈ దేశభక్తి గీతం ఏమాత్రం తన పదాలలో పడును తగ్గలేదని నిరూపిస్తాడు. ఇవే కాకుండా అక్బర్ సలీం అనార్కలి, ఏకవీర వంటి సినిమాలకు మాటలు రాసింది. శభాష్ పాపన్న, తూర్పు-పడమర, తల్పా పెళ్ళామా, మూగజీవులు వంటి సినిమాలలో నటించింది.

సినారెకు ‘కళ్యాణిరాగం’ అమితమైన ఇష్టం.

“తోటలో నా రాజు తొంగి చూసెను నాడు / నీటిలో ఆ రాజు నీడ నవ్వెను నేడు” అంటూ పులకించిపోతాడు. చిరుదరహాసంతో పొంగిపోతాడు. సినారె రచనలు ఎప్పుడు సందేశాత్మకంగా ఉంటేనే మంచిదని అంటాడు.

“ఈ చెట్టును చూసిన మరు నిమిషం ఆ మట్టిని కాస్తా తలుచుకో / ఈ గట్టును చేరిన మరు నిమిషం ఆ మట్టిని కాస్తా తలుచుకో” అంటాడు. సినారె ప్రతి కదలికలోను, ఆయన వ్యక్తం చేసే

హావభావలలో సైతం అద్భుతమైన లయ ఉంటుంది. మనిషి, మానవత్వం పట్ల అవ్యాజమైన ప్రేమను కనబరిచే సినారెకు చిరునవ్వు గొప్ప ఆభరణం. నలుగురు నడిచే బాటలో నడిస్తే కొత్తదనం ఏముంటదని, సినారె ఒక నూతన ప్రక్రియ కోసం అన్వేషించింది. ఆదిమ దశ నుంచి ఆధునిక మానవుని జీవన పరిణామ క్రమాలను, సాంస్కృతిక, వైజ్ఞానిక, ఆధ్యాత్మిక అంశాలను స్పృశిస్తూ చివరికి మానవుడే సర్వస్వం అనే మార్గంలో మానవీయ కోణాన్ని పట్టుకుంటాడు. అట్ల రూపుగట్టిందే “విశ్వంభర”. దీనికిగాను 1988లో భారతీయ జ్ఞానపీఠ పురస్కారం లభించింది. ప్రతి సంవత్సరం భారతదేశంలోని పద్దెనిమిది భాషల్లో వెలువడే అన్ని సాహిత్యప్రక్రియల్లోంచి ఒక ఉత్తమ గ్రంథాన్ని చూసి జ్ఞానపీఠ పురస్కారం ఇస్తారు. అట్లాంటి ఒక అరుదైన గౌరవం సినారె దక్కింది. ఈ కావ్యమే ఆయనను భారతీయ కవులు, రచయితల్లో కెల్లా అగ్రగణ్యునిగా నిలబెట్టింది. విశ్వనాథ తర్వాత జ్ఞానపీఠం పొందిన

రెండవ తెలుగువాడు సినారె. తెలంగాణలో మొదటివాడు. సినారె జ్ఞానపీఠ పురస్కారం పొందిన తర్వాత హనుమాజీపేట గ్రామస్థుల సమక్షంలో “అటు ఎర్రకోటలో నేనే / ఇటు హనుమాజీపేటలో నేనే” ప్రకటించింది. సెప్టెంబర్ 15 1989లో గ్రామస్థులు హనుమాజీ పేటను “నారాయణరెడ్డి పేట”గా మార్చుకున్నారు.

సినారె 1989లో

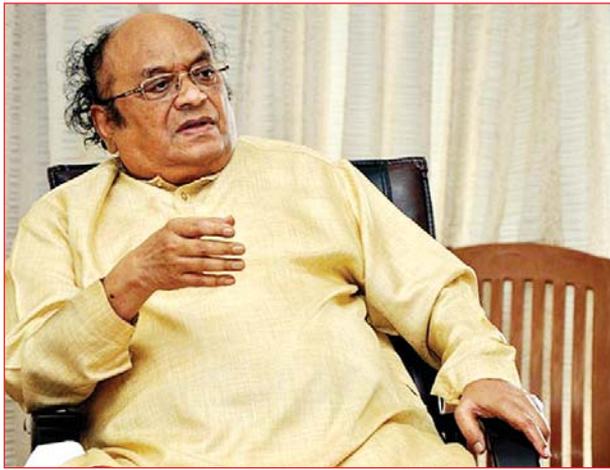
పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్ గా పనిచేసే కాలంలోనే హైద్రాబాద్ కు 400 సంవత్సరాలు పూర్తి కావడంతో, హైద్రాబాద్ చరిత్ర మీద ‘కవి సమ్మేళనం’ ఏర్పాటు చేసింది. ఎంతోమంది కవులను ప్రోత్సహించింది. 1990లో యుగోస్లావియాలోని ‘స్రూగాలో’ జరిగిన అంతర్జాతీయ కవిసమ్మేళనంలో భారతీయ భాషల ప్రతినిధిగా పాల్గొన్నాడు. 1992లో దేశంలోని రెండవ అత్యున్నత పురస్కారం ‘పద్మభూషణ్’ సాధించింది. ఈ క్రమంలోనే 1997లో సినారె సేవలను గుర్తించిన భారత ప్రభుత్వం, రాష్ట్రపతి ఆయనను రాజ్యసభకు నామినేట్ చేయడం జరిగింది. రాజ్యసభలో ఆరేండ్లు అనేక చర్చల్లో పాల్గొని, తనదైన శైలిలో అద్భుతమైన ప్రసంగాలు చేసి ప్రముఖుల ప్రశంసలు పొందింది.

2011లో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి విశిష్ట పురస్కారంతో పాటు 2014లో అదే విశ్వవిద్యాలయం నుంచి “డా॥ బోయిభీమన్న జీవన సాఫల్య పురస్కారం” పొందింది. ఈ క్రమంలోనే అనేక పోరాటాలు, త్యాగాలు, దీక్షల ఫలితంగా జూన్ 2, 2014న తెలంగాణ రాష్ట్రం ఆవిర్భవించింది. జనం స్వేచ్ఛాగానం చేసుకుంటున్న సందర్భం. ఆ వెంటనే జులై 29 సినారె జన్మదినోత్సవాన్ని

పురస్కరించుకొని సినారె “నింగికెగిరిన చెట్లు” పుస్తకావిష్కరణ సభ పెద్ద ఎత్తున జరిగింది. దీనికి ముఖ్యఅతిథిగా వచ్చిన తెలంగాణ తొలిముఖ్యమంత్రి కల్వకుంట్ల చంద్రశేఖర్ రావు పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించి, తెలంగాణ సాహిత్యచరిత్రను మననం చేసుకుంటూనే సినారెతో తనకుగల అనుబంధాన్ని గుర్తు చేసుకుంటుంది. కేసీఆర్ డిగ్రీ చదివే రోజుల్లోనే సినారె పుస్తకం ‘మందార మకరందాలు’ గ్రంథం చదవడమే కాకుండా వ్యాసరచన పోటీల్లో ‘మీకు నచ్చిన గ్రంథం’ అనే అంశం మీద దీని గురించి రాసి ప్రథమ బహుమతి పొందినట్లు చెప్పతడు. ఒక సందర్భంలో సినారె “మా ఊరు హన్మంజీపేటకు బాట సిద్ధిపేట” అన్న సంగతిని కేసీఆర్ గుర్తు చేసి సభలో నవ్వులు పూయిస్తడు. ‘చిన్న రాష్ట్రాలే మిన్న రాష్ట్రాలు’ అన్న సినారె వ్యక్తిత్వాన్ని, తెలంగాణ పట్ల ఆయనకు గల చిత్తశుద్ధిని కొనియాడుతడు. బంగారు తెలంగాణకు బాటలు వేసే సాహిత్యం కావాలని, ఈ నేల ఔన్నత్యాన్ని, ఇక్కడి సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలను గురించి అవగాహన కల్పించే రచనలు రావాలని ఆకాంక్షిస్తడు.

తెలుగునేల మీద భావకవిత్వం, అభ్యుదయ కవిత్వం, విప్లవ కవిత్వం, స్త్రీవాద, దళిత వాదకవిత్వాలు క్రమంగా ఊపం దుకున్న విషయం మనందరికీ తెలిసిందే. ఈ కోవలో రాజకీయాలకు వాద వివాదాలకు దూరంగా బతికిన సినారె ప్రగతిశీల మానవీయ దృక్పథాన్ని అనుసరించింది. తెలుగు సాహిత్యంలో సినారెది ఒక ప్రత్యేక యుగం. ఆయనది అన్ని వాదాలు కలెగల్గిన గొప్ప మానవతావాదం. సినారె ఎనభై ఏడేండ్ల జీవితంలో మొత్తం 75 సంవత్సరాలు సాహిత్యంలోనే ఉన్నాడు. దాదాపు 55 సంవత్సరాల పైచిలుకు సినిమా పాటల్లో విహారించాడు. ఇంత సుదీర్ఘ సాహిత్యజీవితం సినారెకు తప్ప ఇంకొకరికీ సాధ్యమయ్యే అవకాశం లేదు. సినారె ఏది రాసినా దేనికదే అన్నట్లు, ఆయన ముట్టుకోని అంశం లేదు. పాటల్లో అనేక ప్రయోగాలు చేసింది. వైరుధ్యాలతో కూడిన పాటలు రాసింది. “మొక్కజొన్నతోటలో ముసిరిన చీకట్లలో - మంచకాడ కలుసుకో మరవకు మావయ్య” అని జానపద శైలిలో రాసింది. తన ప్రాంత పలుకుబడులను, జానపదాలను తన పాటల్లోకి ఒంపుకున్నాడు. తెలంగాణ భాషను కూడ చాలా సందర్భాలలో సినిమా పాటల్లోను రాసింది. ఆయన ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు విన్న “ఓ...ఓ... ఎంకటి ఒగలమారి ఎంకటి” అనే జానపద బాణీలో “ఓ...ఓ జంబియా వగలమారి జంబియా / నాతోని మాట్లాడు నాంపల్లి జంబియా” అంటూ జానపదాలకు సినీగౌరవాన్ని కల్పించింది. సినారె తన సినీ ప్రస్థానంలో మూడువేల ఐదొందల పైచిలుకు పాటలు రాసింది. అమెరికా, రష్యా, ఇంగ్లాండ్, థాయ్ లాండ్, సింగపూర్, మలేషియా,

మారిషస్, ఫ్రాన్స్, ఆస్ట్రేలియా, కెనడా, ఇటలీ, మొరాకో, గల్ఫ్ దేశాలలో పర్యటనలు చేసింది. అయినప్పటికీ ఇంటిని, పిల్లల్ని ఎంతో బాధ్యతగా చూసుకుంది. సినారె ఏనాడు తనకు ఇష్టమైన అధ్యాపక వృత్తిని నిర్లక్ష్యం చేయలేదు.

“నా వాదం సామ్యవాదం” అని ప్రకటించిన సినారెకు, తన సాహిత్య సృజనలో పొందిన బిరుదులలో కొన్ని అభినవ శ్రీనాథుడు, నవ్యగేయకవి, ఆంధ్ర రవీంద్రుడు, చలనచిత్ర కవిచక్రవర్తి, ధ్వని చక్రవర్తి, గేయకవి సామ్రాట్, అభినవ జయదేవుడు వంటివే కాక ఇంకా అనేకం ఉన్నాయి.

సినారె సాహిత్యం మీద ఎం.ఎల్ గుర్రప్ప చౌదరి మొదలు ఇరవై మందికి పైగా విద్యార్థులు పరిశోధనలు చేసి ఎం.ఫిల్, పి.హెచ్.డి పట్టాలు పొందింది. సినారె వ్యక్తిత్వం మీద అనేక సాహిత్య గ్రంథాలు వెలువరించింది.

డా॥ తిరుమల శ్రీనివాసచార్య 1981లో “సాహితీ మూర్తి నారాయణరెడ్డి” అనే గ్రంథాన్ని తీసుకొచ్చింది. 1991లో డా॥ ఎన్.గోపి “నిలువెత్తు తెలుగు సంతకం సినారె వ్యక్తిత్వం” వచ్చింది. 1998లో ఎన్.గోపి సంపాద కత్వంలోనే “సినారె చలోక్తులు” విసిరినారు. 2006లో ‘నాసీలలో సినారె’ అనే పుస్తకాన్ని ద్వారా శాస్త్రి తీసుకొచ్చింది. 2010లో డా॥

పోరెడ్డి రంగయ్య ‘నిత్యవైతన్యశీలి సినారె’ అంటూ వందకు పైగా కవులతో సంకలనం తెచ్చింది.

సినారె జీవితంలో తాను ఎక్కిన మొదటి మెట్టును మదిలో తల్చుకుంటూనే ఎన్నో కీర్తి శిఖరాలను అధిరోహించిన తెలుగు సాహితీ దిగ్గజం, తెలంగాణ పెద్దదిక్కు డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి 2017 జూన్ 12న తన ఎనభై ఏడు సంవత్సరాల వయసులో చనిపోయింది. రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల నుంచి పెద్దఎత్తున అభిమానులు తరలివచ్చింది. తెలంగాణ ప్రభుత్వం అధికార లాంఛనాలతో అంత్యక్రియలకు ఏర్పాటు చేయడంతో పాటు, తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ అంతిమయాత్రలో పాల్గొని, దగ్గరుండి దహనసంస్కారాలు జరిపించింది. దేశం గర్వించదగిన తెలంగాణ సాహితీమూర్తి, తన కీర్తి ప్రతిష్ఠలను ఈ నేల మీద మిగిల్చి వెళ్ళిపోయిన డా॥ సి. నారాయణరెడ్డికి అక్షరాంజలి ఘటిస్తూ, సినారె మొత్తం సినిమా పాటలన్ని ఒకే పుస్తకంగా తీసుకొచ్చే ప్రయత్నం చేయాలని కోరుకుందాం.

-అంబటి వేకువ,

m: 94927 55448

e: varji.ambati@gmail.com

ల్యాండ్స్కేప్ చిత్రకారుడు జి.వై.గిరి

కంచు విగ్రహాల తయారీలో బిట్ట

కళాత్మకమైన బొమ్మలను గీయడంలో ఆరితేరిన మేటి చిత్రకారుడు జి.వై.గిరి. ల్యాండ్స్కేప్ స్పెషలిస్ట్ ఆర్టిస్టుగా గుర్తింపు పొందిన గిరి ఎన్నో వైవిధ్యమైన చిత్రాలకు జీవం పోశారు. శిల్పకారుడుగానే కాదు, ప్రింట్ మేకర్ గా కూడా ఎంతో ఎత్తుకు ఎదిగారు. జంట నగరాల్లో చిత్రకళా ఉద్యమాన్ని తీసుకురావడమే కాదు, సహచరుల్లో చైతన్యం నింపిన ఘనుడు గిరి. రామంతాపూర్ పబ్లిక్ స్కూల్ లో పాతిక సంవత్సరాలపాటు డ్రాయింగ్ టీచర్ గా పనిచేసినా, ఎంతో మంది ప్రముఖుల విగ్రహాలకు ప్రాణం పోసినా, ఎంతోమంది చిత్రకారులకు అవగాహన కల్పించినా ఒక్క గిరికే చెల్లించింది.

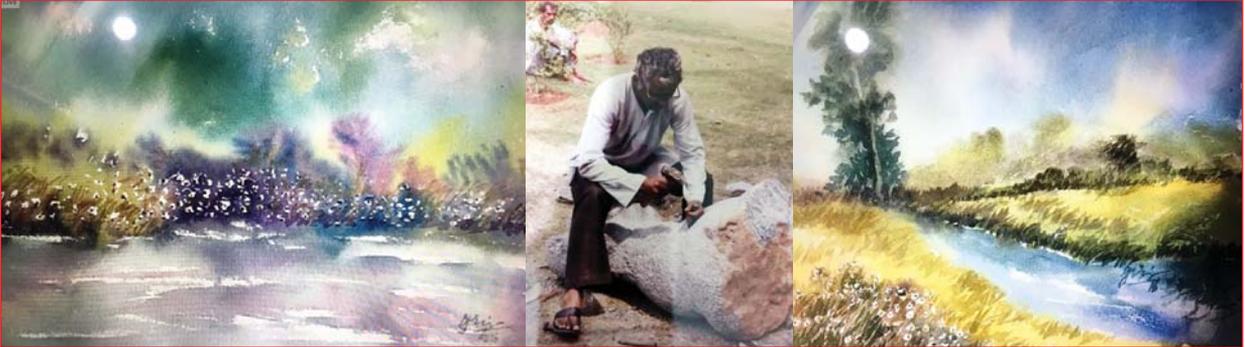
పాఠశాల స్థాయిలోనే బహుమతులు :

పాఠశాల రోజుల్లోనే పెన్సిల్, డ్రాయింగ్, పెయింటింగ్ వేసి ఎంతో మందిని ఆకట్టుకున్నారు. దీంతో స్కూల్ స్థాయిలోనే పలు బహుమతులు అందుకున్నారు. రైబ్రాంట్ లాంటి అంతర్జాతీయ చిత్రకారులను ఆదర్శంగా తీసుకొని పోట్రేట్స్ వేయడం, సీజన్ లాంటి చిత్రకారులను, ల్యాండ్స్కేప్ లను మదిలో నింపుకొని ముందడుగు వేశారు. తన మేనమామ దగ్గర ఫర్నిచర్, కార్పెంటర్ గా పని చేసి కార్వింగ్ నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించి ఉడ్ కార్వింగ్ లో అద్భుతాలను సృష్టించారు. ఉడ్ తో అనేక ఆకారాలను సృష్టించి తనలోని విభిన్నమైన కళాత్మకతను చాటుకున్నారు.

ప్రకృతి అందాలకు వన్నె తెచ్చిన గిరి :

ప్రకృతి అందాలతోపాటు పరిసరాల నేపథ్యాలు వాటర్

కలర్స్ లో ఒదిగిపోయేలా ఆయన కుంచె తపిస్తుంది. వాటర్ కలర్స్ తో కాగితంపై వేసే ల్యాండ్స్కేప్ నైరూప్యంగా దర్శనమిస్తుంది. తీక్షణంగా పరిశీలిస్తే ఆ దృశ్యం దృగ్గోచరమవుతుంది. ఈ ప్రత్యేక మార్మిక వైనాన్ని జి.వై.గిరి సొంతం చేసుకున్నారు. ఎందరో ల్యాండ్స్కేప్ లు వేసినా, వాటర్ కలర్స్ ఉపయోగించినా ఈ చిత్రకారుడి కుంచె ఒలికించిన హెయిలు ప్రత్యేకమైనవి. కళ అనేది ఎదుటివారిని సంతోషపరచాలంటారు గిరి. కళలేనిదే మనం లేము... చిత్రకళ వీక్షకుడితో మాట్లాడ గలగాలని, మనసు మూర్ఖునలుపోయేలా చేయాలని ఆయన నమ్ముతుంటారు. సీజన్ లాంటి గొప్ప చిత్రకారులను ఆదర్శంగా తీసుకొని ఈ రంగంలో ఆయన అడుగుపెట్టారు. తద్వారా తన నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించి జాతీయ-అంతర్జాతీయ చిత్రకారుడుగా గుర్తింపు పొందారు. 1969లో స్కాలర్ గా బరోడా వెళ్లి అక్కడ వాటర్ కలర్స్ పెయింటింగ్ ను వన్ మ్యాన్ షో గా నిర్వహించారు. ఆయన విద్యార్థి దశలోనే ప్రముఖుల నుండి ప్రశంసలు అందుకోవడం విశేషం. ఆ రోజుల్లోనే ప్రింట్ మేకింగ్, గ్రాఫిక్స్ పై అధ్యయనం చేసిన అతికొద్ది మందిలో ఆయన ఒకరు. సాధారణంగా చిత్రకారుడు అంటే కేవలం కాగితం, కాన్వాసుపై తమ మనోభావాలను చిత్రీకరిస్తారని భావిస్తారు. కాని అనేక మాధ్యమాల ద్వారా తన సృజనను, కళా నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించారు. ఆయన రూపొందించిన అనేక శిల్పాలు జంట నగరాల్లో దర్శనమిస్తాయి. ముఖ్యంగా ట్యూంకేబండ్ పై మగ్నాం మొహినుద్దీన్ విగ్రహాన్ని ఆయనే తీర్చిదిద్దారు. నగరంలోని

సాలార్‌జింగ్ మ్యూజియం, పోలీసు అకాడమీ, స్టేట్ మ్యూజియం, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం తదితర కీలకమైన ఆవరణల్లో ఆయన సృజన చూపరులను ఆకట్టుకుంటుంది. 1991లో ఇనిఐఎల్ లో డా.బిఆర్.అంబేద్కర్ 13 ఫీట్ల కంచు విగ్రహం, హెచ్‌ఎంటీ లో 9 ఫీట్ల అంబేద్కర్ కంచు విగ్రహం, విశాఖపట్నంలో మాజీ రాష్ట్రపతి వి.వి.గిరి కంచు విగ్రహం, మూడు దేవాలయాల్లో సాంబాబ కంచు విగ్రహాలు ఆయన సృజనకు అద్దం పడుతున్నాయి.

ఎడ్యుకేషన్ :

- ఆర్ట్స్ అండ్ ఆర్కిటెక్చర్ పై జేఎన్‌టీయూ హైదరాబాద్ నుండి డిప్లొమా
- బరోడా యూనివర్సిటీలో గ్రాఫిక్స్ పై స్పెషలైజేషన్ (ఎంఎస్) పూర్తి.
- ఏపీ లలితకళా అకాడమీ నుండి 1969-70లో స్కాలర్‌షిప్
- వాటర్ కలర్స్ పై రీసెర్చ్ చేసినందుకు హెచ్‌ఆర్‌డీ న్యూఢిల్లీ నుంచి సీనియర్ ఫెలోషిప్
- పెయింటింగ్ పై గోల్డ్‌మెడల్

కార్య నిర్వహణా అనుభవం :

- ❖ హైదరాబాద్ పబ్లిక్ స్కూల్, రామంతాపూర్‌లో 25 సంవత్సరాలు ఆర్ట్ టీచర్‌గా పనిచేశారు.
- ❖ ఫైన్ ఆర్ట్ కాలేజీలో 1980, 1981, 1986 సంవత్సరాల్లో ఎక్స్‌టర్నల్ టోర్స్ ఆఫ్ స్టడీస్ మెంబర్‌గా పనిచేశారు.
- ❖ జేఎన్‌టీయూ లో 1983, 84, 86, 87, 89, 95, 96, 97 సంవత్సరాల్లో ఎక్స్‌టర్నల్ ఎగ్జామినర్‌గా పనిచేశారు.
- ❖ లలితకళా అకాడమీ జనరల్ కౌన్సిల్ మెంబర్‌గా న్యూఢిల్లీలో 2003 నుండి 2007 వరకు పనిచేశారు.
- ❖ ఫ్రెండ్స్ ఆర్టిస్టు గ్రూప్ 21 సెక్రటరీ అండ్ ఫౌండర్‌గా పనిచేశారు.
- ❖ శిల్పారామం, స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ, హైదరాబాద్‌లో అడ్వైజరీ కమిటీ మెంబర్‌గా పనిచేశారు.

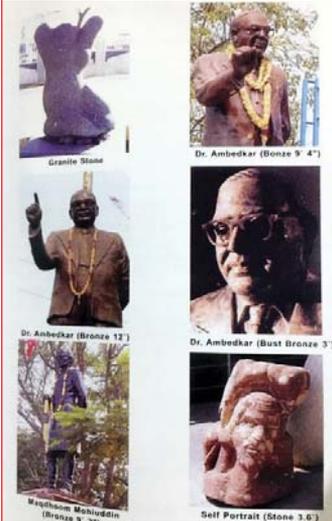
- ❖ 1991లో చెన్నైలో ఉడ్ కార్వింగ్ క్యాంప్ కన్వీనర్‌గా పనిచేశారు.
- ❖ ఏపీ రెండు ప్రభుత్వాలకు శిల్పకారుడుగా పనిచేశారు.
- ❖ హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సొసైటీ గౌరవ సభ్యులుగా, అధ్యక్షుడిగా బాధ్యతలు చేపట్టారు. మరియు వారి ఆధ్వర్యంలో దేశవ్యాప్తంగా పలు ఆర్ట్ క్యాంపులను నిర్వహించారు.
- ❖ అనేక సోషల్ అవేర్‌నెస్ క్యాంపులు నిర్వహించారు.

అవార్డ్స్ :

- ఇంటర్నేషనల్ పెంగుయన్ పబ్లిషింగ్ హౌస్ నుంచి రైజింగ్ పర్సనాలిటీస్ ఆఫ్ ఇండియా అవార్డు పొందారు.
- 1998లో అమెరికన్ బయోగ్రాఫి కల్ ఇనిస్టిట్యూట్, యుఎన్‌ఎ నుండి మ్యాన్ ఆఫ్ ది ఇయర్ అవార్డు అందుకున్నారు.
- ఫ్రెండ్‌షిప్ ఫోరం ఆఫ్ ఇండియా, న్యూఢిల్లీ నుంచి భారత్ ఎక్స్‌లెన్స్ అవార్డు పొందారు.
- 2003లో అలిండియా ఫైన్ ఆర్ట్స్ అండ్ క్రాఫ్ట్ సొసైటీ, న్యూఢిల్లీ గౌరవ వ్యక్తిగా గుర్తించింది.
- న్యూఢిల్లీలోని ఫ్రెండ్‌షిప్ ఫోరం ఆఫ్ ఇండియా నుంచి బ్రెట్ ఇండియన్ సిటిజన్ అవార్డు అందుకున్నారు.
- ఫ్రెండ్‌షిప్ ఫోరం ఆఫ్ ఇండియా నుంచి హ్యూమన్ ఎక్స్‌లెన్స్ అవార్డు లభించింది.
- 1993లో హైదరాబాద్ పబ్లిక్ స్కూల్‌లో టీచర్స్ డే సందర్భంగా అవార్డు అందుకున్నారు.

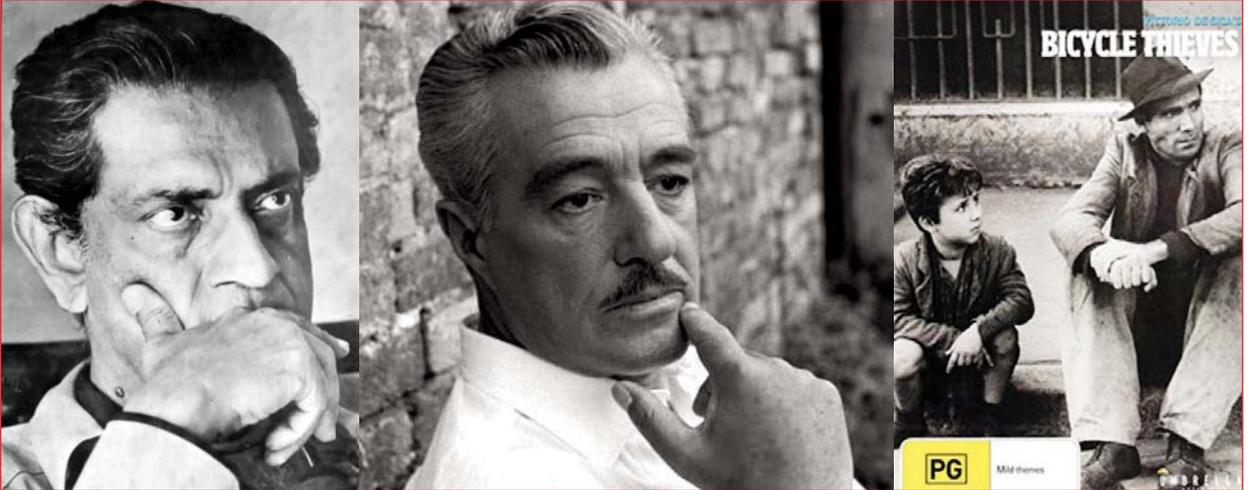
- జి.వై.గిరి
m : 9849224378
e : gygart23@yahoo.com

- రామకృష్ణ కాంపాటి,
m : 9866168863
e : ramakrishna.praja@gmail.com

సత్యజిత్ 'పథేర్ పాంచాలి'

వెండి తెరపై సజీవ జీవన దృశ్య కావ్యం

సత్యజిత్ రాయ్

విట్టోరియా డిసికా

బైసికిల్ థీవ్స్ చిత్రంలోని ఓ సన్నివేశం

భారతీయ సినిమారంగంలో వ్యాపార దృక్పథంలో రూపొందుతున్న చిత్రాలు సినిమా 'కళ'కు గొడ్డలిపెట్టులా తయారవుతున్నాయనే నిజాన్ని టాకీలు వచ్చిన మూడవ దశకంలోనే గుర్తించి, మన సినిమాలను మరోవైపు మళ్ళించి, వాటిని నవ్యమార్గం పట్టించి అంతర్జాతీయ స్థాయిలో నిలబెట్టిన ఘనత 'సత్యజిత్ రాయ్' కే దక్కుతుంది. ఆ విధంగా నవ్య సినిమా ఉద్యమానికి శ్రీకారంగా 'రే' తొలిసారిగా రూపొందించిన 'పథేర్ పాంచాలి' విడుదలై ఈ ఆగస్టు 26కు 64 ఏళ్ళవుతుంది. ఈ సందర్భంగా 'రే' 'పథేర్ పాంచాలి' నిర్మాణానికి ముందు వెనుక పరిస్థితుల గురించి 'రే' అనుభవాల సింహావలోకనమే ఈ వ్యాసం.

'రే' బాల్యం నుండి స్వతహాగా చిత్రకారుడు. చిత్రకారుడుగానే ఎదగాలని రవీంద్రుని వద్ద శిష్యునికం చేశాడు. కానీ ఆయన ఆర్థిక పరిస్థితుల దృష్ట్యా శాంతినీకేతన్ నుండి ఇంటికొచ్చి ఉద్యోగాన్వేషణలో పడి ఒకానొక అడ్వర్టైజ్ కంపెనీలో ఆర్టిస్టుగా చేరి అనతి కాలంలోనే పైపైకి ఎదిగాడు. అంతలోనే సినిమారంగం వైపు ఆయన దృష్టి మళ్ళి తొలుత ప్రిజనర్ ఆఫ్ జెండా' ఆధారంగా ఒక స్క్రీన్ ప్లే రాసుకుని నాటి ప్రముఖ దర్శకుడు బిమల్ రాయ్ వద్దకు వెళితే ఆయన 'ఘర్ బాహర్' కథ ఆధారంగా మరో స్క్రీన్ ప్లే రాసుకుని ఒక నిర్మాత, దర్శకులను ఒప్పించాడు. కానీ వారి వ్యాపార దృక్పథాన్ని అనుసరించలేనని ఖరాఖండిగా చెప్పేసి బయటికొచ్చాడు.

సరిగ్గా ఈ కాలంలోనే బిబాతి భూపణ బంధోపాధ్యాయ రచించిన ప్రఖ్యాత నవల 'పథేర్ పాంచాలి'ని కుదించి, బాలల కోసం దానిని మరో పేరుతో వెలువరిస్తూ, బొమ్మలు వేయమని 'రే'కు ఇచ్చారు. అయితే అంతకు మునుపే ఈ నవలను అనేకసార్లు చదివిన ఆయనకు చిత్రాలు వేస్తున్నప్పుడు సినిమాగా తీసేందుకు చక్కగా ఈ కథ పనికివస్తుందని

గ్రహించి 'పథేర్ పాంచాలి'ని సినిమాగా తీయాలని అనుకున్నాడు. ఇది జరిగింది 1945లో.

ఈ నేపథ్యంలో సినిమా కళపై పూర్తిగా పట్టును సాధించాలని ప్రపంచవ్యాప్తంగా రూపొందిన అత్యుత్తమ చిత్రాలను చూడాలని మిత్రుడు చిదానంద్ దాస్ గుప్తాతో (ప్రముఖ సినిమా విమర్శకుడు) కలిసి 1949లో ఫిల్మ్ సొసైటీని స్థాపించాడు. దేశంలో తొలి ఫిలిం సొసైటీ ఇదే. 1950లో ఆయన పనిచేస్తున్న అడ్వర్టైజ్ కంపెనీ 'రే'ను లండన్ లోని ప్రధాన కార్యాలయానికి పంపింది. అలా లండన్ వెళ్ళి అక్కడున్న అయిదు నెలల్లో 99 సినిమాలు చూశాడాయన. జీన్ రినాయర్, విట్టోరియా డిసికాల చిత్రాలు ఆయనను బాగా ప్రభావితం చేశాయి. అయితే 1951లో భారతదేశంలో జరిగిన అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవంలో ప్రదర్శించిన విట్టోరియా డిసికా చిత్రం 'బైసికిల్ థీవ్స్' ఆయనను బలంగా సినిమా నిర్మాణం వైపు ఆకర్షితుణ్ణి చేసింది. అందుకే రే 'పథేర్ పాంచాలి' గురించి చెప్పేముందు 'బైసికిల్ థీవ్స్' గురించి చర్చించడం ఎంతైనా అవసరం.

ఒక నిరుద్యోగికి అనుకోని విధంగా పోస్టర్లు అతికించే ఉద్యోగం దొరికినా ఆ ఉద్యోగం సైకిల్ ఉన్నవారికే ఇస్తామని షరతు పెట్టడంతో ఇంట్లో చిల్లిగవ్వలేక పెళ్ళాం దుస్తులు, ఇంట్లోని సామానులు అన్నీ అమ్మగా వచ్చిన సొమ్ముతో సైకిల్ కొని ఉద్యోగం సంపాదించుకుంటే రెండు రోజులకల్లా ఆ సైకిల్ నెవరో దొంగిలించుకు పోతారు. సైకిల్ పోగొట్టుకున్న యువకుడు, అతని ఐదేళ్ళ కొడుకూ సైకిల్ కోసం వెదుకుతుండగా నాటి యూరప్ నగరాల దారిద్ర్యాన్ని ఆ ఐదేళ్ళ కుర్రాడి కళ్ళతో మనకు 'డిసికా' బైసికిల్ థీవ్స్ లో చూపిస్తే 'రే' తన చిత్రంలో 'అప్పు' కళ్ళ ద్వారా బెంగాలీ గ్రామీణ జీవితాన్ని మన కళ్ళకు కట్టినట్లుగా చూపించారు.

బబూతి భూషణ్ బందో పాఠ్యాయ రాసిన 'పదై పాంచాలి' నవలా పుస్తకాలు

బబూతి భూషణ్ బందో పాఠ్యాయ

'రే' 'పదై పాంచాలి' స్ట్రీన్ ష్టే వ్రాసుకుని స్క్రిప్టు చేతబట్టుకుని చాలామంది నిర్మాతల వద్దకు వెళ్ళాడు. సినిమా అనుభవం లేని 'రే'ను గాక మరో దర్శకుడితో అయితే తీస్తామని వారు చెప్పారు. మరికొందరు పెద్ద తారలతో తీస్తామన్నారు. 'రే' అంగీకరించక తానే స్వంతంగా నిర్మించాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. కొందరు మిత్రులను సమీకరించి వారి సహకారాన్ని తీసుకున్నాడు. స్వంతంగా సినిమాను నిర్మించాలను కున్నాడు గానీ మరి డబ్బు గురించిన సమస్య వచ్చిపడిందాయనకు.

'రే' తొలుత తన జీవిత భీమా పాలసీపై ఏడువేల రూపాయల లోన్ తీసుకున్నాడు. మిత్రులు కొంత ఇవ్వగా మొత్తం తొమ్మిది వేలా ఐదు వందల పెట్టుబడితో సినిమా నిర్మాణం మొదలైంది. కెమెరామెన్ గా సుబ్రతోమిత్రా, ఆర్ట్ డైరెక్టర్ గా వంశీ చంద్రగుప్తా, దలాల్ దత్తాను ఎడిటర్ గా తీసుకున్నాడాయన. ఇక నటీనటుల విషయానికి వస్తే ఈ చిత్రంలో ఇంద్ర రాకూరాణిగా చిరస్మరణీయమైన పాత్రను పోషించిన చున్ని బాలదేవికి రోజుకు 20 రూపాయలు మాత్రమే ఇచ్చేవారు. సుబీర్ బెనర్జీ, జమీదాన్ గుప్తాలు బాలతారలు. వీరికి పారితోషికం ఏమీ లేదు. ఇలా సినిమా చిత్రీకరణ మొదలైంది. 'పదై పాంచాలి' షూటింగ్ మొదలైన వైనాన్ని 'రే' మాటల్లో చెప్పాలంటే....

'పదై పాంచాలి' షూటింగ్ మొదలైన రోజు నాకింకా గుర్తు. అవి పండుగ రోజులు. అక్టోబర్ నెల. పూజ ప్రారంభమైన రోజు అదే. మా షూటింగ్ లోకేషన్ కలకత్తాకు 75 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉంది. మా టాక్సీ గ్రాండ్ ట్రంక్ రోడ్ మీదుగా వెళుతుంటే అటూ, ఇటూ చిన్న చిన్న పట్టణాలు, పెద్ద పెద్ద ఊళ్ళు కనిపించాయి. పండుగనాటి ఆనందోత్సాహాలు, డోలు వాయిద్యాలు, ఒక్కోచోట ఉత్సవ విగ్రహాలు ఎన్నో కనిపించాయి. అవన్నీ శుభసూచకాలని, అదృష్టం కలిసివస్తుందనీ ఎవరో అన్నారు. కానీ నా అనుమానాలు నాకు ఉండనే ఉన్నాయి. ఏమైనా ఆ మాట నమ్ముదామనే అనుకున్నాను. ఎందుకంటే నిర్మాణంలో ప్రతిభ, సామర్థ్యం, డబ్బు మొదలైన వాటితోపాటు కొంత అదృష్టమూ అవసరమే అని వ్రాసుకున్నాడాయన.

అయితే 'పదై పాంచాలి'ని తెరకెక్కించడంలో 'రే' ఎదుర్కొన్న అవాంతరాలు, కష్టాలు, అన్నీ ఇన్నీ కావు. తను సేకరించిన తొమ్మిదిన్నర వేలు ఎక్కడా సరిపోలేదు. సినిమా షూటింగ్ అప్పుడప్పుడూ ఆగిపోయేది. ఒక దశలో యూనిట్ సభ్యులకు తిండి పెట్టేందుకు కూడా డబ్బులు కరువయ్యేవి. దాంతో 'రే' తన భార్య 'విజయ' నగలు తాకట్టు పెట్టాడు. అప్పటికామె గర్భవతి కావడంతో సీమంతం చేస్తున్నప్పుడు అలంకరించేందుకు నగలను స్నేహితురాలివద్ద తెచ్చుకుంది. తన అత్తగారికి (సుప్రభా దే) తెలియకుండా జాగ్రత్తపడింది. ఈ విషయాన్ని 'రే' 1958లో న్యూయార్క్ లోని ఒక పత్రికకు ఇచ్చిన ఇంటర్వ్యూలో చెప్పాడు. ఈ ఇంటర్వ్యూ కటింగ్ ను భార్యకు పంపుతూ ఈ సంఘటన వివరాల్లోకి కనబడకుండా సిరా పూశాడు. కానీ సుప్రభా దే కు అన్నీ తెలుసు. కానీ తెలిసట్టే ఉండింది. ఆ ఇంటర్వ్యూ కటింగ్ ను చూసి తనలో తానే నవ్వుకుందామె.

మళ్ళీ 'పదై పాంచాలి' నిర్మాణంలోకి వెళితే సినిమా నిర్మాణానికి తప్పనిసరై తను ప్రాణప్రదంగా దాచుకున్న పుస్తకాలను (లైబ్రరీకి) అమ్ముకున్నాడు. ఆ డబ్బూ చాలలేదు. సినిమా సగం కూడా పూర్తవలేదు. దాంతో నాటి బెంగాల్ ముఖ్యమంత్రి బి.పి.రాయ్ తో తన తల్లికి ఉన్న పరిచయాన్ని పురస్కరించుకుని ఆయనను వెళ్ళి కలుసుకున్నాడు. తాను అప్పటిదాకా తీసిన చిత్రాన్ని ఆయనకు చూపించాడు. సినిమా టైటిల్ 'పదై పాంచాలి' (The Song of the Road)ని బట్టి ఇదేదో డాక్యుమెంటరీ లాగ ఉందని భావించి రాష్ట్ర రోడ్ల భవనాల శాఖ నుండి సినిమా నిర్మాణానికి కావలసిన ఆర్థిక సహాయాన్ని మంజూరు చేశారు. ఆ విధంగా ఎట్టకేలకు రెండు లక్షల వ్యయంతో 'రే' 'పదై పాంచాలి'ని పూర్తిచేసాడు.

అలా రూపొందిన 'పదై పాంచాలి' 1958లో ఆగస్టు 26న కలకత్తాలోని మూడు థియేటర్లలో విడుదలైంది. కానీ సినిమా ప్రేక్షకులు ఎప్పుడు ఏ చిత్రాన్ని ఆదరిస్తారో, ఎప్పుడు త్రిప్పికొడతారో చెప్పలేని స్థితి. ఈ చిత్రం ఎలా పోతుందోననే దిగులు 'రే'లో ఉండనే ఉంది. కానీ ఆయన మిత్రుల, శ్రేయోభిలాషుల ఊహల అంచనాలను మించి

ఈ చిత్రం అనూహ్యమైన ప్రజాదరణకు నోచుకోవడంతో భారతీయ సినిమా రంగం ఒక మహత్తరమైన మలుపు తిరిగింది. ఏ అయిదారు వారాలు పోతుందో అనుకున్న థియేటర్ల యాజమాన్యానికి ఈ చిత్రం ఒక సమస్యగా మారింది. ముందుగా ఒప్పందం చేసుకున్న ప్రకారం అదే యేడు సెప్టెంబరు 30న భారీ తారాగణం దిలీప్ కుమార్, దేవానంద్, బీనారాయ్లు నటించిన జెమినీ వారి 'ఇన్నానియట్' కలకత్తాలో విడుదల కావలసి వుంది. (ఈ చిత్రం బి.ఎ.సుబ్బారావు తెలుగు చిత్రం పల్లెటూరి పిల్ల 1951కు రీమేక్). కానీ 'పథేర్ పాంచాలి'కి రోజురోజుకూ ప్రేక్షకాదరణ పెరిగి 14 వారాల పాటు ఏకధాటిగా ఆడింది.

ఇంతగా ప్రేక్షకాదరణ పొందిన 'రే' 'పథేర్ పాంచాలి'లో ఏముంది అంటే 'పథేర్ పాంచాలి' ఒక సజీవ గ్రామ జీవన కావ్యం. అందులో మనం చూసేది కేవలం దారిద్ర్యం కాదు. ఒకరకంగా ఈ చిత్రంలో కనపడిన పేదరికం భారతీయ సినీ ప్రేక్షకులను బాగా కదిలించింది. 'అప్పు' ఒక పేద బ్రాహ్మణు కుటుంబంలో జన్మించిన కుర్రాడు. తండ్రి అర్థకవు కవి. అతడి సంపాదనతో ఇల్లు గడవటం కష్టంగా ఉంటుంది. దుర్గ అనే ఆరేళ్ళ పాప అతడికి అక్క. అప్పు తండ్రి ప్రభుత్వ ఉద్యోగం దొరుకుతుందని కలలు కంటూ ఆ ఉద్యోగంతో తన కుటుంబం సంతోషంగా ఎలా గడుపుతుందని ఊహించుకుంటాడు. కానీ ఉద్యోగం రాదు. బీదరికంలో మగ్గుతుంటారు. చిరిగిన బట్టలు వేసుకుని దుర్గ వీధి బడిలో చదువుతుంటుంది. పక్కింటివారు దుర్గపై నెక్లెస్ దొంగతనం నేరం వేస్తారు. ఇంట్లోని ముసలమ్మ (చున్ని) చచ్చిపోతుంది. దుర్గ జ్వరంతో బాధపడుతూ మరణిస్తుంది. దాంతో అప్పు సంసారం కష్టాలపాలై బ్రతుకుదెరువుకై ఊరు వదిలి బెనారస్ వెళ్ళడంతో కథ ముగుస్తుంది. ఈ కథ నవలలో సగం మాత్రమే. 'పథేర్ పాంచాలి లో గల మానవత్వం, భావన ప్రధానమైన అంశాలు. జీవన వాస్తవాల' నన్ను ఆకర్షించాయి. అందుకే సినిమా తీసేందుకు దాన్ని ఎన్నుకున్నాను. అయితే నవలలో సగంకంటే ఎక్కువగా నేను తీయలేకపోయాను. కుటుంబం బెనారస్ వెళ్ళడంతో సినిమాను ముగించాను అంటాడు 'రే'.

'పథేర్ పాంచాలి' సినిమాగా ఎంతగా సంచలనం సృష్టించిందో ఇది నవలగా వచ్చిన కాలం కూడా సంచలనాన్నే సృష్టించింది. బిబూతి భూషణ్ బందోపాధ్యాయ రాసిన ఈ నవల 1930లో ఒక ప్రముఖ

బెంగాలీ పత్రికలో ధారావాహికంగా ప్రచురితమైంది. రచయిత పుట్టి పెరిగిన గ్రామీణ వాతావరణం అంతా ఒక ఆత్మ కథలాగా వ్రాశారు. ఇందులో కథ ఏదీ లేదని మొదట ఒక ప్రచురణకర్త పుస్తకంగా వేయడానికి ఒప్పుకోలేదు. నిజానికి మొదట పత్రికలవారు కూడా ఒప్పుకోలేదు. పాఠకుల ప్రతిస్పందన మేరకే కొనసాగించామని చెప్పారు. కానీ అనూహ్యంగా అప్పు, దుర్గల కథ పాఠకులకు నచ్చింది. సీరియల్ పాపులర్ అయింది. ఏడాది తరువాత పుస్తకంగా వెలువడి బెస్ట్ సెల్లర్ జాబితాలో చేరిపోయింది 'పథేర్ పాంచాలి'.

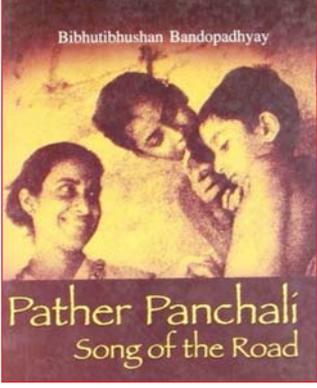
'రే' 'పథేర్ పాంచాలి'కి వచ్చినన్ని అవార్డులు ఆయనకు మరే చిత్రానికి రాలేదంటే అతిశయోక్తి కాదు. కేన్స్ చిత్రోత్సవంలో 'బెస్ట్ హ్యూమన్ దాక్యుమెంట్' రాష్ట్రపతి ఉత్తమ చిత్రం అవార్డు, వడెన్ బరో, మనీలా, శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, బెర్లిన్, వాంకోవర్, న్యూయార్క్, టోక్యో, డెన్మార్క్ లలో జరిగిన చిత్రోత్సవంలో పాల్గొని పురస్కారాలను అందుకుంది.

అయితే 1956లో జాతీయ అవార్డులలో 'పథేర్ పాంచాలి'తో పోటీపడినది బి.ఎన్.రెడ్డి తెలుగు చిత్రం 'బంగారు పాప'. ఆనాడు తప్పిపోయిన స్వర్ణం మనకు 2016లో ఒక ఘక్త కమర్షియల్ సినిమా 'బాహుబలి'కి రావటం ఆశ్చర్య పడవలసిన విషయం. 'రే' అప్పు కథ కొనసాగింపుగా 'అపరాజిత' (1956), 'అపూర్ సంసారో'గా ట్రయాలజీని రూపొందించాడు.

ఇంత సంచలనం సృష్టించిన 'పథేర్ పాంచాలి' వల్ల 'రే'కు ఆర్థికంగా ఒరిగిందేమీ లేదు. 'పథేర్ పాంచాలి' 1982 జూలై నాటికి 10.64 లక్షలు వసూలు చేయగా వీటిలో 'రే'కు దక్కింది మూడువేలే అంటే నమ్మలేమో. కానీ ఇది పచ్చి నిజం.

ఏది ఏమైనా సరే వచ్చింది పేరు, బెంగాల్ ప్రభుత్వకు దక్కింది పైకం. ఆ తర్వాత రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సమాచార శాఖవారు పథేర్ పాంచాలి కలెక్షన్లలో కొంత ధనాన్ని 'రే' కు చెందాలని తీర్మానించినా దానికి సంబంధించిన ఉత్తర్వులు వెలువడనే లేదు. ఏది ఏమైనా భారతీయ సీమలో నూతనాధ్యాత్మ్యానికి శ్రీకారం చుట్టిన 'పథేర్ పాంచాలి' సెయిలూయిడ్ అనే పదానికి సరైన నిర్వచనంగా నిలిచిపోయింది.

- హెచ్.రమేష్ బాబు, m: 7780736386
e: hrameshbabu5@gmail.com

మహాకవుల జాపకార్థం - తెలంగాణ కవితా సప్తాహం

రాష్ట్ర సాధన కోసం సాగిన సుదీర్ఘపోరులో తెలంగాణ సాహితీరంగం సాగించిన పోరు గణనీయమైంది. అలాంటి పోరుకు తమ సాహిత్యాన్ని ఉద్యమ గీతాలుగా, నినాదాలుగా ఊతమిచ్చి మనలను ముందుకు ఉరికించిన ఆనాటి తెలంగాణ మహానీయులందరో ఉన్నారు. అలాంటి వారిలో ముందుగా గుర్తుకొచ్చేది తెలంగాణ సాహితీ శిఖరాలుగా కీర్తి పొంది, తెలుగు ప్రజల గుండెల్లో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయిన మరవురాని మహానీయులైన మహాకవులు డా॥ దాశరథి కృష్ణమాచార్య, జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు గ్రహీత డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి ల జయంతి వేడుకలను 'తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి' 8 రోజులపాటు 'తెలంగాణ కవితా సప్తాహం' పేరుతో రవీంద్రభారతిలోని సమావేశమందిరంలో ప్రతి రోజు సా.6 గంటల నుండి 9 గంటల వరకు నిర్వహించింది. ఈ సందర్భంగా ఆ మహాకవులను స్మరించుకుంటూ 2019, జూలై 22న డా.దాశరథి 95వ జయంతి మొదలుకొని, జూలై 29న డా. సి. నారాయణరెడ్డి 88వ జయంతి వరకు ఈ సాహిత్య కార్యక్రమాలను 'తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి' అత్యంత వైభవంగా నిర్వహించింది. "నా తెలంగాణ కోటి రతనాల వీణ" అని నినదించి, తెలంగాణ ఆత్మగౌరవాన్ని నిలిపిన మహాకవి డా.దాశరథి కృష్ణమాచార్య, తెలుగు సాహిత్యంలోని అన్ని ప్రక్రియలను స్పృశించిన మరో గొప్ప కవి, శబ్దబ్రహ్మ, జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు గ్రహీత డా. సి. నారాయణరెడ్డిల జయంతులు ఒకే నెలలో యాదృచ్ఛికంగా కలిసిరావడంవల్ల ఈ మహాకవులకు అక్షర నీరాజనంగా 'తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి'

ఈ కార్యక్రమానికి శ్రీకారం చుట్టింది. ఇందులో ప్రతిరోజు ఓ ప్రముఖ సాహితీవేత్త తెలంగాణ సాహిత్యాన్ని, కథా వికాసం, నవలా వికాసం, కవితా వికాసం, సాహిత్య పరిశోధన, తెలంగాణ నాటకం, రూపకం తదితర అంశాలపై వివిధ కోణాలను తమ ప్రసంగాలద్వారా అవిష్కరించారు. ప్రతిష్టాత్మకంగా జరిగిన 'తెలంగాణ కవితా సప్తాహం' లో ప్రతిరోజు 11మంది కవులు కవినమ్మేళనంలో పాల్గొని వైవిధ్యభరితమైన ఇతివృత్తాలతో తమ చక్కని కవితలు చదివి ఆ మహాకవులకు అక్షరాభిషేకం చేశారు. ఇందులో భాగంగా తొలిరోజు 22.7.2019న ఘనంగా ప్రారంభమైన 'తెలంగాణ కవితా సప్తాహం' వేడుకలకు ముఖ్యఅతిథిగా రాష్ట్ర సాంస్కృతిక, పర్యాటక, క్రీడల శాఖ మంత్రివర్యులు గౌ.శ్రీ వి.శ్రీనివాసగౌడు పాల్గొని ప్రజల గురించి, వారి సమస్యలు, జీవితాల బాగాగుల గూర్చి ఆలోచించేవారే సాహితీవేత్తలు, కవులని, వాటిని సాధించుకోవడానికి చేసే ఉద్యమాలు, ప్రజాపోరాటాలలో జైలు గోడలపై బొగ్గుతో రాసిన "నా తెలంగాణ కోటి రతనాల వీణ" అనే నాలుగు మాటలు భగ్గుమన్నాయన్నారు. తెలంగాణ ప్రజల ఆవేదనకు దాశరథి అక్షరరూపాన్నిస్తే... ఆ అక్షరాలే ప్రజల గొంతుకలై ఉద్యమించాయన్నారు. దాశరథి సాహిత్యం లేనిదే తెలంగాణ ఉద్యమమే లేదన్నారు. అలాంటి నిజమైన గొప్ప సాహితీవేత్త, మహాకవి డా.దాశరథి కృష్ణమాచార్య కలం నుండి పుట్టుకొచ్చిన ఎన్నో కవితలు సమస్యలను సాధించే దిశగా, ప్రజలందరిని పోరాటంవైపుకు నడిపించే దిశగా చేశాయని అవి తెలంగాణ రాష్ట్ర కల సాకారానికి తోడ్పడ్డాయని

గుర్తు చేశారు. తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి ఆధ్వర్యంలో తెలంగాణ మహాకవులు ఒకే నెలలో వారం రోజుల తేడాతో జన్మించిన దాశరథి, సినారెల జయంతి వేడుకలను పురస్కరించుకొని వారం రోజులపాటు ఇంత పెద్దఎత్తున ఇలాంటి సాహితీ కార్యక్రమాలు జరపడం తెలుగు సాహిత్యానికే వన్నె తెచ్చిందన్నారు. ఈ కవితా సప్తాహాన్ని అభినందించారు.

ఈ కార్యక్రమానికి అధ్యక్షత వహించిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి అధ్యక్షులు డాక్టర్ నందిని సిద్ధారెడ్డి గారు అధ్యక్షోపన్యాసం చేస్తూ ఉద్యమానికి, సాహిత్యానికి మధ్య వారధిగా నిలబడిన మహాకవి దాశరథి. తెలంగాణ ఉద్యమంలో చైతన్య పతాకంగా దాశరథి రచించిన “నా తెలంగాణ కోటి రతనాల వీణ” అన్న పంక్తులు ఓ నినాదంగా మారి ప్రజల్ని ఉత్తేజపరుస్తూ ఉద్యమం వైపు నడిపించిందన్నారు. బమ్మెర పోతన తర్వాత అంత బలంగా పద్యం రాసిన కవి దాశరథి మాత్రమేనని, పద్యంలో ఉండే విలక్షణం, గాఢతను పద్యకవులు అందుకోలేకపోయారని అభిప్రాయపడ్డారు, అమృతానికి ఆప్రేమడితం కవిత్వమనీ నిర్వచించిన దాశరథి తెలంగాణ అస్తిత్వ పతాకంగా నిలిచి ఉంటారని పేర్కొన్నారు. అలాగే తెలంగాణ గర్వించదగ్గ మరో మహాకవి, ఆధునికాంధ్ర కవిత్వానికి చిరునామా, తెలుగు సాహిత్యానికి నిలువెత్తు సంతకం సినారె అని, ఆ మహాకవులకు అక్షర నీరాజనం సమర్పించడానికి ‘తెలంగాణ కవితా సప్తాహం’ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహిస్తున్నామని ప్రకటించారు. ఈ సాహితీసభకు అత్యీయ అతిథిగా హాజరయిన తెలంగాణ ప్రభుత్వ సలహాదారు డాక్టర్ కేపీ. రమణాచారి మాట్లాడుతూ తెలంగాణ పీడిత ప్రజల గొంతుక దాశరథి. ఇక్కడి కవులందరూ పోతన వారసులేనన్నారు. సినారె కవిత్వంలో సినిధార, దాశరథి కవిత్వంలో అగ్నిధార ఉంటాయని వారి సాహితీ వ్యక్తిత్వాన్ని ఆవిష్కరించారు. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాకనే మహాకవుల జన్మదినానికి సరైన గుర్తింపు వచ్చిందని తెలియజేశారు. ఈ తరం కవులకు ఈ కార్యక్రమం శుభప్రదం అంటూ కొనియాడారు. సాహిత్య అకాడమీ తెలంగాణ సాహిత్య వికాసం కోసం ‘కవితా సప్తాహం’ లాంటి గొప్ప కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నందుకు అధ్యక్షులు డా. నందిని సిద్ధారెడ్డి కి, కార్యదర్శి డా. ఏనుగు నరసింహారెడ్డి కి అభినందనలు తెలియజేశారు. తెలంగాణను సంపూర్ణంగా అవగతం చేసుకుని ఈ గడ్డ మట్టిమీద నిలిచిన మహాకవులు దాశరథి, సినారెలను తెలంగాణవారి కాదు ప్రపంచంలోవున్న తెలుగువారందరు గుర్తుంచుకుంటారన్నారు. తొలినాటి తెలంగాణ ఉద్యమానికి ఊపిరిగా దాశరథి తన జీవితాన్నే ధారపోశారని, అలాగే తెలుగు సాహిత్యానికి స్ఫూర్తిగా ఆదర్శమూర్తిగా సినారె తన జీవితాన్ని చివరివరకు కొనసాగించారని, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి గత సంవత్సరం కూడా ‘తెలంగాణ కవితా సప్తాహం’ పేరున వివిధ సాహితీ

కార్యక్రమాలు నిర్వహించిన విషయాన్ని గుర్తు చేశారు.

‘తెలంగాణ కవితా సప్తాహం ప్రారంభసభకు సమన్వయకర్తగా వ్యవహరించిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి కార్యదర్శి డాక్టర్ ఏనుగు నరసింహారెడ్డి తెలంగాణలో కనుమరుగైన సాహిత్యాన్ని మెరుగుపరచడానికి తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి ఎన్నో రకాలుగా తమవంతు కృషి చేస్తుందని, తెలంగాణలో సాహిత్యానికి కొదవలేదని మరోసారి చాటి చెప్పేందుకు ఇలాంటి కార్యక్రమాలు ఎంతగానో దోహదపడతాయన్నారు. భవిష్యత్తులో మరిన్ని సాహితీ కార్యక్రమాలు చేయడానికి తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి తమవంతు కృషిచేస్తుందని తెలియజేస్తూ, ఇరువురు మహాకవుల జీవితాలలోని గొప్పతనాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తుచేశారు. నేటితరం సాహితీవేత్తలకు, కవులకు ఇలాంటి సాహితీసభలు ఎంతోగానో అవసరమని భావించిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి తెలంగాణ కీర్తిఖిఖిరాలైన దాశరథి, సినారె ల జయంతి వేడుకలను కవితా సప్తాహం పేరుతో వారం రోజులపాటు ఎంతో ఘనంగా జరిపింది.

ఈ 8 రోజులపాటు సాగిన ‘తెలంగాణ కవితా సప్తాహం’లో ప్రముఖ సాహితీవేత్తలతో తెలంగాణ సాహిత్యాన్ని రోజుకొక అంశాన్ని సాహితీ ప్రక్రియగా ఎన్నుకొని వివిధ కోణాల్లో ఎనిమిదిమంది సాహితీవేత్తలు తమ ప్రత్యేక ప్రసంగాల ద్వారా ఆవిష్కరించారు. మొదటిరోజు ప్రముఖ కవి ‘ధింసా’ (పి.సి.రాములు) ‘మహాకవి దాశరథి జీవితం కవిత్వం’, పై ప్రత్యేక ప్రసంగం చేశారు. రెండవరోజు ‘తెలంగాణ కథా వికాసం’, పై కె.పి.అశోక్కుమార్, మూడవరోజు ‘తెలంగాణ నవలా వికాసం’, పై కాసుల ప్రతాపరెడ్డి, నాల్గవరోజు ‘తెలంగాణ కవితా వికాసం’ పై డా॥జి.బాలశ్రీనివాసమూర్తి, ఐదవరోజు ‘తెలంగాణ విమర్శ వికాసం’ పై డా॥సి.హెచ్. లక్ష్మణ చక్రవర్తి, ఆరవరోజు ‘తెలంగాణ సాహిత్య పరిశోధన’ పై డా॥వెలిదండ నిత్యానందరావు, ఏడవరోజు ‘తెలంగాణ నాటకం-రూపకం’పై డా॥తూర్పు మల్లారెడ్డి, ఎనిమిదవ రోజు ‘మహాకవి సినారె బహుముఖ ప్రస్థానం’ పై గురిజాల రామశేషయ్య తమతమ ప్రత్యేకమైన ప్రసంగాలతో ఆహుతులను అలరించారు. తెలంగాణా కవితా సప్తాహం కార్యక్రమం చివరి రోజున సభాధ్యక్షత వహించిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి కార్యదర్శి డా. ఏనుగు నరసింహారెడ్డి మాట్లాడుతూ తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత ఈ ప్రాంతపు కవులకు గొప్ప గౌరవం దక్కుతుందని, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వారి జయంతి, వర్ధంతల పేరిట ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తుందని, అందులో భాగంగానే తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి మహాకవులైన దాశరథి, సినారాయణరెడ్డిల జయంతి వేడుకలు ‘కవితా సప్తాహం’ పేరిట నిర్వహించిందన్నారు. నేటి కవుల సమాజంపై దాశరథి, సినారాయణరెడ్డిల ప్రభావం ఎంతగానో ఉందన్నారు. వారం

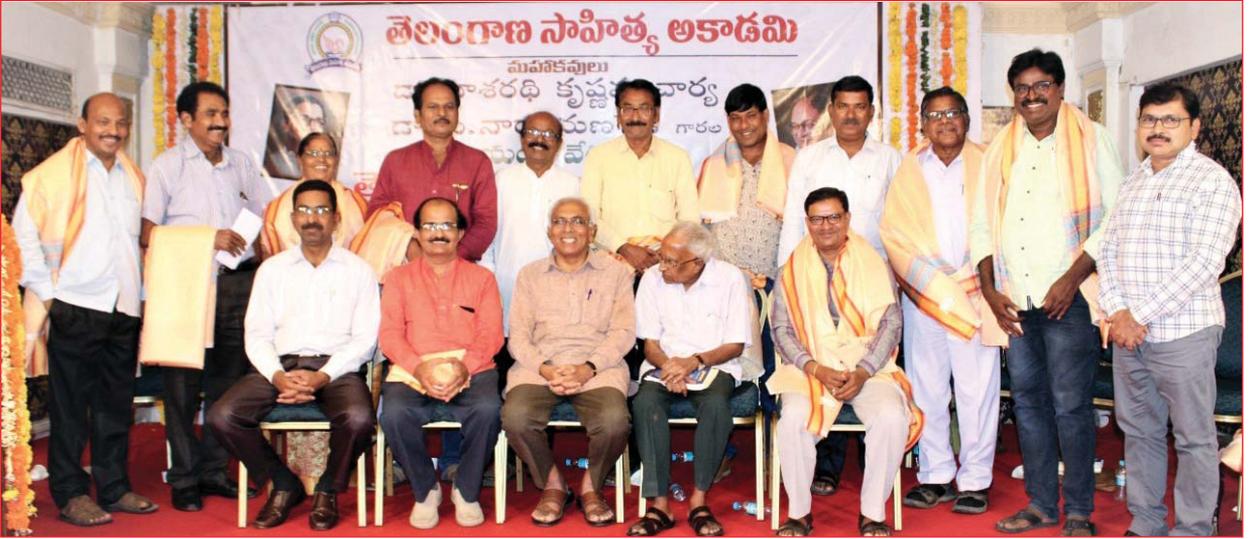
రోజులుగా జరుపుకుంటున్న ఈ ఉత్సవాలు మహాకవుల అక్షరాలకు జరుగుతున్న నీరాజనాలుగా అభివర్ణించారు. ఆఖరిరోజు జరిగిన ఈ కార్యక్రమానికి ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్న భాషా సాంస్కృతిక శాఖ డైరెక్టర్ మామిడి హరికృష్ణ మాట్లాడుతూ తెలుగుభాష, తెలంగాణ చైతన్యాన్ని ప్రపంచ నలుచెరుగులా వ్యాపింపజేసిన, సాహితీవేత్త డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి, తెలంగాణ గర్వించదగ్గ మరో మహాకవి దాశరథి ల జయంతి వేడుకలను ఇంత భూప్రత్యంగా జరిపించిన సాహిత్య అకాడమి అధ్యక్షులు డా॥నందిని సిఠారెడ్డి, కార్యదర్శి డా॥ఏనుగు నరసింహారెడ్డి అభినందనీయులన్నారు. తెలంగాణకు దాశరథి, కాళోజీలు రెండు కండ్లయితే సినారె మూడో కన్ను అని అభివర్ణించారు. రోజుకొకరు వ్యాఖ్యాతతోపాటు ప్రతిరోజు 11మంది కవులతో కవినమ్మేశనం నిర్వహించారు. ఎనిమిది రోజులకు కవులు, వ్యాఖ్యాతలు, ప్రత్యేక ప్రసంగకర్తలు దాదాపు 120 మంది పాల్గొని సందర్భోచితమైన తమదైన ప్రసంగాలతోనూ, భావయుక్తమైన కవిత్వంతోనూ తెలంగాణ సాహిత్య విశిష్టతను తెలియపరచి ఆహుతులను ఎంతగానో అలరించారు. తెలంగాణ కవితా సప్తాహం పండుగలో సాహితీప్రియులను పులకింపజేశారు. అన్ని రోజులకు సుమారు 1000 మందికి పైగా పాల్గొన్న ప్రేక్షకులను, సాహితీమిత్రులను సాహిత్య విహంగవీక్షణ చేయించడం తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమికే సాధ్యమైంది. .

తెలంగాణ కవితా సప్తాహం కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న కవులు - ఆశారాజు, వరుగుల శివకుమార్, కందుకూరి శ్రీరాములు, తైదల అంజయ్య, సిద్దింకి యాదగిరి, హరగోపాల్, దాసరాజు రామారావు, దామెర రాములు, దాస్యం సేనాధిపతి, కాంచనపల్లి, గుడిపల్లి నిరంజన్, వ్యాఖ్యాత : ఘనపురం దేవేందర్. దేవనపల్లి వీణావాణి, కందాకొలై రాఘవాచార్య, కోటం చంద్రశేఖర్, సి. హెచ్. ఆంజనేయులు, సి. హెచ్. ప్రకాశ్, మోతుకూరి అశోక్ కుమార్, జి. ఎం. రామశర్మ, డా॥ వి. శంకర్, పొన్నాల బాలయ్య, ఒద్దిరాజు ప్రవీణ్ కుమార్, సాగర్ల

నత్తయ్య, వ్యాఖ్యాత పోరెడ్డి రంగయ్య, జింబో, బిల్ల మహేందర్, వి.ఆర్. విద్యార్థి, గద్వాల కిరణ్ కుమారి, వింజామర సరోజ, భీంపల్లి శ్రీకాంత్, సి.హెచ్. ప్రకాశ్, ఎర్కల్లి యాదయ్య, పరమాత్మ, డా॥ బెల్లి యాదయ్య, షాజహానా, వ్యాఖ్యాత : పోతన జ్యోతి. మెర్సీ మార్గెట్, దేవులపల్లి వాణి, జూపాక సుభద్ర, మలుగ అంజయ్య, కోడూరి విజయకుమార్, జ్యులిత, మోహన్ రుషి, ఎలనాగ, జయంతి వాసరచెట్ల, దోరవేటి, పోతన జ్యోతి, వ్యాఖ్యాత:శిఖా గణేష్. మునాస వెంకట్, మధుకర్ వైద్యుల, మౌనశ్రీ మల్లిక్, యాకూబ్, భండారు విజయ, ఉదారి నారాయణ, సిద్ధార్థ, జి.ఆర్.కుర్మే, స్నేహబ, సి.హెచ్.సీతాలక్ష్మి, చెమన్, వ్యాఖ్యాత: సామశిల తిరుపాల్. కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి, సుంకర రమేష్, జగన్ రెడ్డి, ఐతా చంద్రయ్య, డా॥ తిరుమల శ్రీనివాసాచార్య, బెల్లంకొండ సంపత్ కుమార్, నసీన్ ఖాన్, సిహెచ్.ఉషారాణి, హరనాథ్, వెన్నెల సత్యం, పొన్నం రాజయ్య, వ్యాఖ్యాత:రాయరావు సూర్యరావు. రూప్ కుమార్ డబ్ల్యుకార్, చిత్తలూరి సత్యనారాయణ, వేముల సత్యనారాయణ, కూకట్ల తిరుపతి, పప్పుల రాజిరెడ్డి, మండల స్వామి, శాంతకుమారి, కూర చిదంబరం, గోగులపాటి కృష్ణమోహన్, వ్యాఖ్యాత:రమాదేవి కులకర్ణి. జి. రామకృష్ణ, పగడాల నాగేందర్, జనజ్యూల, ద్వాపరి నరేందరెడ్డి, గొట్టిపర్తి యాదగిరిరావు, కారెం శంకర్, కళాగోపాల్, అనిశెట్టి రజిత, పొద్దులూరి మాధవీలత, అరుణ నారదభట్ల, వ్యాఖ్యాత : సంబరాజు రవిప్రకాశ్ తదితరులు పాల్గొని సభను విజయవంతం చేయడం జరిగింది.

వారంరోజులపాటు నిరంతరంగా కొనసాగిన ఈ కార్యక్రమానికి క్రమం తప్పకుండా ప్రతిరోజు ఇంతమంది విచ్చేసి ఇంత విజయవంతం కావడానికి సహకరించిన సాహితీ మిత్రులందరికీ పేరుపేరున కృతజ్ఞతలతో కవితా సప్తాహం సభను ముగించారు.

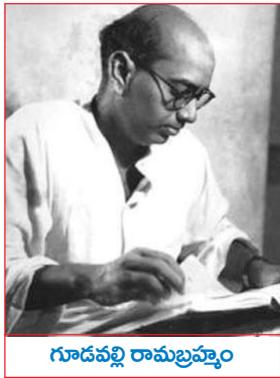
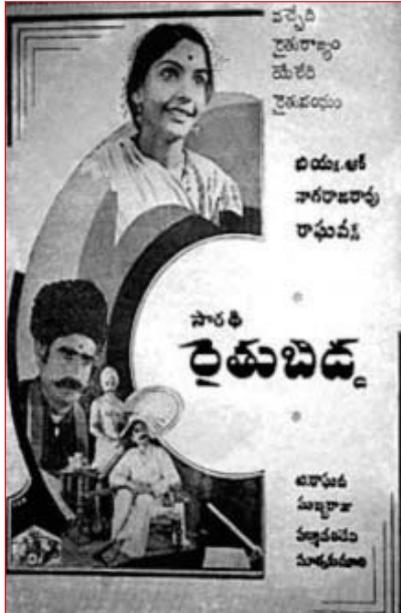
- సోమశిల తిరుపాల్,
m : 9989260336

“రైతుబిడ్డ”కు 80 ఏళ్ళు

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం ఆంధ్రప్రదేశ్ లో జమిందారీ విధానానికి వ్యతిరేకంగా రైతులు పోరాడారు. కవులు, కళాకారులు, ఈ ఉద్యమానికి ఊతమిచ్చారు. అలాంటి సంక్షుభిత కాలంలో అంటే తెలుగు టాకీ తొలి దశకంలోనే ఒక సంవలన చిత్రం రూపొంది జమిందారుల గుండెల్లో గుబులు పుట్టించింది. అదే అలనాటి “రైతుబిడ్డ” (1939). ఈ సినిమా దర్శకుడు అభ్యుదయవాది, పత్రికారచయిత గూడవల్లి రామబ్రహ్మం. రైతుబిడ్డ సినిమా గురించి చర్చించేముందు రామబ్రహ్మం తొలి చిత్రం గురించి తెలుసుకోవాలి. 1938లో దర్శక నిర్మాతగా ఆయన తొలుత సారథి ఫిలిమ్స్ పతాకంపై ‘మాలపిల్ల’ చిత్రం తీశారు. హిందీ చిత్రం ‘అచూత్ కన్య’ ప్రేరణతో తీసిన చిత్రం ఇది. అప్పటిదాకా పౌరాణికాలే పెద్ద దిక్కుగా ఉన్న తెలుగు చిత్రసీమలో ‘మాలపిల్ల’ ప్రయోగాత్మకంగా అభ్యుదయవాదంతో సంవలనం సృష్టించింది. అంటరానితనాన్ని తూర్పారబట్టిన చిత్రమిది. సినిమాను సాంఘిక చైతన్యం కోసం ఎలా ఉపయోగించుకోవచ్చో నిరూపించి విజయం సాధించారు గూడవల్లి. ఒక బ్రాహ్మణుడు మాలపిల్లను ప్రేమించి పెళ్ళాడటం కథాంశం. కుల వివక్ష యావద్భారతాన్ని ఆవరించి ఉన్న ఆరోజుల్లో ‘మాలపిల్ల’ విజయం అందించిన ఉత్సాహాద్వేగాలతోనే రెండో సినిమాగా “రైతుబిడ్డ”ను రూపొందించారు గూడవల్లి. 1939లో విడుదలైన ఈ “రైతుబిడ్డ” ఈ ఆగస్టు 27వ తేదీన 80 సంవత్సరాలు పూర్తి చేసుకుంటున్నది. స్వాతంత్ర్యోద్యమం ఉధృతంగా జరుగుతున్న రోజుల్లో జమిందారుల చేతుల్లో రైతు కూలీలు పడుతున్న బాధలు, పోలీసులు, రెవెన్యూ యంత్రాంగం భూస్వాముల అడుగులకు మడుగులొత్తడం వంటి అంశాలతో రూపొందిన చిత్రం “రైతుబిడ్డ”. ఈ చిత్రంలో ఒక రైతు బిడ్డగా కొనరాజు, మరో రైతు నాయకుడు రామిరెడ్డిగా బళ్ళారి రాఘవ, భీమవరపు నరసింహారావు (ఈ సినిమాకు సంగీత దర్శకుడు

ఈయన), సీతాపతి (సాక్షాత్తు గిడుగు రామమూర్తి కొడుకు), జవ్వాది రామారావు, కొమ్మూరి పద్మావతి, టంగుటూరి సూర్యకుమారి, బేబి వరలక్ష్మి (ఆ తర్వాత హీరోయిన్ గా ఎదిగిన ఎస్. వరలక్ష్మి), సూరిబాబు తదితరులు నటించారు. కొనరాజు, గోపీచంద్ రచయితలు. అయితే 1939 అక్టోబరులో ప్రకాశం వంతులుగారు మద్రాసు అసెంబ్లీలో ప్రవేశపెట్టబోయే ‘ప్రకాశం బిల్లు’ కు ప్రచారంగా ఈ చిత్రాన్ని పరిశ్రమలో భావించారు. అదే కాలంలో జరుగబోయే జిల్లా బోర్డు ఎన్నికల్లో జమిందారీ వ్యతిరేక ప్రచారానికి ఈ చిత్రం ఉపయోగపడింది. కానీ “రైతుబిడ్డ” చిత్రంలో జమిందారుల పట్ల ద్వేషం కలిగించే ఘట్టాలు లేవు. వారిలో హృదయ పరివర్తన కలగాలనే అంశాన్ని దర్శకులు చొప్పించారు. ఈ చిత్రానికి నిర్మాత సాక్షాత్తు ఒక జమిందారు అంటే ఆశ్చర్యం కలగవచ్చు. కానీ నిజం. ఆయన రాజా యార్లగడ్డ శివరామప్రసాద్. అంటే చల్లపల్లి జమిందారు. దీన్ని జమిందారీ వ్యతిరేక చిత్రంగా భావించిన బొబ్బిలి, వెంకటగిరి జమిందారులు “రైతుబిడ్డ”ను నిషేధించాలని నోటీసులిచ్చారు. కానీ “రైతుబిడ్డ” 1939, ఆగస్టు 27 న విడుదలైంది. అదేరోజు జమిందారుల పక్షంలోని లాయర్లు నెల్లూరు వచ్చి నోట్సు రాసుకుని వెళ్ళారు. అంత కుముందే “రైతుబిడ్డ” చిత్రాన్ని ప్రదర్శిస్తే సివిల్, క్రిమినల్ చర్యలు తీసుకుంటామని నిర్మాతలను జమిందారులు బెదిరించారు. మరో అడుగు ముందుకేసి నెల్లూరు జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ ను పట్టుకుని ఆయనచేత వెంకటగిరి టౌన్ తాలుకాలోనే కాదు నాటి గుడూరు డివిజన్ లో కూడా సినిమాటోగ్రాఫ్ చట్టం ప్రకారం చిత్రాన్ని ప్రదర్శించరాదని నిషేధపుటుత్తర్వు లిప్పించారు. కానీ అంతకు మునుపే సెన్సార్ బోర్డు వారు సినిమా విడుదలకు అనుమతిస్తూ సర్టిఫికేట్ జారీ చేశారు. ప్రదర్శనార్థం కాని భాగాలను తీసివేశారు. కానీ ప్రదర్శనను నిషేధించలేదు. కానీ చిత్రాన్ని నిషేధించవలసిందిగా సెన్సార్ వారిపై కూడా పత్రికలు వచ్చాయి.

గూడవల్లి రామబ్రహ్మం

కొనరాజు గోపీచంద్

అది సాధ్యం కాలేదు. లా అండ్ ఆర్డర్ను కాపాడవలసిన మేజిస్ట్రేట్ ఇలా ఏకపక్షంగా జమిందారుల కొమ్ముకాయడం ప్రజలకు ఆగ్రహం తెప్పించింది. కడకు చిత్ర నిర్మాతగా వ్యవహరించిన చల్లపల్లి జమిందారు తన సొంత జిల్లా (కృష్ణా)లో కూడా సినిమాను నిషేధించారు. అట్లా తెలుగులో నిషేధానికి గురైన సినిమా 'రైతుబిడ్డ'.

చెకూసన్ కంపెనీవారు "రైతుబిడ్డ"ను ప్రదర్శించడానికి 1939 నవంబర్ 22న మల్లమ్మ దేవాలయం యాజమాన్యం క్రింద నున్న ఒక ఎకరం 90 సెంట్ల భూమిని కిరాయికి తీసుకుని జిల్లా బోర్డు, జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ల నుండి లైసెన్స్ పొంది తాతాకృతికంగా దేరా వేసి సినిమాను ప్రదర్శించారు. ఈ లైసెన్స్ 1940 మార్చి 4 వరకు చెల్లుబాటులో ఉంది. ఈలోగా దౌర్జన్యంగా వారిని వెళ్ళగొట్టడానికి పలు చర్యలు చేపట్టారు. కోర్టులో కేసు వేశారు. ఈ చర్యలన్నింటికీ అక్కడి తహశీల్దార్ కారణం. వెంకటగిరిలో అక్కడ సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్ "రైతుబిడ్డ" ప్రదర్శనలు జరగకుండా అధికార దుర్వినియోగానికి పాల్పడ్డారు. ఇలా జమిందారులకు తొత్తులుగా పనిచేసిన వాళ్ళందరూ ఈ చిత్రాన్ని అధికారికంగా, అసాధికారికంగా నిషేధించడానికి తమ శక్తియుక్తుల్ని పూర్తిగా వినియోగించారు.

నాడు ఈ సినిమాకు నవశక్తి, జమీన్ రైతు, వాహిని మొదలైన

పత్రికలు ఎంతో ప్రోత్సాహాన్ని, అండదండలను అందించాయి. 'తమ మాటలను నిరాకరించి చిత్రాన్ని ప్రదర్శించడం చూసి జమిందారులు కోపం పట్టలేకపోయారు. ఇంతగా సంచలనం సృష్టించిన ఈ సినిమా మేధావులు, కవులు, కళాకారులు, అభ్యుదయవాదుల మన్ననలందుకుంది. కానీ ఆర్థికంగా నష్టం కలిగింది. గూడవల్లిగారు "మాలపిల్ల(1938), రైతుబిడ్డ(1939), ఇల్లాల(1940), అవవాడు(1941), వత్తి(1942), వంతులమ్మ(1943), మాయాలోకం(1945), పల్నాటియుద్ధం(1947)" వంటి సినిమాలు తీసారు. ఏదిఏమైనప్పటికీ తెలుగు సినిమాలో సోపలిస్టు భావాలకు బీజానాపన చేసిన అభ్యుదయ తెలుగు సినిమా 'రైతుబిడ్డ' దర్శకుడు గూడవల్లి రామబ్రహ్మం.

చరిత్రలో మాలపిల్ల, రైతుబిడ్డ, చిల్లరదేవుళ్ళు, మాభూమి, దాసి వంటి సినిమాలు అరుదుగా తయారయ్యాయి. మళ్ళీ ఇలాంటి సినిమాలు రావు. ఎందుకంటే నిర్మాతలు, పాలకవర్గాలు వీటిని ప్రోత్సహించరు. కానీ ఇవే చరిత్రలో నిలిచిపోయే చిత్రాలు.

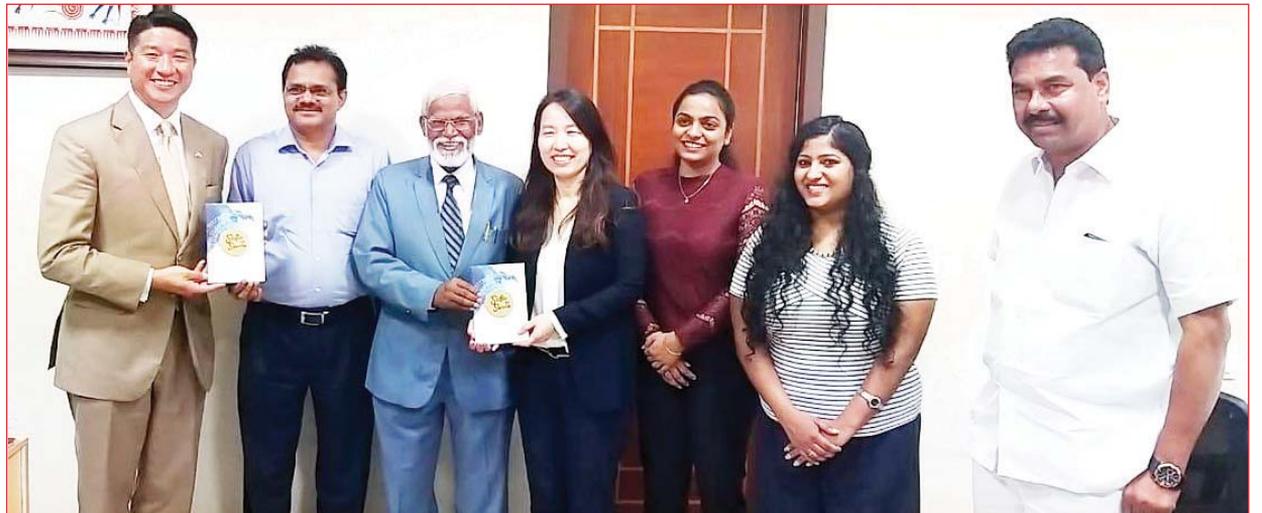
-హెచ్.రమేష్బాబు

m : 7780736386

e : hrameshbabu5@gmail.com

ప్రపంచ శ్రేణిలో "సెల్ఫీ ఆఫ్ సక్సెస్" తొలి రచనతోనే బుర్రా వేంకటేశం విశ్వవ్యాప్తం

ఐఎఎస్ అధికారి బుర్రా వేంకటేశం ఇంగ్లీష్లో తొలిసారిగా వెలువరించిన 'సెల్ఫీ ఆఫ్ సక్సెస్' పుస్తకం అమెజాన్ అమ్మకాల్లో నంబర్ వన్ స్థానంలో నిలిచిందని బీసీ కమిషన్ చైర్మన్ బి.ఎన్.రాములు అన్నారు. 'సెల్ఫీ ఆఫ్ సక్సెస్' పుస్తకాలను కొరియా ప్రతినిధులకు ఐఎఎస్ అధికారి బుర్రా వేంకటేశం, బీసీ కమిషన్ చైర్మన్ బి.ఎన్.రాములు అందజేస్తూ... ఈ సందర్భంగా చైర్మన్ బి.ఎన్.రాములు మాట్లాడుతూ ఐఎఎస్ అధికారి బుర్రా వేంకటేశం ఇంగ్లీష్లో తొలిసారి వెలువరించిన సెల్ఫీ ఆఫ్ సక్సెస్ పుస్తకం

పాఠకులనుంచి అత్యుత్తమ పుస్తకంగా ఫైవ్ స్టార్స్ సాధించి అమెజాన్ అమ్మకాల్లో మొదటి స్థానంలో నిలిచిందని అన్నారు.

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా లక్షలాది గ్రంథాలయాలలో ఈ పుస్తకం పాఠకులకు అందుబాటులోకి వచ్చిందని రచయిత బుర్రా వేంకటేశం అన్నారు. ఈ పుస్తకాన్ని హిందీ, తెలుగు, ఉర్దూ, బెంగాలి, ఫ్రెంచ్, రష్యన్, చైనా, స్పానిష్, కొరియా భాషల్లో వెలువరించేందుకు రచయిత బుర్రా వేంకటేశం శ్రీకారం చుట్టాలని ఆకాంక్షించారు.

-బి.సాయిబాబా,

m : 8074881939

కప్ప స్తంభం కథలు మాండలికానికి పట్టిన పల్లకీ..!

కన్యాశుల్కం వినేవరకూ, ఇష్టపడి చదివేవరకూ ఓ వైపు అలాంటి పలుకుబడి వుంటుందని నాకు తెలియదు. నక్క పుట్టి నాలుగు వారాలే కాలేదు.. నేనింత గాలివాన యెరగనన్నదట..! ఆబోరు దక్కడు, రొకాయించడం, మరి బుర్ర గొరిగించుకుందామంటే చేతిలో దమ్మిడి లేదు, ఫెడెల్మంటే పస్తాయించి చూస్తున్నా, కనిస్టిబు ఇంకా గిర్రడనే గిరీశం, మధురవాణీ- ఆవిడ మాటలూ మొత్తానికి ఆ నాటకం తెలుగొచ్చిన వారందరికీ వెర్రెక్కించింది. కళింగాంధ్ర పచ్చి మాండలికం సింహాచలం సంపెంగల్ని, పలాన జీడిపప్పుల్ని మరిపించింది.

ఈ వినాయకస్తవం అయిపోయాక మనం ఇప్పుడు మాట్లాడుకోవల్సింది చింతకింది శ్రీనివాసరావు “కప్పస్తంభం” కథా సంపుటి గురించి. సృసింహ క్షేత్రంలో కప్పస్తంభం కోర్కెలు తీర్చే దివ్యస్తంభంగా వాసికెక్కింది. సింహాచలం దేవుడికెంత పేరు, ప్రతిష్ఠ ఉన్నాయో కప్పస్తంభానికి కూడా అంతటి మహత్తుంది. కప్పస్తంభాన్ని భక్తిప్రపత్తులతో ఆలింగనం చేసుకుని, కష్టం చెప్పుకుని కడతేర్చుమంటే చాలు. కష్టాలీడేరతాయని భక్తకోటి విశ్వాసం. దాని వల్ల శ్రీ వరాహాలక్ష్మీసృసింహస్వామి దేవళంలో కొలువుతీరిన కప్పస్తంభానికి మూల విరాట్ కి మించిన ప్రఖ్యాతి వుంది. వున్నట్టుండి అలాంటి మహిమాన్విత స్తంభం మాయమైంది. “విషయమంతా ఆ నోటా ఈ నోటా అడవివరం పాకిపోయింది. గోపాలపట్నం తెలిసిపోయింది. పెందుర్తి చేరిపోయింది. చోడారం, మాడుగుల, పాడేరు దాటేసింది. విశాఖ నరగమంతా అల్లెసింది. ఉత్తరాంధ్ర ముట్టుకుపోయింది. ఒరిస్సా అంటుకుపోయింది. హైదరాబాద్ అగ్గయిపోయింది”- అని వర్ణిస్తాడు కథారచయిత. మాయవార్త సర్వత్రా వ్యాపించిందని మూడు ముక్కల్లో సరిపెట్టమ్మ. ఇలాంటి సందర్భాల్లోనే కథనశిల్పం తళుక్కుమంటుంది. చక్రపాంగలిలో జీడిపలుకుల్లాగ యిలాంటి పలుకులు కథ రుచిని పెంచుతాయి. తిరిగి కథలోకి వస్తే, వైష్ణవస్వాములు స్తంభం కోసం నానా యాగాలు, నానా యాగీలు చేశారు. ఇంతకీ కప్పస్తంభం ఆమాకీ దొరికిందా? తిరిగి సర్వశక్తులతో ఆ దివ్యస్తంభం యధాస్థానానికి వచ్చి చేరిందా? ఈ వైష్ణవ మాయను ఛేదించాలంటే “కప్పస్తంభం” కథ కొనసాగా చదవాల్సిందే. ఫలశ్రుతిని అందుకోవలసిందే. నాడు ప్రహ్లాదుని కాచి రక్షించిన స్తంభం యిదేనేమో!

“లండనోడు” కథ ఊహాతీతంగా వుంది. మూడు తరాల

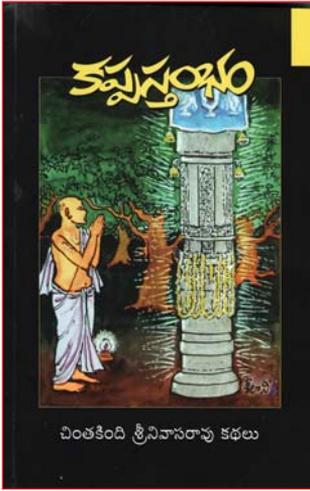
కథ. మనదేశ చరిత్రతోనూ ఆనాటి పేరు మోసిన దొరలతోనూ ఇతివృత్తం ముడిపడి వుంది. అల్లూరి సీతారామరాజు, మన్నెం పితూరి, అక్కడి పరగణాలు వినవస్తాయి. లండనోడు దొర జీన్స్ తో వచ్చిన మూడో తరం వాడు. హైబ్రీడ్ లక్షణాలతో, గ్రీక్ పురాణాల్లోని హెర్కులిస్ లా బలాధ్యుడు. శక్తి కొద్దీ వొళ్లు పెంచేసిన లండనోడు జీవితాన్ని చివరకు సార్థకం చేసుకున్నాడు. లండనోడి ధైర్యం వల్ల, దయవల్ల ఆ ఊరు ప్రాణాలతో నిలిచింది. ఆ పాత్ర చదువరుల మనసుల్లో నిలిచి వుంటుంది. ఇలాంటి కథల్ని అల్లడం కష్టం. చెప్పడమూ కష్టమే.

“బుక్కావీధి” చదువరులకు వ్యక్తిగతంగా తోస్తుంది. ఒకనాటి వ్యవస్థ, సంస్కారవంతులు, సంస్కర్తలు నిరసించిన వ్యవస్థ అది. అయితే, ఆ నేపథ్యంలో మంచి ముత్యాల్లాంటి కథలు, కడిగిన ముత్యాల్లాంటి పాత్రలు కనిపిస్తాయి. మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి సానిపాపల గొప్పతనాల మీద అధార్థి. బుక్కావీధిలో సంచరిస్తూ కథకుడు తాతగారిని పరిశోధించాడు. కళావంతుల వెలుగు రేఖయిన నాగరత్నమ్మ నాయనమ్మగా శోధనలో తేలింది. మామ్మ కాలం చేసింది. తెగించి, ఇష్టంతో నానమ్మ పాడెకు భుజం కలుపుతాడు. అంతా రుణానుబంధం అనుకున్నాడు. ఆమె ఆఖరి

మజిలీలో చేయి కలిపి, రుణం తీర్చుకోవడంతో పాటు, ఆ సంప్రదాయపు జ్ఞాపకాలకు ముగింపు పలికాడనుకోవచ్చు.

వృత్తిధర్మంగా ఎందరో కళింగాంధ్ర కథకుల్ని దగ్గరగా పరిశీలించే భాగ్యం కలిగింది. కారా మాష్టారు, రావిశాస్త్రి, పతంజలి, భమిడిపాటి రామగోపాలం, చాసో యింకా శ్రీ శ్రీ, ఆరుద్ర సరేసరి. అందరికీ ప్రాంతీయాభిమానం మహాలావు. వీళ్లందరికీ పరమ లోకల్ ఫీలింగ్! ఇదిగో చింతకింది శ్రీనివాసరావు కూడా ఇందుకు మినహాయింపు కాదు. భూషణం నించి ఇక్కడి వాక్కుషణాలన్నీ అసమాన్య ప్రతిభామూర్తులు. నివురు గప్పిన నిప్పులు. కనకనే కదా ఉగ్రాన్ని నిత్యం గంధపు పూతలతో సాంతస్వన పరుస్తారు! ఉత్తరాంధ్ర అంటేనే అంత.

“పాపం పాకావిలాస్” ఒక స్కెచ్. ఒకప్పుడు సొంతగడ్డ మీద శాకపాకాలతో వర్తిల్లిన వీధి హోటళ్లు అయ్యర్లతో దెబ్బతిన్నాయి. సాంబారు డామినేట్ చేసింది. పచ్చడి పోయి చట్నీ, గారె పోయి వడ, అట్టుపోయి దోశ దిగిపోయాయి. కొన్నాళ్లకి కోస్తాంధ్ర మెస్ లు

చింతకింది శ్రీనివాసరావు కథలు

కొత్తరుచులు మప్పాయి. ఇలాగ వాళ్ల ప్రాంతం, వాళ్ల వూరు లోకల్ రుచుల్ని పోగొట్టుకున్న తీరు చెప్పి బాధపడ్డారు శ్రీనివాసరావు.

“సన్నటి మిణుగురు” ఒక అబ్జర్వేషన్. ఒక ఆవేదన. కాని ఏ ఒక్కర్ని తప్పుపట్టలేం. కళ్లజోడు, కాళ్లజోడు లేకుండానైనా చరించగలరు గాని, సెల్ ఫోన్ లేకుండా మనజాలరు. డాక్టర్లు, లాయర్లు నిమిషం పాటు క్లయింటు గోడు పట్టించుకోలేకపోతున్నారు. బైకుల మీద వెళ్లేవారు మెడమీద తలవాల్చి వెళ్తున్నారు. “ ఈ దరిద్రం వచ్చాక యీ కాలం పిల్లలు కొనాకి శోభనం మీద కూడా శ్రద్ధ పెట్టలేక పోతున్నారు” ఆ మధ్య అరవపల్లి అప్పలయ్యుడు తెగ రోసిపోయాడు.

“మాట్లు” కథలో జీవం వుంది. వాళ్లు వూళ్లకీ వస్తే సందడే సందడి. మూల పారేసిన ఇత్తడి, రాగి జర్మన్ సిల్వర్ శాల్లీలన్నీ ఒక్కసారి వెలుగులోకి వచ్చేవి. మాట్ల కార్థానా వూరికి మంచి కాలక్షేపంగా మారేది. వాళ్లు వెళ్లగానే వూరు బావురుమనేది. స్ట్రెయిన్స్ లో దాడితో మాట్ల వాళ్లు డీలా పడ్డారు. ఫ్లాస్టిక్ వచ్చాక ఆ వృత్తే పోయింది. నిజంగా జరిగిన సంఘటనలా తోస్తుంది.

“రికార్డేస్”లో వాతావరణం కళ్లకు కట్టినట్టుంది. కథ చదువుతుంటే అలనాటి సురభి ట్రూపులు, కూచిపూడి భాగవతుల సంప్రదాయాలు గుర్తొస్తాయి. సభ్యులంతా ఏక కుటుంబంలా, అందరూ అన్ని పనుల్లో పాల్గొంటారు. అశ్లీలం, అసభ్యమెరగని ఒక డ్యాన్స్ ట్రూపు పోలీసు దాష్టీకాలకు ఎలా బలైపోయిందో సహజ సుందరంగా చెప్పారు. ఈ కథ చదివేటప్పుడు మనమూ ప్రదర్శనలో, ముందువరసలో కూర్చుని వుంటాం. ఎంతో తాపత్రయం, తపన, పాఠకుల పట్ల గౌరవంతో కూడిన భయం వున్నప్పుడే ఏ రచనకైనా న్యాయం జరుగుతుంది. కల్పనా చాతుర్యం ముఖ్యదినును. సీతమ్మ తల్లి లంకలో ఖండవస్త్రగా అనేక ఇదుములు అనుభవించిందని ప్రవచనకారుడు తెగ బాధ పడుతుంటే, గుడిమెట్ల మీది ముప్పి నీలమ్మ తీవ్రంగా విభేదించింది. అదేమంత శోకం కాదని వాదిస్తుంది. ఔను,

పాపం నీలమ్మ జీవితమంతా ఖండవస్త్రగానే గడిచింది. ఈ ఖండవస్త్ర కథలో రచయిత నీలమ్మలో చేరిపోయాడు. దానికి జీవుడి వేదన తోడైంది.

“మా నరస కనిపించిందా!” కరుణ రసాద్ధంగా సాగింది. సాదాసీదా కుటుంబాలకే కాదు. కలిగిన వారికి కూడా నరస పెద్ద సమస్యే. ఈ కథ చదివిన పాఠకుల్ని నరస వేటాడుతుంది. జాలి కలిగిస్తుంది. దిగులు పుట్టిస్తుంది. ఎందుకిలాంటి కథల్రాసి మనశ్శాంతి పోగొడతారని రైటర్ ని కోప్పడాలనిపిస్తుంది.

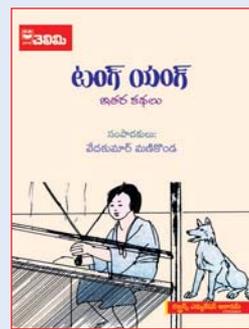
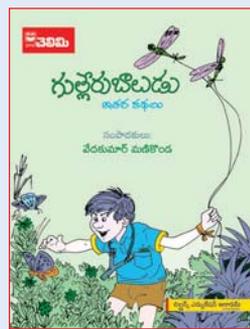
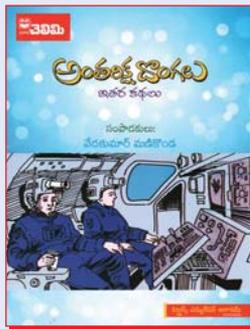
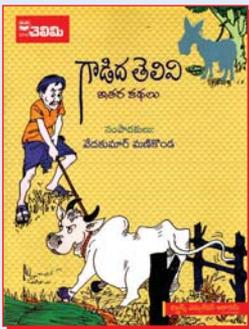
పల్లకీలు, మేనాలు ఒకనాటి స్టేటస్ సింబల్స్. మహారాజు లనించి మన రాజులకు సంక్రమించిన భేషజం యీ నరవాహనం. ఈ సంస్కృతిలోని సాధక బాధకాల్ని పూసగుచ్చినట్టు చెప్పారు “సవారీ జడుపు”లో. రచయితని కె.ఎన్.వై పతంజలి వూరారు.

బంగారం వుండాలే గాని స్వర్ణశిల్పి ఏ నగనైనా చెక్కి అందించగలడు. ఊహ, పలుకుబడి పుష్కలంగా వున్న శ్రీనివాసరావు కథ, కవిత్వం, నాటకం, వ్యాసం ఏది రాసినా వాటిలో పనితనం వుండే తీరుతుంది. వాక్య నిర్మాణంలో, నేతలో ఉత్తరాంధ్రత్వం గుబాళిస్తుంది. తన వూరిని తన వారిని ప్రేమించేవాడు మాత్రమే తన దేశాన్ని ప్రేమించగలడు. చింతకింది శ్రీనివాసరావు వృత్తి నిష్ఠ కలిగిన పాత్రికేయుడు. సద్యస్ఫూర్తిగల కవి. మంచి కథకులు, నాటక కర్త, వక్త, మాటకారి. కళింగాంధ్ర మాండలికాన్ని పల్లకీ ఎక్కించి వూరేగిస్తున్న బోయా. శ్రీనివాసరావు నించి మరెన్నో మంచి రచనలు రావాలని ఆకాంక్షిస్తున్నా ఆశీర్వాదిస్తున్నా.

- శ్రీరమణ

m : 9520284358

(డా. చింతకింది శ్రీనివాసరావు కథాసంపుటి ‘కప్పస్తంభం’ ముందుమాటలోని కొన్ని భాగాలివి.)

బిల్టన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో **బాలచెలిమి** ప్రచురించిన ‘గాడిద తెలివి’, ‘అంతరిక్ష దొంగలు’ (2018 నవంబర్), ‘గుల్లెరు బాలుడు’, ‘టంగ్ యంగ్’ (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
 'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288
 మరియు
 ● Nava Telangana ● Manchi Pustakam
 ● Nava Chetana ● Navodaya Book House

బాల చెలిమి పిల్లల మాసపత్రిక 48 పేజీలు రంగులతో సెప్టెంబర్ మాసం నుండి మీ చేతుల్లోకి.

వస్తుసేకరణలో సాటిలేని మేటి ఘనాపాఠీ

కీ.శే. డా. దారం నాగభూషణం!

డా. దారం స్మారక పురస్కారం చరిత్రకారులు డా. జైకిషన్ కు అందజేత

కరీంనగర్ పట్టణంలో తొలినాళ్ళలో పరిమిత వైద్య సౌకర్యాలున్న కాలంలో, దాదాపుగా యాభై, అరవై ఏళ్ళుగా క్షయవ్యాధి నిపుణునిగా పట్టణవాసులకు, నిరుపేదలకు, వైద్య సేవలు అందిస్తూ, ప్రవృత్తిగా పురావస్తు సేకరణలో సాటిలేని మేటిగా నిలిచి కరీంనగర్ సాలార్ జంక్ గా పేరుగాంచారని, ఆ మహనీయుడైన పురావస్తు సేకర్త కీ.శే. డా.దారం నాగభూషణం గారి పేరిట వారి కుమారులు నెలకొల్పిన స్మారక చారిత్రక పురస్కారం ఈ ఏడాది తొలిసారిగా ప్రముఖ చరిత్రకారులు, ప్రాచీన ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమ పరిశోధనలో దిట్టగా నిలిచిన ప్రముఖ చారిత్రక పరిశోధకులు డా. పెరంబూర్ జైకిషన్ కు అందజేయడం నూటికి నూరుపాళ్ళు సముచితమని, ఈ పురస్కార ప్రధాన కార్యక్రమంలో పాల్గొని ప్రసంగించిన ముఖ్య అతిథులు అన్నారు. జూలై 14 వ తేదీన కరీంనగర్ లోని ఫిల్మ్ భవన్ ఆడిటోరియంలో పురస్కార ప్రధాన సభ ఆశేష ఆహుతుల సమక్షంలో ఘనంగా జరిగింది. ఇంటాక్ న్యూఢిల్లీ గవర్నింగ్ కౌన్సిల్ వెంబర్ ఎం.వేదకుమార్, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు గ్రహీత డా. నలిమెల భాస్కర్, జిల్లా లోక్ సత్తా అధ్యక్షులు నరేంద్ర శ్రీనివాస్, సమైక్య సాహితీ అధ్యక్షులు మాడిశెట్టి గోపాల్, ప్రముఖ కవి అన్నవరం దేవేందర్, పురస్కార కమిటీ కన్వీనర్ డా.దారం రఘురామన్, ప్రముఖ ఆధ్యాత్మికవేత్త దారం వినోద్ తదితరులు అధితులుగా వేదికనలంకరించారు. ప్రముఖ చరిత్రకారులు మణికిండ వేదకుమార్ చేతుల మీదుగా డా.జైకిషన్ గారికి అయిదువేల నూటపదహారు రూపాయల సగదుతో పాటుగా శాలువా, జ్ఞాపికనిచ్చి నిర్వాహకులు ఘనంగా సత్కరించారు. పురస్కార సభలో ప్రధాన ప్రసంగం చేసిన ఎం.వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ ప్రముఖ పురావస్తు వస్తు సేకరణ నిపుణులైన డా.దారం నాగభూషణం సేవలను విశేషంగా కొనియాడారు. తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఎందరెందరో ఆణిముత్యాలున్నారని, తెలంగాణాలో చారిత్రక పురావస్తు రంగం ప్రసిద్ధి

చెందిందని, అందులో ముఖ్యులైనవారి సేవలను తలుచు కోవాల్సి వుందని అన్నారు. కరీంనగర్ ప్రాంతంలో డా.దారం నాగభూషణం లాంటి ప్రయివేట్ పురావస్తు నిపుణులుగా చేసిన ఎంతో కృషి, ఆ వస్తువులతో ఒక మ్యూజియాన్ని ఏర్పాటు చేయడం అద్భుతమైన చారిత్రక సన్నివేశమని అన్నారు. డా.దారం కుమారులు నాన్న గారి సేవలను స్మరిస్తూ ఒక పురస్కారం ఏర్పాటు చేయడం ఆనందంగా ఉందని అన్నారు. డా. దారం వారు క్షయ వ్యాధి నిపుణులుగా పేదలకు ఎంతో సేవ చేశారని, సమాజానికి వైద్య రంగంలో ఒక రోల్ మాడల్ గా నిలిచి తమ ప్రత్యేకతలు చాటుకోవడం మామూలైన విషయం కాదని ప్రస్తుతించారు. వైద్య, సామాజిక, పురావస్తు రంగాలలో ఇతోధిక సేవ చేసిన డా.దారం వారి పేరిట వారి కుమారులు ఒక పురస్కార కమిటీ ఏర్పాటు చేసి, ప్రముఖ చరిత్రకారుడైన డా.జైకిషన్ లాంటి వాళ్ళను ఎంపిక చేసి, సన్మానించడం అభినందనీయమని అన్నారు. తెలంగాణా అనేక చారిత్రక ఉద్యమాలను నిర్వహించినట్లు, కోటిలింగాల, పెద్దబొంకూర్, ధూళికట్ట తదితర ప్రాంతాలలో పర్యటించి, ఆ చారిత్రక ప్రాంతాల అస్తిత్వ పరిరక్షణకై ఉద్యమించినట్లు తెలిపారు. ఎలగందుల లాంటి చారిత్రక కోటలున్నాయని అన్నారు. కరీంనగర్ జిల్లా ఆసఫ్ జాహీ రాజుల చారిత్రక కట్టడాలకు ప్రసిద్ధి చెందిందని, స్మార్ట్ సిటీ గా ఎంపికైందని, ఇక్కడి చారిత్రక వైభవాన్ని పరిరక్షించుకోవాలని అన్నారు. కరీంనగర్ వెండి ఫిలిగ్రి పరిశ్రమకి, ఫిలిగ్రి కళాకారులకు పేరుగాంచిందని అన్నారు. ఈ ప్రాంతంలో యాభై, అరవై గుట్టల పరిరక్షణ ఉద్యమాలను గ్రానైట్ మాఫీయా పడకుండా నిర్వహించినట్లు, ఈ జిల్లాలో చరిత్రకారులు తమ పరిశోధనల ద్వారా దాగి వున్న అనేక విషయాలను బయట ప్రపంచానికి తెలియజేయడానికి ఎంతగానో కృషి చేస్తున్నారని అన్నారు. చారిత్రక పరిరక్షణ ఉద్యమాలలో కూడా ఇక్కడి చరిత్రకారులైన సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ, జైకిషన్ లాంటి

వాళ్ళు ముందంజలో ఉన్నట్లు తెలిపారు.

కరీంనగర్ జిల్లాలో ప్రాచీన ఇత్తడి, ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమ ఎంతగానో విస్తరించిందని, ఈ జిల్లాలోని కొడిమ్యాల గ్రామం ప్రాచీన ఇత్తడి పరిశ్రమకు పేరు తెచ్చుకొందని అన్నారు. ప్రాచీన ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమ గూర్చి, డా. జైకిషన్ లాంటి చరిత్ర పరిశోధకుల వల్ల ఎన్నో విషయాలు బయటకు వచ్చాయని అన్నారు. తన వద్ద కొడిమ్యాల ఇత్తడి వస్తువులు ఒకటి రెండు ఉన్నాయని అన్నారు. పాత నాణాలు, తపాలా బిళ్ళలే కాక, ప్రాచీన ఇత్తడి వస్తువులైన కత్తెర,పాందాన్ లాంటి వస్తువులను డా.దారం వారు సేకరించి, నేటి కాలానికి తెలియజేయడం కోసం తన భార్య పేరిట ఒక ప్రయివేట్ మ్యూజియం ఎర్నాటు చేయడం సాహసమైన పనేనని అన్నారు. డా.దారం వారి ప్రయివేట్ మ్యూజియాన్ని రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖకు అప్పగించడమో, లేదా ఆ మ్యూజియాన్ని పురావస్తు శాఖ వారి సౌజన్యంతో చక్కగా నడిచేలా కొనసాగించడమో చేయాలని తాను వారి కుమారులను కోరుతున్నట్లు తెలిపారు.

ప్రముఖ చరిత్రకారుడైన డా.జైకిషన్ విస్తృతమైన పరిశోధకులని, వారు దేశవ్యాప్తంగా కోటలను, బురుజులను తిరిగి పరిశోధించారని, పలు పుస్తకాలను రాశారని, విదేశాలకు వెళ్ళి ప్రాచీన ఇనుము- ఉక్కు సెమిసార్ లలో పాల్గొన్నారని ప్రశంసించారు, ధర్మపురి కళాశాలలో వారు పని చేసినపుడు రామలింగేశ్వ రాలయం గోడ వరిరక్షణకై తనను ఆహ్వానించారని చెబుతూ, చరిత్ర పరిశోధనల్లో నిష్ణాతులైన డా.జైకిషన్ గారికి ఈ పురస్కారం ఇవ్వడం గొప్ప అర్హత గల సందర్భమని అన్నారు. తానుకూడా తెలంగాణా చరిత్రని ప్రామాణికంగా తీర్చిదిద్దడానికి ఒక త్రైమాసిక 'చరిత్ర జర్నల్' ను ఇటీవలే ప్రారంభించినట్లు, దేశ, విదేశాలలోని మేధావులకు, విశ్వవిద్యాలయాలకు ఈ సంచికలను పంపిస్తున్నట్లు తెలిపారు. ఇందులో చరిత్రకారులు, భాషావేత్తలచే ప్రామాణికంగా వుండే మేలిమి వ్యాసాలను రాయిస్తున్నట్లు తెలిపారు.

పురస్కార కమిటీ కన్వీనర్ డా.దారం రఘురామన్ మాట్లాడుతూ, తమ నాన్నగారు ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో పురావస్తు వస్తువుల సేకరణలో పురావస్తు శాఖతో పోటీపడేలా వ్యవహరించారని అన్నారు. వైద్య, సామాజిక రంగాలలో అనిర్వచనీయమైన సేవలు అందించారని, 2013లో ఉత్తమ సీనియర్ సిటిజన్ గా జీవన సాఫల్య పురస్కారాన్ని రాష్ట్రపతి చేతుల మీదుగా అందుకున్నారని వివరించారు. 13, అక్టోబర్, 2017న 92 సంవత్సరాల వయస్సులో కాలధర్మం చెందారని, ఆ మహనీయుడి పేరిట ఈ పురస్కారాన్ని ప్రవేశపెట్టి మొదటి సారిగా డా.జైకిషన్ కు ఇవ్వడం తమకెంతో సంతోషంగా వుందని అన్నారు.

స్థలీయ డా.దారం నాగభూషణం పెద్ద కుమారుడు దారం విసోద్ మాట్లాడుతూ, మా నాన్నగారు తమ కుటుంబానికి పెద్ద దిక్కుగా ఉండేవారని, తుది శ్వాస విడిచేవరకు వైద్యునిగా ప్రాక్టీస్ లో ఉన్నారని

అన్నారు. ఆయన వృద్ధాప్యాన్ని జయించారని చెప్పారు. తమ నాన్నగారు పెయింటింగ్స్, కర్ర పస్తువులు, విలువైన గ్రంథాలు కూడా సేకరించి, కరీంనగర్ సాలార్ జంగ్ గా పేరు గాంచారని అన్నారు. ఈ గ్రంథాలను కొన్నింటిని నాన్నగారి మరణానంతరం ఉచితంగా విద్యావేత్తలకు పంచిపెట్టినట్లు తెలిపారు. పురస్కార సభను నిర్వహించడానికి తమను ఆహ్వానించడం తాము ఎంతో సంతోషంతో ఈ బాధ్యతను నిర్వహించడానికి అంగీకరించామని, సమైక్య సాహితీ అధ్యక్షుడు మాడిశెట్టి గోపాల్ పురస్కార సభకు అధ్యక్షత వహిస్తూ అన్నారు.

పురస్కార గ్రహీత డా.జైకిషన్ మాట్లాడుతూ, తనను ఎంపిక చేసి పురస్కారం అందజేసిన నిర్వాహకులకు, న్యాయనిర్ణేతలకు కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. తాను గత నలభై సంవత్సరాలలో దేశమంతటా పర్యటించి 200 ల కోటలు, బురుజులు అధ్యయనం చేసినట్లు తెలిపారు. ప్రస్తుతానికి తాను రాసిన మూడు పుస్తకాలు ట్వరలో అచ్చులోకి రానున్నట్లు తెలిపారు. తాను 250కి పైగా చరిత్ర సెమినార్స్, సభలు, సమావేశాలకు హాజరయినట్లు, తాను సమర్పించే పత్రాలు సమగ్రంగా వుంటాయని, అందుకే తాను ఎప్పుడూ అధ్యయనంలోనే ఉంటానని అన్నారు. ప్రాచీన చరిత్ర అధ్యయనానికి చరిత్రక ప్రదేశాలు తిరగడం, పుస్తకాలు రాయడం తనకు ఇష్టమైన పని అని అన్నారు. కరీంనగర్ జిల్లా, నిజామాబాద్ పాత జిల్లాలలో ముడి ఇనుము, ఉక్కు పరిశ్రమ రెండు వేల ఏళ్ళ కిందటి నుండే అభివృద్ధి చెందిందని, గ్రీక్ వీరుడు అలెగ్జాండర్ తాను వెళ్ళేటప్పుడు ఈ ప్రాంతం నుండే కత్తుల తయారీకి ఉక్కు ముద్దలు తీసుకొని వెళ్ళినట్లు తెలిపారు. నాటి 'ఇనుమూరు' 'ఇందూర్' జిల్లాగా (నిజామాబాద్ జిల్లా) మారిపోయిందని అన్నారు.

కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు గ్రహీత డా.నలిమల భాస్కర్, జిల్లా లోక్ సత్తా అధ్యక్షుడు నరెడ్ల శ్రీనివాస్, ప్రముఖ కవి అన్నవరం దేవేందర్, రచయితలు కె ఎస్. అనంతాచార్య, తదితరులు డా.దారం వారి వైద్య సేవలను ప్రశంసిస్తూ మాట్లాడారు, చరిత్రకారుడు, రచయిత సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ మాట్లాడుతూ, కరీంనగర్ శాతవాహన విశ్వవిద్యాలయంలో చరిత్ర, టూరిజం కోర్సులను ప్రవేశ పెట్టాలని, ఈ ప్రాంతంలోని సహజ వనరులను, కోటలను, చారిత్రికాంశాలను పరిరక్షించాలని కోరారు. రచయిత అనంతాచార్య చేసిన వ్యాఖ్యానం అలరించింది. ఈ కార్యక్రమంలో డా.దారం కుటుంబీకులు దారం రాజేశ్వర్, దారం రాధాక్రిష్ణ, కోటగిరి వసంత, కోటగిరి అమర్నాథ్ తో సహా పలువురు సాహితీ వేత్తలు, చరిత్రకారులు పాల్గొన్నారు.

-సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ,

m : 8074826371

e : nagendrasharma283@gmail.com

ఆర్థతను నింపే సృతి కవిత్వం

“తల్లీ... నిన్ను దలంచి!”

5వ తరగతి గదిలోకి వచ్చిన డ్రాయింగ్ మాస్టర్ “5 నిమిషాల్లో మీరు అమ్మ బొమ్మ గీసి నాకు చూపించాలి” అంటూ విద్యార్థులను ఆదేశించాడు. అందరూ బొమ్మ గీయడంలో నిమగ్నులయ్యారు. ఒక పిల్లవాడు మాత్రం ఆలోచిస్తున్నాడు. ఈలోపు అందరూ గీసి ఉపాధ్యాయుడికి చూపిస్తున్నారు. అటువైపు మూలన కూర్చొన్న బాలుడు గీయడం మొదలుపెట్టలేదని టీచరుకు అర్థమైంది. కోపంతో ఆ పిల్లవాణ్ణి పిలిచి ‘ఏం’ అంటూ గద్దించాడు. ‘బొమ్మ ఎందుకు గీయడంలేదు? చేయి చాపు’ అన్నాడు. కళ్ళనిండా నీళ్ళు తెచ్చుకుని చేయి చాపి ‘నాకు అమ్మ లేదు సారీ’ అన్నాడు. కళ్ళనిండా నీళ్ళు సుదులు తిరిగిన ఉపాధ్యాయుడు బెత్తం క్రింద పారేసి పిల్లవాణ్ణి గుండెలకు హత్తుకున్నాడు.

ఈ చిన్నకథ నా జీవితంలో ఎన్నోసార్లు పునరావృతమైంది. ఎందుకంటే నాకు 8 సం||లు ఉన్నప్పుడే అమ్మను పోగొట్టుకున్నాను. ఉన్నప్పుడూ, లేనప్పుడూ అనుభూతులను జరాయువుతో పాటు మనకూ అమ్మ అందిస్తుంది. అలాంటి ‘తల్లితనం’ గొప్పతన్నాన్ని కవిత్వీకరించారు ‘తల్లీ నిన్ను దలంచి’ అంటూ సృతి‘వనం’లో అందరినీ తిరిగేట్లు చేసారు ప్రముఖ రచయిత్రి కోట్ల వనజాత. తెలంగాణ ఉద్యమానికి ఊపిరిలూదిన వాళ్ళలో అగ్రశ్రేణిలో నిలబడిన మంత్రివర్యులు శ్రీ సింగిరెడ్డి నిరంజన్ రెడ్డి గారి మాతృమూర్తి తారకమ్మ సుదీర్ఘ జీవనం గడిపి ఇటీవల స్వర్గస్తులయ్యారు. ఆమెను ఆధారం చేసుకుని ‘తల్లితనాన్ని’ మళ్ళీ గుర్తుచేసుకుందామని అనిపించిన కవుల అనుభూతుల సమాహారమిది. అమ్మ ఎవరికైనా అమ్మే. ఆమె బిడ్డల్ని తడిమి చూసుకోవడం, నిత్య స్పృశ్య అందించడం మన ఎఱుకలో ఉన్న విషయమే. అందుకే ఇందులోని కవులంతా వారి మాతృమూర్తుల దివ్యానుభూతిని మరోసారి తడిమి చూసుకున్నారు.

తారకం అంటే తరింపజేసేది అని అర్థం. రామ మంత్రానికి నిర్గుణతత్వం ఆపాదస్తే తారకం అవుతుందని వేదాంతం చెబుతుంది. తారకం పట్టున్నవారికి ఉద్భవించేది, దక్కేది నిరుణ, నిరంజన తత్వమే! ఇక్కడ తారకమ్మ కడుపు నుండి ఉద్భవించినది నిరంజనుడే. ఇది యాధృచ్ఛికం కావచ్చు కానీ ‘నామ సార్థకం’ అయ్యింది. మన పాలమూరు జిల్లాలో నారదగిరి(వట్టెం) భక్త కవుల ప్రభావం వల్ల ఆ కాలంలో చాలామందికి ‘తారకమ్మ’ అని పేర్లు పెట్టారు. మా అమ్మమ్మ

పేరూ అదే.

ఇప్పుడు ‘తారకమ్మ’ మనముందు లేకున్నా ఆమె సృత్యర్థం వేసిన ఈ కవితల పొత్తంలో అమ్మ మరోసారి గుర్తుకువచ్చింది. చిన్నప్పుడే అమ్మను పోగొట్టుకున్న నాకయినా, సుదీర్ఘకాలం అమ్మతో గడిపిన మాస్య నిరంజన్ రెడ్డి గారికి అయినా ఈ కవులు అమ్మ జ్ఞాపకాల తెరను కదిలించారు. ఇందుకు సంకల్పించిన మిత్రులు కోట్ల వెంకటేశ్వర రెడ్డి, భీంపల్లి శ్రీకాంత్, వనపట్ల సుబ్బయ్యగార్లకు అభినందనలు.

105 ఏళ్ళ ఆయుష్షుతో ఆశీర్వదించిన తారకమ్మ పుట్టుక సందర్భాన్ని సంధి కాలాన్ని సందర్భోచితంగా వివరించారు అర్వణి రాజేంద్రబాబుగారు. అమ్మ పుట్టుకకు కారణం, జీవనపు నిచ్చెనమెట్టులు ఎక్కించడంలోని ఆంతర్యం” అమ్మతనంతో వివరించారు సోదరి కోట్ల వనజాత. ఇది సృతి కవిత్వం మాత్రమే కాదు ‘సృతి శకలం’ అంటూ గొప్ప ప్రయోగం చేసారు సోదరి.

విశ్వంభరుడైనా, దిగంబరుడైనా, దీనుడైనా.. తల్లి తల్లేగదా! ఆమె సినారే కలంలో కుడా అక్షరమై కూర్చున్నది. ఆదేం విశేషమో సినారె ఇంటి పేరూ, మా నిరంజన్ రెడ్డిగారి ఇంటిపేరు ఒక్కటే.

“అమ్మ రూపం నిలువుకుంటాను: జన్మ మూలం పదిలపరచుకొంటాను” అంటారు మన జ్ఞానపీఠి! మరొక మనసు కవి డా||ఎన్.గోపి “భ్రష్టుడా! అమ్మ ఋణం తీరదు. అమ్మకు అమ్మవై పుడితేతప్ప” అంటారు. అవకాశవాదం ఇసుమంత తెలియని అమ్మను డా||ఏనుగు నరసింహారెడ్డి “ఏ చెట్టు మీద ఎంత కాలం ఉండచ్చో అర్థంకాని గుడ్డి కొంగ” అంటూ ఆమె అమాయకత్వం బయట పెడతాడు. అలాగే జూలూరు గౌరీశంకర్ ‘అమ్మ లేదని ఎవరన్నారు ఆమె రూపమే కదా ఈ లోకం’ అంటారు. ఇంతకాలం నాకు గాయమైనపుడల్లా ‘అమ్మా’ అంటే నొప్పి ఆమెకు బదిలీ అయ్యేది. ఇప్పడెట్లా?’ అంటూ ఏడ్చినాడు కోట్ల. మరో కవి డా||ఎన్.రఘు ‘ఆకలిని దాచుకుని అన్నంముద్ద ముద్దాడేది’ అంటూ అన్నపూర్ణత్వం అమ్మలో ఎలా ఉందో చెప్పారు. ‘కంటికి రెప్పలా కాపాడుతూ నిరంతరం తపించే అమ్మ ప్రేమను డా||భీంపల్లి శ్రీకాంత్ అనుభూతిగా చెప్తే, సుదీర్ఘ జీవనం సాగించిన ‘తారకమ్మ’ పేరుతో శీర్షిక పెట్టిన సుదీర్ఘ కవితామూర్తి వనపట్ల సుబ్బయ్య ఇక్కడ దీర్ఘ కవితే చెప్పాడు. ‘ఆకలైనప్పుడు ఎన్ని కాయల్ని తెంపుకుని తిన్నా వాడిపోని మహా

వృక్షం 'అమ్మ' అంటాడు. మాక్సింగోర్కి అమ్మ నవలతో సమానమైన అక్షర మాలతో అమ్మకు అర్పించిన ఈ 56 పుటల పుస్తకం 'కోట్ల'మంది అమ్మను ప్రేమించేవారిని కంటనీరు పెట్టిస్తుంది. అలా 'కోట్లమంది' హృదయాలను కరిగించే కవిత్వపు తీగలల్లిన కోట్ల వనజాతకు వందనం.

నెత్తురు ముద్దకు ఊపిరిలూదే స్తన్యం - (మౌనశ్రీ మల్లిక్)

కాల్చిన ఉల్లిగడ్డ ఎల్లిగడ్డ ఏసి దంచిన కమ్మని పుంటికూర రుచి - (తగుళ్ళ గోపాల్)

జల్లిన దొడ్డు బియ్యం బువ్వకు కమ్మదనాన్నిత్తువు - (నాగిళ్ళ రమేశ్)

జరమొస్తే జాగారం జేస్తేవి, చందమామలా గారంగా జుస్తేవి.

- (తర్కికంటి జగన్)

మా అమ్మ అనంతం - (పి.భాస్కరరావు)

లాలి పాటలో జీవన తత్వాన్ని రంగరించిన రాగం అమ్మ - (వర్రుల శివకుమార్)

ఇల్లు చెట్టు లేని అడవిలా మిగిలిపోయింది - (వేముగంటి మురళి)

ఇలాంటి కవితాతాత్మక తారకలు ఎన్నో ఇందులో గుడిగ్రుచ్చు బద్దాయి. కానీ స్థలాభావం, సమయాభావంవల్ల చెప్పలేకపోతున్నా. తారకమ్మ మరణం 'కృతా తార'లను తళుక్కున మెరిపించడం ఒక ఎత్తయితే ఇలాంటి కవితా ధారల్ని కన్నెపల్లి పంప్ హాజ్ వద్ద నీళ్ళు ఎత్తిపోసినట్లు రస హృదయానికి లిప్టగా మారిన మా 'నిరంజనుడు' కవితా జన హృదయరంజకుడు. ఈ సంచిక తమ్ముడు గుంటి గోపి కవితతో ముగించడం మరో విశేషం.

'పాలమూరు తొలి ఉద్యమ జెండాను పట్టింది నీ బిడ్డనేనమ్మ' అన్న గోపి వాక్యంతో ఏకీభవిస్తూ నిరంజనుడి తల్లిని తెలంగాణ తల్లిగా మాతృ భావన చేసి నీరాజనం అర్పిస్తున్నా

-డా॥ పి.భాస్కరయోగి

m : 9177823010

e : bhaskarayogi.p@gmail.com

జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్

TRC Journal of Telangana Studies

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ (TRC) ఆధ్వర్యంలో వస్తున్న 'టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్' త్రైమాసిక పత్రిక మొదటి సంచిక ఏప్రిల్-జూన్ 2019 వెలువడింది. ఈ పత్రికకు ఓయూ మాజీ ప్రొఫెసర్ అదపా సత్యనారాయణ ఎడిటర్గా, తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ చైర్మన్ మణికోండ వేదకుమార్ పబ్లిషర్గా ఉన్నారు. ఈ జర్నల్ తెలుగు, ఇంగ్లీష్ భాషల్లో ప్రచురితమవుతుంది. ప్రతి సంచికలో తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతి, సాహిత్యంపై ప్రముఖంగా వచ్చిన వ్యాసాలను ఈ జర్నల్లో ప్రచురిస్తారు. టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ (TRC Journal of Telangana Studies)లో వివిధ రాష్ట్రాల నుండి ఎమినెంట్ స్కాలర్స్ రాసిన పరిశోధన పత్రాలను ప్రచురిస్తారు. మేధావులైన ఎడిటోరియల్ బోర్డు పర్యవేక్షణలో ఈ త్రైమాసిక పత్రిక అక్షర రూపంగా రూపుదిద్దుకుంటుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర చరిత్ర, ఆర్కియాలజీ, ఆర్ట్స్ అండ్ లిటరేచర్, హెరిటేజ్ మొదలైన సామాజిక అంశాలపై విస్తృతంగా, పరిశోధనాత్మకంగా వ్యాసాలను క్రోడీకరించి వాటిని ప్రపంచంలోని పలు యూనివర్సిటీలకు అందించేందుకు కృతనిశ్చయంతో ఉంది.

Books for reviews may be sent to the postal address:

"BHOOPATHI SADAN" 3-6-716, Street :12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana.

Mob: +91 8686 66 4949

email: trcjets@gmail.com

Subscription:

- Individual (India) : Rs. 250/issue;
- Institution (India) : Rs. 400/issue;
- Foreign Individual : US\$ 65/issue;
- Foreign Institution : US\$ 70/issue;
- Annual Subscription Rs. 800/-
- Annual Subscription Rs. 1,500/-
- Annual Subscription US\$ 260
- Annual Subscription US\$ 280

ACCOUNT DETAILS:

A/C Name :

Telangana Resource Centre

Bank Name :

Telangana Gramscena Bank

A/c. No. :

79009067970

IFSC No. :

SBIN0RRDCGB;

Branch Code : 229

గోస

“ఓ రామలచ్చుక్క ఇయాల యాడ్కి పోతున్నవ్ జర చెప్పక్క నేను సుత వొస్త,చేత్త చిల్లిగవ్వ లేకుంటయ్యింది, ఒకపక్క వానలు కురువక ముందల పెట్టు పత్తిగింజలు మట్లనే మురిగినయ్, ఎట్లచెయ్యాలెనో ఏమో నాకు సుత తోసకుంటయింది.” అని తలెలో బువ్వపెట్టుకొని మాడికాయ పచ్చడితో కలుపుకొని ఒకచేత తలెపట్టుకొని ఇంకోచేత కలిపిన బువ్వముద్దమింగుతూ, కూర్చుని కాళ్లు బార్లాచాపుకుని నూకలబువ్వ తింటున్న రామలచ్చుమ్మను పల్కరించింది రామలమ్మ. “యాడికుందే రామి కూలిలేదు నాలిలేదు, ఏడికన్నా పోదామంటే పిల్వేటోడు లేదు, మబ్బులు మురిపించుడే గాని చినుకు జాడేది. చినపుశాల జొరవడ్డాదట ఇంకెక్కడి వాన, ఆరుద్ర పాయె, ఎర్రటి ఆరుద్రపురుగు మాయమైపాయె. ఆయల్ల ఒక్క ఆనకు ముర్చి గింజలు పెట్టినోడు గిప్పుడు ఏడ్చి సచ్చేకాలమొచ్చే ఏడికుందే పోను” అనుకుంటు రెండు ముద్దలు మింగింది.

“ఏంకూరక్క తింటున్నవ్ గింత ఎయ్యరాదు, నేనేం కూర వండలే, మాడికాయ పచ్చడిమెతుకులు మింగుతున్న” అనుకుంట పల్లెంతో రామలచ్చి దగ్గరకొచ్చి కూకుంది రామలమ్మ.

“నువ్వే నయమే సర్కారిచ్చిన దొడ్డుబియ్యమన్న ఉన్నయ్, దాంట్లకు పచ్చడివుంది. నా నంసారం నీకెర్కలేందా ఏంది. ఇంట్ల నల్లరం, ఈడమోలె ఇత్తిత్తు పోగేస్తే ఎల్లమోలె ఎగనాకుంట పోయినట్టుంది మా బతుకు. ఇగో కడుపార తిందమంటే బువ్వలేదు బుచ్చిలేదు నూకలువొండి దాంట్లకు గింత మాడ్చినకారం ఏస్కతింటున్ననే” అని నూకలకూడు మింగుతూ ఆమె అనగానే

“అయ్యో అంతేనానక్క నన్నడిగితే నేనన్న పెద్దు రెండుసేర్ల దొడ్డుబియ్యం. ఐతెమాయెగని ఏది గింతెయ్యక్కా నీసేత కూరజేసినా, కారంనూరినా కమ్మగుంటది. దోశిత్తుల కారమేనా అక్కా” అని ఆమెనే వీస్తూపోయి చూస్తూ అనే రామి. అలా అంటూనే “ఇగో అక్కా ఇయల్లాక ఊల్కాయ పొయెస్తుంటే ఆడోళ్లు కొందరు గుంపయి నిమ్మబాలెరెడ్డి పటేలు పొలం రెండెకరాలు తుకం బెట్టపోతుండ్రట”, అంటూ పలికింది రామి.

“అటనానే నేనన్న పోత మందిలవడి” అని తినుకుంటూ దిగులుపడిన మొహంతో పలికింది రామలచ్చి

“నువ్వే తక్కువైనవ్ ఆల్లె మస్తుగుండ్రు, అక్కో నువ్పోతే నేను నీయెంట వొస్త,నన్నుమరువకు నిన్ను శిడెం ఇడ్చివుండనక్కో” అని ఉరుకుదీసే ఉత్సాహంతో పలికింది రామి.

“సరేనే ఆగుంపుల తలకుమాసిన నేనోదాన్ని, నాయెంట నువ్వువొద్దువు తియ్యి మనల ఎట్టరానియ్యరో సూద్దాం.” అని సరసర తిని గిన్నె ఇంట్ల ఏసి చేయిసగ తడిఆరకుంటే కొంగుతో తుడ్డుకుంటూ వీళ్లో గుంపుఅయ్యి పొలంకాడికి పోయిండ్రు. అందరూ బాలెరెడ్డి బాయికి చేరిండ్రు. అంతా అక్కడ నిలబడి ఆయనవైపు తీక్షణంగా చూడసాగారు . అందులో వయసు, పడుచు, ముసలి ముతక ఆడవారంతా ఆయనేమంటాడా అని తదేకంగా ఆయన్నే చూడసాగారు. ఆయన కూలీవారికి పొలం గుత్తపెద్దా కరాకండిగి ఒక మాట పలికె. అందుకు వత్తాసుగ ఏకాన తూటుపైన జారనీయని అతని భార్య సుత పెనిమిటి మాటనే కరారు చేస్తూ

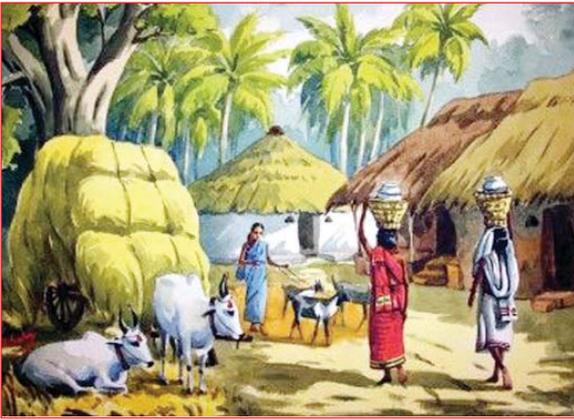
“ఇగో అందరూ ఇనుండ్రి రెండెకరాల పొలానికి కలిపి గంప గుత్తగా తొమ్మిదొందలు ఇస్త, ఇగ మీ ఇష్టం మీరేమో శేను లూటిపోయినట్టు ముప్పై మంది దాక కూలికొచ్చిండ్రు. మీరు ఎందరన్న చేసుకోండి నేను మట్టు రూపాయి ఎక్క ఇయ్య” అని గంభీర స్వరంతో కాస్త కటువుగానే టెక్కుతో పలికింది.

కూలికొచ్చిన జనం అందరూ ఒకలి మొఖాలు ఒకరు చూసుకుంటూ కరువు పనికి పోయినా రోజుకు రెండుపందల రూపాయలు పడ్డయ్. ఈడ పంచుకుంటే అండ్ల సగం కూలి

గిట్టుడు “పటేల జర దయ జూపుర్రి” అని వొయసుమల్లిన ఓఅవ్వ పలికింది, ఆమెను అనుకరిస్తూ వారు వేడుకోసాగిండ్రు.

“మీకోసం నా జేబుకు చిల్లు పెట్టుకోనానే మీ ఇష్టం పది మంది చేస్తరో, అందరు చేస్తరో, ఇద్దరే చేస్తుంటరో నాకెర్కలే పటేలమ్మ చెప్పిందే కరారు” అని అతను బైకు ఎక్కిరైయ్యిన ఊల్కకు సాగిండు.

పటేలమ్మ అక్కడే ఉంది. చేసేది లేక లోలోన గులుగుకుంట వచ్చిన ముప్పై మంది మోకాళ్లవరకు చీరమడిచి గోచి పెట్టుకొని మడికట్లకు దిగిర్దు. జీతగాడు లుంగలు కట్టిన తుకాన్ని కాడితోమోసి పొలంలో అక్కడక్కడా వేసిండు. చీరలు మడిసి గోచీలు పెట్టుకున్న ఆడోళ్లు అందరు నడుములొంచి తుకం, లుంగలు చేతబట్టి నాలుపెట్ట సాగిండ్రు. పూటల వొడిసేది రెండు గంటల్ల ముగించి పటేలమ్మ ఇచ్చిన తొమ్మిది వందలు అందరు పంచుకున్నరు. వారు పంచుకుంటే తలా ముప్పై రూపాయలు వొచ్చినయ్ . అంతా మొఖాలు మాడ్చుకొని ఎవరింటికి వారు నడుస్తూనే “అట పట్నంకాయపోతే అడ్డమీద ఆడమనిషికి నాలుగైదొందలు కూలి, మొగాయిసకు ఐదారొందలు ఇస్తుండ్రట. గిదేందమ్మా మన గాశారం గాకుంటే” అని ఒకరంటుంటే,

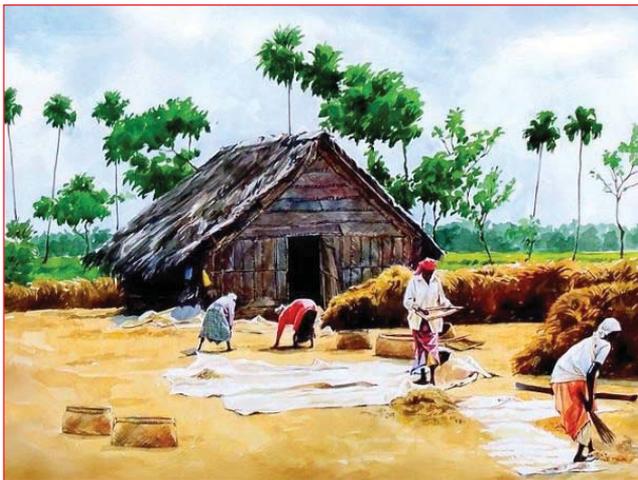

“అసలు పనిలేక పరేషానులుంటే ముప్పైరూపాలన్న దక్కినయ్ తియ్యారే” అని మరొకరు అనిరి. “అవునేఅమ్మా సచ్చినోని పెండ్లికి పెట్టిందే దక్కోలు” అనే మరొకరు. “అవునవును ఆశకు అద్దుండాలే, నిజమేనే ఎట్టకాలానికి దొర్కిందే దక్కోలు” వారంతా అనుకుంటూ ఇంటిబాట పట్టింద్రు.

“ఇమాపు రేపటిపొద్దుకి నూకలు దెచ్చి పిల్లల ఆకలి దూప తీర్చునికి ఈ ముప్పై రూపాయలు దక్కినయ్ ” అని మతిలనుకుంటూ పాలిపోయిన మొహంలో కానింత సంతోషం నింపుకొని ఇల్లు చేరింది రామలచ్చి. ఆమె ఎనకాల రాములమ్మ సగ ఇల్లు చేరింది.

“ఏందక్క కాలం పాడువడ ఈయేడ దరిద్రం సుట్టుకున్నట్టుంది. ఉత్తరాదిన వరదలట బొంబాయిల వరదలు ముంచెత్తుతుంటే, మనకాయి కాలంగాక మనల కరువు గోస దీపిస్తుంది. అసలేరు కార్తికి సోరొడ్డు రంకేస్తే ముసలెడ్లు మూల వడ్డయంటరు. గిదేం కాలం మనకాయి పాపం పెరిగి దరిద్రం దాపురించి దేష్టమొర్చు మన నెత్తినగూకొని శని సుట్టుకున్నట్టుంది. నోరులేని పనులు, జీవాలకు మేతకు కరువొచ్చే” అంటు పలికింది రాములమ్మ బరువెక్కిన హృదయావేదనతో.

“అవునే కలికాలం దాపురించింది. నేను ఈ మధ్య ఎన్నడూ ఇంత కరువు గోస సూడలే. గొడ్లకు మేత లేక మీ

బావ ఆటిని చందూరు అంగడి కొద్దె కొనేటోడు లేడట, ఆటిని తోల్కపోయి తోల్కొస్తాల్కి ఆయనవొళ్ళు అల్నిఅల్ని పుల్చుయిపోయింది. కాళ్లు నొప్పులు పెట్టి జరం బిడ్డి ఇంట్ల పన్నుడు. పన్నోడు లేస్తలేడు ముద్ద ముద్దలేడు. ఆయనను జూస్తే అట్ల. ఇగ దొడ్ల ఎడ్ల ఆలతు చూస్తే మన్ను కల్లుమంటుందే, ఆట్టి సూస్తాల్కి గుండె తర్చుపోతుంది నోరు లేని జీవులు ఎట్ల చెబుతయ్ పది రోజుల సంది ఊల్కకు నీళ్ళు సగ రాకపాయె బుక్కెడు నీళ్లతో దూప దీర్చుదమంటే నీటికీ కరువొచ్చె, ఇగో ఆయిల్లు గీ ఇల్లు , అనకుండా పతిల్లు తిర్గి తిర్గి గింత కుడ్డి అడ్కొచ్చి తాపున్న, గడ్డాములు ఉన్నోళ్ళ కాల్లు ఏళ్లు మొక్కి రోజుకొకాయనతాన అడ్చుచ్చి ఆటి ముందలేస్తున్న తొక్కుట్ల గడ్డి ముట్టని గొడ్లు మనలెక్కనే తినక తప్పలేదు ఆటికి, ఇగో మా పోరడు బుక్కల కాయితాలు చింపి ఆట్టి తినిస్తుంటే ఆవురావురంటు గోసదీస్తుంట అరుస్తూ అయి తినవట్టయ్, ఆట్టి చూస్తాల్కి అనికీ బాదనిపించెనే” అని దిగులుతో పూడుకున్న గొంతుకను పెకలించి పలికింది, ఆమె అలా అంటుంటే కండ్ల నీరు ఉబికివొచ్చినట్టైంది. ఆమె మాటలు ఇంటున్న రాములమ్మకు సగ కండ్లనీరు కమ్మింది. పైట కొంగుతో రాములమ్మ కండ్ల తుడుచుకుంటూ

“అంతేనా రామలచ్చక్క ఎవనాలి ముండమోసి ఎండాల కూసుందో మనకీ తిప్పలు, అది కాదక్క గా మజ్జనే వానలు కురువాలని ఊరి ఆడోళ్ళందరూ కాళ్లకు పసుపు పారాని రాసుకొని కుంకుమ బొట్టుపెట్టుకొని పాటలు పాడుకుంట కప్పుకు కాడికి పెళ్లి జేసి కప్పుకామన్న ఆడితిమి. ఊర్కి కీడు సోకిందని పెద్దమన్నులు ఊరిలో డప్పు చాటింపు ఏవీస్తే ఉరాన ఊరెడు ఇండ్లు ఊకకుంట, కల్లాపి సల్లకుంట పాసి మొకాన ఊరంతా వనవాసం పోతిమి. నడూల్య బొడ్రాయికి యూట బలిచ్చితిమి, గాని చెట్లకింది శెల్కలల్లకు పోతె సెలకలు బీదవారియ్ శెల్కలల్ల చెట్లు కరువైనయ్. ఎవరి చేల చూశ్చ ఎనకట చింతలు, మామిళ్ళు, ఏపె, వెదురు చెట్లతో కలకలలాడెవి. గెట్లెంత తాల్లు, తాటిబొత్తలు ఈదులు ఏవుగ పెరిగి పిలుస్తున్నట్టుగుండేట్టి. బావులు సుత నీటితో నిండుకుండలాగుండేవి

ఇప్పుడు వాటి ఆనవాలల్ల కరువైనయ్. చెట్లు మాయమైయ్ శెలకలు ముండ మోసినట్టున్నయ్. చెట్లకింది పోతే నీడ కరువై సర్కారు తుమ్ముల్ల కిందికి వనవాసం పోయి ఆన్నె చెట్లకింద వొండ్కొని పొద్దుక ఊరు జేర్తిమి. అయినా వానదేవుడు శాంతించలే నాల్లినాలు ఇట్లనే అయితే దొడ్లల్ల పసులు సస్తయ్ మేతలేక, ఇగ మనం మల్ల పెట్టెబెడ తట్టబుట్ట నర్చుకొని వట్లం పోవాల్సి వస్తదేవో అప్పుడెప్పుడో

పదిపన్నెండేండ్ల సందున గిసోంటి కరువు జూస్తిమి” అంటూ వీస్తూ బోయి పలికింది రాములమ్మ.

“ఏమోనే మనకేమెర్చ వానరాకడ పాణం పోకడ తెల్లినోడెవడు మనబతుకులు ఎట్లయేదుందో మనం ఆకలిగోసల, దూపగోసల, కరువుగోసల ఎంత శరదీసేదుందో సూడాలే మరి”. అని రామలచ్చి విచారంతో పలికింది.

రామలచ్చమ్మ రాములమ్మ మాట్లాడుకుంటుంటే అటునుంచి సాలమ్మ వచ్చింది. ఆమెను చూసిన రామలచ్చి “ఏమె సాలి బాగున్నవా, నీదే బాగుందే శేను శెలక లేకున్నా మా మర్రి లారి మీద పోయి నెలనెల జీతం దెచ్చి నీ వొల్లై పోస్తుండె. తింటివి ఇంట్ల పంతివి” అని దెప్పి పొడ్పినట్టు పలికింది రాములమ్మ. ఆమాటలకు ఆమె విప్పారిన మొహంతో పకపక నవ్వుతూ “ఊకోఅక్కా మీ చిలిపి మాటలు” అని వారి దాపున కూకుంది.

“అసేయ్ సాలమ్మ నేనే నీ దగ్గరకు వొడ్డామనుకున్న. నువ్వే ఇటుకాయి వస్తవి” అని బోసిమొహంతో వినయంగా పలికింది రామలచ్చి.

“ఎందుకక్క చెప్పరాదు, నువు చిటుకేస్తే నేను చిటెలరానా

వంది” అన్నది సాలమ్మ వారివైపు ఎగాదిగా చూస్తూ .

“మరేంలేదే ఇంట్ల కష్టంగుంది మీ బావకు నుస్తి జేసింది. చెయ్యి సర్దుబాటైనక ఇస్తగాని ఏమన్నా డబ్బులు ఉంటే ఇయ్యరాదే, మిత్తి దీనోక్”అని దీనంగా పలికింది

“అయ్యో లేవక్కా నిన్ననే ఒకరికిస్తి నిన్న అడిగినా అయిపోవు, అవి నీకే ఇద్దను, ఏమనుకోకక్క. అని అంటూనే ఔనక్క చిన్నాడేడి”అని రామలచ్చి కొడుకును అడిగింది. సాలమ్మకు పిల్లలు లేరు. చిన్నాగడ్డి కొడుకుకంటే ఎక్కువగా చూస్తుంటది. చిన్నా టీవికి సగ ఆమెఇంటికే ఎళ్ళి చూస్తడు.

“ అడు బైట ఏడాడుకుంటుండోనే పిల్లలతోనీ, ఆడు ఇంటికి రాంగనే పంపుతనే ” అని తలవాల్చి దిగులుతో చింతజేస్తూ కూర్చుంది.

“సరె ఇంటికి రమ్మని చెప్పు నేను పిల్లిస్తే వస్తడు”అంటూ అక్కన్నుంచి కదిలింది ఆమె వెనకల రాములమ్మ తనింటికి వెళ్లింది

దిగులుతో పెనిమిటి సోములును చూస్తూ మంచం పక్కన కూర్చుండిపోయింది, పడమట పొద్దు కూకింది. బతుకెట్ల తెల్లారాలా అని ఆలోచనలో రామలచ్చి మునిగింది. కొట్టంలో పసురం అంబా.. అంబా.. అంటూ కన్నీరు కారుస్తూ అరవసాగింది. తోసుబాటుకాని రామలచ్చి ఇటు పెనిమిటివైపు చూస్తున్న ఆమె ఒక్కసారిగా తలను పసురం వైపు తిప్పింది. ఎద్దేడిసిన ఎవుసం రైతేడిసిన రాజ్యం మనుగడ సాగించదన్న ఒకప్పుడు తన పెనిమిటి అన్నమాటలు యాదిలకు దెచ్చుకుంది. అప్పుడే తల్కున మెరుపు మెర్చినట్టు ఆమెలో ఆలోచన పొడసూపింది. దాని ఆకలిగోసను చూడలేక ఆమెకాలు గడపదాటింది. ఆమె ఆ సీకట్ల సరాసరి బువ్వమ్మ ఇంటివైపు నడచింది. బువ్వమ్మ, ఆమెకొడ్డు పకీరయ్య మంచంల గూకొని మాట్లాడుకుంటుండ్రు.

సీకట్ల రామలచ్చమ్మను గుర్తించక “ఎవరల్లా.. ఎవరూ సీకట్ల సడిసప్పుడు చేయకుండా గిటుకాయి వొస్తుండ్రు.”అని బువ్వమ్మ పల్కింది.

“నేను బువమ్మా! రామలచ్చిని”అని తిన్నగా పలికింది.

“ఒకే నువ్వా ఏందిబిడ్డా సీకట్ల వొచ్చినవ్”అన్నది బువ్వమ్మ. “ఏందక్కా వొచ్చినవ్ ఏంపనక్క” అతను పలికె.

“తమ్మి టొనుల నువ్వు పెద్దాసుపత్రిల జేస్తవంటగదా,” కాసింత బెనుకుగా అడిగింది.

“ఔను ఐతే.”

“అదేతమ్మి నాకు ఇల్లుగడవగం కష్టంగుంది. ఒంట్ల ఒకటుంచుకొని ఒకటమ్ముకుంటే మరిన్ని పైసలొస్తయటగదా, నేను అమ్ముకుందామనుకుంటున్నా, సాయపడుతమ్మి నీమేలు మరువ” అంటూ దిగులు కమ్మిన బాధతో వొనుకుతున్న గొంతుకతో పలికింది.

అతనికి ఆమె వొచ్చిన విషయం అర్థమైంది. అతను చిన్నగా “సరెనక్కా ముచ్చెట మనమద్యలనే వుండాలే పనికాంగనే నా కమీషన్ నేను తీసుకుంట. నువ్వు బేఫీకర్ గుండు”అని అతడు పలికిండు.

“గంతగనం కష్టమొచ్చినాదే తల్లి నీకు, మనిషికి ఆకలి లేకుంటే బాగుండు. ఆకలి మనిషిని ఎంతకైనా దిగజారుస్తది నువ్వు ఒళ్ళమ్ముకుంటలేవు, ఒంటిలో ఒక ఆయం అమ్ముకుంటున్నవ్ బిడ్డా బుగులు పడకు తమ్ముడు సూస్తంటే మాట తప్పడు. కాని లోకం కోడై కూస్తది మాకు మాట రానియకమ్మా. ఇంట్లవున్నోళ్ళ బైటేయకు తల్లి” బువ్వమ్మ పలికింది ఆమెవైపు జాలిగా చూస్తూ.

“అవ్వా మాటకోసం పాణమిస్త, నేనేందో నీకెర్లలేదా, నాలగ్గమై ఈవూర్కి వొచ్చిన సంది సూస్తలేవా యేంది. మాటతప్ప మడిమె తిప్ప.”అని బువ్వమ్మతో పలికింది. అతను బయానగా ఆమెచేతిలో పదివేల కట్ట పెట్టిండు . ఆమె అవి తీసుకొని ఇల్లుచేరింది. ఆమె బాధలన్నీ రేపటి పొద్దుతో తీరబోతున్నందుకు కొడుకును పక్కన పడుకోబెట్టుకొని మనసారా నిద్రలకు జారింది...

-భూతం ముత్యాలు

m : 9490437978

e : buthammuthyalu@gmail.com

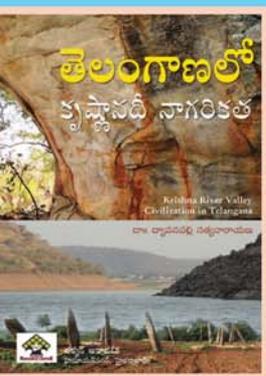
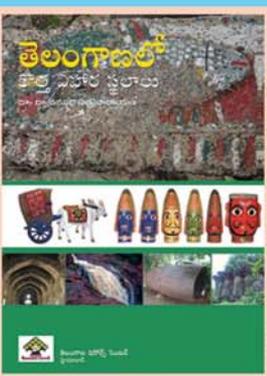
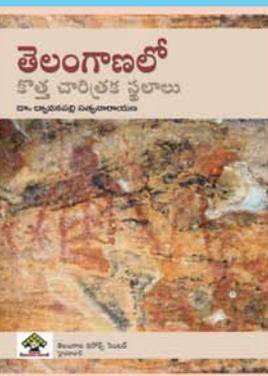
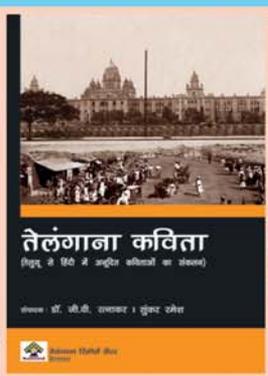
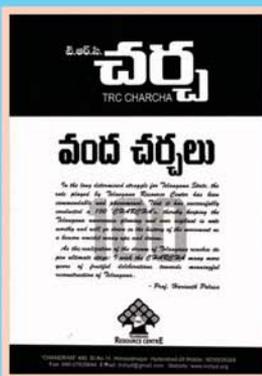
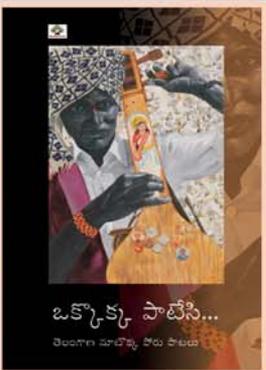
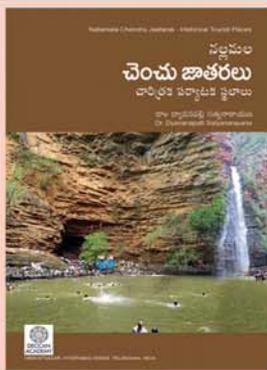
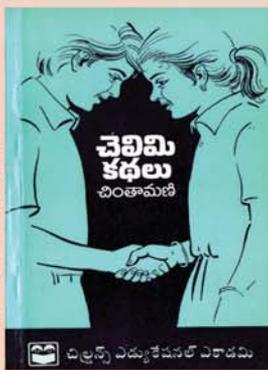
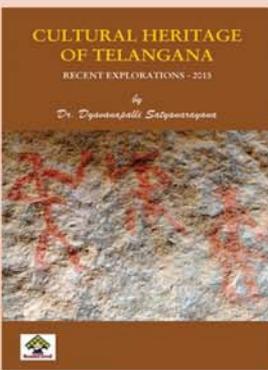
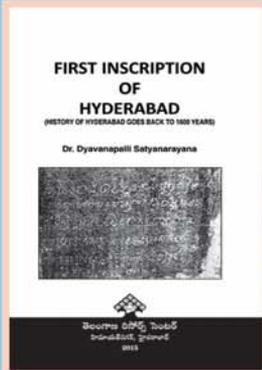
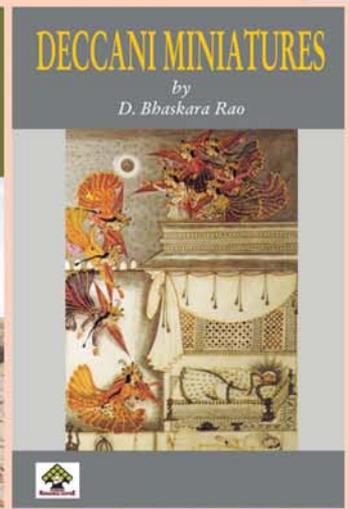
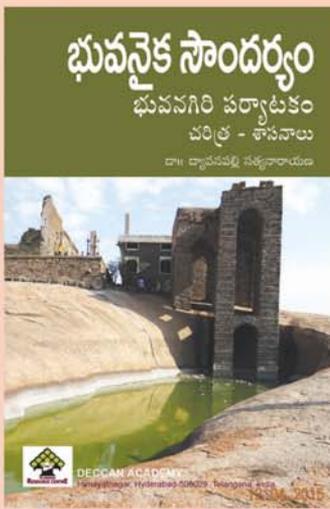
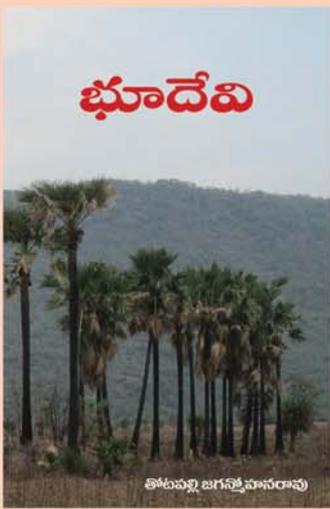
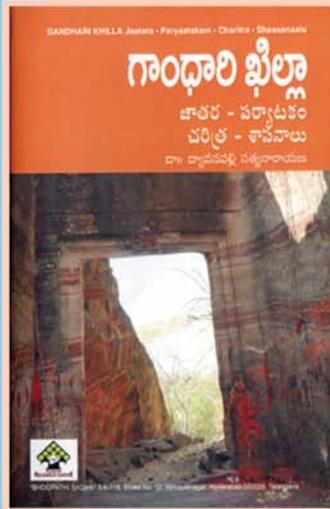
పుస్తక పరిచయం

పుస్తక పరిచయం శీర్షిక ద్వారా వివిధ పుస్తకాలను పాఠకులకు పరిచయం చేసే ప్రయత్నం ఇది. ఈ వేదిక ద్వారా పాఠకులకు తమ పుస్తకాలను పరిచయం చేయాలనుకునే రచయితలు, ప్రచురణ సంస్థలు తమ పుస్తకాలు రెండు కాపీలను దిగువ చిరునామాకు పంపించవచ్చు. వీలు వెంట వాటిని ప్రచురిస్తాం. సమకాలీన సామాజిక అంశాలతో కూడిన కొత్త పుస్తకాలకు ప్రాధాన్యం. పుస్తకాలు పంపించాల్సిన చిరునామా:

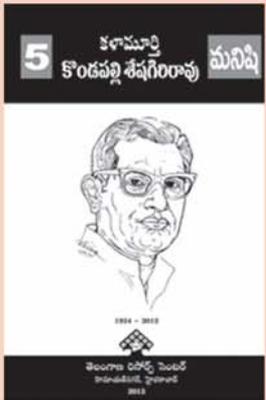
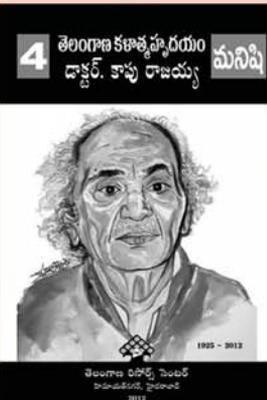
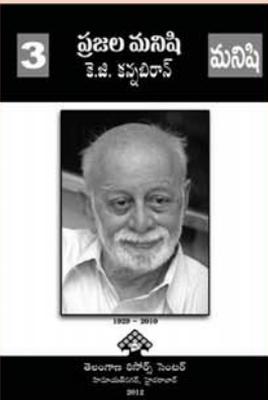
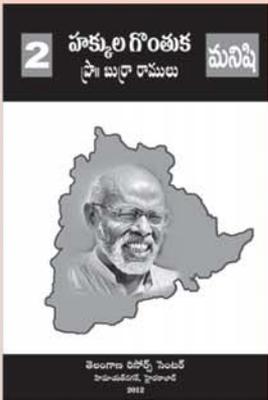
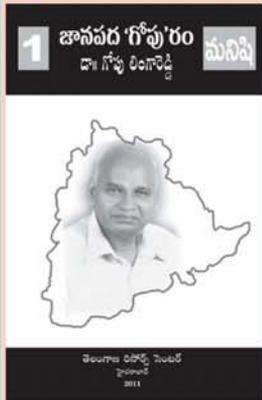

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
 Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
 E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

చరిత్ర, సాహిత్యం, వారసత్వం, పర్యాటకం, కళలు, సంస్కృతి, సామాజిక అంశాలు, తెలంగాణ ఉద్యమం.. ఇలా ఎన్నో అంశాలపై తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ కొన్ని పుస్తకాలను ప్రచురించింది. ప్రచురించిన ప్రతి పుస్తకం కూడా ఆ రంగంలో లేదా విభాగంలో ఒక ఆణిముత్యంలా నిలిచింది.

రకరకాల కారణాలతో తెలంగాణ ప్రముఖుల చరిత్రలు అంతగా వెలుగులోకి రాకుండా పోయాయి. ఆయా ప్రముఖులపై ప్రజలకు ఒక అవగాహన కల్పించేలా వివిధ వ్యాసాల సంకలనంతో మనపి పేరిట తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ కొన్ని పుస్తకాలను ప్రచురించింది.

నిజ జీవిత ఇతివృత్తమే 'మల్లేశం' సినిమా

●నేటి తరానికి ఈ చిత్రం ఎంతో స్ఫూర్తి ●ఆక్స్ఫర్డ్ స్కూల్లో 'మల్లేశం'పై బాలచెలిమి 16వ ముచ్చట్లు

తెలుగునాట బాలల కోసం విశేషంగా కృషి చేస్తున్న మేటి సంస్థ చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ. బాలల్లో సాహిత్యంపై అభిరుచిని పెంపొందించడమే ధ్యేయంగా పనిచేస్తున్న ఈ సంస్థ దిగ్విజయంగా 15 'బాల చెలిమి ముచ్చట్లు' నిర్వహించింది. 16వ కార్యక్రమం జూలై 13న హిమాయత్ నగర్ లోని ఆక్స్ఫర్డ్ గ్రూప్ స్కూల్ లో జరిగింది. నేత కార్మికుడు అయిన చింతకింది మల్లేశం జీవిత ఇతివృత్తం ఆధారంగా నిర్మించిన 'మల్లేశం' సినిమాపై చిత్ర బృందం సభ్యులు తమ అనుభవాలను ఈ సందర్భంగా పంచుకున్నారు. చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ చైర్మన్ మణికోండ వేదకుమార్ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో పద్మశ్రీ చింతకింది మల్లేశం, ఆర్దిస్టు ఏలే లక్ష్మణ్, ఫిల్మ్ మేకర్ అజిత్ నాగ్, మల్లేశం సినిమా డైరెక్టర్ రాజ్ రాచకొండ, రచయిత పెద్దింటి అశోక్ కుమార్, నటులు ఆనంద చక్రపాణి, నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ చైర్మన్ పత్తిపాక మోహన్, డా॥ ఎస్. రఘు పాల్గొన్నారు.

నిజ జీవిత ఇతివృత్తమే 'మల్లేశం' సినిమా :

చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ చైర్మన్ మణికోండ వేదకుమార్

చింతకింది మల్లేశం జీవిత ఇతివృత్తంతో మల్లేశం సినిమాను అద్భుతంగా తెరకెక్కించడం అభినందనీయమని చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ చైర్మన్ మణికోండ వేదకుమార్ ప్రశంసించారు. నేత కార్మికుల కష్టానికి, కుటుంబం గడవలేని పరిస్థితిలో ఆరో తరగతి పిల్లాడిని బడిమాన్పించి తల్లిదండ్రులు మగ్గం ఎక్కమంటారని, మల్లేశం చాలా తెలివైన పిల్లాడని, అతడు స్కూల్ కు వెళ్లకపోవడంతో బడి పంతులు ఇంటికిచ్చి ఎందుకు బడికి రావడంలేదని అడిగి, పిల్లాడి కుటుంబ పరిస్థితి విని అతడికి డిక్షనరీ అందజేస్తారని చెప్పారు. అలా తల్లిదండ్రులతో కలిసి చిన్నతనంలోనే మల్లేశం మగ్గం నేసే పనిలో నిమగ్నమైనట్లు తెలిపారు. తల్లి కష్టాలు చూసి ఆసుయంత్రాన్ని తయారు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తాడని, రకరకాల ఇబ్బందులు, అపమానాలు

ఎదురైనా, సమాజం అప్పులపాలవుతున్నావని హేళన చేసినా తన ప్రయత్నాలు ఆపలేదన్నారు. మల్లేశంకు పెళ్లి చేస్తే మారతాడని పెళ్లి చేస్తారని వివరించారు. భార్య సహకారంతో తన ప్రయత్నాన్ని కొనసాగిస్తాడు. తల్లి పడుతున్న బాధను చూడలేక చివరికి ఆసుపోసే యంత్రాన్ని తయారు చేయడం గర్వకారణం అన్నారు. 'బిడ్డా మల్లేశం మన ఇంట్లో యంత్రం అయితే వచ్చింది.. మన కష్టాలు మాత్రం తీరాయి.. కానీ ఊళ్లో నేతకార్మికుల కష్టాలు అలాగే ఉన్నాయి.. వాటిని కూడా తీర్చాలి బిడ్డా' అని తల్లి అనడంతో మళ్లీ యంత్రాలను తయారు చేసే పనిలో మల్లేశం నిమగ్నమైనట్లు తెలిపారు. దీంతో రూ.13 వేలతో ఊళ్లో ఉన్న నేత కార్మికులకు అందజేసినట్లు వివరించారు. అతని ప్రతిభని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గుర్తించిందన్నారు. జాతీయ స్థాయిలో పేరు రావడంతో కేంద్ర ప్రభుత్వం గుర్తించి 'పద్మశ్రీ' అవార్డు ఇచ్చి సత్కరించిందన్నారు. మల్లేశం నేటి సమాజానికి ఎంతో స్ఫూర్తిగా నిలిచారని విశ్లేషించారు. మల్లేశం ఎంతో తపనపడి యంత్రం తయారు చేశారని, సినిమా నిర్మాణానికి కూడా అదే పద్ధతిలో కష్టపడి సక్సెస్ సాధించినట్లు కొనియాడారు.

పిల్లలను ఫారం కోడిలా కాదు.. ఊరు కోడిలా పెంచండి : రచయిత పెద్దింటి అశోక్

రచయిత పెద్దింటి అశోక్ మాట్లాడుతూ పిల్లలు మంచినీటిలో లేకపోవడానికి మనమే కారణం అన్నారు. పిల్లలు ఒక కంటిలో మైక్రోస్కోపు, మరో కంటిలో టెలిస్కోపు, కనీసం మెడలో స్టైతస్కోపు అన్నట్లుగా ప్రస్తుత పరిస్థితులున్నట్లు చెప్పారు. ఆ ఆరాటమే పిల్లలను ఈ స్థాయికి తీసుకొస్తుందన్నారు. తెలుగు ప్రజలు డైరెక్టర్ రాజ్ రాచకొండకు ఎంతో రుణపడి ఉంటారన్నారు. ఆయన అనేక త్యాగాలు చేసినట్లు కొనియాడారు. ఉద్యోగాన్ని వదిలిపెట్టి, ఆయన సొంతంగా సినిమా తీయడం చాలా గొప్ప విషయం అన్నారు. ఈ సమాజానికి, తల్లిదండ్రులకు, పిల్లలకు పిడికెడు భరోసా ఇవ్వాలనే ఉద్దేశంతోనే మల్లేశం

జీవితాన్ని తీసుకొని, మంచి సినిమా నిర్మించినట్లు చెప్పారు. అక్షరజ్ఞానం ఉంటేనే చదువా.. లేకపోతే చదువు కాదా? అనే ఉద్దేశంతోనే సినిమా తీసినట్లు తెలిపారు. మీరు మీ పిల్లలను కష్టాలను తెలియకుండా పెంచండి.. కానీ మీరు పడే కష్టాన్ని తెలియకుండా పెంచకండి అన్నారు. ఎందుకంటే మీరు పడే కష్టమే పిల్లలకు స్ఫూర్తిగా నిలుస్తుందన్నారు. మల్లేశం అనే వ్యక్తి ఆరో తరగతి చదువుతుండగా వాళ్ల అమ్మ బాధను చూశాడు.. ఆ బాధ పోగొట్టడానికి తాను ఏం చేయాలో నిత్యం మధన పడినట్లు చెప్పారు. చరిత్ర లోపల అవిపురణలన్నీ సంఘర్షణల ఫలితంగా వచ్చినట్లు చెప్పారు. కంప్యూటర్ను కనుగొన్న చార్లెస్ బబేజీ సంఘర్షణల నుంచి ఆయన ఆలోచనలు ఉదయించినట్లు చెప్పారు. ఎనిమిదో తరగతి చదువుతుండగా తన తండ్రి కిరాణి కొట్లో లెక్కలు రాసేవాడు.. ఇంట్లోకి వచ్చిన తర్వాత కూడా లెక్కలు చేసేవాడన్నారు. తండ్రి కష్టాన్ని తన కొడుకు చూసిన తన తండ్రి కష్టాన్ని ఎలాగైనా తీర్చాలని చార్లెస్ నిర్ణయించుకున్నట్లు చెప్పారు. అలా కంప్యూటర్ను కనుగొన్నట్లు చెప్పారు. గాయపడిన సైనికుడి సంఘర్షణ నుండి ఏకే 47 ఉద్భవించి నట్లు చెప్పారు. మా అమ్మ బాధను తాను పొగొట్టలేనా? అని సంఘర్షించినప్పుడు ఆసుయంత్రం పుట్టింది. దాని నుండే మల్లేశం అనే గొప్ప శాస్త్రవేత్త పుట్టినట్లు చెప్పారు. పిల్లలను ఎప్పుడూ నేలమీద, మట్టిలో పెంచాలన్నారు. తల్లిదండ్రుల కష్టాలు, కన్నీళ్లను పిల్లలకు తెలిసేలా పెంచాలన్నారు. నేటి తరాలు పిల్లలను సాహిత్యానికి దూరం చేసి పెంచుతున్నట్లు ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. చందమామలాంటి అద్భుతమైన పిల్లల పత్రిక మూతపడటానికి మనమే కారణం అన్నారు. పిల్లలకు టెక్స్టుబుక్స్ చదవమని చెప్పడం కాదు.. ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు కథల పుస్తకాలు కొనిస్తున్నామా లేదా అని చూడాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. ఇప్పటి పిల్లలకు ఏడుపంటే తెలియకపోవడం బాధాకరం అన్నారు. 57 రోజుల్లో కోడి తన పిల్లలకు ఎలా నడవాలో, ఎలా ఎగరాలో, ఎలా జీవించాలో నేర్పుతున్నట్లు తెలిపారు. కానీ 30 ఏళ్లు సాదినా మనిషి తన పిల్లలను మనుషులుగా తయారు చేయడం లేదన్నారు. చదువంటే ఆప్యాయత, చదువంటే ప్రేమ అన్నారు. కానీ ఇప్పటి చదువులు ఫారం కోడిలా ఉన్నాయని ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. మనం పిల్లలను ఫారం కోడిలా కాకుండా ఊరు కోడిలా పెంచాలన్నారు. ఇప్పటికైనా తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లలకు బాలచెలిమిలాంటి పుస్తకాలను కొనిచ్చి వారికి సాహిత్యంపై అభిరుచిని ఏర్పరచాలన్నారు.

పిల్లలకు స్ఫూర్తి మల్లేశం సినిమా : డైరెక్టర్ రాజ్ రాచకొండ

డైరెక్టర్ రాజ్ రాచకొండ మాట్లాడుతూ రెండున్నర సంవత్సరాల క్రితం మల్లేశం వీడియో చూసి చాలా ఇన్స్పైర్ అయినట్లు చెప్పారు. ఇంటర్ పిల్లలకు కాన్సిడెన్స్ లెవల్స్ చాలా తక్కువగా ఉండటంతో కొన్ని సందర్భాల్లో సూసైడ్ చేసుకుంటున్నారని, పిల్లలకు మోటివేషన్ కల్పించడం కోసమే మల్లేశం సినిమాకు శ్రీకారం చుట్టినట్లు తెలిపారు. చేనేత ప్రాంతాలు చాలా చిన్న

గ్రామాలు, చిన్న పట్టణాలు, ఎంతో విభిన్నంగా, వైవిధ్యంగా ఉండి తనను ఎంతో ఆకట్టుకున్నట్లు చెప్పారు. ప్రతి ఒక్కరిలో మల్లేశం స్టోరీ దాగి ఉంటుందన్నారు. కాకపోతే గ్రాఫ్ వేరే ఉండొచ్చని చెప్పారు. పిల్లలకు ఎంతో ఉపయోగపడే సినిమా మల్లేశం అన్నారు. ప్రస్తుత పిల్లలకు ఈ స్టోరీ చాలా కనెక్ట్ అవుతుందన్నారు. పిల్లలకు అనుకున్న దాంట్లో సీటు రాకపోతే చాలా మనోవేదనకు గురవుతున్నట్లు చెప్పారు. పిల్లలకు ఇన్స్పైర్ కలిగించాలనే ఉద్దేశంతోనే ఈ సినిమా తీసినట్లు వివరించారు. పిల్లలకు మంచి, చెడు అనేది తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయుల వల్ల వస్తుందన్నారు. అన్నింటికంటే ముఖ్యంగా సాహిత్యం ద్వారా పిల్లల్లో మార్పు వస్తుందన్నారు. ఆక్స్ఫర్డ్ స్కూలులో బాల చెలిమి ద్వారా పిల్లలకు మంచి లిటరేచర్ అందించడం అభినందనీయం అన్నారు. ఏలే లక్ష్మణ్, వైకుంఠం జీవితంలోని కొన్ని అందమైన ఆలోచనలకు ప్రాణం పోసి అద్భుతమైన చిత్రాలు గీయడం అమోఘం అన్నారు. ఈ సినిమా వల్ల ఏ ఒక్కరు మోటివేట్ అయినా పెట్టుబడి వెనక్కి వచ్చేసినట్లైనా ఆనందం వ్యక్తం చేశారు.

పిట్టంటి అశోక్ రచయిత

రాజ్ రాచకొండ డైరెక్టర్

ఏలే లక్ష్మణ్ చిత్రకారులు

మల్లేశం సినిమాతో కొత్త జర్నీ : ఆర్దిస్టు ఏలే లక్ష్మణ్

ఆర్దిస్టు ఏలే లక్ష్మణ్ మాట్లాడుతూ మల్లేశం సినిమా కోసం డైరెక్టర్ రాజ్ రాచకొండ తనకు మెనేజ్ పెట్టినట్లు తెలిపారు. 'మల్లేశం సినిమాలో మీరు పనిచేయాలని.. ఐ వాంట్ టాక్ టూ యూ..' అని రాజ్ రాచకొండ మెయిల్ చేసినట్లు వివరించారు. తాను సినిమాలు బంద్ చేసి చాలా కాలం అయ్యింది.. అనడంతో మీతో ఒకసారి మాట్లాడాలన్నారు. స్క్రిప్ట్ పంపించండి చూద్దాం అన్నారని, స్క్రిప్ట్ చూసిన తర్వాత అచ్చం తన జీవిత చరిత్రలాగే ఉన్నట్లు చెప్పారు. అందరూ కలిసి మాట్లాడుకోవడంతో తమ జర్నీ అలా ప్రారంభమైనట్లు తెలిపారు. కచ్చితంగా ఈ సినిమాకు పనిచేయాలని తాను డిసైడ్ అయినట్లు వివరించారు. గోరటి వెంకన్నతో పాటలు రాయించడం చాలా గ్రేట్ అన్నారు. పోచంపల్లి చుట్టుపక్కల బాగుంటుందని, పాత ఇళ్లు కావాలి, పాత లోకేషన్ కావాలని రేపులపల్లి గ్రామంలో ఉండే తమ అంకుల్ ఇంట్లో ఉన్నట్లు చెప్పారు. రేపులపల్లి చుట్టుపక్కల గ్రామాల్లో ఘాటింగ్ చేసినట్లు తెలిపారు. ఆక్స్ఫర్డ్ స్కూల్తో తమకు ఎంతో అనుబంధం ఉన్నట్లు చెప్పారు. సమ్మర్ క్యాంప్లో భాగంగా చాలాసార్లు పాఠశాలకు వచ్చినట్లు చెప్పారు. 2004లో 'జనపథం' పేరుతో స్కూల్లో ఎర్రమట్టి గోడ అలికి తెలంగాణలో ఉన్న 'ఫోక్ నారేటెడ్ టు ట్రెడిషన్ ఆర్ట్స్ ఫామ్స్' వంటివి అన్నీ ఇక్కడ చూసినట్లు తెలిపారు. తమ సినిమాలో పటం కథ.. మార్కండేయ కథ పెట్టాలని, వాటిమీద పనిచేసేవాళ్లను వెతికి వెతికి తీసుకొచ్చి ట్రైనింగ్ ఇప్పించి వారితో పనిచేయించుకోవడం చాలా ఆనందంగా ఉందన్నారు. అలా ఈ సినిమా చాలా బ్యూటీఫుల్గా వచ్చినట్లు చెప్పారు. ఈ సినిమాకు ఊళ్లోనే, లోకేషన్లోనే ఉండి తాను డ్రాయింగ్ వేసినట్లు చెప్పారు. 'జర్నీ టు మల్లేశం' పేరుతో స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీలో

500 మంది సినిమా టెక్నిషియన్స్ తో కలిసి 'ఇక్కత్ వాక్' చేసినట్లు తెలిపారు. ఆ ఎగ్జిబిషన్ లో ఎంతో రెస్పాన్స్ వచ్చిందని, ప్రతి ఒక్కరూ అభినందించినట్లు చెప్పారు. ఈ సినిమాలో చిన్న పిల్లలు యాక్ట్ చేయడం కూడా హైలెట్ గా నిలిచిందన్నారు. ఈ సినిమాపై చాలా మంచి రెస్పాన్స్ రావడం తన జీవితంలో మరిచిపోలేని అనుభూతి అన్నారు.

అమ్మ కష్టం చూడలేకే మిషన్ తయారు చేశా : చింతకింది మల్లేశం

చింతకింది మల్లేశం మాట్లాడుతూ ముఖ్యంగా ఆసుమిషన్ అంటే చాలా మందికి తెలియక పోవచ్చు. కానీ పోవంపట్టి చీరలు తెలిసే ఉంటాయన్నారు. నేత చీరలకు ముందుగా దారాన్ని ఆసుచుట్టాలన్నారు. అది దాదాపు 12.5 కిలోమీటర్ల పొడవున్న దారాన్ని నాలుగు ఫీట్లు ఉన్న ఒక ఆసు ప్రేమ్ కు ఒక్కొక్క పిన్నుకు మూడు దారాలు లేదా నాలుగు దారాలు డిజైన్ అవసరాన్ని బట్టి చుట్టాల్సి ఉంటుందన్నారు. అలా ఒక్క చీరకు 9వేల సార్లు ఐదు గంటలపాటు చుడితే ఒక చీరకు సరిపోను దారం వస్తుందన్నారు. అలా ఉదయం నుండి సాయంత్రం వరకు పనిచేస్తూనే ఉండాలన్నారు. రెండు మగ్గాలతో ఇంట్లో పనిచేస్తుండటంతో అమ్మకు ఇంకా పని ఎక్కువైందన్నారు. తల్లిదండ్రుల ఒత్తిడి మేరకు తాను స్కూల్ మానేసి అమ్మానాన్నలకు చేదోడువాదోడుగా ఉన్నట్లు చెప్పారు. 'మల్లేశం నువ్వు వెళ్లిపో బిడ్డా.. నేను ఈ పనిచేయలేను బిడ్డా.. నువ్వు వేరే పనిచూసుకో' అని మా అమ్మ అన్నప్పుడు తన కళ్లలో నీళ్లు తిరిగినట్లు చెప్పారు. అమ్మ అన్న మాటలతో తనకు అద్భుతమైన ఐడియా వచ్చినట్లు తెలిపారు. వ్యవస్థలో అన్ని పనులకు మిషన్లు ఉన్నాయి.. మనకు ఎందుకు మిషన్ ఉండకూడదని చిన్నగా పని ప్రారంభించినట్లు తెలిపారు. అప్పటి నుండి మా అమ్మ చేస్తున్న పనిలో తాను ఇన్ వాల్వ్ అయినట్లు తెలిపారు. మా అమ్మ చేస్తున్న పని విధానంలో పూర్తిగా తాను ఇమిడిపోయి ప్రతి పనిని గమనించినట్లు చెప్పారు. ఆ పనిలో మొత్తం ఐదు భాగాలున్నట్లు తాను గుర్తించినట్లు వివరించారు. తాను కూడా ఆసు పోయడం నేర్చుకున్నానని, ఒక్కో భాగాన్ని ఒక్కో సంవత్సరం పాటు డెవలప్ చేసినట్లు తెలిపారు. 1992 నుండి 1997 వరకు కొత్త మిషన్ తయారీ కోసం నిరంతరంగా ప్రయత్నించినట్లు తెలిపారు. పెళ్లి చేస్తే మారతాడనే ఉద్దేశంతో తనకు తల్లిదండ్రులు పెళ్లిచేశారని వివరించారు. ఊళ్లో ఉంటే ఇంట్లోవాళ్లు, ఊళ్లోవాళ్లు, అత్తగారు తిట్టడంతో హైదరాబాద్ వచ్చినట్లు తెలిపారు. హైదరాబాద్ వచ్చిన నాలుగైదు నెలల తర్వాత మళ్లీ పని మొదలుపెట్టినట్లు తెలిపారు. ఆధునిక మిషనరీతో ఆసు యంత్రాన్ని పూర్తి చేసి ఇంటికి తీసుకెళ్లి మా నాన్నకు చూపించడంతో ముందు నువ్వు మిషన్ ను బజార్లో పారేసి రా అన్నారు. పక్క మిత్రుల దగ్గర నుండి దారం తీసుకొచ్చి మిషన్ ను నడిపించి చీరను నేయడంతో శెభాష్ బిడ్డా.. కష్టానికి ప్రతిఫలం దక్కిందని అభినందించినట్లు చెప్పారు. ఆ తర్వాత పేపర్లో రావడం, జిల్లాల్లో ఉన్న తమ కమ్యూనిటీ వాళ్లు తమ ఇంటికి వచ్చి అభినందించడం జరిగినట్లు తెలిపారు. మిషన్ చాలా బాగుంది.. మాకు కూడా ఇవ్వమని చాలా మంది అడిగినట్లు చెప్పారు. హ్యాండ్ డ్యామ్ వ్యవస్థలో ఎంతో మంది పనిచేసి తమ జీవితాలను

చింతకింది మల్లేశం పద్మశ్రీ అవార్డు గ్రహీత

త్యాగం చేశారని ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. అలా ఎక్కువమంది అడగడంతో 2000 సంవత్సరం నుంచి మిషన్లు తయారు చేసి ఒక్కో మిషన్ ను రూ.13 వేలకు అమ్మినట్లు చెప్పారు. 2005లో స్టీల్ రేటు పెరగడంతో మిషన్ ను కూడా రూ.25 వేలకు అమ్మాలి వచ్చిందని, దీంతో ఎవ్వరూ మిషన్ ను కొనలేదన్నారు. మిత్రుని సలహాతో ఎలక్ట్రానిక్ పుస్తకాలు చదువుకొని రెండు సంవత్సరాలు కష్టపడి ఎలక్ట్రానిక్ మిషన్లను తయారు చేసి మళ్లీ రూ.13 వేలకే అమ్మినట్లు చెప్పారు. డిజైన్ లో కొంచెం మార్పు ఉంటే బాగుంటుందని కొద్దిమంది అడిగినట్లు చెప్పారు. 2009లో ఇంకో చిన్న ఆలోచన కలిగి మూడో వెర్షన్ చేసినట్లు తెలిపారు. డిజైన్ లో ఎక్కడ మార్పు రావాలన్నా మొదట ఆసులో మార్పు రావాలన్నారు. దారంలో మార్పు జరిగితే తప్ప ఎక్కడా మార్పు రాదన్నారు. దీంతో మిత్రుని సలహా మేరకు కంప్యూటర్ లో ప్రోగ్రామింగ్ రాయాలని సలహా ఇచ్చినట్లు తెలిపారు. అలా కంప్యూటర్ కొనుక్కొని, బుక్స్

కొనుక్కొని రెండు సంవత్సరాలపాటు కష్టపడి కంప్యూటర్ లో ప్రోగ్రామింగ్ రాసినట్లు తెలిపారు. ఇలా నూతన పద్ధతిలో కొత్త కొత్త డిజైన్స్ తో ఇక్కత్ చీరలు తయారు చేసినట్లు చెప్పారు. ఇలా తాను తయారు చేసినవి 1450 మిషన్ల వరకు మార్కెట్లో వాడుతున్నట్లు చెప్పారు. అలా ఆసు యంత్రంతోటి తమ జీవితాల్లో వెలుగులు నింపినట్లు చాలా మంది అక్కాచెల్లెళ్లు చెప్పడంతో తనకు ఎంతో సంతోషం కలుగుతున్నట్లు చెప్పారు. వారి ఆశీర్వాదం వల్లే తనకు 'పద్మశ్రీ' అవార్డు వచ్చినట్లు తెలిపారు. తన జీవితం ఆధారంగా సినిమా వస్తుందని తాను కలలో కూడా ఊహించలేదన్నారు. ఒకానొక సందర్భంలో ఆసు యంత్రంపై 18 నిమిషాలపాటు వీడియోలో తాను మాట్లాడినట్లు చెప్పారు. అప్పటికే సినిమా తీసి నష్టపోయిన రాజ్ రాచకొండ ఆ వీడియో చూసి ఇన్స్ పైర్ అయినట్లు తెలిపారు. అనంతరం డైరెక్టర్ రాజ్ తనను కలిసి ఒప్పించినట్లు చెప్పారు. తాను కూడా డైరెక్టర్ రాజ్ తో ఈ సినిమా వల్ల మీకు డబ్బులు రావేమో అని సందేహం వ్యక్తం చేసినట్లు తెలిపారు. తన జీవితం ఆధారంగా సినిమా తీయడం చాలా గ్రేట్ అని, రాజ్ రాచకొండను అభినందిస్తున్నట్లు చెప్పారు. ఈ సినిమాలో ప్రతి ఒక్కరూ చాలా అద్భుతంగా పనిచేసినట్లు చెప్పారు. రాజ్ ఈ సినిమాను తన భుజాలమీద వేసుకొని నిర్మించడం చాలా గర్వంగా ఉందన్నారు. సినిమాలో తాను రెండుసార్లు భావోద్వేగానికి గురైనట్లు చెప్పారు. మిషన్ కాలబెట్టిన సందర్భం, మిషన్ రన్ అయిన తర్వాత తన కళ్లలో నీళ్లు తిరిగినట్లు వివరించారు. ఇలాంటి సినిమా వల్ల పిల్లలకు మంచి మెసేజ్ వెళుతుందన్నారు. ఇలాంటి సినిమా చూసి వ్యవస్థలో ఒక్కరు మారిగా ధన్యులమేనన్నారు.

అజిత్ నాగ్ ఫిల్మ్ మేకర్

బాలచెలిమి చాలా గ్రేట్ : ఫిల్మ్ మేకర్ అజిత్ నాగ్

ప్రముఖ డైరెక్టర్ బి.నరసింగరావు తనయుడు, ఫిల్మ్ మేకర్ అజిత్ నాగ్ మాట్లాడుతూ ఎన్నో కష్టనష్టాలను తట్టుకొని బాలచెలిమి పిల్లల్లో చైతన్యం కల్పిస్తూ సాహిత్యంపై మంచి కార్యక్రమాలు చేయడం చాలా అభినందనీయం అన్నారు. భావిభారత పౌరులుగా తీర్చిదిద్దడం కోసం బాలచెలిమి పేరుతో చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

చేస్తున్న కృషి అమోఘం అన్నారు. పిల్లలకు ఎంతో ఉపయోగపడే కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం వల్ల సమాజానికి ఎంతో మేలు జరుగుతుందన్నారు. తెలంగాణ లిటరేచర్, ఆర్ట్, కల్చర్ కలగలిపి సినిమా తీయడం చాలా అరుదు అన్నారు. ఈ సినిమా చూసిన తర్వాత చాలా ఇన్ స్పైర్ అయినట్లు చెప్పారు. ఫిల్మ్ చూసిన తర్వాత తమ ఫాదర్ బి.నరసింగ రావుగారు మల్లేశం లాంటి సినిమాలు థియేటర్లో ఆడాలని కలగన్నారని వివరించారు. తెలంగాణ తెలుగు ఫిల్మ్లో మల్లేశం నూతన చరిత్ర లిఖించిందని, ఆ విజయప్రస్థానం ఇలాగే కొనసాగాలని ఆకాంక్షించారు.

తెలంగాణలో సినిమాకు ఆద్యుడు బి.నరసింగరావు : చక్రపాణి

నటుడు చక్రపాణి మాట్లాడుతూ మల్లేశం సినిమాకి ఇంత గొప్పగా పేరు రావడానికి ప్రధాన కారణం రెండు రకాల డిస్ట్రిబ్యూ అడ్వైజుగా ఉన్నట్లు చెప్పారు. దీనికి అంతటికి ప్రధాన కారణం ప్రముఖ డైరెక్టర్ బి.నరసింగరావు స్ఫూర్తి అని కొనియాడారు. తాను నరసింగరావు సినిమాల్లో నటించడం కోసమే హైదరాబాద్ వచ్చినట్లు వివరించారు. తెలంగాణలో వాస్తవిక సినిమాకు ఆద్యుడు బి.నరసింగరావు అన్నారు. తాను 'మా భూమి' సినిమాతో చాలా ఇన్ స్పైర్ అయినట్లు తెలిపారు. మన చుట్టూ ఉన్న వ్యక్తులు, పరిసరాల బట్టి మనకు చక్కని స్నేహితులు లభిస్తారని చెప్పారు. తనకు చక్కని స్నేహితులు ఉండబట్టే గొప్పవాళ్లతో స్నేహం ఏర్పడిందన్నారు. 'మల్లేశం' సినిమాలో నటించడం అదృష్టంగా భావిస్తున్నట్లు చెప్పారు. తాను చేనేత సామాజిక వర్గానికి చెందినవాడిగా ఎన్నో కష్టాలుపడ్డనని, కనుకనే తన పాత్రలో జీవించినట్లు చెప్పారు. అజిత్ నాగ్ మంచి ఫిల్మ్ మేకర్. భవిష్యత్లో అజిత్ నాగ్ మంచి సినిమాలు తీస్తారని ఆశాభావం వ్యక్తం చేశారు.

హీరోలు మన పక్కనే ఉంటారు : డా. ఎస్.రఘు

హీరో అంటే కాలానిక పుస్తకాల్లో ఉండే వారే కాదు. నిజ జీవితంలో, మన పక్కనే విజయం ఉంది అని చెప్పడానికి మల్లేశం ఇతివృత్తమే ఒక ఉదాహరణ అని డా.రఘు పేర్కొన్నారు. సామాన్యుడు అసామాన్యమైన రీతిలో ఎలా ఎదిగాడనే సందేశం ప్రేక్షకులకు వెల్లినట్లు చెప్పారు. మామూలుగా ఒక జీవిత చరిత్ర రాయడం కష్టం. ఒక ఆత్మకథ రాసుకోవడం మరి కష్టమీద సాము. చాలా నిజాయితీ ఉండాలి. వాస్తవికంగా ఆలోచించాలి.. ఆత్మ విమర్శ ఉండా లన్నారు. మల్లేశం నిజ జీవితంలో హీరో అయితే, తెరవెనుక ఉన్న హీరో రాజ్ రాచకొండ అన్నారు. ఈ సినిమాకు ఉన్నటువంటి ప్రత్యేకత పోచంపల్లి అన్నారు. నగరానికి కూతవేటు దూరంలో ఉన్న పోచంపల్లి వీధులు, అందమైన వాస్తవికమైన దృశ్యాలను డ్రేమ్ లో బంధించడం అభినందనీయం అన్నారు. ఈ చిత్రం ఆత్మహత్యతో ప్రారంభమైనా చివరకు ఆత్మవిశ్వాసంతో ముగుస్తుందన్నారు. చిన్న నిరాశతో మనోవేదనకు గురయ్యేవాళ్లు ఈ సినిమా చూస్తే ఇంకో రెండు జన్మలైనా బతుకుతామనే మానసికమైన శక్తిని కలిగించే పోరాటం ఈ చిత్రంలో దాగి ఉందన్నారు.

చక్రపాణి నటులు

ఎక్కడో ఉన్న వ్యక్తి కాకుండా కళ్లముందు ఉన్న వ్యక్తి గురించి సినిమా తీయడం ఈ చిత్రానికి పెద్ద హైలైట్ గా నిలిచిందన్నారు. ముఖ్యంగా పెద్దింటి అశోక్ కుమార్ సినిమాకు చాలా అద్భుతమైన మాటలు రాసినట్లు చెప్పారు. పాకాల యశోదారెడ్డి అనే కథకులు ఉన్నారు. ఆమె కేవలం తెలంగాణ మాండలిక సౌందర్యాన్ని తెలపడం కోసమే కథలు రాసినట్లు తెలిపారు. కానీ అశోక్ కుమార్ తెలంగాణలో ఉన్న వస్తువే కాకుండా భాషను కూడా చాలా సహజంగా బతికిస్తున్నటువంటి కథకులు అన్నారు. ఇందులో ఒక డైలాగ్ ఏంటంటే... 'ఆపదలు వచ్చినప్పుడు అన్ని దారులు మూసుకుపోయినట్లు కనిపిస్తాయి. ఆ సమయంలో ఏదో ఒక దారి తెరుచుకొనే ఉంటుంది. దాన్ని పట్టుకోవాలి' అని అమ్మ అన్నటువంటి ఆ మాట మరో కొత్త జన్మని అందించినట్లు కనపడుతుందన్నారు. 'ఇంత అందమైన చీర నేయడమేగాని ఎప్పుడూ కట్టుకోలేదే' అనే డైలాగ్ లోని శ్రమ పరాయీకరణ గొప్పగా ఉంది. ఈ సినిమాలో అందరి బాల్యం దాగి ఉండటం వల్లే బాలచెలిమి వేదిక మీద ఈ చిత్రాన్ని పరిచయం చేసినట్లు చెప్పారు. నిజ జీవిత ఇతివృత్తాలు, జీవితపు పాఠ్యాంశాల ముచ్చట్లను పిల్లలకు తెలియ జేసేందుకు ఈ వేదిక కీలక పాత్ర పోషిస్తున్నట్లు చెప్పారు. తెలంగాణలో ఉన్న జీవన పరిమళాన్ని వెదజల్లడం కోసం రాజ్ రాచకొండ చేసిన కృషి ఎంతో గొప్పది అన్నారు.

అందించినట్లు కనపడుతుందన్నారు. 'ఇంత అందమైన చీర నేయడమేగాని ఎప్పుడూ కట్టుకోలేదే' అనే డైలాగ్ లోని శ్రమ పరాయీకరణ గొప్పగా ఉంది. ఈ సినిమాలో అందరి బాల్యం దాగి ఉండటం వల్లే బాలచెలిమి వేదిక మీద ఈ చిత్రాన్ని పరిచయం చేసినట్లు చెప్పారు. నిజ జీవిత ఇతివృత్తాలు, జీవితపు పాఠ్యాంశాల ముచ్చట్లను పిల్లలకు తెలియ జేసేందుకు ఈ వేదిక కీలక పాత్ర పోషిస్తున్నట్లు చెప్పారు. తెలంగాణలో ఉన్న జీవన పరిమళాన్ని వెదజల్లడం కోసం రాజ్ రాచకొండ చేసిన కృషి ఎంతో గొప్పది అన్నారు.

బాలల సాహిత్యాన్ని పెంపొందించడమే బాలచెలిమి ఉద్దేశం : నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ చైర్మన్ పత్తిపాక మోహన్

నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ చైర్మన్ పత్తిపాక మోహన్ మాట్లాడుతూ పిల్లల కోసం మనం చేస్తున్న పనిని మనసు విప్పి మాట్లాడుకోవాలనే ఉద్దేశంతోనే ఒక మంచి వేదిక ఉండాలని తలచినట్లు చెప్పారు. బాలల సాహిత్యాన్ని సమాజం చెంతకు తీసుకెళ్లడానికి సరిగ్గా 16 నెలల క్రితం ఆక్స్ ఫర్డ్ స్కూల్ లో బాలచెలిమిని ప్రారంభించినట్లు చెప్పారు. ఒక్క హైదరాబాద్ లోనే కాకుండా రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లో బాలచెలిమి తన కార్యక్రమాల వరంపరని కొనసాగిస్తుందన్నారు. ఇంతకాలం బాలచెలిమికారులతో బాలచెలిమి ముచ్చట్లు జరిగినట్లు వివరించారు. మల్లేశం టీంతో 16వ బాలచెలిమి ముచ్చట్లు నిర్వహించుకోవడానికి ఒక ప్రత్యేకత ఉందన్నారు. మల్లేశం తన చదువును ఒదిలేసి తన తల్లిదండ్రులతోపాటు ఎన్నో కష్టాలు పడ్డారని, తన తల్లిదండ్రులు పడ్డ కష్టాలను కళ్లకు కట్టినట్లు మల్లేశం చిత్రంలో చూపించడం అభినందనీయం అన్నారు. ఇలాంటి నిజ జీవిత ఇతివృత్తంతో తీసిన సినిమా ద్వారా పిల్లలకు ఆదర్శంగా ఉంటుందనే ఉద్దేశంతోనే బాలచెలిమి ముచ్చట్లలో దీనిపై చర్చించినట్లు తెలిపారు.

డా. ఎస్. రఘు అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్-ఉస్మానియా

పత్తిపాక మోహన్ ఎన్ బిటి అధ్యక్షులు

- దక్కన్ న్యూస్,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

అస్థిత్యవాద ప్రకటన - 'వర్ణిక' లేఖా సాహిత్యం

సాహిత్యంలో ఇది ఒక అస్థిత్యవాద ప్రకటన. కనుమరుగవుతున్న మూలాలను వెలికి తీస్తూ జవసత్వాలు నింపుకున్న ఓ సాహితీ, సాహితేతర అస్థిత్యవాద ప్రకటన. ఇది ఒక భావోద్వేగ రసాస్వాదిత విరహభోజ్యిత సందేశాత్మక భావ ప్రసారాలను మనసు లోతుల్లో నుండి మరో మనసుకు చేరవేసే అంతరాత్మల సంభాషణ. ఈ సంభాషణలో ప్రతీ కవీ ఆత్మ లోని అంత:సారాన్ని కవిత్వీకరించే ఓ సామాన్యుడే. ప్రతీ సామాన్యుడూ భావ ప్రవాహాలను ఉద్వేగంగానో నిర్దిష్టంగానో, కాంతులు నిండిన కళ్ళతోనో, చెమర్చిన గుండె తడితోనో, హృదయ తత్వంలోని అంతరంగాన్ని మార్మికంగా తాత్వికంగా అక్షర రూపంలో వెదజల్లే ఓ కవే. వస్తు వైవిధ్యతను, భిన్న భావోద్వేగాలను, సార్వకాలీనతను నింపుకుని జీవంతో కదులుతున్న లేఖలు, విస్తృత వర్ణాలతో శిల్పాన్ని తొడిగిన సమయం. సాహిత్యానికి మూలం భావోద్వేగ పూరిత సమాచార ప్రవాహం అనుకున్నప్పుడు, ఆ భావ వినిమయానికి ఆది కేంద్రం లేఖ అని మూలాలను స్ఫురిస్తున్న లేఖాక్షర సమాహం ఈ వర్ణిక.

ఆధునిక నవీన నాగరికత కాలంలో భావ వ్యక్తీకరణ, హృదయావిష్కరణ అధునాతన సాంకేతికత మునివేళ్ళ మధ్యలో ఒదిగిపోతున్నప్పుడు ఇటు వ్యవస్థ నుండి అటు సాహిత్య ప్రక్రియల నుండి లేఖ తన అస్థిత్యాన్ని తాను కోల్పోతూ చివరి శ్వాసను పీలుస్తుంది. ఆ చివరి శ్వాసకు ప్రాణవాయువును అందిస్తూ జన క్షేత్రంలో, సాహితీ ప్రపంచంలో తిరిగి లేఖా సాహిత్యానికి వైభవాన్ని కట్టబెట్టాలన్న సదుద్దేశంతో శతకానికి పైగా లేఖలను భావాత్మకంగా, సమాజహితంగా నిర్మాణాత్మక శైలిలో మలచి, కనుమరుగవుతున్న ఓ అస్థిత్యానికి 'వర్ణిక' తో ఊపిరులూడిన వారు ప్రముఖ రచయిత్రి రాజా వాసిరెడ్డి మల్లీశ్వరి.

విభిన్న వస్తు వైవిధ్య అంశాలతో కవితాత్మకంగా, విలక్షణ పదబంధ ప్రయోగాలతో, నూతనోత్తేజంగా శిల్పీకరింపబడ్డాయి ఇందలి లేఖలు. లేఖా సాహిత్యంలో వస్తువు, శిల్పం, భావోద్వేగ ప్రసారం మూడింటిలో ఏది ఎక్కువ ప్రాధాన్యతను కలిగి ఉంటుందన్న ప్రశ్న ఎదురైనప్పుడు, సగటు సామాన్యుడి రాతలో వస్తువుతో కూడిన భావవ్యక్తీకరణ శిల్పం కన్నా అధిక ప్రాధాన్యాన్ని కలిగి ఉంటుంది. సాహిత్య ప్రక్రియకు వచ్చేవరకు ఈ మూడూ ప్రధాన భూమికను భుజానికెత్తుకుంటాయి. వస్తువులోని ఆత్మ, శిల్పంలోని మాధుర్యం, భావోద్వేగ రస ఝరి మూడూ సమాంతరంగా సరళరేఖలో ప్రయాణం చేస్తూ సగటు సాహిత్యాభిమానికి లేఖా సాహిత్య ఔన్నత్యాన్ని పరిచయం చేసి, లేఖా ప్రాముఖ్యతను ఈ వర్ణిక విశదీకరిస్తుంది. లేఖా సాహిత్యంలోనూ వచనం ఉంది, కవిత్యం

ఉంది, కథానిక ఉంది. ఈ వర్ణిక కథానికతో కూడిన కవిత్యానికి భావతత్వాన్ని, సామాజిక ప్రయోజనాన్ని అర్థి మనసు పొరల్లోకి వస్తువు ఆత్మను తీసుకెళ్ళి, లేఖలలోని అంత:సారాన్ని విప్పి చెప్పేలా సాగింది.

ఈ వర్ణికలో సగటు లేఖా సాహిత్యంలో ఉండే లక్షణాలకు మించిన విలక్షణత ఏదో ఉంది. పాఠకుడికి సాహిత్య తృప్తను అందించడానికే ఇది పరిమితం కాలేదు, కవితాత్మకంగా ఆలోచనలను భావావిష్కృతం చేసి సరిపెట్టుకోలేదు. భాషపై, పద సంపదా విన్యాసంపై తనకున్న విస్తృత పరిశోధనాపూరితమైన మేధస్సును ఈ లేఖా సాహిత్య సంపుటిలో నూతన పదాలుగా, పదబంధాలుగా, భావ చిత్రాలుగా ఆవిష్కరించారు రచయిత్రి రాజా వాసిరెడ్డి మల్లీశ్వరి. ఈ వర్ణిక తెలుగు భాషా సాహిత్య ప్రేమికుడికి ఒక స్థాయి పదకోశ భాండాగారంగా నిలిచి వందల కొద్దీ

కొత్త పదాలను, పదబంధాలను పరిచయం చేస్తుంది. అత్యంత అవలీలగా లాఘవంగా సాగిన భావాక్షర ప్రవాహం భాషా ప్రేమికుల్ని మంత్రముగ్ధుల్ని చేస్తుంది. సారళ్యంగా సాగిన లేఖలు భావానుభూతిని పంచితే, నూతన అభివ్యక్తీకరణలతో సాగిన లేఖలు భాషాపరమైన జ్ఞానాన్ని, అనుభూతిని అందించి ప్రేరణ కలిగిస్తాయి.

లేఖ నిర్మాణ శైలి, పద చతురత, శబ్దాలంకారాలు ఉన్నతంగా ఆవిష్కరింపబడ్డాయి. లేఖలలో లేఖ కర్త, స్వీకర్తల కోసం వాడబడిన పేర్లు సైతం నూతనత్వాన్ని నింపుకుని పదకోశాన్ని సృష్టిస్తాయి. కొన్ని కవితల్లో 'భాషామతల్లి' అంటే భాష కూడా కర్త అయి, స్వీకర్త అయిన రచయితతో రచనల పట్ల సాధారణంగా ఉంటున్న లోటుపాట్ల

గురించి సంభాషిస్తుంది. మరికొన్ని సందర్భాల్లో పాఠకుడే కర్తలా అనుభూతి చెంది మనసును ఆవిష్కరిస్తాడు. స్వీకర్తగా ఆ లేఖలోని భావాలని మనసుకు హత్తుకుంటాడు. చాలావరకు లేఖల్లో పాఠకుడు కర్తగానో స్వీకర్తగానో అనుభూతిమయ ఆస్వాదితుడవుతాడు. ప్రేమ, విరహం, బంధానుబంధాల సాన్నిహిత్యం, సమాజం, సామాజిక విశ్లేషణ వంటి అనేక కోణాలను కవితాత్మక, తాత్వికతా ధోరణిలో ఈ లేఖలు స్ఫురించాయి.

సగటు పాఠకుడికి వర్ణికలో హెచ్చు భాగం ఒక నోస్టాల్జియా. ఎన్నో లేఖలు గత కాలపు భావానుభూతులలోకి పాఠకుడి వేలు పట్టుకుని నడిపించి, ఆ అడుగుల్లో అడుగులు వేయిస్తాయి. బాల్య మధురిమలనూ, స్నేహంలోని నిర్మలత్వాన్ని, అమృతత్వంలోని ఆప్యాయతను, ప్రేయసీప్రియుల మధ్య గాఢలను పంచి ప్రేమగా అనురాగమయంగా తడుముతాయి. అలాగే సమకాలీన కాలాన్నీ, వర్తమాన స్థితిగతులనూ కళ్లముందు కదులుతున్న తీరును పాఠకుడు అనుభూతి చెందుతాడు.

భవిష్యత్తుపై మార్గదర్శకాలు, సూచనలు ఈ లేఖల్లో పాఠకుడికి ప్రసారమయి ఆలోచనలను రేకెత్తిస్తాయి.

‘లేఖలనేవి మానవ జీవిత దర్పణాలు. జీవన చిత్రాలు. మనిషి అంతరంగాన్ని సౌందర్య శోభితంగా ఆవిష్కరించే వివిధ వర్ణాల సీతాకోకచిలకలు. విషయ విజ్ఞానాన్ని పెంపొందించే ఉపకరణాలు’ అన్న ధ్వనిని పలికిస్తూ ‘లేఖలనేవి యోగ క్షేమాలకే పరిమితం కాకూడదు’ అంటారు రచయిత్రి. ‘లేఖలనేవి మోడుల్లో, ఎండమావుల్లా పూలు పూయని చెట్లలా ఆస్వాదించలేని మనసులా, సూర్యుని ముందు దివిటీలా రసోత్పత్తినీయలేనివిగా కాక రసస్పృహ కలకాలం నిలిచే విధంగా ఉండాలి’ అని రచయిత్రి లేఖాత్మను బయటపెడుతారు.

‘కలల బరువులో కన్నీటి కాంతిలో ఒళ్లు తడుపుకుని మనసు నిశ్శబ్దమై నిర్లిప్తమై శూన్యావృతమై’ అంటూ కవితాత్మక భావనలో విరహావేదనను ‘దిగులు ఊసులు’ లేఖలో పలికిస్తారు. ఇటువంటి కవితాత్మక పదబంధాల ప్రవాహాలు అడుగడుగునా వర్ణికలో తారసపడతాయి. వర్ణికలో వాడబడిన ఎన్నో పదాలు, పదబంధాలు రచయితలకు, ముఖ్యంగా యువ రచయితలకు భాషా పరమైన పట్టు విషయంలో ప్రామాణికంగా నిలుస్తాయి. కేవలం ఆ పద జ్ఞానం కోసం కూడా వర్ణికను ఆసాంతం హత్తుకోవచ్చు అన్నా అది అతిశయోక్తి కాదు. ఈ పదాల్లో సంక్లిష్ట అక్షరాలనుబంధాలు ఉన్నాయి, సరళమైన పదప్రయోగాలూ ఉన్నాయి. ఇవి రచయితలకు భాషాపరమైన ఆసక్తిని రేకెత్తించి మూస ధోరణిని వదిలించేలా చేయగలవు. కొత్త పదాల సృష్టి అన్నది వర్ణిక నుండి అంతర్నింగా పాఠకుడి భావ ప్రసారమయ్యే ఒక ముఖ్యమైన అంశం. ఉదాహరణకి నూత్నభాష్యాన్ని అనే పదాన్ని సగటు పాఠకుడు, రచయిత నూతన భాష్యాన్ని అని విడదీసి వాడుతారు. ఇక్కడ నూతన అనే పదం నూత్న గా మారి భాష్యాన్ని తనలో సంతరించుకుని ఒకే పదంగా రూపాంతరం చెందింది. ఇలాంటి పద ప్రయోగాలెన్నో (ర సానందోజ్యలమవుతుంది, విర హోత్కంఠ నవనేలనో, మనశ్శరీరాలకలుముతూ మొదలైనవి) వర్ణికలో ఊపిరి తీస్తున్నాయి. సగటు పాఠకుడికి రచయితకు భాష పైన ప్రేమను పెంచి, భాషా సౌందర్యాన్ని సౌందర్య సృజనను ఈ పదాలు రేకెత్తించగలవు, ప్రయోగాలు చేసేలా ప్రేరేపించగలవు.

‘కవితైనా లేఖైనా’ ‘చదివే విషయాన్ని అర్థవంతంగా చదవకపోతే ఎలాంటి అపార్థాలు వస్తాయో’ అన్న వాస్తవిక తత్వాన్ని నింపుకున్న రచయిత్రి ఆలోచనలు భాషకూ వర్తిస్తాయి. భాష మీద ఎంత పట్టు ఉంటే అంత లోతుగా వర్ణిక లోని అంతరార్థాలను, అభివ్యక్తికరణలను,

భాషా సొగసును పాఠకుడు తనలోకి ఒంపుకుని, ఆ ఉద్భూతిలో తను ఓ నావ అవుతాడు. పట్టు లేని పాఠకుడు భాషా మాధుర్యాన్ని అనుభవిస్తూ, పద సంపదను తనలోకి ఒంపుకుంటూనే, సరళతను ఆస్వాదిస్తూ, సంక్లిష్టతనూ హత్తుకుంటాడు. నిండుకున్న పదబంధాల ప్రయోగాలు, భాషా రస మాధుర్యాల ప్రభావం, నూతన పదాల కలయిక భాషోద్వేగ ప్రకటనను కాస్త వెనక్కి నెట్టిందా అన్న సంశయం సగటు పాఠకుడికి కలిగినా, అది భాష పరంగా వారికున్న పట్టు లోపమే అని అవగతమవడానికి సమయం పట్టదు.

ఈ వర్ణిక ద్వారా కేవలం సాధారణ లేఖలను, లేఖా సాహిత్యాన్ని ఉత్కృష్టం చేయడం మాత్రమే రచయిత్రి ఉద్దేశంగా కనిపించదు. తెలుగు భాషా అస్థిత్వానికి బీటలు వారుతున్న ఆధునిక కాలంలో తెలుగు భాషా మాధుర్యపుటంచుల్ని పాఠకుల హృదయాలతో ముడివేయాలన్న రచయిత్రి స్పృహ, తపన అడుగడుగునా తారసపడుతుంది. అందుకే ఈ వర్ణికకు ఆత్మ లేదు. ఆత్మలు ఉన్నాయి. ఒకటి లేఖా సాహిత్యం, రెండు భాషా మాధుర్యం. తెలుగు లేఖా సాహిత్య చరిత్రలో, అందునా ఆధునిక లేఖా సాహిత్యంలో వర్ణిక ఒక నూతనాధ్యాయంగా నిలువగలదు. భాషను ప్రేమించలేనివాడు సాహిత్యాన్నీ ఆస్వాదించలేడన్న సత్యం ఈ వర్ణికలో ఆయువు లీనమయినంత వరకు మనసుకు తడుముతూనే ఉంటుంది. లేఖా సాహిత్య ప్రక్రియ సాధారణ పాఠకులకూ చేరువై, అంతరంగానుభూతుల భావ ప్రసారానికి మాధ్యమం అవ్వాలన్న రచయిత్రి అభిలాషను అభినందిస్తూ, ఆ ఆకాంక్ష వాస్తవ భౌతిక రూపాన్ని ధరించాలని ఆశిస్తూ, భాషా సౌందర్యంతో నూతన జవసత్వాల నింపుకున్న ఈ లేఖా సాహిత్యానికి అభినందనలు పలుకుతూ రచయిత్రి రాజా వాసిరెడ్డి మల్లీశ్వరి గారికి, వర్ణికకు శుభాకాంక్షలు.

రాజా వాసిరెడ్డి మల్లీశ్వరి (వ్యాసం)

వెల: రూ. 250

ప్రతులకు: సాశ్రీ 501,

సీతా రెసిడెన్సీ, బ్రాహ్మణవాడి,

బేగంపేట్, హైదరాబాద్-16.

ఫోన్: 98665 83907

మరియు ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో లభించును.

-వరవస్తు విష్యక్తేన,

m : 8328384951

e : vishwakparavastu31@gmail.com

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbrgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

తెలంగాణ రాష్ట్ర బీసీ కమిషన్ చైర్మన్ బి.ఎస్. రాములుగారికి

70వ హాల్దిక జన్మదిన శుభాకాంక్షలు

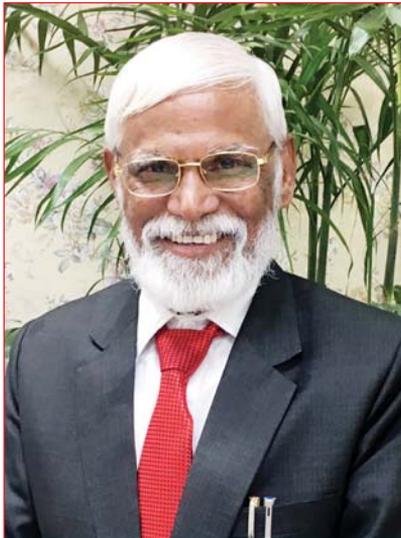
విశాల సాహిత్య అకాడమి, భాషా సాంస్కృతిక శాఖ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో ఆగస్టు 19 నుండి 23 వరకు సప్తతి ఉత్సవాలు

సామాజిక తత్వవేత్త, తెలంగాణ రాష్ట్ర బీసీ కమిషన్ చైర్మన్ బి.ఎస్ రాములు 70వ జన్మదిన సప్తతి ఉత్సవాలు విశాల సాహిత్య అకాడమి, భాషా సాంస్కృతిక శాఖ తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఆగస్టు 19 నుండి 23 వరకు హైదరాబాద్ నగరంలోని రవీంద్రభారతిలో నిర్వహించనున్నారు.

ఈ సందర్భంగా బి.ఎస్.రాములు స్ఫూర్తి పురస్కారాలను, ప్రతిభా పురస్కారాలను రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా వివిధ అంశాల్లో సాహితీవేత్తలకు అందజేయ నున్నారు.

బి.ఎస్.రాములు కరీంనగర్ జిల్లా, జగిత్యాలలో 1949, ఆగస్టు 23న జన్మించారు. అయన తల్లిదండ్రులు నారాయణ, లక్ష్మీరాజు. జగిత్యాల మార్కజీ పాఠశాల విద్య పూర్తిచేశారు. చందమామ, బాలమిత్ర వంటి బాలసాహిత్యం నుంచి ప్రేరణ పొందిన రాములు 1963-64 ప్రాంతాల్లో తొమ్మిదో తరగతి చదువుతున్నప్పుడే చిన్న చిన్న రచనలు చేశారు. 1968లో 'బాలమిత్ర' జనవరి సంచికలో 'జగిత్యాల కథ' పేరుతో ఆయన తొలి రచన అచ్చయినది. ఆ రచన ఆయనను బయటి ప్రపంచానికి రచయితగా పరిచయం చేసింది.

బి.ఎస్.రాములు రచించిన బతుకు పోరు, మమతలు-మానవ సంబంధాలు, వేపచెట్టు తెలంగాణ, బతుకుపయనం, కాలం తెచ్చిన మార్పు, చికాగోలో నానమ్మ, గెలుచుకున్న జీవితం, జర్నీ ఆఫ్ లైఫ్, డ్రగ్స్ లో ఆఫ్ లైఫ్, చూపు, ఇల్లా-వాకిలి, జీవనయానం, గతితర్క

తత్వదర్శన భూమిక, అంబేద్కరిజం - సోషలిజం, జ్ఞానం పుట్టుక, వ్యక్తిత్వ వికాసం - సామాజిక నాయకత్వం, బంగారు తెలంగాణ, దేశానికి దిక్కుచి తెలంగాణ, కన్యాశుల్కంను ఇప్పుడు ఎలా చూడాలి?, దళిత సాహిత్య గర్వన, కథలబడి, ప్రాంతీయ అస్తిత్వం తెలంగాణ, తెలంగాణ భాష ఆవిశ్యకత, తెలంగాణ తెలుగు వాచకాలు విశిష్టత వంటి తదితర ఎన్నో కథలు, నవలలు రూపంలో, తత్వశాస్త్రం, వర్తమాన రాజకీయాలు - సామాజిక అంశాలు, వ్యక్తిత్వ వికాసం, సాహిత్య విశ్లేషణ-అలంకార శాస్త్రాలు, బీసీల గురించి, తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉద్యమాలు - చరిత్ర - సంస్కృతి వంటి అనేక అంశాలను స్పృశించి బడుగు వర్గాలకు, తెలంగాణ రాష్ట్ర సాహిత్యానికి ఎంతో కృషి చేస్తున్నారు.

తెలంగాణ మలిఉద్యమంలో చురుగ్గా పాల్గొన్నారు. తెలంగాణ సిద్ధించే వరకు ప్రతి నెలా ఒక పుస్తకాన్ని వెలువరించారు. తెలంగాణ తల్లి రూపకల్పనలో సృజనాత్మక పాత్ర నిర్వహించారు.

ఇప్పటికీ కూడా అట్టడుగు వర్గాల సంక్షేమానికి, ప్రజాసాహిత్యానికి నిర్విరామంగా కృషి చేస్తున్న బి.ఎస్. రాములుగారికి 'తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్' (టీఆర్సీ), 'దక్కన్ ల్యాండ్' తరపున జన్మదిన శుభాకాంక్షలు.

- కట్టా ప్రభాకర్, m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

పత్రికలు - పరిచయం: గమనిక: ఈ శీర్షికలను ప్రచురించేందుకు ఆయా పత్రికలు, ప్రత్యేక సంచికల వివరాలను మాకు తెలియ జేయగలరు.

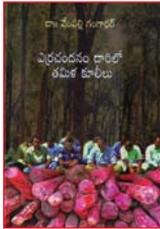
<p>భింసా సంపాదకులు : రెబ్బాప్రగడ రవి</p> <p>ఫోన్: 9705347489</p>	<p>మిసిమి సంపాదకులు : వల్లభనేని అశ్వినీకుమార్</p> <p>ఫోన్: 040-27645536</p>	<p>టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ సంపాదకులు : అడవా సత్యనారాయణ</p> <p>ఫోన్: 8686 66 4949</p>	<p>ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ సంపాదకులు : వేదకుమార్ మణికిండ</p> <p>ఫోన్: 9030 6262 88</p>
---	--	--	--

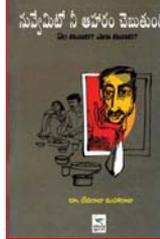
కరదీపికలు (కథలు)
 సంపాదకులు : కన్నెగంటి అనసూయ
 ప్రచురణ : శ్రీ రవి పవన్ పబ్లికేషన్స్
 వెల : రూ. 150
 ప్రతులకు : 406, విద్యా4, కూకట్‌పల్లి, వై జంక్షన్,
 హైదరాబాద్. ఫోన్: 9246541249
 నవోదయ, నవచేతన, నవతెలంగాణ బుక్‌హౌస్‌ల్లో.

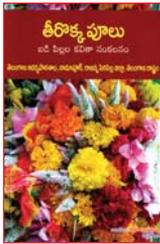
ముంబయి మేరీ జాన్ (కథలు)
 సంపాదకులు : సంగవేని రవీంద్ర
 వెల : రూ. 150
 ప్రతులకు : సి.వి.కాంపాడ్ 7/4,
 హనుమాన్ లేన్, లోవేర్ పరేల్,
 ముంబై-400013.
 ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

ఎర్రచందనం దారిలో తమిళ కవితలు (కథనాలు)
 సంపాదకులు : డా॥ వేంపల్లి గంగాధర్
 ప్రచురణ : గాయత్రి ప్రచురణలు
 వెల : రూ. 50
 ప్రతులకు : 1-3-482, ఎస్.వి.ఎస్.ఆర్.
 అపార్ట్‌మెంట్ ఎదురుగా, 4వ రోడ్, రంగస్వామి
 నగర్, అనంతపురం. సెల్: 9848859954.
 విశాలాంధ్ర, నవచేతన, నవోదయ అన్ని బ్రాంచీలలో

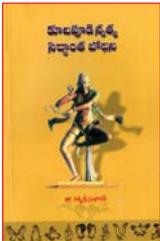
నువ్వేమిటో ఆహారం చెబుతుంది (ఆరోగ్యం)
 సంపాదకులు : డా॥ దేవరాజు మహారాజు
 ప్రచురణ : నవతెలంగాణ పబ్లిషింగ్ హౌస్
 వెల : రూ. 45
 ప్రతులకు : ఎమ్.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం.21/1,
 అజామాబాద్, ఆర్టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర,
 హైదరాబాద్. ఫోన్: 040-27665420

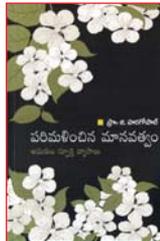
తీరొక్క పూలు (బడి పిల్లల కవితా సంకలనం)
 రచన : పాఠశాల విద్యార్థులు
 వెల : రూ. 60
 ప్రతులకు : తెలంగాణ ఆదర్శ పాఠశాల
 నామాపూర్, ముస్సాబాద్ మండలం,
 రాజన్న సిరిసిల్ల జిల్లా, తెలంగాణ.
 ఫోన్: 9949758054

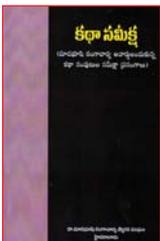
కుదురు (కలీంగనగర్ కథలు)
 సంపాదకులు : కె.ఎస్.అనంతాచార్య,
 దాస్యం సేనాధిపతి, వారాల ఆనంద్,
 మాడిశెట్టి గోపాల్, డా॥ బి.వి.ఎస్.స్వామి
 ప్రచురణ : సాహితీ గౌతమి - కలీంగనగర్
 వెల : రూ. 100
 ప్రతులకు : 9247817732, 9440525544
 మరియు అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

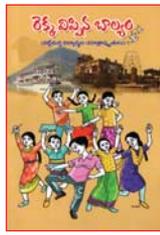
కూచిపూడి నృత్య సిద్ధాంత బోధిని (నాట్యం)
 రచన : డా. రత్నశ్రీ సుధాకర్
 వెల : రూ. 500
 ప్రతులకు : ఇం.నెం.1-10-192,
 అశోకనగర్, హైదరాబాద్.
 ఫోన్: 9346977657, 9849333452

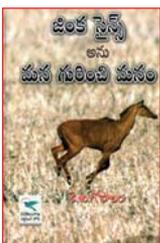
పరిమళించిన మానవత్వం (అమరుల స్మృతి వ్యాసాలు)
 రచన : ప్రొ॥ జి. హరగోపాల్
 ప్రచురణ : పాలమూరు ప్రచురణలు
 వెల : రూ. 120
 ప్రతులకు : ప్లాట్ నెం.41, శాంతి చంద్రిక,
 ఇం.నెం.14-3-148, బాలాజీ నగర్,
 మహబూబ్‌నగర్. ఫోన్: 9490703857
 నవోదయ మరియు ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

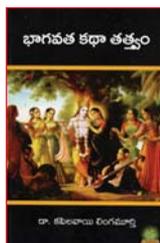
కథా సమీక్ష (ప్రసంగాలు)
 (మాడభూషి రంగాచార్య అవార్డులందుకున్న కథా సంపుటల సమీక్షా ప్రసంగాలు)
 ప్రచురణ : డా. మాడభూషి రంగాచార్య స్మారక సంఘం
 వెల : రూ. 75
 ప్రతులకు : ఎం.లలితాదేవి, 7-79, చైతన్యపురి,
 దిల్‌సుఖ్‌నగర్, హైదరాబాద్. ఫోన్: 944044019

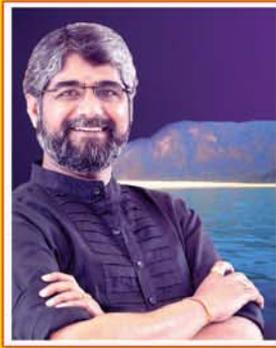
రెక్క విప్పిన బాల్యం (వట్టిమర్తి విద్యార్థుల యాత్రాస్మృతులు)
 సంపాదకులు : పెరుమాళ్ళ ఆనంద్,
 పాట్లబత్తుల రామకృష్ణ
 వెల : రూ. 50
 ప్రతులకు : పెరుమాళ్ళ ఆనంద్ : 9985389506
 పాట్లబత్తుల రామకృష్ణ : 9290644775
 ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

జింక సైన్స్ అను మన గురించి మనం (వ్యాసాలు)
 సంపాదకులు : కె.బి.గోపాలం
 ప్రచురణ : నవతెలంగాణ పబ్లిషింగ్ హౌస్
 వెల : రూ. 250
 ప్రతులకు : ఎమ్.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం.21/1,
 అజామాబాద్, ఆర్టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర,
 హైదరాబాద్. ఫోన్: 040-27673787

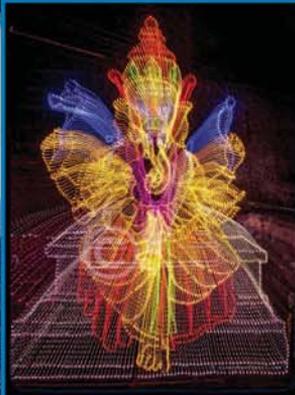

భాగవత కథా తత్వం (విశ్లేషణ)
 రచన : డా. కపిలవాయి లింగమూర్తి
 ప్రచురణ : వాణీ ప్రచురణలు, నాగర్ కర్నూలు
 వెల : రూ. 300
 ప్రతులకు : ఇం.నెం.17-110, వాణీ సదనం,
 విద్యానగర్ కాలనీ, నాగర్ కర్నూలు.
 ఫోన్: 8790727772

Photographer :
**JANARDHAN
KORREMLLA**

అంకితభావంతో పనిచేస్తే అత్యున్నత స్థాయికి వెళ్ళొచ్చిన నిరూపించారు ఫోటోగ్రాఫర్ **కొర్రేముల జనార్ధన్**. అతి సామాన్య మధ్యతరగతి కుటుంబంలో జన్మించిన జనార్ధన్ ఫోటోగ్రఫీపై మక్కువతో అంచెలంచెలుగా ఎదిగి జాతీయస్థాయి అవార్డులు అందుకున్నారు. ప్రాఫెషనల్ ఫోటోగ్రఫీకే అందం తెచ్చిన అయిన తన వైవిధ్యమైన ఛాయాచిత్రాలతో విశాలమైన ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరించారు. కార్టోరేట్ కంపెనీలను తన ఫోటోగ్రఫీతో మెప్పించడమే కాదు అడ్వర్టైజింగ్ పై ప్రత్యేక ముద్ర కనబరిచారు.

Late Sri J. Bhaskar Rao Garu
Founder, J.B. Group
12.05.1940 - 17.06.2014

JBR Architecture College was established by Joginpally B.R. Educational Society in the year 2012 under the patronage of Sri Late J. Bhaskar Rao Garu, devoted Educationist and Philanthropist, with a view to impart quality Architectural Education with state of the art infrastructure and Creative learning environment.

In interaction with professionals and experts Ar. Gayatri decided that bigger strides needed to be made in the world of education. Before establishing her institute in 2012, she visited a multi-faceted, state of the art Architecture university, the Texas A&M University in 2011. With the help of her father-in-law, Late Shri J. Bhaskar Rao, founder-chairman of the JB Educational Society, she founded the JBR Architecture College in 2012, with a mission to produce the country's most promising architects. She also designed the college, playing an instrumental role in helping the campus acquire green building status.

JBR Architecture College is approved by the Council of Architecture, Affiliated to Jawaharlal Nehru Architecture & Fine Arts University - JNA & FAU, Hyderabad and is offering Five year Bachelor of Architecture Course and two Year Master of Architecture (Environmental Design) Course.

Ar. Gayatri worked towards establishing her goals. She embraced her true passion of creating an environment (JBR Architecture College) that would conceive home-grown, evolved leaders who would create an iconoclastic impact in the realm of Architecture.

The college is located in Bhaskar Nagar, Yenkapally in a sprawling 100 acre campus. The campus also houses many prestigious institutes of the Group including Medical, Engineering, Dental, Pharmacy and Law Colleges, with a combined strength of more than 10,000 students and best infrastructure and sports facilities. Ar Gayatri was part of the designing and execution of the Infrastructure of the college with the help of her administrative team.

During the initial years of JBR Architecture College, she visited numerous Architecture colleges in India and the United States namely J. J. College, Manipal University, RVCE Bangalore, BIMS Bangalore, Pratt Institute New York, Arizona State University and University of Illinois Chicago to gain exposure and insight into the field of coherent architectural education. Further committed to

promoting green architecture, she introduced a post-graduate programme in environmental design at the college. All this was achieved with the help of case studies on Pedagogical approaches from prestigious institutes such as Bartlett and Oxford University in the United Kingdom. She has closely studied the concepts behind Rishi Valley and Jiddu Krishna Murthy.

JBR Architecture College Building is one of the best Architectural Campuses in the States of Andhra Pradesh & Telangana with Contemporary Architectural Design incorporating many Green Building Principles and innovative features. The institute has established State of the Art Infrastructure for Architectural Learning with Wifi Facility, Audio Visual Equipment in every class room and studio, well stocked Library, e-library, Computer Lab with advanced programs and softwares, A spacious Auditorium, Landscaped Open Air Theater, Construction Yard etc., College Bus Facility is also available from every part of the city.

As an associate professor at JBRAC, she has been teaching Basic Design, Building Construction and Architectural Design to students from various semesters. Through her own brilliant example, she hopes that JBRAC serves as a model for other design schools across the country and helps mould them into the builders and change-makers of tomorrow. She also supervises day-to-day operations and oversees administrative work at JBRAC and other colleges in JB Group of Educational Institutions.

It has a team of highly qualified Faculty coming from different parts of the country graduated from various reputed national institutions and supported by highly experienced Visiting Faculty with international experience.

In interaction with professionals and experts along with the students A meticulous perfectionist, she ensures that the standard of education provided is holistic and emphasizes on knowledge and development. She also organises seminars, workshops and study tours for her students, allowing them to gain first-hand experience through their interactions with professionals and experts.

JBR Architecture College aims to become one of the Premier Architectural Institutes in India and plans to evolve into a School of Excellence, offering Post Graduate Courses in Architecture, Urban Planning, Landscape Architecture, Construction Management etc. A Research and Consultancy Cell is going to be set up soon in the campus to promote advanced research in the related fields and to facilitate interaction and collaboration with reputed institutes in India and abroad. Ar Gayatri has been closely associated with Research Projects and is part of Pedagogical Research in the Design Studio.

Ar. J. GAYATRI
DIRECTOR,
JBR ARCHITECTURE COLLEGE

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

Bhaskar Nagar, Yenkapally (V), Moinabad (M), R.R Dist-500 075, Telangana, India,
<https://jbrarchitecture.com> email: jbrarchitecture@jbgroup.org.in
Ph: 08413-235242, Mob: 9121155517, 18